

D Ě J I N Y

OBCE

OLDŘICHOV V HÁJÍCH

Dle nejspolehlivějších
pramenů zpracoval
Dr. Anton Ressel

Vydal

výbor pro dějiny
obce Oldřichov v Hájích

1933

Tisk Franz Riemer, Frýclant

*Kammaráčkovi věnuje
Šmátek*

Předmluva

V době od 1. února do 26. března 1913 jsem uveřejnil ve "Friedländer Zeitung" krátké "Dějiny obce Oldřichov v hájích a /tehdy/ sousední fojtecké části Jeřice", ze které firma Franz Riemer zhotovil taky zvláštní výtisk. Ten je už dávno zcela rozebrán. Mnozí obyvatelé Oldřichova v hájích vyjádřili přání, které jsem se rozhodl splnit napsáním nové historie obce podle nejnovějších poznatků. Látku k tomu poskytly místní prameny, tzn. místní rychtářské knihy oldřichova a Filipky, rukou psané záznamy jednotlivých obyvatel obce, a dále pak matriky arciděkanství úřadu v Liberci, děkanství úřadu ve Frýdlantě a fary Einsiedel/~~Poustka?~~, ^{Mníšek} dále staré hospodářské knihy v archivu hradu Frýdlant a v zemském archivu v Praze, nové pozemkové knihy na pozemkových úřadech ve Frýdlantě a Liberci jakož i cenné zápisy z hradního archivu Frýdlantu, z městského archivu Frýdlant a Liberec a ze zemského i státního archivu v Praze, pokud se týkají naší obce. Použity byly také příležitostné nálezy z jiných archivů a vlastivědných časopisů, jakož i laskavá sdělení vlastivědných pracovníků. Všem útvarům a pánům, kteří mi jakkoli pomohli při této práci, budiž zde vysloveno co nejupřímnější poděkování. Obzvláštní dík vyslovuji panu státnímu archiváři Dr. Josefu Berglovi za to, že mě upozornil na zvláště cenné místopisné doklady, dále panu prelátu Gustavu Bruderovi z Liberce, panu vikáři a arciděkanovi Joh. Röttigovi z Frýdlantu a panu děkanovi Josefu Lutému v ~~Poustce~~/^{Einsiedel}/^{Mníšku} za to, že mi umožnili nahlédnout do matrik, panu Heinrichu Zimmermannovi v Poustce za laskavou pomoc při prohledání matrik, panu Josefu Neumannovi z Oldřichova za jeho činnou pomoc při sbírání obecních historických materiálů, a výboru pro historii obce za to, že mi umožnil tisk.

Nechť předložené dílo nalezne příznivou odezvu v obci a nechť jeho obsah přispěje k větší lásce ke zděděné půdě.

Fojtka, 1. ledna 1933

Anton Ressel.

I. díl

POPIS A HISTORIE OBCE
Anton Ressel, Fojtka.

Motto:

Domov je krásným klenotem pro mladé i staré. Pro šťastné mládí je to studnice života, pro unavené stáří vytoužené místo posledního odpočinku, přirozená schrána pro rozpadající se tělo. Tak jako milujeme a opatrujeme vzácný drahokam, stejně tak si ceníme drahého domova, ba se stoupajícími znalostmi rodné boudy přibývá i láska k ní. A.R.

Obec Oldřichov v hájích, kdysi patřící k frýdlantskému panství, byl v letech 1850-1920 částí politického okresu Frýdlant a od r. 1920 patří k politickému okresu Liberec. Obec se skládá z více než šestset let staré vesnice Oldřichov a z počstatně mladší části Filipka /Philipsgrund/ a v jenovější době, 1925 přibyla část Görsbach-Jerice, patřící dříve k sousední obci Fojtka.

A. Obraz krajiny obce.Území obce.

Obec Oldřichov leží v dosti širokém údolí v Jizerských horách, které se otevírá k jihovýchodu a je ohraničeno hřebeny Hemrichu a Špičáku a hřebenem Fojtecko-kateřinským. Kolem dokola obce je kus překrásné lesní krajiny. Strmé stráně, zalesněné vrcholky hor a nad nimi se tyčící skály lemují idylicky položenou vesničku Filipku a její rozlehlou okouhou mateřskou obec Oldřichov.

Nejvyšším vrcholem hřebenu Hemrichu je Špičák /721 m/, který je již charakterizován svým názvem a těší se velkému zájmu domácích i cizích návštěvníků, stejně jako o něco jižněji položený Strmý vrch /Hängeberg -700 m/. Celý hřeben je od Hejnického hřebene oddělen sedlem Hemrichu /475 m/. Vlastní vrchol Špičáku tvoří mocná žulová skála porostlá několika starými buky a smrky, pod jejíž nejvyšší plotnou je mohutná skalní brána. Z velkého vrcholového skaliska, v němž je vytesán letopočet 1890, je krásný kruhový výhled na Jizerské hory, Ještědský hřeben a Lužické hory, jakož i do části Českého středohoří. Obzvláště krásný je pohled k východu, na Hemrich a Jizerské hory. Jasně se našim očím ukáží Ptáčí kupy, Holubník a Černá hora, dále Paličník a nakonec kráľ Jizerských hor - Smrk. Na severu je v dálece vidět Landeskrona/=zemská koruna/ u Zhořelce. Směrem k západu a severozápadu vidíme Hochwald /?/, Luž /Lausche/ a špičatý Klíč /Kleis/, za nimi Plissenberg a Wolfsberg/=vlčí hora/ u Šluknova, dále Kottmar a Königshainer Berge a mezi nimi Löbauseké vrchy a Löbausekou horu s věží. Na jihozápadě je v dáli Geltsch. Taký vidíme Roll u Vartenberka. Na jihozápadě a jihu máme před sebou táhlý Ještědský hřeben v celé jeho mohutnosti.

Jižně od Špičáku je Strmý vrch - Hängeberg na mapách občas uváděný jako Malý Špičák - Kleiner Spitzberg, označení, které se však mezi lidmi neujalo. Na jeho úpatí stojí Geisslerův kříž.

Výškou se Špičáku blíží Grubberg /712 m/ - Stržový vrch, oddělený od něj sedlem. Končí jižně orientovanou stěnou, ve které se nachází tzv. Čertova díra - Teufelsloch. Asi 50 kroku pod vrcholem Stržového vrchu vykukuje důstojný svědek minulých tisíciletí - totiž skalní zub Uhlířova čapka - Köhlermütze, zvaný taky "Feueresser"/=požírač ohně/ nebo jen krátce Mütze - čapka. Je to na 20 m vysoký skalní masiv, tvořený z mohutných žulových kvádrů, který se zdá celý protkaný komíný, šterbinami a žlábký. Ostré krystaly vstupující z kolmé, zcela rovné, jakoby uhlazené stěny jsou pro horolezce jedinými chytý v dlouhém komíně. Nerovná plošina na vrcholu Uhlířovy čapky nese na svém nejvyšším bodě - plotně strmě spadající do údolí - dva metry vysoký železný kříž s písmeny W. K. F. W. Pod křížem vidíme do skály vyrytá písmena W.K., A. G., R.K., J. H., W. H., H.S. jsou to iniciály horlozců, kteří zlezli Uhlířovu čapku v r. 1892 u příležitosti postavení kříže.

Na západní straně skály je věnování od libereckých turistů - Wander- und Kletterfreunde Wirbelsteiner - které patří Karlu Gahlerovi z Chrastavy, který v mladické touze po čínech našel smrt horolezce. Pamětní deska byla připevněna o Velikonocích 1907 a na černém podkladu nese zlatý nápis: "Karl Gahler, mont. zřítíl se na severní stěně Festkogelu 8.VII.1906. Poslední ~~XXXXXXXXXXXX~~ Horám zdar od jeho W.K.F.W." Poprvé byla Uhlířova čapka zlezena 13. září 1891. Byli to Liberečáci Adolf Gahler a W. E. Kahl, který později našel smrt v lavině v Dolomitech na obávaném lečovci Marmolada.

Severovýchodně od Stržového vrchu jsou Lysé skály - Kahlsteine /659 m/, čtyři mohutné k nebi se tyčící skalní věže, obklopené četnými menšími skalkami. Hlavní vrchol je přístupný po sestičce s mnoha koňeny. Směrem k jihu skály spadají 30-40 m do údolí. Mezi jednotlivými skalami jsou široké mezery-ulice, taky jsou tu jeskyně. Přední vrchol ~~XXXXXX~~ nese poměrně velký skalní koť i s odtokovým žlábkem. Rozhled z Lysých skal je k západu omezen lesem. Směrem k jihu je krásný pohled do údolí Jeřice. Na sever a severovýchod vidíme údolí Smědé ~~XXXXXX~~ s jeho mnoha vesnicemi, obroubené Jizerskými horami a za nimi se v dálí táhne rovina Slezska. Přes údolí Bílého kostela vidíme Klíč a některé další vrcholy Českého středohoří.

Na sedle mezi Špičákem a Stržovým vrchem stojí Hřebenový buk - Kammbuche. Starý mohutný buk, který tam kdysi stával, vyvrátila vichřice r. 1903. Jeho místo označuje nově vysazený bouček. Kolem Hřebenového buku vede Hřebenová cesta - Kamweg, vedoucí z údolí Jeřice k Nichtovým domkům a dále do Frýdlantu. Nedaleko od Hřebenového buku je skalnatý Scheibenberg /595/, podle nějž vedla nejstarší frýdlantská silnice.

Jistou historkou zajímavost má Skalní hrad - Burgstein /640 m/, ke kterému dojdeme nejlépe od Hřebenového buku směrem na východ po málo používané a poněkud obtížné cestě/kdysi se po ní i jezdilo/. Jak nám popisuje místní znalec A. Schicketanz, cestou ke Skalnímu hradu se tyčí dva mohutné žulové kvádry, které svými na všechny strany strmě spadajícími stěnami budí dojem nedostupnosti. Hluboká rokle mezi dvěma kolosy nám dává nahlédnout do údolí právě zrozené Olešky /Erlbach/. Kolem dokola je prales, kapradiny a trávy přerůstají jednotlivé padlé stromy. Vše tu dělá dojem něčeho divokého, netknutého, opuštěného. Stojíme před pověstmi opředeným Skalním hradem. Úzká strmá stezka, tvořená občas jednotlivými tesanými stupni, nás uvede na vrchol východního kamene. Výš a výše stoupáme k holému vrcholu skály. Před očima se nám otevírá daleký výhled. Vlevo jsou v popředí vrcholy masívu Špičáku porostlé temným lesem, u nohou se otevírá rokle Olešky a napravo leží vesnice v údolí Smědé se svojí dominantou, hradem Frýdlantem, ještě o něco dále můžeme vidět hory blízke Lužice. Na jihu pak jsou nádherné lesy Hemrichu. Skutečně, je to krásný kus země. Ale podívejme se, na čem to vlastně stojí. Je tu kulatá jamka, vyplněná popelem a zemí, nedaleko od ní několik dalších, menších, které budí zdání, že sloužily kdysi k upevnění trámů. Všechny tyto jamky a stupně do skály vytvořily lidské ruce. Jak nám říká pověst, na skále Skalního hradu prý kdysi před staletími stával dřevěný strážní hrádek ze kterého lapkové přepadávali pocesné na staré frýdlantské cestě ze Einsiedel přes Oldřichov po svahu Špičáku a Scheibeburgu na Hřebenový buk a dále do Frýdlantu. A. Schicketanz podrobně prozkoumal celé místo a existenci hrádku lze mít za prokázanou, stejně tak jako staré zprávy o loupežnicích, kterým hrádek sloužil jako místo, odkud sledovali a přepadávali pocesné. I východní část hor byla revírem odvážných lapků špatné pověsti. Na 615 m vysokém Kopřivníku /Nesselberg/, na jeho výběžku naproti skalní bráně Zwengsteintor - již na území Raspenavy - leží jeskyně, tzv. Loupežnická jeskyně - Räuberhöhle - která dle pověsti sloužila za úkryt lapkům. /Blíže o loupežnicích v oblasti Skalního hradu bude pojednáno v kapitolách o soudnictví a místních pověstech./

Z významných vrchů Hejaického hřebene leží u našeho údolí Poledník Mittagsberg /857 m/ a Olivetská hora /876 m/. Ten první dostal svůj název od obyvatel údolí Smědý a ten druhý se nachází na potní cestě "horalů" do Hejnic.

Od Hejaického hřebene směrem k jihovýchodu běží Kateřinský hřeben, široký, plochý hřbet, na kterém je několik vrchů se skalkami. K němu náležící vrch Pferdekopf = Koňská hlava má jistou podobnost s hlavou našeho nejušlechtilejšího tažného zvířete, koně. Nedaleko Jeřice leží Bärhaupt = Medvědí hlava. Název připouští dvojí vklad. Jednak se někomu mohl kopec zdát poněkud podobný hlavě medvěda. Ve zdejší nářečí se kopci říkalo "Barheit", což může být medvědí hlava, ale může to taky souviset se slovem "bar" = holý, nahý, tzn., že kopec mohl být v době osídlení bezlesý. V sedmdesátých letech minulého století tu pobývali zeměměřiči, kteří zavedli název "Bärheide" / medvědí vřesoviště /. Název však vůbec neodpovídá zdejší výslovnosti a na nových mapách proto byl vymýcen jakožto špatně pochopený, nesprávný. Lesní požáry patrně připomínají ke stejnému hřebeni náležící Brandlehne, Brändelberg /672 m/ a Brändelhau - Ve spáleném doslova Spálená strán, Spálený vrch a Spálená mýtina. Na Tränkebergu bylo napajedlo pro dobytek /Tränke = napajedlo/. Na rozmezí Einsiedel a Fojtky leží Scharfberg /555 m/ - Ostrý, který má skalnatý vrch, skály tu mají poměrně ostré hrany a několik jich má na svém vzcholu skalní misy vzniklé přirozeným vlivem vody a vzduchu. Dříve se jim lidově říkalo "kameny Matky Boží" anebo "Čertovy stopy".

Kada kopci tahnoucí se mezi Oldřichovem a hřebenem Špičáku je běžně označována jako Bienenberg /= včelí hora/. Mezi nimi leží údolí s loukami porostlými štavnatými bylinami protékané potokem. Louky se nazývají Bienenwiesen, potok Bienenfloss, nebo taky Binnwiesen, Binnfloss. Ten první název, by znamenal včelí louka, včelí potok - na jižně exponovaných loukách s mnoha různými bylinami jistě měly včely bohatou pastvu. Ten druhý název by zase odpovídal poloze mezi kopci, uvnitř /= binnen/.

Nedaleko hranice Einsiedel, ale ještě na zdejší území je Pfingsthübel = Svatodušní kopec. V jeho bezprostředním okolí v tzv. Sklepě Keller prý v dávných časech žil jakýsi poustevník /Einsiedler/.

Převažující horninou na území obce je žula, která se tu vyskytuje v různých formách. Zvláštní žlutavě bílá žula, bohatá na živec se vyskytuje severně od Filipky. Na usedlosti čp. 38 se nalézá kvalitní písmenková žula. Občasné žily křemene v žule dříve obsahovaly polodrahokamy, které dle lidového podání hledali a odsud na jih odváželi vlašští prospektoři. Svědkové jejich činnosti se nacházejí ještě na četných místech v horách. Ve zdejší státní revíru ukazují ještě dvě prohlubně - Černou a Bílou - Schwarze Grube, Weisse Grube, které se připisují činnosti Vlachů. Soudě podle zbytků, nacházely se tu především horský křišťál a topasy. Topograf Jaroslav Schaller ve své Topografii Čech z r. 1786 na str. 299 píše, že u Filipky a Einsiedel se "často nacházejí Topasy, ametysty, křišťály a jiné drahokamy". V tzv. "Clasergrube na Claserbergu /sklenářský důl na sklenářském vrchu/ se kromě "kočičího stříbra" nachází i velmi dobrý živec, který se tu dříve těžil pro výrobu skla a porcelánu. Na bývalou těžbu připomínají "živcové jámy" - Spatgruben na usedlosti čp.38.

Na Neuhausrově živcové jámě se nachází /dle Dr. J. Gränzera/ albit srostlý s aeikrobinem. Taky tu lze vidět až 3 cm dlouhé prhy biotitu a až 5 cm velké tabulky paprskovitého muskowitu. Taky se tu nachází kaolin v malém množství. Muskowit ve větších lupenech a hroudách se nachází i ve sklenářské jámě.

Nejdůležitějším vodstvem v údolí je Jeřice, za jejíž prameny lze označit Malou a Velkou Jeřici. Velká Jeřice vzniká spojením několika potůčků, které pramení převážně na Fojtecko-Kateřinském hřebeni. Vlastní pramen Velké Jeřice Mühlbach, Steinbach, taky zvaný Berghäuselwasser = Mlýnský, Kamenný potok nebo "vođa z horských domků" - český název nemá - pramení na jihozápadním svahu Poledníku. Název Mlýnský potok má proto, že kdysi tam, kde vatěká z lesa, stával mlýn /čp. 161/, který byl později přestavěn na továrnu. U továrny čp. 179 se do Steinbachu vlévá

z pravé strany Schirrgraben protékající dolíkem mezi Spáleným a Tränkebergem a o něco dále po proudu zleva přitéká "Fallwasser" (=padající voda/ pramenící na jihovýchodním svahu Poledníku, protékající jižně od Bärhaupt a přibírající Rotwasser /= červená voda/ pramenící na severní straně Brda /Lange Farbe/. Jako pramen Velké Jeřice platí také "Aschgraben"/doslova "popelový příkop, rýha"/, který běží rovnoběžně s "Schirrgraben" a je od něj oddělen kopcem "Tränkeberg". Všechny jmenované prameny se postupně spojují v oblasti části obce Brettmühlen - Pily. Ze severního svahu Brda přitéká Malá Jeřice, která protéká částí obce Görsbach a teprve v prostřední vsi se spojuje s Velkou Jeřicí. V této oblasti je již od počátku 20. století plánovaná stavba přehrady. ~~Každá~~ ~~XXXXXX~~ Podzemní štolou do ní má být přiváděna i přebytečná voda ze Steinbachu a Fallwasser. Úřední ohledání místa pro stavbu hráze se konalo 18. července 1903. Účastnili se jej zástupci politických úřadů z Frýdlantu a Liberce, jakož i správa železnice, členové Vodního družstva, zástupci ~~státní~~ vrchnostenské správy Frýdlant a Liberec, projektant tajný rada Dr. O. Inze z Aschen, poslanci okresních zastupitelstev ve Frýdlantu a Liberci a také měst a vesnic ležících na Jeřici, továrník A. Horn jako zástupce zdejších majitelů vodních děl a nakonec také starostové Fojtky a Oldřichova. 23. listopadu 1903 se konala druhá obchůzka pozemků předpokládané zátopové oblasti, určených k vykoupení. Náklady na stavbu hráze, ~~Každá~~ s jejíž započítáním se počítalo deset let po dokončení všech ostatních přehrad v oblasti Zhořelecké Nisy, se odhadovaly na 998.870 K, dohromady s vykoupěním pozemky pak na 1.026.000 K. Hráz měla být vysoká 20,7 m, výška vody 15,5 m, délka koruny 250 m, objem zdiva 32.000 m³. Obsah vody v nádrži byl propočten na 500.000 m³. Světová válka zatím nedovolila uskutečnění tohoto plánu.

Z přítoků Jeřice uvnitř obe jmenujme především "Hemricher Flössel" /Hemrichský potůček/, do kterého u hostince čp. 29 přitéká "Kammwasser" /= hřebenová voda/. Dále po proudu uvedme ještě "Mühlwasser" /= mlýnská voda/. U tohoto potoka kdysi stával mlýn.

Jeřice na svém dalším toku probírá /již na území obcí Einsiedel a Fojtka/ potoky Achengraben a Bienenfloss, dále Mühlacher Bach který protéká přehradní nádrží, a Hohenecker Wasser /doslova voda z vysokého kouta/. U Dolní Chrastavy se Jeřice vlévá do Zhořelecké Nisy, která svou vodu odvádí do Odry a dále do Baltického moře.

Názvy potoků na mapách mnohdy nejsou přizpůsobeny ani úředním ani lidovým názvům. Potok protékající Oldřichovem se 1532 nazýval "Bach Einsiedl" 1634 "Einsiedler Bach" /oboje=Poustevníkův potok/, 1784 "Herrschaftsbach" /=panský potok/, v katastru z r. 1785 je označen pouze jako "Dorfwasser" /=obecní potok/, nebo "die Bach". Jako "Gersbach" je 1785 uváděn jenom pramen Malé Jeřice, kde je plánována stavba přehrady. Hlavní pramen se ještě 1785 nazýval "Brettmühlwasser" /=pílský potok/, a jeten ~~Každá~~ z jeho přítoků podle vodopádu u hostince čp. 242/dříve čp. 83/ Fallwasser. Podle něh byla 1785 tato část Oldřichova nazvána "Fall" /=pád/. Teprve v první třetině 19. století se ~~Každá~~ i pro hlavní potok protékající částí Pily začíná užívat název "Görsbach". Topograf J. G. Sommer uvádí ve své Topografii Čech "Giersbach", označení se kterým se setkáváme již 1750 /kupní smlouva na čp. 245 z l. října 1750/. Název je nejčastěji vykládán jako Görlachův potok. Görs nebo Girs je zkratka příjmení Görlach, které se zde již dlouho vyskytuje. Prof. Dr. Gierach vidí v předponě Görs- druhý pád vlastního jména začínajícího na "Ger-" tzn. Gerhard, Gerlach apod. Pravděpodobněji skoro je odvození názvu od slovesa göhren = šumět, hučet, bouřit. Pro tento původ názvu hovoří obzvláště vodopád na potoce, který dříve měl více vody a a hukot vodopádu byl již zdaleka slyšet.

Rotwasser [=červená voda/, který přes Fallwasser přivádí svou vodu do Jeřice, protéká křemennou žílou, která obsahuje železnou rudu a dává vodě načervenalý nádech. Názvy Aschgraben a Schirrgraben /Schürgraben/ ukazují na pálení potaše. Blízko Schirrgrabenu se prý několikrát našly kusy skla a úlomky pánví. Z toho lze soudit, že název Schirrgraben se kdysi připisoval sklárně stojící někde v tomto prostoru. Horní cesta v prostoru Schirrgraben se mezi lidem nazývá "Berghäuselweg" [=cesta k hořením domkům/. "Bienenfloss" - 1785 v katastru uveden jako "Bienenflosswasser" - v sobě obsahujej jak již bylo uvedeno název včely, jichž se tu vyskytovalo hojně. Potok stékající s hřebene u Hřebenového buku /Kambuche/ je 1798 uveden jako "Kampwasser" [= Kambwasser-hřebenová voda/. Hemmricher Flössel je někdy označován jako "Grundwasser", protože protéká rozlehlým údolím [=Grund/ s loukami.

"Krajina horního Oldřichova je krásná, když jsme předtím se strachem prošli horami, a před námi se objeví sytě zelené louky s rozházenými skalkami a čistě natřenými dřevěnými domky. Totéž místo nám nabídne zcela jiný pohled, pokud je navštívíme počátkem října, když naše zraky upoutá zářivě červený a hnědý bukový les. A když půjdeme z Haselgrundu /ve Fojtce/ směrem na Knorpelbuche [=sukovitý buk?/ a Wünsch's Tor /Wünschova brána/ a podíváme se na Oldřichov, nebo od Bienenflösschen přehlédneme Olivetskou horu a Brdo; změňme někdy ~~XXXX~~ cestu a dopřejme si pohled z Hemmrichu, ~~XX~~ uvidíme údolí Oldřichova v celé délce zakončené pak Ještědem" /Josef Schmied/.

Části obce.

Starou vesnici Oldřichov, která se táhne od Einsiedel až po Filipku, dělí místní obyvatelé na přechní a střední ves. Navíc ještě některé skupiny domků mají své vlastní názvy. Useclosti ležící na loukách na pravém břehu Jeřice poblíž čp. 1 se obecně nazývají "Auf den Wiesen" [= na loukách"/. Domy čp. 81, 116, 167, 178, 129, 177 a 203 postavené u cesty "Brettbauerweg" vedoucí do Olbersdorfu /Albrechtice?/ leží v tzv. Slacké díře /Süssloch/, a většinou se jim říká "Im Süssloche"/ve slacké díře/, občas jsou ale označovány jako Sednidomky - Siebenhäuser. Domy stojící na stráni směrem ke Spíčku jsou známy jako "Spitzberghäuser". "Kleinseite" [= Malá strana/ je skupina domků směrem na Hängeberg. Část ~~XXXXXX~~ "Brettmühlen"/Pily/ začíná u školy a táhne se až do hor. Za svůj název vděčí pile a lze ji označit jako zadní ves. Navazuje část Gersbach, idylicky rozložená na kraji lesa na Brändelbergu a do r. 1925 patřící k Fojtce. Rozkládá se na horním toku Jeřice. Jihozápadní domy této části leží v "Háji"/Hain/, kterýžto název se často připisuje celé této části. Starý název "Voigtsbacher Neuland"/=Fojtecký nový svět/, pro tuto část obce se již dlouho neužívá. U samoty čp. 92 kdysi bývalo bělidlo, proto se tu říká "Na bělidle"/Auf der Bleiche/. Mezi částmi Pily a Filipkou se zvedá mírný kopec "Butterberg"/Máslový vrch/ a domky postavené na jeho svahu mají název "Auf dem Butterberge"/na Máslovém vrchu/. Od r. 1850 patří k Oldřichovu vesnice Filipka, které se podle blízkého sedla Hemmrichpass všeobecně říká jen "Hemmrich".

Nivy, tratě.

V oldřichovské knize /Passionsbuch/ z r. 1785 je ~~XXXXXX~~ území obce rozděleno na sedm místních tratí. První trať "Hannberg" začíná u Filipky a jde až k "Brettmühlwasser". Hainberg je patrně dnešní Butterberg. Druhá trať "Wachstein"/=strážní kámen/ začíná u Brettmühlwasser a končí u "Gersbach". Jako význačné body jsou zde uvedeny "das kalige Stückl"/=kousek podobný paličce/ na čp. 20, dále Tränkeberg /čp. 20/, Steinberg /Kamenný vrch/-čp. 19, der Lange Streifen /=dlouhý pruh/ - čp. 15, a Wasserwiese /=louka s vodou/-čp. 14. U čp. 20 "Brettmühlhaus" protéká potok Dorfwasser/=vesnická voda/, taky "die Bach".

U Jeřice začíná třetí trať "Sandhöhe"/=písečný vrch/ a probíhá až po Birkenhain/=březový háj/. Sem patří "Hainberg" načp. 11, Alte Wiese /= stará louka/ u čp. 9, der Lange Querstreifen /dlouhý příčný pruh/ u čp. 8, a "Steinrücken"/=kamenný hřbet/ čp. 59. Čtvrtá trať "Kohlstatt" /=milíř/ jde od březového hájku až po Einsiedel-Mníšek. V jejím obvodu je "Kohlstatt" a "Haynwiese"/=louka v háji/ oboje na čp. 3, dále "Bleichwiese"/=louka bělidlo/ a "Leimgrube"/Lehmgrube = jílová jáma/ obě na čp. 31. Pátá trať "Bienenberg" se táhne od Mníšku až po lípy na mlýnské cestě /Mühlweg/. V ní je "Tränkbusch"/=les s napajedlem/ na čp. 50, Bienenberg čp. 49/50, Bienenwiese - čp. 50, Steinberg čp. 49, Kieferberg /= borová hora/ čp. 43 a Scharfhubel /=ostrý kopec/ čp. 49. Trať protéká potok Bienenwasser. Šestá trať, "Köppe", vede od lip po Wachstein. Je na ní "Rörberg" a "Röhrbrunnen"/=studna s rourou/ na čp. 6, dále Tiefer Graben /=hluboký příkop/, čp. 43, Steinberg /čp. 44/45/, "Gründel"/=dolík/ čp. 45, Köppe čp. 43, Tränke čp. 42, "Haynwiese im Hain" čp. 41, Leimgrube - čp. 41, Steinriegel /=kamenný rygol/ čp. 39, a Mühlberg čp. 39. V této trati se uvádějí taky tři známé cesty: Brettbauerweg čp. 44 do Albrechtic/Olbersdorf/, Scheibweg /cesta na Scheibe/ čp. 43 a Mühlweg /=mlýnská cesta/ čp. 39. Sedmá trať Scheibberg /=hora Scheibe/ vede od Wachsteinu až po Filipku. Sem patří Steingrube /=kamenný důl/ čp. 38, der Nasse Hübel/=mokrý vrch/ čp. 29 a "Kampwiese" čp. 29. Navazuje malý lesík. Pod lesíkem zvaným "Alter Stall"/=starý chlív/ je Štěpánův pramen /Stephansquelle/, který má svůj název po Stefanu Pfeiferovi, který tu byl 1899 zaměstnán na stavbě silnice a v prameni si často chladil zanícené oči.

Obec "Oldřichovska Filipka" obsahuje dle knih jen jednu trať s názvem "Emarich", ta se táhne od hranic Oldřichova až k panskému lesu. V ní se nalézá "Fuchberg", kde se 1785 nacházela vrchnostenská louka. "Elstnergrund" /=Elstnerův dolík/ se nalézá v idylické poloze nedaleko vjezdu do tunelu a svůj název dostal teprve nedávno.

V kupních smlouvách z první poloviny 19. století jakož i v seznamech pozemkových daní se uvádí nemálo názvů trátí. Uvedme zde některé z nich: na statku čp. 3 je Kohlstatt/=milíř/, Haidelberg/=vřesový nebo borůvkový vrch/, a Hainwiese/=louka v háji/, na čp. 14 je Steinberg/=kamenná hora/, Scheibberg/kopec s plochou/, a Schleppweg/=cesta, po které se cosi táhlo/, na čp. 15 je Steinrück/=kamenná hrázka/, Gründelwiese/=louka s dolíku/ a Gräsweg/=travnatá cesta/, na čp. 25 je der Hohe Berg/vysoká hora/, na čp. 27 Steinkorren/=kamenný suk/, Steinbrückel/=kamenný mostek/ a Gründel/=dolík/, na čp. 29 Kampwasser /1798/, na čp. 37 Scheibberg, na čp. 43 Köppe/=kupka/ der Tiefe Graben/=hluboký příkop/ a Scheibweg, na čp. 45 je Kohlplan /=uhelná, nebo taky kapustová rovinka/ a Bienenwiese, na čp. 59 je Fuchsberg /=liščí hora/ a Zippelwiese/cipatá louka/, na čp. 92 Tränke a Grabsteg.

Je tu i řada stromů, kterým lidé dali zvláštní názvy. "Kirchfichte" /=kostelní smrk/ stával u Kostelní cesty-Kirchsteig - v únoru 1897 jej vyvrátil silný vítr; byl starý více než 200 let. Na jeho místě nechal seclák Ambros Arnold vysadit lípu. I starý Hřebenový buk - Kammbuche při cestě k Nichtovým domkům vyvrátila vichřice; místo kde stával, je dnes rovněž označeno mladým stromkem."Knorpelbuche"/=buk s chrupavkou/ u cesty z Jeřice do Fojtky býval ozdobený svatým obrázkem, z jeho větví prý bývalo za měsíčních nocí slyšet tajemnou hudbu, jako když někdo hraje na harfu. Z ostatních stromů jmenuje ještě "Gewitterfichte" /=bouřkový smrk/ u Reitwegu, "Höhtanne"/=vysoká jedle/u Vysoké cesty Höhwegu, a Křížový buk a Obrázkový buk - Kreuzbuche, Bildbuche nedaleko Hřebenového buku poněkud stranou od Hřebenové cesty.

B. Vznik a vývoj obce.

Jak vypadalo území obce v nejstarší době
Území, jež dnes pokrývá obec Oldřichov, bylo ve 13. století určitě ještě pokryté lesem. Tento les se ale jistě značně odlišoval od lesů pokrývajících sousední kopce. Tam rostl neprostupný prales, ale v údolí protékáném potůčkem bylo tu a tam křoví a louky poseté balvany, kde se mohla pást zvěř. Takovéto údolí již mělo jakési předpoklady pro budoucí osídlení. Nejdříve bylo vyklučeno údolí směrem k Mníšku a teprve později došlo i na další území proti proudu potoka.

Osídlení údolí Jerice

Kdy bylo osídleno údolí Jerice, nelze dnes již přesně říci. Jistě to však nebylo dříve než ve 14. století. Každopádně to byli obyvatelé blízkých starších vesnic, kteří si tu jako první zřídili své obydlí. Zvláště to mohli být lidé z Krásné Studánky a Chrastavy. Nejdříve byla v údolí Jerice postavena ves Mníšek, která zpočátku patřila kostelem ke Chrastavě. Další osadníci pak postupovali proti proudu do lesů a vystavěli Oldřichov. Území vykázané naší vsi obsahovalo patrně pozemky od hranice Mníšku až po dnešní továrnu čp. 20, plochu pro asi 18 středně velkých a menších zemědělských usedlostí. Jistě ale nebylo celé území osídleno najednou. Nejprve se začalo od jihozápadu. Zúrodnění údolí postupovalo zřejmě dosti pomalu. Ještě ve třetí čtvrtině 14. století vesnice čítala jen 6 usedlostí, k nimž během dalších třiceti let přibýlo 5 dalších. Toto nám osvětluje nejstarší registr fryčlantské vrchnosti z r. 1381.

Registr 1381 a doplněk 1409

Jak dokazuje urbář 1381 byl "Vlrichdorff" koncem 14. století ještě značně bezvýznamnou vsí, měl teprve několik obydlí. Až do jejich blízkosti ještě nepostupoval les. První zúrodněná plocha jistě nebyla příliš velká. V urbáři není jmenován jediný sedlák-zemědělec. Obyvatelé nejspíše nacházeli obživu v lese. Mimo to se věnovali chovu dobytka a lučnímu hospodářství, vychází to ze skutečnosti, že platili jen jakousi "luční daň" O jakési "čestné dani", která bývala původně odváděna dobrovolně, později ale vyžadována jako povinná, jak se tehdy mohlo na panstvích dělo, není v Oldřichově žádná zmínka. Ani jiné daně nejsou zmínovány. Také chybí údaj o velikosti jednotlivých pozemků, jak je uvádějí registry většiny panství. Absence těchto údajů nám naznačuje, že ves existovala teprve krátkou dobu. Jistě je, že louky prvních oldřichovských osadníků navazovaly na území Mníšku. Možná, že první osadníci z Mníšku i pocházeli. Tomu nasvědčují zčásti shodná jména Jakoff Seibt, Hans Fischer, Martin Tschiedel/zoathel/, N. Nebel a Riediger. Stejná jména nám dosti spolehlivě naznačují, že osídlení údolí Jerice postupovalo směrem od Mníšku, tedy proti proudu. Oběse zastávanému názoru, že směrem od jihu se zde usazovali jen zemědělci, zatímco uhlíři a obchodníci číivím přicházeli z hor, nelze příliš věřit. To ovšem nevylučuje, že se v pozdější době v údolí usazovali i horáci, zejména to platí o čestí Pily.

Byli to lidé z hor, kteří se usazovali v údolí Jerice, byli to rychtři, kteří byli z "von Sonneborn" z Krásné Studánky, Hans Fischer, Hoff Seibt, Martin Tschiedel/zoathel/, Chrastavy /"czur kratze"/ a Martin Nebel/Seibt/. Mezi čestí Pily jsou uvedeni jedni z nejstarších osadníků z Chrastavy. Zřejmě se jedná o obyvatelé Oldřichova, ale o osadníky z Chrastavy, kteří přišli přes lito past dobytka. Jinak by v urbáři připsano dalších pět osadníků a to N. Nebel/Seibt/, Hans Fischer, L. Lebel, Riediger/riediger/, a Martin Tschiedel. Patrně se jedná o nové osadníky, zčásti to mohli být synové dřívějších osadníků, zčásti to mohli být osadníci z Chrastavy /Mníšku/. Mohl mezi nimi být i nějaký osadník, který převzal nový kus lesa pro svého syna. Do r. 1409 stoupl počet usedlostí ve vsi na devět.

Nájem z pozemků platili jednotliví nájemci vrchnosti ve dvou splátkách za rok a to na sv. Valpurgu a sv. Michala. Nejvyšší náje, totiž 12 grošů za rok platili rychtář a Peter Seifried. Následovali Hans Fischer a N. Nebel po 8, Andreas Harrermets, Hans Fischer a N. Nebel po 6, Martin Tschiedel, Jakoff Seibt a Martin Tschiedel po 4, a nakonec Riedäger 2 gr.

Následně uvedme opis příslušné části registru z r. 1381.
Andrew harreremets von schoneborn of walpurgis iij gr. Item of machelj iij gr.

hans vischer of walpurgis iij gr. Item off Michaelj iij gr.

Der Richter if Walpurgis vj gr. Item off Michaelj vj gr.

Jacoff syboth off Walpurgis ij gr. Item off Michaelj ij gr.

Peter sifrid czur kratcze of Walpurgis vj gr. Item off Michaelj vj gr.

Martin czothel mit den grifen off Walpurgis ij gr. Item off Michaelis ouch ij gr.

x/ N. nebil iij gr. walpurgis iij Michaelis

Hans vischer iij gr. walpurgis, iij Michaelis.

N. nebil iij gr. walpurgis iij gr. Michaelis

Rudiger j gr. walpurgis i gr. Michaelis

Martin czotel ij gr. Walpurgis ij Michaelis.

Od značky x/ je připsáno jiným rukopisem.

Název vesnice.

Ve všech starších dokladech je název uváděn jako Ullersdorf, v urbáři z r. 1381 se píše "Vlrichsdorff", v hornolužických listinách z r. 1481 "Vlirstdorff", v jedné listině r. 1590 "Vllersdorf", v nájemním registru 1610 a v Taxe 1634 "Vllersdorf", v berní rule 1654 "Wes Vlerssdorf", v matrice pokřtěných v Mníšku 1699 "Vlersdorff", v popisu panských lesních revírů z r. 1732 "Ullersdorf", dokonce ještě 1751 nacházíme způsob psaní "Ulerssdorf". Označení Busch-Ullersdorf nacházíme ponejprve na mapě zvané "Mappa chorographia totius regni Bohemiae exháb. a Joh. Christoph Müller" /Augsbúrg 1720/. K této mapě byla přidána jako příloha nejstarší mapa frýdlantského panství. Dále se s tímto názvem setkáváme v Rohanově kronice měst Frýdlantu a Liberce z r. 1763. V úředních listinách se objevuje až později, farní listina v Mníšku ze 4. dubna 1767 píše "Pusch-Ullersdorff". Předpona "Pusch-", která označuje polohu vesnice u lesa, odlišuje naši ves od jiných od jiných Oldřichovů, tak Nieder-Ullersdorf /asi Oldřichov na ~~XXX~~ hranici/ na severu frýdlantského panství, dříve psané též "Vlrichsdorf" nebo "Olrichsdorf", dále Ober-Ullersdorf u Žitavy /1381 uváděn jako "Vlrychsdorf by der Zethow/ a Ullersdorf bei Grottau, a nakonec zejména "Wüst-Ullersdorf"/Pustý Oldřichov/ uvedený již v Biberstejské smlouvě z r. 1463 jako "wüste Ulbersdorf", 1500 "im Wüsten Olbersdorff", 1679 "Wüste Ulbersdorff", 1745 "Wüst-Olbersdorf, což je název sousedních Albrechtic u Frýdlantu - 1381 "Albrechtsdorff" a 1497 Vlbersdorff, před válkou "Olbersdorf".

Z dokladů již nelze zjistit, zda Oldřichov za svůj název vděčí vůdci prvních osadníků, nebo majiteli panství, který podnítl jeho založení. Badatel Julius Helbig se přiklání ke druhé možnosti. Podle něj je možné za zakladatele Oldřichova považovat nějakého Oldřicha z Bibrštejna. Oldřich I. /+po r. 1208/ to ale určitě nebude, naše ves v té době ještě neexistovala. Jak lze vyrozumět z urbáře r. 1381, ves koncem 14. století existovala teprve krátkou dobu, byla na stupni nové osady. Tato okolnost dovoluje připsat založení ~~u~~ Oldřichu II. z Bibrštejna /syn majitele panství Bedřicha z Bibrštejna, ~~XXXXXX~~ zemřelého 1360/, a domněnka, že ves byla nazvána na jeho počest má cosi do sebe. Nic na tom nemění skutečnost, že Oldřich II. zemřel teprve po r. 1406. Při zakládání nových osad se půda málokdy rozdělila na méně než deset osadníků. Nejstarší zápis ale uvádí pouze šest usedlostí, dalších pět přibýlo později, jak dokazuje dodatečný zápis. Pokud tento dodatek byl připsán až v době po r. 1409 /jak je možno usoudit dle příkladů jiných vesnic/, tedy až

Rozdíly mezi vesnickými sídly.

Dříve se vesnická sídla rozlišovala rustikální a dominikální vsi. Rustikální vsi byla všechna sídla, která byla založena před feudalismem. K nim patří i náš Oldřichov. Rustikální vsi byly selské vesnice, měly obecní pastviny a obecní nivy. Na základě ustanovení při zakládání vsi celé území obce patřilo sedlákům, kteří odedávna tvořili jakési společenství tím, že rovnými díly vlastnili obecní pozemky, pastviny i nivy a také měli rovný podíl na obecních lesích. Tento společný majetek, obecní louky a pastviny, zůstal po velmi dlouhou dobu nerozdělen. Teprve období válek a nouze přinutily obec k prodeji pozemků, aby mohly pokrýt daně a kontribuce. Nabyvatelé si na zakoupených pozemcích zřizovali menší usedlosti, domky. Majitelé těchto malých usedlostí a domkáři však neměli podíl na obecních pastvinách a lesích. Zpočátku byli pouhými uživateli přenechaných pozemků. Teprve guberniální nařízení z 15. listopadu 1790 povolilo převod obecního území do dědičného pronájmu dosavadních uživatelů. Domkáři se zčásti živili nějakým řemeslem, zčásti byli je nádeníky. /V r. 1672 mohli v Oldřichově "s povolení milostivé vrchnosti" chodit na trávu": Adam Austen, Kryštofka Köllerová, Kryštof Pfeifer a Kryštof Baffig/.

Při zakládání selské vesnice si vrchnost vymínila určitou půdu, tyto pozemky ležely na kraji vsi, většinou to byl les a paseky. Ty vrchnost někdy ponechávala svým poddaným /zaměstnancům/ jako pastviny pro drobné zvířectvo /kozy/ za nepatrný nájem. Tyto pronajaté pozemky ale zůstaly majetkem vrchnosti. Takové pozemky byly i u nás, v našich horských vesnicích, tak v Hemrichu a zaječím dole ve Fojtce. Poddaní začasť tyto pronajaté pozemky, paseky apod. nechali zcela zarůst křovím a nic neobnovovali. Nařízení z r. 1692 proto kázalo, že "kdo k jaru bude takto přistižen, netoliko nájem trojnásobný musí dáti, ale také louky pozbyde". Jak potom obyvatelstvo přibývalo, přenechávala vrchnost takovéto pozemky, tem, kdo potřebovali bydlet. Tak vznikly dominikální vesnice. Na vrchnostenských pozemcích vznikla v Oldřichově patřící ves Filipka. /Jako dominikální vsi se v úřední listině z r. 1830 na panství Frýdlant uvádí vesnice Nieder-Berzdorf, Karolenthal /Karolínky-Liberec?/? Ferdinandsthal-Ferdinandov, Hegewald, Iser /Wilhelmshöhe-Jizerka/, Philippsberg, Philippsgrund, Philippsthal a zámecký okres Frýdlant.

Hospodářské rozdělení majitelů půdy

Nájemní registr z r. 1381 ještě nerozlišuje selské majetky podle jejich velikosti. Doklady ze 16. a 17. století již dělí obyvatele vsí na tři skupiny: sedláky, zahradníky /majitele zahrad/ a domkáře. Sedláci vlastnili dům, pole, povozy, byli to tedy obyvatele vlastníci největší pozemky. Patřil mezi ně rychtář, který spravoval obecní záležitosti a vedl obecní soud. Zahradníci vlastnili dům, který obývali a pak ještě menší pozemek, zahradu, z jehož výnosu mohli žít jen při co největší šetrnosti. Proto začasť ještě mimo toho provozovali řemeslo nebo nádeničili u sedláků. Domkáři měli jen malé domky, u kterých bývaly jen malinké zahrádky. Většinou to byli nádeníci, řidčeji řemeslníci. V roce 1564 čítal Oldřichov 20 sedláků, 2 zahradníky a 11 domkářů. Nejstarší domky byly postaveny na nivách, jen málokteré na selských pozemcích.

Nájmy a odvody v dřívějších dobách.

První osadníci byli svobodní lidé, kteří kromě nájmu z pozemků a daně králi nemuseli platit žádné poplatky. Majitel frýdlantského panství jen do jisté míry ochraňoval své nájemce, za což mu oni v jistých ročních dobách, tak na Vánoce, k Novému roku, na Velikonocích odváděli jisté dobrovolné dary, nebo na panských pozemcích ve žních, a na panských statcích podle potřeby dobrovolně pracovali. Časem se tato dobrovolné dávky staly povinnými daněmi a původně z dobré vůle vykonávané služby se změnily na povinnou robotu. Přílišná dobrá vůle a také zadluženost postupně zavedly poddané do otrocké poslušnosti. Odvody a robota rostly

rok od roku a brzy se ze svobodných chráněnců stali poddaní a nevolníci majitele panství. Obzvláště beznadějnou se stala situace poddaných po husitských válkách, zejména za česů krále Ladislava. Tehdy stavovové v českém zemském sněmu přímo uzákonili nevolnictví, ze kterého bylo možno vysvobození jen na základě písemného svolení. Po celá tři staletí tak venkovský lid trpěl útlakem a porobou.

O nájmech a služebních povinnostech obyvatel naší vsi ze starších dob existuje jen málo písemných dokladů. Nejstarší vrchnostenský urbář z r. 1381 uvádí jen poplatek z travních porostů, což je důkazem toho, že tehdy ještě zde bylo zemědělství bezvýznamné. Bohatší zprávy máme od poloviny 16. století. Nájemní registr frýdlantského panství z doby od 27. března 1560 do 27. března 1561 uvádí v Oldřichově 22 majitelů pozemků včetně rychtáře, přičemž zaznamenává velikost pozemků v "prutech" a výšku dědičného nájmu na oba dny solatnosti - Walpurgu a Michaela. Clement Eichler platil nájem za ij prutů na Walp. a Michala 5 grošů, a 5 1/2 denáru, stejně tak Caspar kratczert, Hieronymus Neumann, Jacuff /Jakub/ Neumann, Christoff Appell, Paul Zucker, Hans Koeller, Lorencz Geyseler, Merten Fibiger. Francz Fischer za j prut platil na Walp. i Mich. po 1 i/2 g, stejně Barthel Thomas, Blasius Neumann, Hans N./příjmení chybí/, Hans Geyssler, Bartel Scheler. Rychtář za iij prutů pšatil po 8 1/2 den., Benedix Rehsehn za iij prutů po 4 g a 2 den., Hans Olssner na V prutů po 14 g 2 den., Jeorg Geyseler za iij prutů po 11 g 4 den., Gregor Kaulfersch za j prut po 3 g a Macz Koeler za j prut po 1 1/2 den. Summa summarum obnášel dědičný nájem 3 kopy a 40 g. Souhrnně budíž uvedeno, že 1/2 prutu vlastnilo 7 lidí, 1 celý prut 1 člověk, 1 1/2 prutu 1 člověk, 2 pruty 10 lidí, 3 pruty 1, 4 pruty 1, a 5 prutů 1 člověk. Platilo se o obou dnech splatnosti z 1/2 prutu 1 1/2 g, z 1 prutu 3 g, z 1 1/2 a 2 prutů 5 g 5 1/2 den., z 3 prutů 8 1/2 g, z 4 prutů 11 g 4 den., a z 5 prutů 14 g 2 den. Platidla se v průběhu ~~XIXIX~~ staletí měnila. V starších dobách byly v oběhu české a míšenské groše. 1 český groš měl 12, míšenský 7 denárů, 60 grošů dalo kopu. Až do 18. století to byla nejběžnější platidla. Již brzy se vedle nich objevují tolary, od konce 17. stol. pak i zlatky a krejcarý. Z nich se nejdříve objevily rýnské zlaté /fl. rh./, později konvenční zlaté /fl. C. M./ a zlaté vídeňské /fl. W. W./ a konečně 1858 - 1893 rakouské zlaté /fl. Ö. W./ Od 1893 je běžná měna v korunách. - 1 zl. rýnský = 60 krejcarů po 4 fenicích; stejně zlatý vídeňský a konvenční. 1 zlatý rakouský = 100 krejcarů. Srovnatelná hodnota peněz: 1 kopa českých grošů ve 14. stol. platila 21 fl. konvenč., = 15 fl. rakous. = 30 K. V 16. stol. ale 2 fl. konvenč. = 1 fl. rakous. = 2 K 52 h a konečně 1 fl. 9 kr. konvenč. = 1 fl. 53 1/8 kr. rakous. = 2 K 6 h. 1 kopa míšenských grošů v 17. a 18. stol. = 1 fl. 40 kr konv. = 1 fl. 20 kr rakous. = 2 K 40 h. 1 fl. rýnský = 1 K 75 h, 1 fl. konv. = 2 K 10 h, 1 fl. vídeňský = 84 h, 1 fl. rakouský = 2 K.

Pro srovnání uvedme i nájmy v blízkém Mníšku. R 1560 ~~XXXXXX~~ platil Steffen Altmann za iij prutů po 8 1/2 g, George Neumann za ij prutů po 5 g 5 1/2 den., stejně Valten Krause, Simon Scheler, Peter Röseler, Gregor Möller, Paul Neumann, Hans Wulckenstain, George Altmann. George Olssner za iij prutů platil 8 1/2 g, stejně Jacuff Weycker, Christoff Fiebiger, Lasarus Kaler a Hans Neumann. Hans Rades za 1 prut platil 1 g 3 den., stejně Hans Gunczel, Nickel Krause za i prut 3 g, stejně Lucas Krause. Summa summarum 4 kopy 16 g 3 den. Půl prutu polí vlastnili v Mníšku 2, 1 prut taky 2, 2 pruty 8, 3 pruty 6 a 4 pruty 2 obyvatelé. Za 1/2 prutu se platilo o obou dnech splatnosti 1 g 3 den., za 1 prut 3 g, za 2 pruty 5 g, 5 1/2 den., za 3 pruty 8 1/2 g a za 4 pruty 11 g 4 den. Vyjímkou byl pouze rychtář.

Nájemní registr k termínu Michaela 1591 uvádí v Oldřichově rychtáře Urbana Bastiana s 15 g. Další jsou: Gregor Bastian - 15, Caspar Kratzert - 10, Hans Hübner - 10, Michel Fibiger - 15, Mathes Effenberg - 10, Hans Neumanna - 5, Michael Rudolff - 5, Bartel Scheler - 20, Jacob Neumann - 5, Jörg Geissler - 25, Adam Krause, hajný - 10, Christoff Ölsner - 35, Peter Krause - 10g, Valten Kratzert - 7g 3 1/2 den., Bartel Rössler - 7g 3 1/2 den., Mathes Kohler - 10 g, Simon Koler - 10 g, a Stefan Altmann - 10g dědičného nájmu. Zahradníci platili: Hans Apel 2 g 4 den., Adam Augsten také 2 g 4 den. Po 2 groších platili domkaři: Hans Köhler, Martin Krause, Christof Krause, Peter Ölsner, Jorge Streit, Thomas Kratzert, Simon Bastian, Christof Hofmann, Hans Krause, Adam Wolckstein, Hans Geissler, Christof Kratzert, Martin Kratzert, Peter Fibiger, Marin Bastian, Hans Zicker, Michel Hoffmann, Thomas Schöler, Hans Pribisch, Christof Geisler, Jorge Kölbel, Gregor Effenberg, Mathes Köhler starší, Christof Effenberg a Jacob Weber. Celkový nájem činil 5 kop 10g 1 den. /zámecký archiv Frýdlant,

V sousedním Mníšku registr r 1591 uvádí jmenovitě 18 sedláků, 6 dědičných zahradníků, 9 "nivních" domkařů, 16 domkářů. Celkový nájem vesnice činil 5 kop 51 g 2 1/2 den.

Nájemní registr panství Frýdlant a Seidenberg k termínu Georgy Anno 1610 uvádí ve všech poddaných vesnicích a tedy i v Oldřichově veškeré majitele domů a pozemků i s jejich povinnostmi: Urban Bastian, rychtář 15 g, Hans Neumann 15 g, Christof Krazert 10 g, Hans Frenzel 10 g, Michael Fibiger 15 g, Jacob Stelzk /Stelzig/ 10g, Christof Geisler 5 g, Hans Rössell 5 g, Jacob Krazert 5 g, Hans Wehlet 5 g, Christof Bastian 5 g, Thoma Scheler 20 g, Thomas Kratzert 15 g, Adam Altmann -g, Christof Scheler 25 g, Merten Krause 10 g, Math. Effenbergk 30 g, Peter Krause 10 g, Valten Krazert 7 g 3den, Georg Hausmann -g, Christof Geisler -g, Christof Köhler -g, a Hans Effenbergk -g. Zahradníci Christof Krazert a Adam Austen stejně jako posledně jmenovaní sedláci namíj uvedenou výši nájmu v registru Majitelé "nových domů" odváděli: Peter Ölsner starší 10g, Peter Ölsner mladší 12 g, Jacob Wehber 5g, Christof Krause 12 g, Georg Streit 13 g, víc 5g Christof Geisler starší 12 g, Adam Austen 5 g, Thomas Scheler 12 g. Domkaři Adam Krause, Simon Bastian, Hans Krause, Adam Wolckstein, Hans Geisler, Merten Krazert, Georg Kelbel, Christof Hausmann, Maz Köhler, Peter Paseler, Jacob Geisler, Bartel Rössler, Christof Geisler starší, Christof Effenbergk, Michael Vlrich, Christof Krazert, Simon Köhler, Adam Altmann, Michael Scheler, Bartel Scheler, Bartel Wagner, Hans Scheler, Hans Rieger, Gregor Krause, Georg Wehlet, Tobias Geisler, Thomas Krazert, Hans Neumann, Bartel Augustin, Jacob Krause a Bartel Altmann platili po 2 g. Obnos za čtou ves činil k sv. Jiřímu 6 kop 47 g 1 de. /zámecký archiv Frýdlant/.

Registr k termínu sv. Michala 1614 uvádí v Oldřichově rychtáře Göрге Bastiana, 22 sedláků a kováře v rychtářově kovárně, 2 dědičné zahradníky, 8 ~~majitelů~~ nových domkářů a 28 domácích. Celkový nájem činil 7 kop 10 g.

Staré daňové poměry

O daních z nehtarších dob nemáme žádné bližší údaje. Ví se jen tolik, že již v dávných dobách se rozlišovaly běžné /řádné/ a mimořádné daně. K těm běžným patřilo clo, mýtné, královská a mírová daň. Královská daň, které podléhali všichni majitelé domů a pozemků, se řídila výnosem majetku. Jako obtížné daně byly vnímány "kontribuce" neboli válečné daně. V druhé polovině 16. století se nemovitý majetek zdanoval podle "komínů". Tato "komínová daň" byla zavedena 1567, na základě sčítání obydlí pozemků z r. 1564. Na jeden komín se počítalo jeden lán neboli 12 prutů pozemků. Zahraďa se počítala tři pruty, takže 4 zahrady se rovnaly jednomu komínu. Domkářů se počítalo 12 na jeden lán. Oldřichov na základě zjištění z r. 1564 měl zdaněných 32 komínů. Celkové jmění 33 obyvatel bylo odhadnuto na 136 kop. Sousední ves Mníšek odváděla daň ze stejného počtu komínů. V r. 1614 odvedl Oldřichov za 30 komínů na sv. Bartoloměje

a sv. Mikuláše po 10 kopách a 24 g. Mníšek za 30 komínů odvedl na oba dny 10 kop a 34 gr. Kolem přelomu 16. století se platila poddanská daň. Na sv. Bartoloměje 1574 činila poddanská daň v Oldřichově a Mníšku po 7 kopách 30 groších. V obou vsích bylo po 22 topenišť osvobozeno od daně kvůli krupobití. 1592 tato daň ke stejnému termínu činila v Oldřichově 10 kop 20 gr., v Mníšku 10 kop. 1614 činila poddanská daň v Oldřichově na sv. Jakuba a sv. Havla po 15 kopách 30 gr., v Mníšku po 15 kopách.

Původně mimořádná byla tzv. "svatební daň". Důvodem k vybírání takové daně byly svatby na knížecích a císařských dvorech. Takováto svatební daň se vybírala 1564 a to z 1000 ko odhadnutého majetku se počítalo 15 kop 28 g 4 den. Podle tabulky v zámeckém archivu ve Frýdlantě byl Oldřichov odhadnut celkem na 136 kop. Na jednotlivé vlastníky pozemků se tento odhad dělil následovně: na rychtáře připadlo 12 kop, Hanns Olssner 15, Caspar Krause 13, Hanns Geissler 6, Christoff Apell 3, Jacob Neumann 4, Benedict Rösseler 6, Grollmus Neumann 6, Kaspar Khraczerdt 6, Hans Girlach 6, Merten Fybig /Fiebeger/ 3, Wencz Geissler 8, Dreg. Khaullfers 2, Paul Zyckherr 2, Merten Rydig /Rüdiger/ 2, Blasius Neumann 2, Hanns Kholer 3, Georg Vllerich 3, Gorg Gepsyler 12 a Bartel Scheler 8 kop. Zahradníci platili: Francz Fyscher 1 a Macz Kholer 3 kopy. Domkáři: Adam Kahlan 2, Macz Fyscher 1, Hanns Stercz 1, Macz Pastian 1, Caspar Zyckherr 1, Merten Pastian 1, Hanns Effenbergkh 1, Hanns Gloger 1, Christoff Wolckstein 1, Macz Pudtner 1 a Adam Khrauss 1 kopy. Celkem tedy 136 kop.

V Mníšku byli odhadnuti: rychtář na 40 kop. Gorg Neumann 12, Gorg Olssner 15, Paul Khaullfers 6, Gorg Wolckstein 12, Valten Khrauss 6, Simon Schöler 12, Peter Röseler 12, Möllerová 12, Paul Neumann 12, Hanns Gunzell 9, Christof Fybig 10, Thames Krusch 12, Gorg Altmann 12, Gorg Zyckher 12, Peter Sturm 6, Adam Alldtmann 6, Lucass Khrauss 3 a Hanns Neumann 6 kop. Zahradníci: Hanns Rade 2, Peter Neumann 4, Jacob Stercz 5, Jacob Schwatcz 4, Jacob Weykher 1, Hans Schröter 3 a Urban Weykher 2 kopy. Domkáři: Macz Khweisser, Merten Wolckstein, Gorg Scheler, Hanns Hillebrandt, Merten Könišcher /Kintscher/, Hanns Tage, /Tagmann/, Merten Tagkh, Hanns Tasavus, Michel Alldtmann, Balthasar Khrause, Adam Fybig, Gorg Wencz, Hans Khaullfers a Paul Röseler odvedli po 1 kopě. Celkový odhad byl vyčíslen na 250 kop, převyšil ta náš o 114 kop.

Vážné překážky ve vývoji

Neradostné poddanské poměry byly vážnou překážkou zdárného vývoje vsi. Čas od času se k nim přidávaly další, stejně nepříznivé okolnosti: války, náboženský útlak, živelné pohromy a epidemie nemocí.

Nelze s přesností říci zda se naši vsi dotky husitské války, zuřící ve druhém a třetím desetiletí 15. stol. Jisté je, že nejbližší sousedé začasť byli navštěvováni husitskými válečníky, a že se t těchto návštěv, spojených s ohněm a drancováním, vzpomínávali po několik desetiletí. Nejvíce trpěly obce v našem okolí v letech 1429-1432. Stejně špatné pro náš domov byly boje Jiřího z Poděbrad s Matyášem Korvínem. Rok 1469 byl pro naši ves patrně velice zlý. V dopise purkmistra a rady z Boleslavi ve Slezsku /Bunzlau i. Schl./ se píše, /ze 7. září 1469/ že husité přešli hory a na cestě do Slezska vypálili Liberec, Seidenberg, Hejnice a "jiné vesnice".

V době reformace, kdy zdejší obyvatelstvo přestoupilo k luteránům, se vesnice vyvíjela celkem nerušeně. Jisté znepokojení přinesla XXX. koneem 16. stol. epidemie dýmějového moru, která 1582, zvláště ale 1594-1600 zkosila mnoho lidí. Anály hovoří o velkém umírání. K moru se ještě připojily živelné pohromy, které ničily domy a pole. 1574 zničilo krupobití úrodu na polích. Povodeň 17. srpna 1595 způsobila škody na březích potoků a polích. Velké sucho v letech 1570, 1571, 1573 a 1590 způsobilo, že mnoho lidí zemřelo hladu.

Náboženské rozbroje, které vzplály začátkem 17. stol. mezi katolíky a protestanty, brzy daly podnět ke strašlivé válce, která trvala celých třicet let /1618 - 1648/, a svými hrůzami naplnila i náš kraj. Těsně před vypuknutím této války obyvatelé prodělali těžká léta hladu a nouze. Doklady z r. 1615 hovoří o "násilné, nebývalé drahotě". Také hladové roky 1619, 1620, 1622 se zapsaly černým písmem do zdejších análů. Jak se dočteme v listině z 6. května 1625, byly 26. července 1623 vesnice Schwarau, Habondorf, Krásná studánka, Matschendorf a Fojtka postiženy těžkým krupobitím, které zničilo úrodu na polích. Studené léto roku 1628 nedovolilo dozrát úrodě na polích, tak že po špatných žních nastala zlá drahota potravin. V dopise majiteli panství, vévodovi Albrechtu z Valdštejna ze 21. října 1631 se píše, že ládě "pana polního maršála von Teuffenbach" zle řádili na panství frýdlantském, všechny vesnice byly vypleněny. "Nejlepších pět vsí" spolu s dalšími byly zcela vypleněny a lidé zle poškozeni, zčásti zabiti a všechno rozbito a tozmláceno, koně a dobytek vzali sebou. Nebyly ušetřeny ani kostely, které byly násilně otebřeny a vykradeny, jakoby se jednalo nepřátelskou zemi, také ze vsí lidé uprchli. "Mlýn v Mníšku, patřící Vaší Milosti /vojáci/ zapálili a vypálili"/zámecký archiv ve Frýdlantě. V této těžké době ještě epidemiemi nemocí navíc sužovaly obyvatelstvo: 1633 si mor vyžádal mnoho obětí. "Jelikož před několika lety mnoho vojska, a po celý rok i jednotlivci začasté plenili, čímž nejen poddaní utrpěli újmu, ale i půda byla zničena a zkažena, mnoho statků a domů stojí prázdných a lidé z nich uprchli a velký počet jich zemřel na mor, a statky v součastosti nelze obsadit", byla začátkem ledna 1633 vyslána do jednotlivých vesnic frýdlantského panství vyslána komise sestavaá z urozených pánů: Nicol v. Gersdorff auf Tauchritz, Johann Samuel Klueg v. Enns auf Bullersdorf a Friedrich v. Kalkreutter auf Weigersdorf. Tato komise měla zjistit počet vypálených a opuštěných usedlostí. Podle úřední zprávy datované 8. ledna 1633 bylo následkem plenění, s tím spojeného zničení půdy a řádícího moru v Oldřichově 5, v Mníšku 4, v Albrechticích u Frýdlantu 5, v celém panství pak 183 komínů bez majitele. Míru nouze zcela naplnil útisk od Švédů od r. 1634. Množily se ~~průtahy~~ průchody švédských, ale i císařských vojsk, které pro obyvatele znamenaly púenění a zhárství. Málokdy prošel týden, aby se v údolí Jeřice neobjevily hordy vojska. Úřední zpráva z 16. července 1640 udává, že v létě 1638 Oldřichov utrpěl škody za 3588 fl., Mníšek za 3386 fl., lenní ves Neundorf za 1841 fl. I v r. 1645 Švédové zle řádili ve farnosti Mníšku. Zpráva z tohoto roku říká, že v mníšecké farnosti všechno rozbili. 7. října 1645 byla vsím na frýdlantském panství od Švédů ~~XXXXXXIXIX~~ proti příslibu jisté částky peněz povolena "Salva guardia". 9. října 1645 přišla upomínka od švédského válečného komisaře Hanse Heinricha Gröbela, aby dlužné peníze byly ihned odvedeny do Gross-Glogau. Z částky 564 říšských tolarů připadlo na Oldřichov, Mníšek a "Wüstüllersdorf"/=pustý Oldřichov/ po 3 tolarech.

Teprve vestfálský mír ukončil ony nevíтанé návštěvy surových válečných hord. Naše vesnice v r. 1648 skýtaly smutný obraz toho nejhoršího zpusťošení. Mnoho domů bylo spáleno, pole byla zpustošena, majetek obyvatel vojáci odnesli nebo zničili. Tím však ještě nešťestí nekončilo.

Protireformace, následující po válce, t. j. násilné zavádění katolické víry u evangelických obyvatel, které vlastně začalo již 1624, ale kvůli válečným zmatkům nemohlo být dokončeno, ještě vyhnalo ze země část obyvatelstva, již tak dosti zbídačeleého a zdecimovaného válkou.

Protireformace.

První protireformace v r. 1624 již vyhnala část přesvědčených protestantů ze země. Pod ochranou nepřátelských Švédů se však většina z nich vrátila do svých vsí. V císařském výnosu z 4. února 1639, sepsaném na Pražském hradě se píše, že v uplynulých letech "mnoho různých - nejen emigrantů, kteří, nežli by se po dobrém vzdali svého kacířského omylu a přihlásili se ke samospasitelné svaté katolické římské víře, mnohem raději raději vše, svoji vlast opustili a prostřednictvím c.k. patentů již jednou ze země odešli, opětovně nyní bez J. Mil. c. k. vědomí a povolení do dědičného království Českého /Behaimb/, ba i do královské rezidence

Prahy se opovážili navrátit. Někteří však, kterým J. císařská Milost na určitý čas návratit se co nejmilostivěji povolila, tento konsensus proti všemu očekávání velice zneužili." Všichni do vlasti se navrátilí protestanti se jen krátce těšili ze svého znova převzatého majetku. Brzy po skončení války vyšly nové císařské patenty, které vyzývaly všechny proteštanty, aby buďto přijali katolickou víru a učení, nebo svůj majetek prodali katolíkům. Vyšetřování ohledně luteránů žijících v Čechách začala již brzy na jaře 1650. Nejdříve měli šolcové využít svého vlivu na poddané, a přimět je k přestoupení. To však mohli učinit je katoličtí šolcové. Dne 4. března 1650 měli šolcové a porotci z frýdlantského panství "in puncto reformatis" přijít na vrchnostenský úřad, aby se dozvěděli, "co by mínili učiniti", t. zn. jak se stavějí ke katolické víře a zda vrchnostenské rozkazy byly oznámeny poddaným. Šolcové a porotci uposlechli vázvy, a dostavili se 4. března na frýdlantský úřad. O jejich výpovědích informuje zpráva z 5. března 1650, uchovaná ve frýdlaském archivu. O šolcovi z Oldřichova se píše: "Šolc z Oldřichova říká, že vše bylo na obci předneseno. Zdejší obyvatelé ale ~~XX~~ se nechtějí podvolit katolické víře. Ani on za svoji osobu se neúže podvolit jiné /tj katolické/ víře. George Stentzel jakož i šolc to nemohou učinit a také neučiní, nechť se jim povede, jak Bůh bude chtít." Připsáno "nechť zůstanou v arestu". O mnišecké výpravě se píše: "Šolc z Mníšku říká: on to přednesl obci, oni nechtějí být katolíky, ale on za svoji osobu přestí a čas na rozmyšlenou. Peter Hausmann praví, že se nemohou tak rychle rozmyslet. Georg Stertz taktéž." I zde je připsáno "nechť zůstanou v arestu". Z těchto dodatků lze usoudit, že šolcové z Mníšku a Oldřichova byli již předtím ve vězení. Jak dlouho v něm setrvali, není v zápisech uvedeno. Každopádně od nich byla vynucená odpověď, jakžou chtěl úřad a poté byli propuštěni, neboť vrzy se opět ujali svého úřadu. 11. března 1650 byli šolcové opět povoláni na Frýdlant. Museli jménem vesničanů podepsat prohlášení, že se budou pilně dostavovat na katolické bohoslužby. Snahy vrchnosti přimět protestantské vesničany k opětovnému přijetí katolické víry a k docházení na katolické bohoslužby mělo za následek, že se ~~XXXXXXXXXX~~ někteří vystěhovali. Záznam z 8. dubna 1651 uvádí jako vystěhované z Oldřichova 5 sedláků, 1 spolubydlícího, 30 žen a dětí, celkem 36 osob a v Mníšku 1 sedláka, 1 zahradníka, 8 domkářů, 9 spolubydlících a 45 žen a dětí, celkem tedy 64 osob. Podle záznamu z 8. dubna 1651 - soupisu všech poddaných panství Frýdlant - bylo v Oldřichově 191 osob /21 sedláků, 1 zahradník, 6 domkářů, 15 spolubydlících, 46 hospodářů, 45 hospodyň, 45 dětí a 12 čeledínů a děveček /Gesindepersonen/. V Mníšku pak 130 osob - 27 sedláků, 51 hospodářů, 52 hospodyň, 77 dětí, 17 sloužících.

Na základě zjištění u přítomných obyvatel sestavil vrchnostenský úřad o každé vsi záznam, ze kterého bylo patrné, kteří obyvatelé jsou protestanti, a u kterých je naděje na obrácení.

Pro nás přichází v úvahu záznam uchovaný v archivu ministerstva vnitra v Praze /R 109/ s nadpisem: Hraběte Gallase Frýdlantského panství Specifikace všech úředníků, sloužících, občanů, sedláků a obyvatel tak jak se nyní se svými manželkami, dětmi a služebnými nacházejí ve výše zmíněném panství, Actum zámek Frýdlant 8. dubna 1651. Nechť zde následuje odstavec týkající se naší vsi.

"Vllersdorff"

Úřední vesnice, v ní jeden mlýn s jedním chodem.

jména lidí	stav	zaměstnání	věk	katol.	katol.	načej.	není
sedláci:							
Georg Passig	Poddaný	šolc	60	-	/	-	/
Anna		manželka	33	-	/	-	/
Hannss		syn	12	-	/	/	-
Hannss Georg		syn	8	-	-	-	-
Christianus		syn	5	-	-	-	-
George Passig	poddaný	spolubydlící	24	-	/	/	-
Margaretha		manželka	18	-	/	/	-
Sara		děvečka	15	-	/	/	-
Anna		děvečka	11	-	/	/	-

jména lidí		stav	zaměstnání	věk	katol.	katol.	naděj.	není
půl sedláci								
1.	Christof Effenberg	poddaný	ruční sedlák	50	-	/	-	/
	Anna		manželka	45	-	/	-	/
	George		syn	16	-	/	/	-
	Hannss		syn	10	-	-	-	-
	Rosina		dcera	14	-	-	-	-
	Georg Seiboth	poddaný	spolubydlící	22	-	/	/	-
	Ursula		manželka	20	-	-	-	-
2.	Mathes Effenberg	poddaný	ruční sedlák	53	-	/	-	/
	Margarethe		manželka	45	-	/	-	/
	Hannss		syn	10	-	-	-	-
	Dorothea		dcera	17	-	/	/	-
	Hannss		čeledín	12	-	-	-	-
	Georg Effenberg	poddaný	spolubydlící	25	-	/	/	-
	Sara		manželka	18	-	/	/	-
3.	Thobias Geissler	poddaný	ruční sedlák	34	-	/	/	-
	Ursula		manželka	32	-	/	/	-
	Christoph		syn	10	-	-	-	-
	Thobias		syn	2	-	-	-	-
	Sara		dcera	11	-	-	-	-
	Anna		dcera	5	-	-	-	-
	Ursula		dcera	4	-	-	-	-
	Christoph		čeledín	16	-	/	/	-
	George Effenberg	poddaný	spolubydlící	21	-	/	/	-
	Sara		manželka	18	-	/	/	-
4.	Christoph Cratzer	poddaný	ruční sedlák	40	-	/	-	/
	Ursula		manželka	32	-	/	-	/
	George		syn	16	-	/	/	-
	Michel		syn	10	-	-	-	-
	Anna		dcera	12	-	-	-	-
	Margaretha		dcera	4	-	-	-	-
5.	Christoph Cratzert	poddaný	ruční sedlák	50	-	/	-	/
	Sara		manželka	49	-	/	-	/
	Merten		syn	18	-	/	/	-
	George		syn	12	-	/	/	-
	Anna		dcera	15	-	/	/	-
6.	Christoph Bassig	poddaný	ruční sedláka	30	-	/	/	-
	Justina		manželka	27	-	/	/	-
	Christoph		syn	5	-	-	-	-
	Anna		dcera	9	-	-	-	-
	Sara		dcera	7	-	-	-	-
	Ursula		dcera	2	-	-	-	-
	Michel		čeledín	12	-	/	/	-
	Hans Scheler		spolubydlící	27	-	/	/	-
	Ursula		manželka	20	-	/	/	-
7.	PeChristoph		syn	4	-	-	-	-
7.	Peter Cratzert	poddaný	ruční sedlák	60	-	/	/	-
	Justina		manželka	50	-	/	-	/
	Christoph		syn	19	-	/	/	-
	Peter		syn	17	-	/	/	-
	Anna		dcera	15	-	/	/	-
	Christoph Seiboth	poddaný	spolubydlící	22	-	/	/	-
	Sara		manželka	21	-	/	/	-

jména lidí	stav	zaměstnání	věk	katol.	ne katol.	naděj	ne
8. Mathes Frantze	poddaný	ruční sedlák	46	-	/	-	/
Catharina		manželka	45	-	/	-	/
Christoph		syn	20	-	/	/	-
Mathes		syn	12	-	-	-	-
Hannss		syn	10	-	-	-	-
Helena		dcera	16	-	-	-	-
9. Christoph Krause	poddaný	ruční sedlák	50	-	/	-	/
Anna		manželka	39	-	/	-	/
George		syn	15	-	/	/	-
Ursula		dcera	19	-	/	/	-
10. Hanns Stäritz	poddaný	půl sedlák	30	-	/	/	-
Sara		manželka	34	-	/	/	-
Hannss		syn	6	-	-	-	-
Ursula		dcera	15	-	-	-	-
11. Christoph Geissler	poddaný	ruční sedlák	40	-	/	-	/
Anna		manželka	35	-	/	-	/
Christoph		syn	7	-	-	-	-
George		syn	5	-	-	-	-
Sara		dcera	10	-	-	-	-
Anna		dcera	8	-	-	-	-
12. Christoph Gratzert	poddaný	ruční sedlák	26	-	/	/	-
Anna		manželka	29	-	/	/	-
Anna		dcera	14	-	/	/	-
13. Christoph Leffler	poddaný	ruční sedlák	40	-	/	-	/
Sara		manželka	46	-	/	-	/
Christoph		syn	20	-	/	/	-
George		syn	18	-	/	/	-
Merten		syn	14	-	/	/	-
Anna		dcera	8	-	-	-	-
14. Georg Kleubner	poddaný	ruční sedlák	37	-	/	/	-
Anna		manželka	34	-	/	/	-
George		syn	12	-	-	-	-
Hannss		syn	5	-	-	-	-
Ursula		dcera	9	-	-	-	-
Sara		dcera	8	-	-	-	-
Anna		dcera	4	-	-	-	-
Rosina		dcera	3	-	-	-	-
Ursula		děvečka	14	-	-	-	-
Bartholomäus Schöler	poddaný	spolubydlící	24	-	/	/	-
Anna		manželka	23	-	/	/	-
15. Christoph Scheler	poddaný	ruční sedlák	35	-	/	/	-
Anna		manželka	27	-	/	/	-
George		syn	9	-	-	-	-
Sara		dcera	7	-	-	-	-
Sara		děvečka	14	-	-	-	-
16. Christoph Weickert	poddaný	ruční sedlák	38	-	/	/	-
Sara		manželka	36	-	/	/	-
Christoph		syn	13	-	-	-	-
Georg		syn	8	-	-	-	-
Anna		dcera	15	-	-	-	-
Maria		dcera	12	-	-	-	-
Christoph Krause	poddaný	spolubydlící	27	-	/	/	-
Catharina		manželka	23	-	/	/	-
George		syn	5	-	-	-	-
Michel Geissler	poddaný	spolubydlící	27	-	/	/	-
Ursula		manželka	23	-	/	/	-
Georg Simon	poddaný	spolubydlící	28	-	/	/	-
Sara		manželka	26	-	/	/	-

jména lidí	stav	zaměstnání	věk	katol.	křtol.	naděj.	nen
7. Georg Bassig	poddaný	ruční sedlák	35	-	/	/	-
Anna		manželka	34	-	/	/	-
Christoph		syn	12	-	-	-	-
George		syn	5	-	-	-	-
Hannss		syn	3	-	-	-	-
18. Georg Stäritz	poddaný	ruční sedlák	45	-	/	/	-
Sara		manželka	42	-	/	/	-
George		syn	20	-	-	-	-
Sara		dcera	14	-	-	-	-
Anna		dcera	10	-	-	-	-
Christoph Krause	poddaný	spolubydlicí	24	-	/	/	-
Ursula		manželka	22	-	/	/	-
19. Christoph Geissler	poddaný	ruční sedlák	38	-	/	/	-
Dorothea		manželka	38	-	/	/	-
Christoph		syn	14	-	-	-	-
George		syn	6	-	-	-	-
Anna		dcera	10	-	-	-	-
Justina		nevlastní dcera	16	-	-	-	-
20. Christoph Köhler	poddaný	ruční sedlák	34	-	/	/	-
Sara		manželka	30	-	/	/	-
Christoph		syn	12	-	-	-	-
Justina		děvečka	10	-	-	-	-
21. Georg Geissler	poddaný	ruční sedlák	30	-	/	/	-
Margaretha		manželka	29	-	/	/	-
Christoph		syn	8	-	-	-	-
George		syn	7	-	-	-	-
Sara		dcera	10	-	-	-	-
Anna		dcera	9	-	-	-	-
Maria		dcera	5	-	-	-	-
George		čeledín	14	-	✓	/	-
Hannss Geisler	poddaný	spolubydlicí	27	-	/	/	-
Ursula		manželka	26	-	/	/	-
Zahradníci							
1. Adam Augst	poddaný	zahradník	40	-	/	/	-
Catharina		manželka	38	-	/	/	-
Christoph		syn	19	-	-	-	-
George		syn	17	-	-	-	-
Hannss		syn	12	-	-	-	-
Michel		syn	8	-	-	-	-
Hannss Georg		syn	5	-	-	-	-
Chalupníci							
1. Michel Cratzert	poddaný	chalupník	25	-	/	/	-
Dorothea		manželka	24	-	/	/	-
Christoph		syn	2	-	-	-	-
2. Christoph Krause	poddaný	chalupník	40	-	/	/	-
Justina		manželka	20	-	/	/	-
Anna		dcera	2	-	-	-	-
Anna		děvečka	14	-	-	-	-
3. Michel Elssner	poddaný	chalupník	40	-	/	/	-
Ursula		manželka	39	-	/	/	-
Christoph		syn	20	-	/	/	-
George		syn	14	-	-	-	-
Hannss		syn	10	-	-	-	-
Sara		dcera	15	-	-	-	-
4. Dorothea Fiebiggerova vdova ^x		chalupnice	40	-	/	/	-
Christoph	poddaná	syn	18	-	/	/	-
George		syn	16	-	/	/	-
Anna		dcera	14	-	/	/	-

^x/vdova po Gōrge Fiebiggerovi

jména lidí	stav	zaměstnání	věk	katol.	ne katol.	naděj.	není
5. Christoph Köhler	poddaný	chalupník	30	-	/	/	-
Sara		manželka	24	-	/	/	-
Anna		dcera	2	-	-	-	-
Sara		děvečka	14	-	-	-	-
6. Hans Köhler	poddaný	chalupník	40	-	/	/	-
Sara		manželka	36	-	/	/	-
Hannss		syn	19	-	/	/	-
Michel		syn	12	-	/	/	-
George Geissler	poddaný	spolubydlící	37	-	/	-	/
Ursula		manželka	34	-	/	-	/
Sara		dcera	13	-	/	/	-
Merten Geissler		pilař	36	-	/	/	-
Sara		manželka	30	-	/	/	-
Michel Effenberg	poddaný	pilař	26	-	/	/	-
Sara		manželka	24	-	/	/	-
Sara		dcera	3	-	-	-	-

Koncept uložený ve frýdlantském zámeckém archivu uvádí ještě třetího pilaře: je jím Christoph Hausmann /40 let/, jeho manželka Ursula /35/ a synové Elias /12/ a Hans /6/ a dcera Anna /9/, dále pak spolubydlící Jacob Effenberg /38/, jeho manželka Rosina /27/, syn Christof /14/ a dcery Sara /10/ a Anna /6/.

Podívejme se blíže na předcházející seznam. Celkový počet obyvatel tehdy byl 191 duší. Všichni obyvatelé byli evangelíci. Celkem obývali 29 usedlostí, a to šolcovnu, 21 hospodářství, 1 zahradu a 6 chalup. Za pouhé nájemníky lze patrně kromě 13 spolubydlících považovati i oba pilaře. Služebných je v seznamu vedeno 4 čeledínů a 8 děveček. Obyvatelé starší 60 let nejsou uváděni. Je to patrně důkaz toho, že ~~XXXXXXIII~~ předcházející třicetiletá válka staré lidi zčásti přivedla do hrobu, a zčásti odsud vyhnala. Starší 60 let je uvedeno jen u dvou osob, jedním z nich je šolc Georg Passig. 50-59 letých bylo 5, 40-49 letých 16, 30-39 letých 28, 20-29 letých 36 obyvatel. Mladších dvaceti let bylo 103 obyvatel. Oba nejstarší manželé měli 60 let, nejstarší manželka 50, nejmladší manžel 21 a nejmladší manželky /byly tři/ 18 let. Žádná naděje na obrácení na katolickou víru nebyla u šolce, 9 sedláků a 1 nájemníka jakož i u jejich manželek. Přestup na pravou víru byl očekáván u 12 sedláků, 1 zahradníka, 5 chalupníků, 2 pilařů a 12 nájemníků, u všech včetně jejich manželek, dále u jedné ovdovělé chalupnice a také u většiny dětí nad 12 /14/ let a u sloužících. U dětí pod 12 le příslušný údaj chybí.

Po skončení průzkumů o náboženské příslušnosti obyvatel a vyhlídky na vykonatelnost císařských patentů byly do všech vesnic na panství vyhlášeny "nápravné komice". V každé z nich byl jeden jezuita, který měl poučit obyvatele, sezvané na rychtu. V Oldřichově se počátkem června 1651 objevil jezuita Adam Lindner.

O průběhu poučení se píše v reformačním protokole, uloženém ve frýdlantském zámeckém archivu. Podle něj se v pátek, 2. června 1651 v 7 hodin ráno měli dostavit kvůli informaci o katolické víře následně jmenovaní obyvatelé vesnice: George Bassig, šolc, George Bassig, spolubydlící; Görg Seabeth spolubydlící; Görg Effenberger, spolubydlící /"je nemocný horečkou"/; Görg Fiebiger, domkář /"přišel syn"/; Görg Geisler, spolubydlící; Görg Effenberger, spolubydlící /"šel nádeničit"/; Hans Scheler, spolubydlící; Mathes Franze, sedlák; Görg Leuker, sedlák /"jel s pšenící do Frýdlantu"/; Michl Geisler, spolubydlící /"je na robotě ve dvoře"/; Hans Geisler, spolubydlící /"je na robotě ve dvoře"/; Jacob Effenberger, spolubydlící; Christof Hausmann, pilař, spolubydlící; Christof Effenberger, sedlák; Mathes Effenberger, sedlák; Christof Krause, domkář; Christof Köhler, domkář, Hans Köhler, domkář; Merten Geisler, pilař; Michl Effenberger, pilař /"je velmi nemocný"/; Peter Kratzert, sedlák; Hans Stärz, sedlák; Bartel Scheler, spolubydlící; Georg Simm, spolubydlící /"robotujeu dvora"/; Georg Bassig, sedlák; Georg Stärz, sedlák; Georg Geisler, sedlák; Michel Kratzert, sedlák;

Michl Elsner, domkář; Adam Augst, zahradník; Tobias Geisler, sedlák; Christoph Kratzert, sedlák/"je v Praze s rybami"/; Christof, sedlák, lesník; Christof Bassig, sedlák; Christof Seibeth/"robotuje u dvora"/;

Christof Krause, sedlák; Christof Geisler, sedlák;/je s pšenicí do Frýdlantu/; Christof Kratzert, sedlák/"v Žitavě"/; Christof Leffler, sedlák; Christof Scheler, sedlák; Christof Krause, podruh; Christof Weikert, sedlák; Christof Krause, podruh; Christof Geisler, sedlák; Christof Köhler, sedlák. Poznámky v závorkách byly dopsány do protokolu dodatečně, při poučení.

Výsledek poučení je v reformačním protokolu uveden takto:

"Sice pilně poslouchali, ale potom k tomu nic nechtěli říkat". Vzpurně se chovala žena George Bassiga, o níž se ~~piše~~ píše: "George Bassiga manželka se během poučení chovala nepřistojně, má se kvůli tomu dostavit na zámek k potrestání".

Z Oldřichova se nápravná komise ještě téhož dne vydala do Mníšku, kde v jednu hodinu odpoledne bylo zahájeno poučení.

Nátlak, s jakým bylo zaváděno katolické náboženství, měl za následek emigraci části obyvatel. V zámeckém archivu ve Frýdlantě je

"Soupis, jaké osoby z obce Oldřichov se odstěhovaly, a kde se zdržují."

Uvádí tyto exulanty: Christoph Weiker se ženou a 8 dětmi /"je u Bartla Brendlera v Dittelsdorfu"/, Georg Passig se ženou a třemi dětmi

/"zdržuje se v Lichtenau, postavil si tam dům"/, Georg Geisler se ženou a 8 dětmi /"koupil si statek v Olbersdorfu u Žitavy"/, Matz Franze

se ženou a 3 dětmi /"v Lichtenau si koupil statek"/, dále pak podruzi:

Michl Effenberger se ženou a 2 dětmi/"zdržuje se v Lichtenau"/, Georg

Simon se ženou /"neví se, kde by mohl být"/, Georg Seibt se ženou

/"zdržuje se ve Weissenburgu za Žitavou"/, a vdova po Georgu Krausovi

/"nemůžeme vědět, kde se tato zdržuje"/.

Jiný seznam - patrně z roku 1651 - jmenuje tyto uprchlíky: Matz Franze

se ženou a 3 syny, Georg Passig se ženou a 4 syny, Georg Geisler se ženou

4 syny a 4 dcerami jakož i podruhy Georg Seibeth se ženou a Georg

Effenberger se ženou.

Podle záznamu ve frýdlantském zámeckém archivu uprchlá z Oldřichova

v době od 8. dubna 1651 do 11. února 1652 pět sedláků a jeden podruh

/v Mníšku 1 sedlák, 1 zahradník, 8 domkářů, 7 podruhů/. Jiný seznam uvádí

jako utečence z Oldřichova 5 hospodářů, 5 žen, 25 dětí a 1 sluha

/v Mníšku 13 hospodářů, 17 žen a 28 dětí/. Další "Specifikace" z

11. února 1652 poznačuje jako "ještě nekatolické" v Oldřichově podruhy

George Bassiga, George Effenberga, Mertena Geisslera /pilař/, Michela

Effenberga /pilař/, Hansi Schölera, Christopha Seibotha, Bartela Schö-

lera, Christopha Krauseho, Michela Geislara, Georga Simona, Hansi

Geislara, Christopha Hausmanna /pilař/ a Jacoba Effenbergera /pekař./

V sousedním Mníšku byli zároveň uvedeni nekatolíci: zahradníci Hans

Franze, Lorenz Neumann, Jakob Störz a podruzi Fabian Görlach, Georg

Fiebigler a Christoph Porsche. Podruzi jsou uváděni jako "spolubydlící"

a v tédejší době se jednalo převážně o výměnkáře nebo blízké příbuzné

majitele domu.

Jak uvádí jedna listina frýdlantského archivu - bez data - po čase

se většina vystěhovalců vrátila opět do Oldřichova, píše se tam:

"V této vesnici všichni opět přišli domů až na Christopha Elstnera se

třemi syny; dcera slouží ve vsi". Podle "Extraktu" z 8. května 1652

se ~~XXXXXX~~ z uprchlíků opět vrátili do vsi 4 sedláci, 1 domkář,

4 podruzi, 27 žen a dětí a dvě služby. Podle stejného "Extraktu" se

v Mníšku vrací navrátilci: 1 sedlák, 1 zahradník, 7 domkářů, 3 podruzi

a 29 žen a dětí.

Někteří utečenci se v protestantské cizině zakoupili. I o tom nám

dává zprávu frýdlantský archiv. Christoph Weikert uprchl "kvůli nábo-

ženství"; jeho statek koupil 17. dubna 1652 za 100 kop Georg Leubner.

Mathes Frantz uprchl "kvůli náboženství"; jeho statek připadl 21. dubna

1652 za 80 kop Georgu Effenbergerovi, který za 5 kop získal i pilu patřící

ke statku. "Hans Geisler zakoupil svého bratra Georga Geislara, který

utekl kvůli náboženství, statek za 130 kop"/1652/.

"Specifikace" z 10. března 1652 uvádí, kteří sešláci, zahradníci, domkáři a spolubydlící na frýclantském panství se do té doby přiznali ke katolické víře. V Oldřichově seznam uvádí celkem 66 katolických osob a to: šolc Christoph Passig se ženou, Christof Köhlrt se ženou, Christoph Kratzert se ženou, Christoph Krause starší se ženou, Christoph Geisler se ženou, Christof Cratzert se ženou, Christof Gähler, Mathes Effenberger, Hans Köhler se ženou, Tobias Geisler se ženou, Georg Passig se ženou, Georg Effenberger, Georg Leuker se ženou, Georg Stärz se ženou, Georg Effenberger, Christof Krause se ženou, Christof Fiebiger, Christof Effenberger se ženou, Christof Passig, Christof Geisler, Christof Leffler, Christof Krause se ženou, Christof Krause, Georg Geisler se ženou, Adam Augst se ženou, Hans Scheler se ženou, Hans Geisler, Hans Scheler, Hans Stärz se ženou, Christof Seibet se ženou, Peter Cratzert, Michel Cratzert, Michel Elsner se ženou, Michel Geisler se ženou, Jacob Effenberger se ženou a Martin Geisler se ženou. Ve srovnání se seznamem obyvatel 1651 nalézáme s několika málo výjimkami stejná jména. Jednotlivá nová jména mohou patřit zčásti svobodným členům rodin a spolubydlícím, zčásti také těm, kdo si zakoupili pustá stavení.

U nových katolíků se dbalo na svědomité dodržení velikonoční zpovědi a přijímání. Dle sestavy ze 13. května 1653 v tomto roce přišlo 125 /v Mníšku 120/ osob ke sv. přijímání. 1654 se zpovídalo a sv. přijímání se účastnilo v Oldřichově 155 osob, mezi nimi šolc Georg Passig a stoletá Anna Schwarzová, v Mníšku 145 osob.

Berní rula.

Po té co protireformace v zásadě skončila, přistoupilo se na novou regulaci daní. Danové poměry za předchozí doby válečných a náboženských nepokojů se staly zcela neudržitelnými. Berní rula z r. 1654 rozděluje obyvatele vesnice na sedláky, chalupníky a zahradníky, stejně jako "Specifikace" z r. 1651. Že se údaje o počtu sedláků a zahradníků v obou listinách liší, lze vysvětlit různým pojetím vrchnostenských, resp. berních úředníků. Sedláků v pravém slova smyslu bylo tehdy v Oldřichově patrně velmi málo; většina majitelů pouemek byli jen zahradníci, chalupníci. Berní rula jistě rozděluje tehdejší vlastníky pozemků podle soudobých danových poměrů. Tím lze vysvětlit úbytek sedláků, větší počet zahradníků a menší počet domkářů. Celkový počet usedlostí v letech 1651 a 1654 se liší o 2. Tyto dvě usedlosti mohly patřit k šocovně, neboť lze jen stěží mít za to, že by r. 1654 ve vsi byly prázdné domy. Berní rula žádná "pustá" stavení neuvádí. Nelze zcela vyloučit, že obě nejmenovaná stavení v době protireformace ztratila své majitele, a proto je vrchnost překázala šolcovi. Později se skutečně objevuje "pustý statek" jako příslušenství krčmy; svůj název si ponechal dosud /viz odstavec o šolcích/. Samotné daně ustanovila ochaďní komise. Jako jednotka "usazenosti" se bral čistý výtěžek M z majetku velkého 50 strychů. Dle ustanovení českého zemského sněmu z r. 1627 se nemovitost považovala za kompletní usedlost až tehdy, když se obdělalo /oselo/ 60 strychů pražské míry. Podle berní ruly z r. 1654 počítal jako "skutečně usedlý" jen ten hospodář, který obdělával asi 15 strychů pole. Čtyři chalupníci se počítali jako jeden usedlík. Zahradníci se živili především chovem dobytka, a jako jeden usedlík se jich počítalo osm. Majitelé domů, kteří nevlastnili zemědělsky užitkovatelnou půdu se původně nepočítali pro danové účely. Teprve později se 16 - 24 drobných řemeslníků počítalo jako jeden usedlík.

V Oldřichově uvádí berní rula 7 selských usedlostí, 19 chalup a 5 zahrad jako obsazené a obdělávané. Z těchto usedlostí /31/ mělo 26 - mezi nimi těch 7 statků - ornou půdu. Celková výměra byla 373 strychů. Největší sedlá, Christoph Effenberger, obdělával 30 strychů pole, druhý největší, Christoph Schöler, jen 25 strychů. Z celkové orné půdy bylo 44 1/2 strychu oseto ozimy, 154 strychů jařinou. Dobytka bylo v celé vsi 24 volů, 83 krav a 9 kusů jiných.

Na základě tehdejších zjištění bylo obci Oldřichov přisouzeno daňový výměr 4 a 13/16 usedlostí. 25. února 1669 následovalo "k prvnímu kvartálu" připsání "nově usedlých poddaných", k těm, kteří už byli vedeni v letech 1654-1666. Počet usedlostí v Oldřichově zůstal stejný, zatímco v Mníšku se zvýšil o 5/8 a v Albrechticích/Olbersdorfu dokonce o 3 a 1/4.

Specifikace všech přítomných poddaných frýdlantského panství ze 23. ledna 1655 uvádí v Oldřichově 23 zahradníků a chalup a 8 domkářů /v Mníšku 27 zahradníků a 8 domkářů, v Albrechticích jen 11 zahradníků/. Také uvádí, kolik každý poddaný vlastnil tažného a jiného dobytka, a kolik korců a čtvrtí osevu vykazovaly orné pozemky. Osevu byl udán 307 korců, více než v sousedním Mníšku, kde bylo zaznamenáno je 271 korců a v Olbersdorfu jen 79 korců. Dobytka bylo 34 kusů tažného a 48 hovězího /v Mníšku 30 kusů tažného a 89 hovězího, v Olbersdorfu jen 14 tažného a 28 hovězího/.

O tři roky později žilo ve vsi podle seznamu obyvatel ze 31. ledna 1658: 21 sedláků /Jacob, Effenberger, Christoph Kratzer, Georg Effenberger, Chritoph Elstner, Hans Stertz, Christoph Geissler Dlouhý, Christoph Kratzer Prostřední, Christoph Löffler, Michel Geissler, Christoph Schöler, Merten Kratzer, Christoph Kratzer Malý, Tobias Geissler Mathes Effenberger, Georg Passig, Georg Leubner, Christoph Passig, Georg Stertz, Christoph Köller, Christoph Geissler a Hans Geissler/, 1 dědičný zahradník /Hans Köller/, 7 domkářů /Christoph Köller, Georg Fiebiger, Michela Elstnera vdova, Georg Geissler, Christoph Krause-byt chromý, Michel Kratzer a Peter Krause/ a 10 spolubydlících /Christoph Kaulfersch-starý, Peter Kratzer-starý, Christoph Krause-starý, Martin Geissler, Christoph Pfeifer, Georg Köller-pilař, Christoph Effenberger, Georg Haussmann-nový hospodář, Merten Löffler-nový hospodář, a Christoph Haussmann-pilař/.

Hospodářské poměry v obci se začaly pomalu trochu vylepšovat, proto vrchní berní úřad 7. března 1669 shledal důvod ke zvýšení počtu usedlostí a to ze 4 a 13/16 z r. 1654 o 3 a 1/4. Na jednu usedlost byla vysazena částka 60 fl. daní. Od r. 1683 byl počet usedlostí 8 1/16 o celkové výměře 373 korců orné půdy. Na této výši zůstal i po nové regulaci z 1. října 1684. Tento počet byl nasezen příliš vysoko a tak 16. prosince 1686 byl snížen na 6 5/8 usedlostí.

Poddanské poměry po roce 1650

Po skončení Třicetileté války nedošlo v situaci poddaných ke zlepšení, naopak k výraznému zhoršení. V roce 1650 museli šolcové jménem obyvatel vesnic složit vrchnosti přísahu poddanství. Zostření poddanských poměrů se netýkalo ani tak výše daní a odvodů, jako zmožení robotní povinností. Panským úředníkům nečinilo potíže aby zvyšovali roboty, neboť v žádné kupní smlouvě nebyl určen počet robot.

O odvodech obyvatelstva je seznam z r. 1660; nese název

"Ullerstorf Sanct-Galli= oder Michaeliss=Zinnss Anno 1660" neboli Daně Oldřichova na sv. Havla a sv. Michaela Anno 1660, a nachází se v zámeckém archivu ve Frýdlantě. Uvádí jména jednotlivých majitelů nemovitostí s údajem o množství orné půdy a z ní splatných daní. Šolc Georg Bassig měl zdaněny 3 pruty půdy 15 grošů. Ostatní sedláci byli zdaněni takto: Jacob Effenberger 3 pruty 15 grošů, Christoph Kratzer mladší 2 pruty - 10 grošů, George Effenberg 2 pruty - 10 grošů, Christoph Elstner 3 pruty - 15 grošů, Hanns Stertz 2 pruty - 10 gr., Christoph Geisler mladší 1 prut - 5 gr., vdova po Christofu Kratzerovi 1 prut - 5 gr., Görg Bassig 1 prut - 5 gr., Michel Austen 1 prut - 5 gr., Michel Geisler 1 prut - 5 gr., Christoph Schöler 4 pruty - 20 gr., Merten Kratzer 1 prut - 5 gr., George Hausmann 1 prut - 5 gr., Tobias Geisler 5 prutů - 25 gr., vdova po Mathesu Effenbergovi 2 pruty - 10 gr., George Bassig mladší 7 prutů - 35 gr., Christoff Pfeiffer 2 pruty - 10 gr., Christoff Bassig 1 1/2 prutu - 7 gr., George Stertz 1 1/2 prutu - 7 gr., Christoff Geisler starší 2 pruty - 10 gr., Christoff Köhler 2 pruty - 10 gr.,

a Hans Geisler 2 pruty - 10 gr., z uvedeného vyplývá, že jeden prut byl zdaněn 5 groši. Z uvedených 23 sedláků /včetně šolce/ vlastnili: 1 - 7, 1 - 5, 1 - 4, 3 - 3, 8 - 2, 2 - 1 1/2 a 7 - 1 prutů pole. Všichni jmenovaní rolníci - s výjimkou šolce - také museli ročně odvádět po jednom kapounu, čímž vrchnost dostala celkem 22 kapounů. Daň zahradníků a domkářů, kteří neměli žádnou ornou půdu se pohybovala mezi 2 a 12 groši. Zahradník je uveden jenom jeden, Adam Austen, pXXX platil stejně jako domkář Hans Bassig 2 groše. Z ostatních domkářů platil Georg Fiebiger 5, Christof Köhler 10 grošů, na 12 grošů byl zdaněn domkáři Michel Köller, Hanns Elastner, Christoff Krause a Michel Kratzer. Rovněž 12 grošů odváděl Christoff Schöller za "místo, na kterém není žádný dům". Po 2 groších platila 14 spolubydlících a to Christof Kaulfersch/starý/, Peter Kratzer/starý/, Christof Krusche/starý/, Merten Löffler/pilař/, Georg Köller/pilař/, Elias Hausmann/pilař/, Christoff Köller/pilař/, Georg Geissler/Peter Krause, Hans Köller, Christoff Effenberger/starý/, Christof Kratzer/starý/, Christof Hausmann/starý/ a Georg Leubner.

Kromě daně o sv. Havlu a sv. Michaelovi obsahuje daňový spis ještě několik dalších daní, jež měli místní obyvatelé platit. Hans Frantze, Georg Effenberg, Hanns Sterz a manželka Christofa Kratzera platili "kvůli nové HXXH pile" 2 kopy a 12 grošů daně z pily. Takovou daň platili také Tobias Geissler /3 kopy 12 gr./, Georg Bassig mladší /1 kopu 36 gr./, a Georg Bassig, šolc /2 kopy 24 gr./ Pekař Jacob Effenberg, žijící ve vsi, platil 30 gr. pekařské daně. Stejný obnos odváděl Merten Kratzer jako daň plátenickou. Na dani z luk se vybralo 5 kop 10 gr.; z toho připadlo 49 gr. na Adama Austena, 30 gr. na ženu Mathese Effenberga, 27 gr. na Georga Bassiga, 24 gr. na Christofa Schölera, 12 gr. na Hanse Elsnera, 1 kopa na Christofa Krauseho, 24 gr. na Christofa Kratzera, 1 kopa na Christofa Köhlera a 24 gr. na hajného Georga Geislera.

22 sedláků bylo osvobozeno od účasti na lovu a měli místo toho odvádět po 18 groších lovecké daně, což celkem vyneslo 5 kop 39 gr. 22 kapounů, které byli povinni sedláci odvádět mělo celkovou hodnotu vyjádřenou v penězích /po 20 gr./ 6 kop a 17 gr. Čtyři osoby platily daň z trávy a slepic v částce po 20 gr., což celkem činilo 1 kopu 8 gr. Celkové zdanění obce se v daňovém registru uvádí částkou 34 kop 40 gr., což potvrdil šolc Georg Bassig a starší obce.

Ze stejného roku /1660/ pochází i daňový záznam z Mníšku, který uvádí 1 šolce, 18 sedláků, 6 dědičných zahradníků, 20 domkářů a 4 spolubydlících. Součet všech daní ude činil 42 kop 48 gr., z toho připadlo na dědičnou daň 5 ko 49 gr., daň z pily 4 kopy 18 gr., loveckou daň 6 kop 20 gr., a kovářskou daň 15 gr. - tu platil kovářský mistr Martin Stelzig. Pekaři byli v obci čtyři: Christof Kratzer, Hans Matzig, Hans Hausmann a Christof Hübner, z nichž každý platil 30 gr. Rezník Georg Knesche platil 1 kopu 12 gr. daně. Oba koláři, Michel Stärz a Georg Stärz platili po 1 kopě 17 gr. "kolářské daně". Zdaněných pláteníků je uvedeno 10; každý platil 10 gr. Daň z rybníků činila 3 kopy a dělil se o ni šolc a Christof Tschiedel/hajný/. Daň z trávy a luk odváděli: mlynář Christof Finke 4 kopy, Christof Gutbier 54 gr., Christof Görlach 1 kocu 30 gr., a kovář Martin Stelzig 3 gr. Navíc se muselo odvést 17 kapounů po 20 gr, což v penězích činilo 4 kopy 51 gr.

Selské povstání 1630.

Stálé zvyšování roboty vedlo r. 1680 k selskému povstání. Nakolik se ho účastnilo zdejší obyvatelstvo, není úředně zaznamenáno. Stranou nestáli, to vyplývá ze "Stížnosti Frýdlantských obcí" na exekuci vykonanou na věrných poddaných, kterou všichni nevině podstoupiti museli, přesto, že "v životě nikdy nerebelovali", tj. až doposud žádným způsobem nepovstali proti vrchnosti. Zmínuje se zde, že Oldřichov dal 25 fl. 40 kr a Mníšek 32 fl. 40 kr "Vaší Milosti nejvyššímu strážmistru panu hraběti

Kuffsteinovi z Harantova regimentu". Také musel Oldřichov zaplatit 30 fl a Mníšek 36 fl. 30 kr. na dalších vydáních. Dále je známo, že na setkáních, která organizoval řasnický kovář Andreas Stelzig, vůdce povstání, se účastnil také Michel Kratzer z Oldřichova. Každopádně byl vybrán, aby v naší vsi a možná i v blízkém sousedství organizoval povstání. Prokazatelné je dále, že se povstání účastnili šolcové Hans Priebach z Oldřichova a Hans Görlach z Mníšku, kteří proto na základě rozsudku z 2. listopadu 1683 museli opustit svou krčmu, nebo ji znovu zaplatit částkou 300 fl. Podle specifikace z 20. května 1686 z toho oldřichovský ani mníšecký šolec nezaplatili nic. Pozdější zápis uvádí, že oldřichovský šolec ze svého dluhu zaplatil 15 a mníšecký stejný obnos do vrchostenského úřadu. Jestli zaplatili zbytek, není známo. Možná, že jím byl, stejně jako je to dokázáno u jiných šolců, "milostivě" odpuštěn. Císařská komise která měla zkoumat poměry mezi obyvatelstvem na panství frýdlantském, obdržela stížnosti i z Oldřichova, Mníšku a Olbersdorfu. Dokazuje to bod 22. ospravedlnujícího zápisu tehdejšího majitele panství z 22. září 1687, kde uvádí: "když vrchnost něco staví, musí zde být jistý počet pomocníků k různým pracem. Ježto pak Oldřichov, Mníšek a Olbersdorf jsou odlehle, není to jen tak, aby dali stále pomocníky a zaplatili je; že by pak museli zároveň konati 3 denní robotu je proti pravdě".

Patrně ze všech vsí podali stížnost pláteníci, na kterou majitel panství dal toto vyhlášení: "plátenická daň je daň stoupající nebo klesající, vrchnost ji může zvýšit nebo snížit, a je na svobodné vůli každého poddaného, jestli ze zapíše ke tkalcům nebo ne. Dříve byl každý tkalcovský stav zdaněn ročně 36 xr a každá kopa zhotoveného plátna 4 xr. Pokud na každém stavu lze zhotovit ročně nejméně 25 kop plátna, tak by bylo 4 xr. daně 1 zletý 40 xr. a spolu s daň ze stavu obnáší 2 zlaté 16x. Protože však mnoho těchto daní je zaměřeno a odvádí se sotva třetina, jsou tyto daně spojeny. Tím se nestává žádná nespravedlnost a každá vrchnost má dbát na povinnosti a je v její moci zkrátit výhody poddaných. Tkalcí nemohou zhotovit mistrovská díla jako činí cechovní mistři města Frýdlantu a Nového Města, toto jim zaručují staletá privilegia daná jim předchozí vrchností, přičemž je já jakožto nynější vrchnost rusím chránit. Však vám venkovským tkalcům před lety bylo také možno založit vlastní cech, což jste tehdy neučinili. Podle toho se tedy jedná o zbytečnou stížnost." Poddaní z horských vsí si také stěžovali na nutnost stavění vlčích pastí. Na to je odpověď vrchnosti: "ode dávna jsou poddaní povinováni stavěním vlčích pastí ve vlastním zájmu, což zůstává celou dobu a nikdo si nestěžoval".

Po skončení selských bouří byly stížnosti venkovského obyvatelstva podrobně zkoumány. Císařský výnos z r. 1680 sice požadoval, aby robotní povinnost nebyla delší nežli 3 dny v týdnu, ale při všemohoucnosti šlechty vlastníci půdy, ~~xx~~ takové výnosy nenalézaly slyšení. Panští úředníci pokračovali i nadále ve starých způsobech. V nařízení z r. 1692 vrchnost ukládá svým poddaným jejich povinnosti písemně, zároveň bylo pohroženo tvrdými tresty všem, kdo by se neřídil oznámenými příkazy.

Nová protivenství.

V posledních dvou desetiletích 17. stol. opět v naší krajině řádil dýmějový mor. Na podzim 1680 si vyžádal v Liberci 308, v Ratschendorfu 28, v Krásné studánce 38 a v Kateřinkách 25 obětí. I naše ves jistě nebyla ušetřena této epidemie. Přibližně o dvě desetiletí později, r. 1697 zničilo údolí Jeřice silné krupobití.

Severní válka, přestože Frýdlantsko patřilo k neutrálním územím, přesto uložila všem jisté zatížení, a jistě se toto nevyhnulo ani Oldřichovu. Toto vychází ze skutečnosti, že sousední Mníšek tehdy byl zatížen naturálními odvody a válečnou daní.

Katastr 1713

Války minulých dob značně zvýšily daňové povinnosti. Mnohdy byly ale daňové váměry nespravedlivé, a tak byl r. 1713 založen nový katastr, aby mohly být i daně nově upraveny. Podle něj Oldřichov tehdy měl 35 domů. Čtyři z nich neměly žádné pozemky, jejich majitelé měli "pouhé domky" a žili "nuzně z nádenické práce".

Sedláci vlastnili 97 špatných polí, celkem 125 strychů polí 3. třídy. Dalších 38 1/2 strychů pozemků leželo ladem, a 210 3/4 strychů bylo pustých. Z dvaceti luk se ročně sklídilo 37 1/2 vozů sena a 17 vozů otavy. Dobytko bylo napočítáno 1 kůň, 33 volů, 41 krav, a 25 ks drůbeže. 19 chalupníků vlastnilo každý 4 - 15 strychů orné půdy. U potoka byly 4 pily. Celkové ohodnocení vsi zní: "tato ves leží v horách se studenou horou a kamenitou půdou".

Vizitace 1722

Poznanky z r. 1713 nebyly pro vyměření daní zcela spolehlivé, neboť zprávy od vrchnosti obsahovaly několik nepřesností. Proto musela 1720 státní komise zjistit polnosti a jejich výnosy, jakož i roční čisté zisky řemeslníků. Výsledky kontroly katastru 1713 byly zapsány ve zprávě z r. 1722 nazvané "Ocular-Visitation"/něco jako "očtitá vizitace"/. Osevy vesnice Oldřichov zde jsou uvedeny 189 1/4 strychu. Shledáno bylo 189 1/4 strychu polí třetí třídy, 92 3/4 strychu mokřin a 545 strychů neobděláné země. Pozemků sloužících jako zahrady bylo pouze 9/16 strychu. Výnos z luk byl zaznamenán 47 3/4 vozů sena a 23 1/2 vozů otavy. Lesů bylo shledáno 20 provazů. Z řemeslníků jsou opět uvedeny čtyři pily.

Počet usedlostí zdaněných byl r. 1734 v Oldřichově 7 5/8, od 1. listopadu 1735 ale 7 6/8. V Olbersdorfu ve stejnou dobu stoupl počet z 5 6/8 na 6, v Mníšku zůstalo 9 a v Hohenwaldu 1 1/16.

Povodně a hladomory

Obyvatelé v 18. století nezůstali ušetřeni živelných pohrom a hladomorů. Na Vánoce 1723 byla velká voda, kdy Jeřice se vylila ze svého koryta. Také 2. září 1769 byla opět povodeň. Silné krupobití postihlo naši ves 18. února 1752 a 26. září 1767. Zima v letech 1739-1740 byla tak tuhá, že ani nejstarší pamětníci nic takového nezažili. Mrazy začaly již v říjnu 1739 a trvaly až do března 1740.

Zlá drahota potravin byla v letech 1719, 1720, 1746, 1761 a 1762. Hrozný hladomor byl 1770-1772. Následkem deštivého počasí v r. 1770 se zkazily polní plodiny, které ani nedozrály a nebyly sklizeny. Také zima 1770-1771 byla zcela abnormální. Na Nový rok ještě nebyl sníh. Lečen bž tak mírný, že lidé mohli chodit bosí do Hejnic. Teprve v březnu uhořely tuhé mrazy, které trvaly až do konce dubna. Ozimy byly zcela zničeny. Již 1770 dosáhla cena pšenice výše 6 fl. Po neúrodě 1771 stoupla na 18. fl. Strych žita se platil 16 1/2 fl. Anály tuto dobu zaznamenaly jako "16 zlatkovou dobu". Brzy se projevil všeobecný nedostatek potravin. Každý musel to, co měl, velice šetrně rozdělit mezi svou rodinu, ti pak, kteří vše spotřebovali a nic nemohli získat, museli sáhnout po žebrácké holi, a přitom trpěli hladem. Mnozí byli nuceni požívat ty nejprapodivnější potraviny. Následkem špatné stravy se koncem r. 1771 objevila nemoc připomínající mor, která trvala až do léta 1772 a v Oldřichově sklátila 19 a ve Filipce 29 osob. Kronikáři tuto horečnatou epidemii označují jako "Faulfieber" - něco jako hněbná horečka a připisují ji požívání mouky vyrobené z přezrálého, naklíčeného obilí smíšeného s plevy a námelem. Nemoc, která měla v těžkých případech i smrtelný průběh, se projevovala silnými bolestmi břicha, křečemi končetin, strhými rysy, pocením a epileptickými záchvaty.

Počátky lepších poměrů pro poddané.

Poměry poddaných v té době byly stále ještě velice tísnivé. Podle záznamů z r. 1748 v Oldřichově 35 sedláků odvedlo celkem 2912 dní ruční roboty. V Mníšku dle XXXIX farní listiny z r. 1767 musel každý sedlák odvést polní práci s jedním potahem, zatím co každý domkář musel půl dne "sekat". Na základě stížností poddaných na přílišnou zatíženost od jednotlivých vrchností a jejich úředníků, což zjišťovala císařská komise, byla zjištěna potřeba zlepšení poddanských poměrů.

Císařský patent z r. 1775 /13.srpna/ určil, že napříště smí robota zabrat jen tři dni v týdnu, a že robota bude vyčíslena pevně stanovenou cenou, tj. že ji lze přeměnit na mírnou peněžní dan. Robotní patent z 4. září 1775 nechal zemědělsům volbu, zda chtějí dodržet "staré zvyklosti", nebo zvolí navržený druh roboty. Nový patent rozlišoval tři třídy podle danového řádu a to, že všichni poplatníci, kteří platí 60-40 fl. daní, musí robotovat tři dni v týdnu, kdo platí 40-20 fl. dva, a kdo platí 20-10 fl. a ještě méně daní tak jen jeden a půl dne v týdnu. Taky bylo poddaným dovoleno uzavřít smlouvu "o třetím způsobu." Kdo tento způsob zvolil, nebyl vázán ani starým ani novým robotním patentem. Počátkem listopadu 1775 se museli poddaní jednotlivých panství dostavit k příslušnému hospodářskému úřadu a tam za přítomnosti úředníka učinit prohlášení, zda chtějí zůstat při staré robotě, nebo se rozhodnout pro nový patent, nebo pro "třetí způsob".

Jak se oldřichovští rozhodli, je vidět z následujícího :

Robotní záznam - ves Oldřichov

Jméno majitele pozemku	číslo domu	r. 1773 platil fl. kr.	má týdně robotovat potahem dni	ruční robota týdně dni	ročně celkem dni	poznámka
Hanns Georg Passig	4	16 27		3		
HannsChr.Franze	3	14 46		3		
Hanns Jos.Seibt	1	10 22		3		
Hanns Jos.Franze	50	18 39		3		
Hans Chr.Priebsch	49	10 57		3		
Hans Jos.Effenberger	25	11 46		3		
Hans Jos.Pfeiffer	16	11 46		3		
Anton Brückner	15	9 39		3		
Gottfried Geissler	14	9 39		3		
Hans Jos.Geissler	11	13 7		3		
Anton Köhler	9	11 10		3		
Anton Pietsch	8	11 21		3		
Hans Jos.Geissler	41	7 49		2 1/2		
Hans Jos. Priebsch	48	7 1		2 1/2		
Hanns Jos.Passig	47	5 58		2		
Hans Chr.Stärz	46	5 58		2		
Jos.Elstner	45	5 58		2		
Hans Chr.Elstner	42	5 58		2		
dědiční zahradařici						
Hans Georg Köhler	34	5 4		2		
domkáři uvedení v katastru, vlastníci pozemek						
Gottfried Ignatz						
Arnold	5	2 24		1		
domkáři v katastru neuvedení, nalézající se na selských pozemcích						
Anton Geissler	28				13	
Hans Jos.Pfeiffer	30				13	
Hans.Chr.Passig	13				13	
Anton Effenberger	53				13	
Hans Jos.Stelzig	10				13	dokud je kovář bez roboty, platí obvyklé daně

Podruzi: mimo těch, kteří jsou patentem z r. 1775 zcela osvobozeni každý je povinen 13

Stará robota: čp 6, pšatil daní r. 1773 10 fl. 4 1/2 kr.

Ambros Arnold má ročně složití tři zlaté 37 kr. a za pustý stateček patřící kekrémě čtyři zlaté 12 kr. Dále je zcela osvobozen od naturální roboty, ježto obstarává úřad rychtáře, vybírá daně pro vrchnost, provozuje výčep piva a kořalky. S poznámkou: pokud není způsobilý zastupovat svůj úřad rychtáře, je povinen podle vrchnostenského dobozdání zvolit zástupce, s ním se vyrovnat, nebo jej odměnit.

Třetí způsob roboty ruční sedláci:

číslo platili daní

domu	fl.	m	kr.	
19	12	58	1/2	Anton Arnold vykonává na třetí způsob týdně dva dny
20	12	58	1/2	Hans Christian Kaulfersch
39	10	40	1/2	Hans Joseph Passig
43	9	31	1/2	Hanns Joseph Schöler sen.
44	9	31	1/2	Hanns Joseph Schöler jun.
38	10	40	1/2	Hanns Joseph Morche vykonává třetím způsobem každý týden jeden a půl dne a zvláště štípe dříví, pak při senoseči a sečení otavy dvacet a jeden den, ale v týdnu nikdy více než tři dni.

stejným
způsobem

domkáři:

26	3	--		Hanns Franz Kratzer vykonává třetím způsobem každý týden jeden den a zvláště štípání dříví, žně a senoseč a sečení otavy třináct dní
27	4	1	1/2	Gottfried Elstner
29	3	34	1/2	Hanns Joseph Krause
37	3	22	1/2	Hanns Joseph Köhler
35	2	3/4		Gottfried Köhler vykonává třetím způsobem ročně třicet devět dní ruční roboty
36	2	3/4		Gottfried Lange
31	1	54		Gottfried Löffler
12	1	54		Hannse Haupta vdova
17	1	40	1/2	Anton Pfeiffer
23	1	4	1/2	Anton Semtner vykonává třetím způsobem ročně dvacet šest dní ruční roboty
24	1	27		Hanns Joseph Köhler stejným způsobem

stejným
způsobemstejným
způsobem

Poučné je krátké shrnutí předešlé tabulky. Všichni majitelé pozemků i domů byli ruční robotníci. Po třech dnech v týdnu, tedy celkem 156 dní v roce byli povinováni majitelé čísel 1, 3, 4, 8, 9, 11, 14, 15, 16, 25, 49 a 50, po 2 1/2 dnech týdně, tedy 130 dní ročně byli povinováni majitelé čp. 41 a 48, po dvou dnech týdně, tedy 104 dní ročně majitelé čp. 42, 45, 46 a 47 a 34. Domkář z čp. 5 vykonával týdně 1 den roboty, celkem ročně 52 dní. Na selských pozemcích vystavěné domky čp. 10, 13, 28, 30 a 53 byly povinovány 13 dní ročně, ale majitel čp. 10 byl kovář a jako takový zproštěn robotní povinností, protože odváděl normální kovářskou daň. Podruhově museli dle robotního patentu z r. 1775 vykonávat též 13 dní roboty ročně. Šolcovna čp. 6 zůstala u starých závazků. ~~Krátke shrnutí předešlé tabulky~~ Třetím způsobem si 2 dny roboty týdně zvolili majitelé čísel 19, 20, 39, 43 a 44. Majitel čp. 38 se tímto způsobem rozhodl pro 1 1/2 dne týdně, tj. 78 dní v roce, a navíc ještě 21 dní při štípání dříví, žních a senoseči. Domkáři čp. 26, 27, 29 a 37 tímto způsobem přebírali týdně 1 den roboty, tedy ročně 52 dní a navíc 13 dní při štípání dříví, žních a senoseči. Domkáři čp. 31, 35 a 36 měli po 39 dnech, domkář čp. 32 - 36 dní a domkáři čp. 23 a 24 po 26 dnech.

Nejvyšší danové zatížení v r. 1773 mělo čp. 50 /18 fl. 39 kr/. Pak následovali: čp 4 - 16 fl. 27 kr., čp 3 - 14 fl. 46 kr., čp 11 - 13 fl. 7 kr., čp. 19 a 20 12 fl. 58 1/2 kr., čp. 25 - 11 fl. 46 kr., čp. 8 - 11 fl. 21 kr., čp. 9 - 11 fl. 10 kr., čp. 49 - 10 fl. 57 kr., čp. 38 a 39 - 10 fl. 40 1/2 kr., čp. 1 - 10 fl. 22 kr., čp. 6 - 10 fl. 4 1/2 kr., čp. 14 a 15 - 9 fl. 39 kr., čp. 43 a 44 - 9 fl. 39 1/2 kr., čp 48 - 8 fl. 1 kr., čp. 41 - 7 fl. 49 kr., čp. 42, 45, 46 a 47 - 5 fl. 58 kr., čp. 34 - 5 fl. 4 kr., čp. 27 - 4 fl. 1 1/2 kr., čp. 29 - 3 fl. 34 1/2 kr., čp. 37 - 3 fl. 22 1/2 kr., čp. 32 - 2 fl. 34 1/2 kr., čp. 35 a 36 - 2 fl. 3/4 kr., čp. 5 - 2 fl. 24 kr., čp. 12 a 31 - 1 fl. 54 kr., čp 17 - 1 fl. 40 1/2 kr., čp. 24 - 1 fl. 27 kr., a čp. 23 - 1 fl. 4 1/2 kr. Osвобоzeny od daně byla čp. 10, 13, 26, 28, 30 a 53.

Na selském povstání 30. a 31. července 1775 se naše obec jistě podílela. Již shomážděným sedlákům ale nebylo možné přijít do Frýdlantu, neboť jim cestu zahradilo vojsko. Vyslaná komise předala zdejší přání v písemné podobě. Podle ní zdejší poddaní chtěli do budoucna konat jen to "co Jeho Veličenstvo císař jim uloží".

Slezské války.

V pátém desetiletí 18. století slezské války vícekrát přinesly obci průchody císařských i nepřátelských vojsk, které vždy znamenaly plnění a požáry. První z nich byl již 1741. Větší oddíly pruských vojsk se ve vsi objevily v pozdním podzimu 1744 a v létě 1745. V listopadu 1745 přišel do obce druhý batalion regimentu prince Cotty, který předtím ležel v Berzdorfu u Liberce. Také Sedmiletá válka se naší vsí nevyhnula./1756-1763/. Existuje zpráva, která uvádí, že 12. března 1757 u Oldřichova byla "akce". V létě 1757 několikrát vsí prošli vojáci. Začátkem roku tu leželi Chorvaté; nedopatřením zastřelili zdejšího svobodného mládence Gottfrieda Geisslera.

Pruský povyk.

Válka o bavorské dědictví v r. 1778, mezi lidmi nazývaná jen jako "Pruský povyk" přivedla do naší vsi vojsko prince Jindřicha Pruského. Prusové byli značně neoblíbeni protože "mimo jiná vydírání" ve vsi, která již v posledních letech byla velice poškozena morem a válkou, odváděli obyvatelům ze stájí dobytek, hlavně koně. V srpnu 1778 se v našem údolí objevili prustí husaři, přicházející od Hejnic, kteří tu zle řádili, a obzvláště se zaměřili na obě šolcovny ve Filipce a Oldřichově. 4. září v Hemmrichu údajně ~~XXXXXX~~ Prusové zajali tři rakouské husary. 5. září přišli do Oldřichova husaři z regimentu Podgurského a rekvírovali obilí, zejména oves. Není jisto zdali Wachstein neboli Strážní kámen nedaleko části Pily připomíná tuto, nebo dřívější pruské vojny, v každém pádě zde vojáci museli držet stráž.

V zámeckém archivu ve Frýdlantě "Pravdivý výčet těch poddaných Frýdlantské vrchnosti,, kteří od pruských vojsk byli zbaveni tažného dobytka a nemohou si jej znova pořídit, pak takoví, kteří nemají oves k jarnímu setí, a tací, jejichž rodiny ještě nejsou schopny pracovat - ti všichni pak naléhavě potřebují pomoc. Podle něj byli v Oldřichově majitelé 2 koní a 2 volů a v blízkém Mníšku 2 volů, které si nebyli schopni znova opatřit. Postiženým se mělo v Oldřichově vyplatit 86 fl. a v Mníšku 30 fl. K jarnímu setí bylo v Oldřichově vydáno ~~164~~ měřic 164 ovsa, v Mníšku 140 měřic. Dále mělo být těm nejpotřebnějším vydáno obilí na chleba a to v Oldřichově 133 měřic, ve Filipce 45 a v Mníšku 81 měřic žita. Podle záznamů z r. 1779 bylo za Pruské války vyplněno v Oldřichově 30 poddanských rodin - celkem 172 osob, ve Filipce 21 rodin - celkem 112 osob a v Mníšku 29 rodin - 176 osob. Na jejich podporu byla v Oldřichově žádána peněžní podpora 269 fl., ve Filipce 81 a v Mníšku 281 fl. Jestli byla celá tato částka vyplacena, o tom se listina nezmiňuje.

Císař Josef II v naší vesnici.

Brzy po skončení této války do naší vesnice zavítal šlechtatý císař Josef II. a to 16. září 1779. Přijel od Liberce přes Ruprechtice a Fojtku a odsud jel přes Hemmrich na Frýdlantsko. O návštěvě milovaného monarchy se píše v ručně psané pamětní knížečce Augustina Augstena, nar. 5. září 1781, pozdějšího šolce ve Filipce. Píše se tu: 16. září 1779, ve čtvrtek o půl deváté dopoledne Jeho Veličenstvo císař Josef II. projel skrz vesnici Hemmrich a Filipku a s ním jeden generál s jedním jezdcem a jedním inženýrem a dvěma čeledíny a 5 husary a pan inspektor Paul z Liberce se svým jízdním sluhou, kde můj otec musel jet s sebou až do Raspenavy k vápence, odtud pak dostal povolení aby se vrátil domů, protože měl bolavou nohu.

Pozn: ten otec byl Johann Christoph Augsten, nar. 18. června 1736, + 7. prosince 1807 jako majitel šenku na Hemmrichu. 28. října 1765 se oženil a Marií Terezií Effabegerovou z Filipky čp. 11 /1747-1788/. Jeho syn Bernard Augsten /nar. 15.5.1771/ byl jednu dobu grenadýr

v pruské armádě v kompanii hejtmana Blomberga, kde 30 září 1788 byl vyrazen a poté ještě sloužil u rakouského dělostřelectva, v Jelínkové kompanii 1. pluku polního dělostřelectva. V létě 1793 byl zraněn a zemřel 20. června 1793 v polním lazaretu ve Valenciennes.

Zrušení nevolnictví.

Na svých mnoha cestách po Rakousku se císař Josef II. na vlastní oči přesvědčil o útlaku poddaných, o daních a robotách. Přesvědčil se, že poddaní nemohou změnit své bydliště bez písemného svolení vrchnosti, že tedy jsou vázáni na půdu, že žijí ve stálém nebezpečí, že kvůli malému přestupku a často i bezdůvodně mohou ztratit dům i pole, že nemají právo rozhodovat o výchově svých dětí, že musí vždy jednat podle příkazů vrchnosti a to i v případě, že jim to způsobí velkou škodu, a že dennodenně jsou vystaveni kvůli vrchnostenských úředníků. Všechny tyto okolnosti způsobily, že císař se rozhodl dát svému milovanému lidu vytouženou svobodu. Poté co 29. listopadu 1780 nastoupil samostatnou vládu nad dědičnými územími, dal se do uskutečnění tohoto plánu. Již 1. září 1781 vydal patent, ve kterém ukládal veřejným úřadům, aby se zastaly poddaných proti neúnosnému útlaku ze strany vrchnosti a jejich úředníků. O měsíc později, 1. listopadu 1781 zcela zrušil nevolnictví a místo toho zavedl zmírněné poddanství. V úvodu příslušného patentu se píše: Jelikož jsme uvážili, že zrušení nevolnictví a povolení umírněného poddanství podle příkladu našich rakouských dědičných zemí má dobrý vliv na zlepšení kultury a průmyslu v zemi, a protože rozum a láska k lidem hovoří pro tuto změnu, došli jsme k závěru, zcela zrušit ~~na~~ nevolnictví a místo něj zavést umírněnou poddanost. A v prováděcím nařízení se praví: Což to není nesmysl, věřit že vrchnost vlastnila zemi, ještě než tu byli poddaní, a že tento svůj majetek za jistých podmínek předala těmto poddaným? Což by na místě nemuseli všichni utéci kvůli hladu, kdyby nikdo neobdělával půdu?" Všechny námitky stavů proti tomuto císařskému patentu se dočkaly patřičného zamítnutí. Zrušení nevolnictví vyvolalo mezi lidem všeobecné nadšení, a osvobození poddaní velebili "dobrého císaře". Ve všech kostelích v celé zemi byly slouženy děkovné mše. Slechetný čin váženého monarchy byl opěvován v četných písních.

Se zrušením nevolnictví a zavedením omezeného poddanství ovšem nezmizely hned všechny feudální daně a roboty. Ještě po několik desetiletí byl lid ~~zatížen~~ na venkově zatížen dosti tvrdými službami a daněmi.

Poddanské poměry v následující době.

Brzy po zrušení nevolnictví počaly vrchnosti v souladu s poddanými zmírňovat roboty a ~~XXXXX~~ odvodů. Dle císařského rozkazu také bylo uvedeno do chodu spravedlivější zdanění. V r. 1785 došlo k novému změření země a pozemků. Všechna pole, zahrady, křoviny a lesy byly změřeny a daně byly vyměřeny podle vypočítaného výnosu z pozemků.

Podle Josefinského katastru založeného r. 1775 vykazoval Oldřichov, který tehdy čítal 56 čísel popisných, 318 jiter 360 čtverečných sáhů orných polí, 419 jiter 1262 čtv. sáhů luk, a 1487 jiter 761 čtv. sáhů lesů. Úroda činila 1243 7/16 měric žita a 3811 3/16 měric ova. Lesy dodaly 791 5/64 sáhu měkkého a 189 38/64 sáhů tvrdého dříví. Roční výnos byl vyčíslen na 1684 14/16 měric polních plodin, 1184,15 centů sena, 273,88 centů otavy a 791 5/64 sáhů měkkého a 189 38/64 sáhů tvrdého dřeva. V průměru připadlo na jitra a rok 5 5/16 polních plodin, 3.49 centů krmiva a 42/64 sáhů dřeva.

Pro výpočet daní sloužil brutto výnos. Ze 100 fl. brutto výnosu potřeboval sedlák dle předpokladu pro sebe a svou rodinu 70 fl., z ostatních 30 fl. ale musel zaplatit státu 12 fl. 14 kr., a vrchnosti 17 fl. 46 kr.

Ještě ve stejném roce, 1785 došlo na frýdlantském panství k nové regulaci roboty. Následuje robotní záznam sestavený na základě dohody mezi vrchností a poddanými.

Robota ruční, s potahem, naturálie, daň z přádla, Oldřichov 1785

číslo domu	roční povinnosti	odpracovat	Platby za ruční robotu	robotní daň		daň z přádla	
				fl.	kr.	fl.	kr.
ruční sedlák							
1	156	30	126	14	42	-	10
3	156	30	126	14	42	-	10
4	156	30	127	14	42	-	10
8	156	30	126	14	42	-	10
9	156	30	126	14	42	-	10
11	156	30	126	14	42	-	10
14	156	30	126	14	42	-	10
15	156	30	126	14	42	-	10
16	156	30	126	14	42	-	10
25	156	30	126	14	42	-	10
49	156	30	126	14	42	-	10
50	156	6	150	17	30	-	10
41	130	30	100	11	40	-	10
48	130	30	100	11	40	-	10
45	104	30	74	8	38	-	10
46	104	30	74	8	38	-	10
47	104	30	74	8	38	-	10
19	104	30	74	8	38	-	10
Latus Sedlák	-	-	-	241	16	3	-
20	104	30	74	8	38	-	10
39	104	30	74	8	38	-	10
42	104	30	74	8	38	-	10
43	104	6	98	11	26	-	10
44	104	6	98	11	26	-	10
38	99	30	69	8	3	-	10
zahradník							
34	104	-	104	12	8	-	10
domkář							
26	65	-	65	7	35	-	10
27	66	-	65	7	35	-	10
29	65	-	65	7	35	-	10
37	65	-	65	7	35	-	10
5	52	-	52	6	4	-	10
31	39	-	39	4	33	-	10
35	39	-	39	4	33	-	10
36	39	-	39	4	33	-	10
12	39	-	39	3	54	-	10
17	39	-	39	-	-	-	10
23	26	-	26	2	36	-	10
Latus				125	30	3	-
24	26	-	26	2	36	-	10
32	18	-	18	1	48	-	10
33	18	-	18	1	48	-	10
10	podkovář, platí zvlášť	-					
13	13	-	13	1	18	-	10
28	13	-	13	1	18	-	10
30	13	-	13	1	18	-	10
53	13	-	13	1	18	-	10
54	13	-	13	1	18	-	10
18	13	-	13	1	18	-	10
55	13	-	13	1	18	-	10
56	13	-	13	1	18	-	10

pokračování tabulky:

nájemní místo na církevním pozemku

52	26	-	26	2	36	-	10
Podruzi, počtem 23 po 13 dnech, každý až na dva osvobozené 1 fl. 18 kr.							
robotní daně							

Součet celk.	410	40	8
--------------	-----	----	---

Tato ustanovení ještě neuspokojila všechny poddané. R. 1789 proto došlo k novému srovnání vrchnosti s poddanými ohledně vykonávání další roboty. Pozemková daň /na sv. Jiří a sv. Havla/, kapounová daň a daň z přádlů zůstaly jako doposud. Namísto ovsa bylo možné platit a to za každý strych 1 fl. 45 kr. Ruční robotníci doznali úlevu tím, že od nynějška bylo možno platit za pevně určený počet robotních dní. Ruční robotníci platili za den 9 kr, zahradníci 8 a 7, domkáři 6 kr. Nájemci církevních pozemků zůstali u svých předepsaných povinností.

Vcelku odpovídala robotní povinnost na přelomu 18. století a ještě i potom služebním povinnostem daným podle urbáře r. 1777, jen v některých případech se srovnáním z r. 1789 docílilo jistého zmírnění.

Podle robotního záznamu z r. 1777 byli v Oldřichově povinováni 156 dny ruční roboty sedláci z čp. 1, 3, 4, 8, 9, 11, 14, 15, 16, 25, 49 a 50; 130 dny pak sedláci z čp. 41 a 48, 104 dny sedláci z čp. 19, 20, 39, 42, 43, 44, 46 a 47 a 99 dny sedlák z čp. 38. Ve srovnání s r. 1789 klesla povinnost ruční roboty: z 156 na 120 dní u čp. 15, ze 156 na 124 u čp. 8, ze 104 na 78 u čp. 19, 45 a 46, ze 156 na 90 u čp. 90, ze 156 na 94 a nakonec na 80 u čp. 25. 156 dní zůstalo u čp. 14, 104 dní u čp. 43. Také dědičná zahrada čp. 34 dostala ponechána svých 104 dní. Nově vytvořené hospodářství čp. 88 dostalo 78 dní, taktéž čp. 59. Domkáři čp. 26, 27, 29 a 37 měli podle urbáře z r. 1777 65 dní, čp. 37 bylo sníženo o jeden den; čp. 27 a 29 zůstala u 65 dní. Domkář čp. 5 taktéž měl r. 1789 stejně jako 1777 52 dní. 39 dní měli podle urbáře 1777 domkáři 31, 35 a 36, jakož i podruzi čp. 12 a 17, ani oni nedoznali žádného snížení. Usedlost čp. 82 byla 1777 zatížena 32 dny, u toho taky zůstala. Také podruzi z čp. 23 a 24 měli podle 1777 zátěž 26 dní, která jim zůstala, taktéž čp. 52, a čp. 32 a 33, která měla 18 dní. Podruzi čp. 13, 18, 28, 30, 52, 53, 54, 55 a 56, stejně jako teprve po r. 1785 postavené domy čp. 57, 64, 65, 69, 71, 72, 90, 80, 93 byly povinovány 13 dny. Po r. 1785 měli všichni vlastníci domů a pozemků, pokud neplatili daň 2 fl. povinnost 13 dnů ruční roboty.

Všechny neodpracované dny ruční roboty mohly být vyrovnány penězi. Podle robotního záznamu z r. 1785 směly zaplatit 126 dní roboty čp. 1, 3, 4, 8, 9, 11, 14, 15, 16, 25 a 49, 150 dní čp. 50, 105 dní čp. 34, 100 dní čp. 41, 48, 98 dní čp. 43 a 44 a 69 dní čp. 38. Domkáři a podruzi mohli všechny dny vyrovnat penězi. Kovář z čp. 10 byl osvobozen od roboty, stejně tak listonoš. Pozdější odpisy robotních dní odpovídají vždy oddělení pozemků. Peněžní odškodnění za nevykonanou robotu je v kupních smlouvách uváděna jako "robotní peníze". Novější usedlosti většinou dostaly předepsány "robotní peníze" ihned.

Všeobecná daň a zároveň nejstarší daň poddaných vůbec byla pozemková daň, která se platila polovinou o sv. Jiří a druhá polovina o sv. Havlu. Proto bývala nazývána jako ~~sv. Jiří a sv. Havla~~ jiříská a havelská daň. Podle záznamů v konšelské knize měli o každém dni splatnosti odvést: 18 krejcarů a 3 feniky čp. 59, po 14 kr. čp. 27 a 29, po 11 3/4 kr. čp. 43, 11 kr. 3 f. čp. 35, a 1/2 kr. čp. 8, 8 kr. 3 f. čp. 15, 8 3/4 kr. čp. 14, po 8 kr. čp. 23 a 25, po 7 kr. čp. 13, 24, 32, 37, 52, 54, 57 a 64 po 6 kr. čp. 31, 45, 46, po 5 kr. 3 1/2 fen. čp. 88, 3 1/4 kr. čp. 82 a po 3 kr. čp. 5 a 34

Daň z přádlů činila u všech majitelů domů a pozemků r. 1785 10 kr. Osvobozen od ní byl jedině kovář z čp. 10. Snížení této daně u čp. 3 na 6 3/4 kr, u čp. 25 na 6 1/2 kr. a u čp. 8 na 7 1/2 kr. má zcela jistě svůj důvod v rozdělení usedlosti. U čp. 82 je později tato daň uvedena 12 2/4 kr. a u čp. 88 5 kr.

33

Daň z kapounů odváděli jen majitelé větších pozemků. Po 20 kr. platili čp. 14, 15, 45 a 46, po 15 1/2 kr. čp. 8, po 13 1/3 kr. čp. X 3 a 25, po 10 kr. čp. 43, 59 a 88 a 5 kr. čp. 82.

Obtížnou daní ~~XXX~~ větších zemědělců byla odedávna daň z ovsa, která se až do konce 18. stol. odváděla v naturáliích. Oves odváděný jako daň tvořil část kontribuční obilní daně. Sloužil k ~~XXX~~ vydržování a výživě koní, kteří patřili vojskům trvale pobývajícím na panstvích. Obzvlášť důležitá byla v čase válek. Tato naturální daň byla později nahrazena "kontribuční obilnou daní". Od vlády císaře Josefa II. byly přebytky ukládány do fondu. Po zrušení nevolnictví byl výnos "kontribučního obilního fondu" na panství rozdělen mezi dřívější poplatníky této daně. Tyto fondy byly později použity ke zřízení okresních zemědělských záložních pokladen. Frýdlantská záložna byla založena r. 1882 a obnovena 1931.

Řemeslníci byli povinováni řemeslnickou daní, tkalci tkalcovskou, šolci platil daň z pekařství a porážek, mlynář mlynářskou, krejčí krejčovskou daň atd.

Daňové poměry počátkem 19. století, nová regulace.

Po nových daňových výměrech z let 1785-1789 došlo k nové regulaci daní. Ze 100 fl. brutto výnosu připadlo 12 fl. 14 kr. státu a 17 fl. 46 kr. majiteli panství. V kupních smlouvách z následující doby jsou vesměs zaznamenány daně, které mají majitelé platit. Poplatky se dělily na obecné daně a zvláštní výdaje. Podle údajů z konšleské knihy obecné daně činily u čp. 5 X2 fl. 43 2/4 kr., u čp. 8 7 fl. 54 3/4 kr., u čp. 13 21 kr., u čp. 15 9 fl. 45 kr., u čp. 25 5 fl. 46 1/2 kr., u čp. 32 5 fl. 46 1/2 kr., u čp. 34 5 fl. 44 1/2 kr., u čp. 35 1 fl. 39 3/4 kr., u čp. 37 3 fl. 3 kr., u čp. 43 19 fl. 7 1/4 kr., u čp. 45 3 fl. 43 2/4 kr., u čp. 46 3 fl. 52 kr., u čp. 54 2 fl. 50 3/4 kr., u čp. 64 29 3/4 kr., u čp. 69 16 kr., u čp. 72 30 3/4 kr. u čp. 82 2 fl. 28 2/4 kr. a u čp. 88 11 fl. 14 kr. 2 fen.

Zvláštní výdaje činily u čp. 5 7 kr., u čp. 8 47 2/4 kr., u čp. 13 2 3/4 kr., u čp. 15 42 kr., u čp. 24 2 1/2 kr., u čp. 25 34 3/4 kr., u čp. 32 8 kr., u čp. 34 25 1/4 kr., u čp. 35 9 1/4 kr., u čp. 37 17 1/4 kr., u čp. 43 1 fl. a 8 3/4 kr., u čp. 45 24 1/4 kr., u čp. 46 23 1/4 kr. u čp. 54 5 3/4 kr., u čp. 64 3 3/4 kr., u čp. 69 1 1/2 kr., u čp. 71 k kr., u čp. 72 1 2/4 kr., u čp. 82 14 2/4 kr., a u čp. 88 41 kr. a 1 fen. Čp. 27 platilo celkem daní 4 fl. 27 1/2 kr. Daň domovní je zaznamenána u čp. 13 - 7 3/4 kr., a u čp. 71 - 8 kr., daň z pozemků u čp. 24 - 22 kr.

Rok 1803 přinesl personální daň, každý obyvatel nad 15 let měl ročně zaplatit 30 kr. Za francouzských válek byla zavedena daň z majetku - deseti-procentní, která zcela zruinovala maloročníky a zahradníky. Po jejím zrušení r. 1812 byla zavedena daň z příjmu a 1820 daň z budov. 1829 byla zrušena personální daň a namísto ní zavedena potravní daň. V roce 1830 činila v Oldřichově základní daň 391 fl. 42 kr. a daň z budov 84 fl., celkem 475 fl. 42 kr. V sousedním Mníšku je vyčíslena základní daň 592 f. 19 kr., 3 fen. daň z budov 93 fl. 20 kr. a celková suma činí 685 fl. 39 kr. 3 feníky. Blízké Albrechtice odvádějí 284 fl. 26 kr. 1 f. základní daň a 51 fl. 20 kr. daň z budov, celkem 335 fl. 46 kr. 1 fen. přímých daní. Na základě nového katastrálního měření z r. 1843 byla základní daň nově regulována.

Výměra větších pozemků kolem r. 1800

Usedlosti v naší vsi byly uváděny jako ruční statky, protože jejich majitelé byli vrchnosti povinováni pouze ruční robotou, nikoli jako v jiných obcích robotou s potahem. Do skupiny statků s povinností ruční roboty byly zařazeny čp. 1, 3, 4, 8, 9, 11, 14, 15, 16, 25, 49 a 50, dále pak čp. 49 a 48 a nakonec čp. 19, 20, X 38, 39, 42, 43, 44, 45, 46 a 47. Usedlost čp. 34 byla vedaa jako dědičná zahrada. Jako domky byly posuzovány čp. 5, 26, 27, 29, 31, 35, 36 a 37 a jako domy podruhů čp. 10, 13, 18, 24, 28, 30, X 32, 33, 53, 54, 55 a 56.

Přehled o státcích:

čp.	orná půda			louky a pastviny			lesy		
	10 jiter	446 sáhů	čtv.	7 jiter	1206 sáhů		6 jiter	896 sáhů	
čp. 1									
čp. 3									
čp. 4									
čp. 8	9	"	1213	"	13	"	406 ů	6	" 269 "
čp. 9									
čp. 11									
čp. 14	6	"	1576	"	5	"	1326 "	5	" 960 "
čp. 15	7	"	697	"	13	"	1244 "	---	---
čp. 16									
čp. 25	5	"	1190	"	6	ů	1422 "	5	" 232 "
čp. 41									
čp. 48									
čp. 50									
čp. 19									
čp. 20/68	4	"	39	"	5	"	415 "	2	" ----
čp. 38									
čp. 39									
čp. 42									
čp. 43	9	"	468	"	11	"	66 "	8	" 958 "
čp. 44									
čp. 45	4	"	216	"	7	"	985 1/6	---	---
čp. 46	5	"	110	ů	4	ů	1472 "	3	" 138 "
čp. 47									

Ze zahrad a domků můžeme dle konšelské knihy uvést jen některé. Čp. 5 vlastnilo 1 jitro, 875 sáhů polí a 1 jitro 191 sáhů luk, čp. 27 5 jiter 343 sáhů polí, 4 jitra 1104 sáhů luk a 1 jitro 150 sáhů lesa, čp. 29 4 jitra 875 sáhů polí, 7 jiter 513 sáhů luk, čp. 34 5 jiter 504 sáhů polí, 9 jiter 162 sáhů luk, čp. 35 2 jitra 314 sáhů polí, 3 jitra 967 sáhů luk, čp. 37 3 jitra 440 sáhů polí, 8 jiter 1038 sáhů luk a 1 Jitro 600 sáhů lesa, čp. 59 5 jiter 227 sáhů polí, 12 jiter 857 sáhů luk a 1024 sáhů lesa, čp. 82 4 jitra 1400 sáhů polí, 200 sáhů luk, čp. 88 5 jiter 1438 sáhů polí, 7 jiter 693 sáhů luk a 2 jitra 1069 sáhů lesa. Většina údajů již patrně nesouhlasí, protože se změnily prodejem a koupí.

Válečná léta a nouze počátkem 19. století.

První pětina 19. století přinesla naší vesnici těžké časy. Započaly je bouře a povodně. Koncem ledna 1801 se přehnala silná vichřice, která natropila mnoho škody; ještě dnes se mezi lidmi říká "roku jedná, když šel ten silný vítr". 14. června 1804 následovala velká povodeň spojená s přívalem kamení, šterku a písku, která poškodila mnoho stezek, cest, mostů, polí a domů. Následující rok 1805 přinesl velkou drahotu chlebového obilí; jeden strych žita stál 15. července v Liberci 53 fl. Mnoho lidí nemělo na chleba a po celé týdny museli zahánět hlad vařenou zeleninou a kořínky. Na hladomor následovaly epidemie nemocí, horká nemoc a úplavice zahubily mnoho lidí. V následujících letech procházela naší vsí vojska, zejména r. 1809. Státní bankrot, který vypuknul po osudném finančním patentu ze 20. února 1811 přinesl velkou hospodářskou nouzi. Bankocetle, které tehdy byly v oběhu, byly sníženy na pětinu své původní hodnoty a později vyměněny "výměnné stvrzenky" /pozdější vídeňská měna/. Tisíce lidí přišlo na žebrotu. Následek nešťastného státního bankrotu bylo, že v oběhu nebyly téměř žádné peníze, a potraviny nezvykle podražily.

Velkou tíseň přinesl obyvatelstvu válečný rok 1813. Polské a francouzské vojenské jednotky, jakož i vojáci ze všech koutů světa zanesli do naší vsi válečné nepokoje. Dne 18. srpna 1813 se strhla prudká bitva na Albrechtickém kopci mezi jednotkami pěšího vojska a husarů na jedné straně a nepřátelskými Poláky na straně druhé. Dělové koule prý letěly až na Scharfberg. Když se blížila francouzsko-polská avantgarda generála Johanna Nepomuka Uminsky-ho, mnoho obyvatel uteklo do okolních lesů. Dobytek byl zaháněn až ke tzv. "Kravímu mostu", kde byl ustájen ve starém chlívě. Poblíž kamenného útvaru zvaného Kamenný kostel poblíž části Görsbach směrem k Fojtce prý tehdy byla sloužena mše.

Fojtáci, objevující se v okolních vesnicích, požadovali značně potravin a obilí a taky krmení pro koně. Podle listiny, uložené 19. října 1820 do makovice mníšického kostela, činila nepřátelská vydírání za roky 1813 a 1814 v celém frýdlantském panství celkem 42.934 fl. víd. měny, dodávky a odvozy ruským vojskům 30.319 fl. Mníšek utrpěl škodu 2588 fl., Oldřichov 2195 fl., Filipka 62 fl. a 30 fl.

Jen skončily válečné nčpokoje, už zase r. 1816 nastala velká drahota potravin. Obyčejní lidé ji vnímali o to tíže, že po tzv. Vídenském míru nastal útlum řemesel. Před sklizní r. 1817 stál v Liberci strych žita 52 fl. Nouze byla tak velká, že lidé jedli ty nejprapodivnější potraviny. Místo polévky posloužil odvar ze sena, ~~je~~ jen trochu osolený. Jedly se i zkažené odpadky masa. Mnoho lidí podlehllo nemocem, které vznikly následkem takovéto stravy.

V červnu 1824 po nepatrné bouřce poblíž Krásné Studánky vznikla větrná smršť, která se jako mračno pohybovala směrem ke Fojtce. "Toto mračno bylo vybaveno chvostem, který se táhl za ním, hned se dotýkal země, hned zase se točil vzhůru, a vše o co zavadil, stihl krouživým pohybem sebou. Všechny stromy na cestě tohoto přírodního úkazu byla dílem vyrvány i s kořen, dílem zbaveny svých vršků a haluzí, které byly často odneseny na 3-4 hodiny daleko". Smršť se pohybovala přes lesy Krásné Studánky a dolní část Fojtky, pak se otočila na Haselgrund, nato se otočila k fojteckému lesu a dále k Hejnicím. Za necelou půlhodinu dokonala dílo zkázy. V Haselgrundu odkryla několik domů a odnesla mnoho šatstva.

18. prosince 1833 řádil prudký orkán, který způsobil značné škody v panských lesích. Polomy byly odhadnuty na panství Frýdlant na 4.000 sáhů, na panství Liberec ale na 32.000 sáhů, na všech hraběcích panstvích celkem 60.000 sáhů. Jen fojtecký revír vyčíslil škodu na 18.200 sáhů, z toho 8000 sáhů v místech zvaných Waldmann /=lesní muž/, Steinkirche /=kamenný kotel/, a Böhmischer Hau /=česká seč/ dále pak 5250 sáhů lesní oddělení od Ranserich až ke strání svěží studánky /Frische Born-Lehne/. Silné vichřice byly i 10. prosince 1824 a 14. března 1837. Dne 4. června 1843 došlo ke krupobití, které zle poškodilo pole.

Velice hladový byl rok 1847. Hladomor začal hnilobou brambor, jejíž počátky byly patrné již 1845. Mokrý léto 1846 mělo za následek neúrodu. Ceny potravin a obilí značně stouply; na jaře 1847 stoupaly týden od týdne. Strych žita tehdy stál 28 - 32 fl., brambory nebyly v tomto roce vůbec žádné. Nouze byla strašná, hladovějící se často zmocnili jídla násilím. Lidé jedli i to, co se jinak dávalo jen dobytku. Tehdy se v našem kraji všeobecně začala pít káva.

Zrušení nevolnických poměrů

Již počátkem 40. let 19. století se objevovaly příznaky toho, že po staletí trvající nevolnictví je natrvalo neudržitelné. V roce 1844 udělil hrabě Eduard Clam-Gallas svým poddaným povolení, zcela se vykoupit z robotní povinnosti. Robotní povinnost byla kapitalizována 4%, takže vykoupení vyžadovalo dost peněz. Jednak z tohoto důvodu, a pak proto, že již se obecně usuzovalo, že nevolnické poměry beztak brzo skončí, v naší vesnici nikdo tohoto povolení nevyužil. Tato předtucha obyvatelstva se měla brzy potvrdit. Na základě žádosti, kterou dne 29. července 1848 podal říšskému sněmu ve Vídni selský synek ze Slezska Hans Kudlich, bylo po dlouhých debatách dne 31. srpna 1848 rozhodnuto o zrušení nevolnictví. Dne 7. září 1848 bylo zrušeno dědičné nevolnictví vakovského obyvatelstva, a dosavadní uvázanost na půdu byla též prohlášena za zrušenou. Dne 4. března 1849 bylo toto nařízení potvrzeno císařem a tak nabylo právní moci. Tak se konečně splnilo pání venkovského obyvatelstva a dosavadní nevolníci se stali svobodnými občany. Tím také byla otevírána možnost svobodnějšího vývoje. Zákon o obcích ze 17. března 1849 odstranil prohnílé poměry v obcích, a namísto všemocného rychtáře nebo šolce posadil zvolené obecní představitele.

Jednu oběť ale museli osvobození nevolníci ještě přinést; za zrušené roboty a daně museli zaplatit levné odškodné nebo výkupné. Na základě patentu ze 4. března 1849 se v letech 1851 a 1852 přikročilo k vykoupení povinností jimiž byly zatíženy pozemky. To se provádělo tak, že byly odhadnuty všechny povinnosti, z takto zjištěných ročních výnosů se odečetla jedna třetina na daně a zbytek byl kapitalizován 5%. Polovinu výsledné sumy převzal stát, druhou polovinu měli zaplatit bývalí poddaní. Výkupní kapitál byl určen pro každého povinovaného, a musel být počínaje 1. lednem 1853 splácen v ročních splátkách. Majitel panství se stal velkostatkářem, sedlák potom svobodným majitelem svého pozemku. Také skončily dřívější naturální dávky duchovním a učitelům.

Přehled vývoje obce do r. 1850.

Vývoj Oldřichova byl až do 18. století poměrně pomalý. Vinu na tom nesly již zmíněné okolnosti, zvláště pak nevolnictví, válečné konflikty a dosti obtížné možnosti obživy v naší poměrně drsné /i když jinak zdravé/ horské krajině. Počátkem 15. století měla ves teprve 9 usedlostí. Mezi tehdy existujícími vesnicemi na jihozápadní straně Jizerských hor patřila k nejmenším. Většího významu dosáhla až po husitských válkách, zejména za reformace. Pokračujícím klučením lesa se rozšiřuje orná půda a zhodnocení získaného dříví zaměstnává stále více obyvatel. V r. 1564 obec již vykazuje 20 sedláků /včetně šolce/, 2 zahradníky a 12 domkářů. Celkový počet obyvatel tehdy mohl činit si 160 - 170 duší. Záznam frýdlantského panství o sedlácích, dědičných zahradnících, domkářích a podruzích z 15. červene 1628 uvádí 29 malých sedláků a záznam všech usedlíků panství z r. 1629 23 sedláků, 2 dědičné zahradníky a 2 domkáře. Zdaněno bylo r. 1629 31 komínů. Předpokládejme, že v jednom domě žilo průměrně 6 osob, dojdeme k pravděpodobnému počtu obyvatel 200 duší. Třicetiletá válka toto číslo snížila poměrně málo, což se dá zdůvodnit polohou naší vsi v horách. Seznam obyvatel z 8. dubna 1651 uvádí jednoho šolce, 21 sedláků a 6 zahradníků. Celkový počet obyvatel /majitelé domů a pozemků se ženami, dětmi a sloužícími, jakož i podruhy a spolubydlícími/, je zaznamenán celkovým číslem 191. V r. 1655 je uvedeno ve vsi 23 polních zahrad a chalup jakož i 8 domkářských živností, 1657 21 sedláků, 1 dědičný zahradník, 8 domkůřů a 21 podruhů. Danový záznam z r. 1660 uvádí jmenovitě 1 šolce, 22 sedláků, 1 zahradníka, 8 domkářů a 14 podruhů. 1665 je uvedeno 21 sedláků, 1 dědičný zahradník, 7 domkářů, 11 podruhů a 3 "noví hospodáři" /georg Schöler, Hans georg Pfeiffer, Hans Georg Passig/. 1674 je uvedeno 21 sedláků, 1 dědičný zahradník, 9 domkářů a 5 podruhů. Domkářské živnosti vznikly zčásti na nivách, zčásti na odkoupených seláckých pozemcích. Katastr z r. 1713 zaznamenává celkem 35 čísel, z nichž čtyři byla bez vlastnictví půdy. Také v robotním záznamu z r. 1748 je uvedeno jen 35 malých rolníků. Počet obyvatel v té době mohl činit asi 210 - 230.

Až do poslední čtvrtiny 18. století nebyly usedlosti očíslovány. Číslování se uskutečnilo až "po r. 1770, kdy císař Josef II. vydal konskripci" a to v květnu 1771. Při číslování se začalo na hranici s Mníškem. Číslem 1 byla označena usedlost směrem k Mníšku, tehdy Seibtova, dnes Stormova /v současnosti hostinec/. Odtud se postupovalo na severovýchod až k čp. 20, pak dále ke části Görsbach, patřící tehdy k Fojtce, tam vzniklá část Pily /Brettmühlen/ čítala teprve 4 usedlosti /čp. 21 - 24/. Dále číslování postupovalo směrem k Hemrichu neboli Filipce. Od čp. 29 /nejbližší hostinec Zur Esche/ pokračovalo číslování na pravém břehu Jeřice zpět až k hranici s Mníškem do čp. 50. Do r. 1785 se počet čp. zvýšil na 56.

Na přelomu 18. stol. se mezi obcemi Oldřichová a Mníšek přeměřovaly hranice a meze, a to 8. března 1798 a 29. května 1806. Jejich výsledky jsou dopodrobna sepsány v místní konšelské knize. Při prvním měření se kromě porotců obou obcí účastnili šolcové Johann Kajetan Arnold z Mníšku a Johann Ambros Arnold z Oldřichova, při druhém pak šolcové Kajetan Arnold z Mníšku a Chr. Riehmer z Oldřichova.

Od počátku 19. stol. dosti rychle stoupá počet domů i počet obyvatel. Nejen v hlavní části vsi, ale i v části Pily je na prodej mnoho stavebních parcel. V r. 1820 měla ves již 98 domů, obydlených 681 lidmi. O čtrnáct let později, 1834 čítala ves již 101 domů s 840 obyvateli. Až do r. 1866 se počet domů zvýšil na 180 /bez Filipky, která se mezitím stala součástí obce/. Tento rychlý vzestup se dá vyložit zejména vstupem průmyslu do vsi, který způsobil přírůstek obyvatel a podporoval chuť stavět.

Připojení Filipky k obci

V r. 1850, kdy se měnily zákony o obcích, byla k Oldřichovu připojena doposud samostatná obec Filipka. Tato bezprostředně sousedící ves má výměru 19,19 hektarů a táhne se směrem k průmyslu Hemmrich. Vznikla počátkem 18. stol. na církevních pozemcích.

Vznik a vývoj Filipky

První domy na úpatí Hemmrichu se objevily již koncem 17. stol. V mníšec-ké matrice /dnes již neexistující/ byl záznam z r. 1699 o křtu dítěte z Hemmrichu. ~~XXXXXXXXXXXX~~ Vyplývá to z rukopisného záznamu oldřichovského šolce Gottfrieda Ignace Arnolda /1736-1771/. Jako Hemmrich byly označeny původně první zde postavené domy, které zpočátku ještě patřily pod oldřichovskou rychtu.

Název Hemmrich se mezi lidmi udržel dodnes, jako název hory byl přenesen i na ves. Pověst o vzniku názvu Hemmrichu je zaznamenána v již zmíněném záznamu šolce Gottfrieda Ignace Arnolda a byla také zanesena do mníšecské farní knihy. Vypráví: Po vystoupení Marina Luthera se evangelické učení rozšířilo i do našeho kraje. Mniši, kteří se údajně tehdy zdržovali v okolí Mníšku, opustili území, zůstal jej jeden - Hans Emmerich. Hledal útočiště v horách, kde se kněmu připojil jiný mnich, Opa dlouho žili v divočině, živili se kořínky a bylinami. Když už se necítili bezpečni, odešli do Polska. Horský hřeben, v jehož lesích se H. Emmerich tak dlouho zdržoval, se po něm jmenuje Hemmerich. Tento název přešel i na ves vzniklou na jeho úpatí. - Podle profesora E. Schwarze se Hemmrich může vyložit i jako Henneberg /slepičí hora/, tedy hora, kde se lovili nebo chovali tetřevi a tetřívci. Prof. dr. Erich Gierach toto neuznává a název vysvětluje jako "Hemmeberg" /hemmen=brzditi/. Silnice přes Hemmrich je dosti příkrá, a ještě dnes ~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~ musejí formani silně brzdit své vozy, když jedou dolů. Oč více byla tato opatrnost namístě, když se ještě jezdilo po staré bédné cestě, která tu byla na místě dnešní silnice, a již v 16. století je doloženo, že byla silně využívána. Odvození od staroněmeckého slova "hamer" /mn.č. "Hemer"/, které znamená tolik co skála, útes, se nezdá být opodstatněné, přestože Hemmrich je bohatý na skály i útesy, ale i takto odvozený název jistě chce naznačit jen silné stoupání staré cesty vedoucí do sedla Hemmrichu.

Během prvních tří desetiletí 18. stol. se počet domků dosti rychle zvýšil. Čilý stavební ruch je především ve třetím desetiletí, kdy mnoho církevních parcel přešlo na poddané. Jen roku 1736 bylo prodáno 10 pozemků. V Zemském archivu v Paze je pod číslem 65 uchována kupní kniha frýdlantského panství. Na str. 167 se zde píše: "poté ~~z~~ co se v horním Oldřichově domácí lidé tak rozmnožili, že se ~~XXXX~~ úřadu ve Frýdlantě nabídli dobrovolně /tedy ne z donucení jako jinde, třeba v Rudolfově, Janově/, že zakoupí parcely a na nich postaví domky. Taktéž je také ve zdejší obci, pod tak zvaným Hemmrichem. A to 10 osob, jeden každý z nich z panských pozemků vyklučil svůj díl". Kupní smlouvy na těchto 10 parcel jsou datovány dne 20. února 1726. Toho dne zakoupili pozemky: Georg Hillebrand /cena pozemku 14 fl. dříví na stavbu 2 fl./, Christoph Krusche /pozemek 7 fl., dříví 6 fl./, Christoph Effenberger /poz. 10 fl. 30 kr., dříví 11 fl. 30 kr. celk. 21 fl./, Hans Georg Elstner /poz. 11 fl. 40 kr, dříví 12 fl. celkem 23 fl. 40 kr./, Anton Fiebiger /pozemek 14 fl. dříví 6 fl. = 20 fl./, Hans Christoph Siemon /poz. 11 fl. 40 kr. dříví 9 fl. 30 kr. = 21 fl. 10. kr./, Georg Effenberger mladší /poz. 14 fl. dříví 3 fl. 30 kr. = 17 fl. 30 kr./, Georg Effenberger starší /poz. 14. fl, dříví 4 fl. 30 kr. = 18 fl. 30 kr./, Hans Olbrich /poz. 11 fl. 30 kr., dříví 5 fl. = 15 fl. 30 kr./ a Hans Georg Krause /poz. 12 fl., dříví 2 fl. = 14 fl./.. Kupující měli povinnosť platit daně 7 Klgr. /=groše?/ na sv. Michaela a 6 Klgr. na sv. Jiřího, kromě toho

ročně 30 kr. robotného. Dva dny v roce se měli účastnit honů, nebo za každý tento den zaplatit 6 kr. daně. Z kupců postavil Christoph Krause dům čp. 1, Hans Georg Krause čp. 2, Anton Fiebiger čp. 3, Georg Hillebrant čp. 4, Hans Olbrich čp. 5, Georg Elstner čp. 7, Georg Effenberger starší čp. 8, Hans Christoph Siemon čp. 9, Christoph Effenberger čp. 10, a Georg Effenberger mladší čp. 11. Do roku 1734 vzrostl počet domků na 17. Byly přiděleny ke mníšeckému mlýnu a v kupní smlouvě týkající se tohoto mlýna z 18. října 1734 jsou uvedeny jako "nově postavené". Takový příbytek domků v Hemmrichu přiměl vrchnost k rozhodnutí, prohlásit tuho osadu za samostatnou obec a pojmenovat ji po tehdejší majiteli hraběti Filipu Josefovi Gallasovi, který se ujal správy panství r. 1725. A skutečně se od té doby namísto starého označení "Hemmrich" setkáváme s novým označením Phillipsgrund. Nejprve se tento název objevuje v kupní smlouvě mníšeckého mlýna 18. října 1734, kde se uvádí "17 nových domkářů ve Filipce" jako stálí /≠ přidělení/ mleči. V mníšecké matrice se název Phillipsgrund objevuje poprvé 1737, kdy je oddán Johann Christoph Zicker /syn šolce Joh. Zickera z "Hohenwalde"/ s ~~XXXX~~ Annou Marií, dcerou zahradníka Georga Hillebranda ve Filipce.

Hraběti Filipu Josefovi Gallasovi za své názvy vděčí ještě další dvě obce na Frýdlantsku, které vznikly ve stejné době: Phillippsberg krátce před r. 1729 a Phillipsthal r. 1733.

Mezi lety 1734 a 1736 obdržela malá osada vlastní rychtu. 1736 byla založena konšelská kniha, kterou potvrdil 31. prosince 1736 panský hejtman Johann Adam Tscherwenka.

Doposud nebyly nalezeny kupní smlouvy sedmi obyvatel osady. Patrně jsou mezi nimi osoby uvedené jako sousedí prvních kupců, jsou to Christoph Brückner, Johann Seibt, Hans Georg Dressler.

V letech 1734 až 1785 se počet usedlostí rozrostl na 21. Dne 20. března 1735 zakoupil Christoph Augsten za 2 kopy pustou pláň k postavení domu.

Dne 8. června 1772 získal Anton Köhler církevní pozemek. R. 1785 Filipka čítala jež 21 čísel, ale jen 20 domů. Chybí čp. 5, které bylo buďto spáleniště, nebo ještě staveniště.

1. ledna 1788 vrchnost prodala další církevní pozemky a to Josefu Köhlerovi za 19 fl. 20 kr., Josefu Langemu /23 fl. 10 kr./, Franz Scholzeovi /19 fl. 20 kr./, Gottfriedu Gahlerovi /11 fl. 40 kr./, Franz Effenbergerovi /11 fl. 40 kr./, Bernardu Augstenovi 13 fl. 20 kr./, a Antonu Effenbergerovi /11 fl. 10 kr./.

První tři kupci měli platit robotné po 1 fl. 10 kr. Dalším čtyřem kupcům však bylo vyměřeno 26 robotních dnů, které bylo možno nahradit 2 fl. 36 kr., jakož i 10 kr. daně z přádla. Pozemková dan /na Jiřího a Havla/ byla u všech sedmi kupců určena 14 kr. Z kupců postavil Josef Effenberger čp. 21, Josef Köhler čp. 22, Gottfried Gahler čp. 24 a Franz Effenberger čp. 25. Hájovna čp. 24 byla postavena kolem r. 1790.

Dům čp. 26 vyrostl na církevní parcele, kterou 16. července 1797 koupil Franz Köhler. Brzy nato byly postaveny dom čp. 27 a 28. R. 1811 následovaly čp. 29 a 1817 čp. 30. Všechny až doposud postavené domy vznikly - až na tři - na církevních pozemcích. Jen čp. 28, 29 a 30 byly postaveny na pozemcích oddělených od již existujících usedlostí, první na pozemku čp. 29, druhý na pozemku čp. 18 a třetí na pozemku čp. 10.

V letech 1785 až 1834 vzrostl počet čísel na 31, přibýlo tedy 10 domů. Pozemky všech prvních 29 domů celkem měly výměru 40 jiter a 501 čtverečních sáhů. Většinou to byly louky, jen čp. 3, 4, 7, 10 a 11 měly také kousek orné půdy. Podle záznamů v konšelské knize vlastnil: Georg Krusche čp. 1 - 1369 čtver. sáhů luk, Josef Krause čp. 2 - 1156 sáhů luk, Augustin Peuker čp. 3 - 1188 sáhů luk, a 99 sáhů pole, Augustin Augsten čp. 4 - 3 jitra luk a 2 jitra 200 sáhů pole, Franz Friedrich čp. 5 - 66 sáhů luk, Josef Wildner čp. 6 - 1 jitra 128 sáhů luk, Josef Lange čp. 7 - 617 sáhů luk a 1587 sáhů pole, Josef Köhler čp. 8 - 1 jitra 506 sáhů luk, Karl Proksch čp. 9 1116 sáhů luk, Anton Ressel čp. 10 - 1532 sáhů luk a 594 sáhů pole, Anton Augsten čp. 11 - 1 jitra 127 sáhů luk a 546 sáhů pole, Josef Köhler čp. 12 1 jitra 500 sáhů luk, Anton Effenberger čp. 13 - 1 jitra 1112 sáhů luk, Josef Drössler čp. 14 - 1 jitra 1025 sáhů luk, Gottfried Drössler čp. 15 - 1 jitra 1428 sáhů luk, Johann Peschka čp. 16 - 1 jitra 1556 sáhů luk, Josef Preibisch čp. 17 - 2 jitra 172 sáhů luk, Anton Köhler čp. 18 - 2 jitra 730 sáhů luk, Josef Pribisch /později Seibt/ 2 jitra 670 sáhů luk, W. Chri-

stoph Effenberger čp. 20 - 1 jitor 335 sáhů luk, Franz Köhler čp. 21 1 jitor 335 sáhů luk, Josef Köhler čp. 22 - 1114 sáhů luk, Franz Effenberger čp. 25 - 1211 sáhů luk, Ignaz Peuker čp. 26 - 792 sáhů, Florian Augsten 1 jitor 1365 sáhů, Ignaz Appelt čp. 28 - 792 sáhů a Josef Köhler čp. 29 - 496 sáhů. Nejvíce pozemků tedy vlastnila krčma čp. 4 /3 jitra 166 sáhů luk a 2 jitra 2000 sáhů pole/. Více než 2 ~~xxx~~ jitra luk vlastnila čp. 17, 18, 19 a 23. Méně než 1 jitor pozemků vlastnila čp. 1, 2, 3, 5, 7, 9, 10, 22, 24, 25, 26 a 29.

R. 1820 žilo v tehdy existujících 30 domech 191 obyvatel. R. 1834 žilo ve 31 domech 232 lidí.

Až do r. 1848 byli obyvatelé povinováni robotou. Robotu tu byla nařízena nejdříve na základě vrchnostenského dekretu z 24. července 1736 a to i domům postaveným bezprostředně poté. 12 dní byli povinováni čp. 2, 3, 6 a 8 - 19, kterým navíc ještě bylo předepsáno robotné 1 fl. 10 kr. Usedlost čp. 4, zpočátku zatížena 12 dny byla zproštěna roboty poté, co zde byla umístěna rychta. Danová rejstřík z r. 1785 zaznamenává u čp. 2, 3, 6, 8-19 zvýšení robotních dní ze 12 na 16, ale všechny bylo možno zaplatit, dan nyní činila 1 fl. 52 kr. Poloviční domkáři, čp. 1, 7, 20 a 21, kteří měli nařízeno 10 dní roboty, mohli je zaplatit daní 1 fl. 10 kr. Podruhům bylo vyměřeno 13 dní, jejich robotné činilo 1 fl. 18 kr.

Uveďme zde záznam o robotě z r. 1785, uchovaný ve frýdlantském archivu

Filipka

poddaní nalézající se na církevních pozemcích 1785

poučení nalezající se na církevních pozemcích 1929							
čp.	roční povin. natura		poplatky za robotu	robotné		nominální daň	
	ruční robota			fl.	kr.	fl.	kr.

4 /šolc/ zproštěn roboty							
domkáři							
2	16	-	16	1	52	3	20
3	16	-	16	1	52	3	20
6	16	-	16	1	52	3	20
8	16	-	16	1	52	3	20
9	16	-	16	1	52	3	20
10	16	-	16	1	52	3	20
11	16	-	16	1	52	3	20
12	16	-	16	1	52	3	20
13	16	-	16	1	52	3	20
14	16	-	16	1	52	3	20
15	16	-	16	1	52	3	20
16	16	-	16	1	52	3	20
17	16	-	16	1	52	3	20
18	16	-	16	1	52	3	20
19	16	-	16	1	52	3	20
polov. domkáři							
1	10	-	10	1	10	2	-
7	10	-	10	1	10	2	-
20	10	-	10	1	10	2	-
21	10	-	10	1	10	2	-

podruzi, celkem 5 po 13 dnech, všichni povinováni po 1 fl. 18 kr.=6 fl. 30							

součet				39	10	59	10
				98 fl. 20 kr.			

čp. 1 20. 2. 1726 Christof Krusche

12. 8. 1756 syn Hans Josef Krusche 45 kop

26. 1. 1782 nevlastní syn Georg Krusche 70 kop

11. 3. 1824 syn Josef Krusche 250 kop, který 14. 12. 1826 kupuje od Antona Krause čp. 29 za 150 fl. louku "Kampfwiese" o vým. 1 jitor.

- čp. 2 20. 2. 1726 Hans Georg Krause
 23. 1. 1742 Gottfried Krause 40 kop
 28. 3. 1756 Hans Chr. Peuker 100 kop
 13. 4. 1779 syn Gottfried Peuker 74 kop
 vdova Barbara Peukerová
 2. 2. 1792 nájemce Anton Ullmann, bělič, 150 fl. rýn. /128 kop 40 kr./
- čp. 3 20. 2. 1726 Anton Fiebiger
 2. 2. 1758 syn Hans Josef Fiebiger 51 kop
 23. 11. 1760 Hans Franz Scholter 120 kop
 16. 2. 1783 Josef Hoffmann 186 kop
 Franz Hesse
 1799 Franz Keil 500 kop
 9. 2. 1808 Josef Krause
 1. 4. 1824 Anton Krause 500 fl.
 23. 2. 1828 Franz Passig z Bílého Potoka 870 fl. /+ 18. 2. 1833/.
 26. 8. 1857 vdova Agatha Passigová 815 fl.
 31. 10. 1858 Florian Krause
- čp. 4 /krčma/ 20. 2. 1726 Georg Hieldebrandt
 4. 11. 1734 Hans Christoph Semdner
 24. 10. 1760 Anton Semdner 500 kop
 12. 5. 1765 Hans Christof Brückner 900 kop
 26. 7. 1837 Franz Seibt z Fojtky
 26. 1. 1772 Hans Chr. Augsten 600 kop
 90 fl., jemu odevzdáno
 4. 3. 1837
 31. 8. 1808 syn August Augsten 3598 fl. 22 kr.
 Franz Köhler /1810 hostinský v Bärnsdorf čp. 3/
 23. 11. 1810 nevlastní syn Augustin Peuker z Filipky 900 fl.
 soudní exekuce
 7. 6. 1834 Josef Krause 2635 fl., odevzdáno 9. 1. 1835
- čp. 5 20. 2. 1726 Hans Olbrich
 2. 10. 1739 Hans Christoph Gahler 30 kop
 14. 2. 1773 Anton Olbrich 63 kop
- čp. 6 20. 2. 1776 Josef Wildner /Wpldner/
 10. 10. 1812 syn Josef Wildner 240 fl.
- čp. 7 1. 1. 1788 Josef Lange
 16. 1. 1823 syn Josef Lange 350 fl.
- čp. 8 20. 2. 1726
 Christof Effenberger syn
 15. 12. 1753 Hans Josef Krause 40 kop - zeť
 24. 11. 1766 Hans Georg Passig 115 kop
 31. 10. 1773 Josef Köhler 70 kop
 2. 2. 1825 syn Josef Köhler 300 fl.
- čp. 9 20. 2. 1726 Hans Christoph Simon
 27. 11. 1757 zeť Hans Christof Geisler 45 kop
 13. 3. 1779 zeť Josef Effenberger 100 fl.
 26. 1. 1794 Josef Krause 200 fl. rýn.
 Karl Proksch
 18. 4. 1836 zeť Franz Krause z Hoheneck 400 fl.
- čp. 10 20. 2. 1726 Georg Effenberger starší
 20. 7. 1740 Christoph Effenberger syn 40 kop
 7. 10. 1771 Hans Josef Seibt 92 kop, sedlák
 31. 5. 1773 Anton Ressel 121 kop
- čp. 11 20. 2. 1726 Georg Effenberger mladší +
 21. 9. 1765 Hans Chr. Augsten z Bílého Potoka, synův zeť 40 kop
 24. 5. 1772 Christof Nedot 130 kop, zahradník z Fojtky
 31. 5. 1773 Joh. Anton Augsten 200 kop
 14. 4. 1818 Anton Augsten +
 21. 8. 1840 Josef Augsten /syn Florian Augstena/ 600 fl.
- čp. 12 Hans Josef Köhler 1737
 30. 12. 1764 Hans Georg Köhler 55 kop
 26. 12. 1803 Josef Köhler /+ 11. 8. 1830/.
 7. 12. 1838 syn Anton Krause 600 fl.

- 44
- čp. 13 24. 7. 1736 Johann Seibt /stavba Ulbrich/ 1740
 25. 1. 1750 syn Gottlieb Seibt 80 kop
 1779 syn Gottlieb Seibt 90 kop
 1800 Josef Geisler z Mníšku
 Anton Effenberger
- čp. 14 4. 3. 1818 syn Anton Effenberger 500 fl.
 Hans Georg Dressler 1764
 2. 1. 1773 Hans Georg Dressler 60 kop
 19. 10. 1795 syn Josef Dressler
- čp. 15 Hans Georg Brückner
 6. 4. 1767 Anton Brückner syn 100 kop
 5. 10. 1772 Gottfried Schiller 75 kop
 15. 2. 1783 Anton Lange 217 kop
 Gottfried Schöler
- čp. 16 20. 12. 1805 syn Gottfried Schöler 500 fl.
 Hans Christof Effenberger 1742
 Hans Georg Hanisch od jeho vdovy
 3. 11. 1775 syn Joh. Georg Effenberger 50 kop
 Johann Peschke
- čp. 17 Christoph Köhler
 18. 2. 1742 Josef Krause 30 kop
 1. 10. 1771 Hans Josef Seibt, sedlák 78 kop
 26. 12. 1786 Josef Preibisch /+ 25. 2. 1837/
 17. 17. 1839 syn Franz Preibisch 500 fl.
- čp. 18. Hans Georg Augsten
 20. 5. 1737 Christof Augsten 16 fl. 20 kr. od jeho vdovy jako pustý
 pozemek/wüstes Planel/
- čp. 19 18. 6. 1772 Anton Bichler 70 kop
 Hans Christof Brückner
 20. 12. 1736 Gottfried Kratzert 23 fl. 20 kr
 27. 3. 1744 Hans Georg Lange 50 kop +
 11. 10. 1772 Hans Adam Seibt z Fojtky 65 kop
 Josef Pribisch
- čp. 20 Christoph Effenberger
- čp. 21 1 jitro 235 sáhů /3 měřice 2 čtvrtě i osmina/
 20. 5
 1. 1. 1788 Josef Effenberger
 21. 5. 1804 Franz Köhler /syn Antona Köhlera/ 250
- čp. 22 1. 1. 1788 2 měřice 2 čtvrtě
 Josef Köhler 19 fl. 20 kr
 vdova po Antonu Effenbergerovi, domkář čp 22
 17. 5. 1792 s pastvinami šest čtvrtí měřice
 domek Franz Husmann 81 7. 1777 Antonu Köhlerovi 129 kop
- čp. 23 panský hajný, potaveno kolem 1790
- čp. 24 1. 1. 1788 2 měřice 1 1/2 osminy
 Gottfried Gahler 11 fl.
- čp. 25 1. 1. 1788 2 měřice 1 1/2 osminy 11 fl.
 Franz Effenberger + 8. 8. 1840
 21.12.1841 syn Florian Effenberger 500 fl.
 shořelo 1901
- čp. 26 1 měřice 2 čtvrtě - 792 sáhů
 16. 7. 1797 Franz Köhler
 15. 4. 1804 nevlastní syn Ignaz Peuker 300 fl. zastoupen
 poněm Antonem Ressellem, panským hajným
- čp. 27 Florian Austen
- čp. 28 1 měřice 2 čtvrtě
 Ignaz Appelt /od Franze Köhlera/
 19.10.1824 zeť Franz Ressel 800 fl.
- čp. 29 stavební parcela 7. 4. 1811 Josef Köhler /zakoupil
 od otce Antona Köhlera čp. 18/
 25. 9. 1823 2 jitra 730

čp. 30 /pozemek z čp. 10, 194 sáhů/

25. 7. 1817 Anton Lange 280 kr./pozemek zakoupil od Antona Ressela čp. 10

čp. 377 hájovna

čp. ? 4 měřice 1 čtvrt 1/4 osminy

1. 1. 1788 Josef Lange 23 fl. 10 kr

čp. ? 2 měřice 3/4 osm

1. 1. 1788 Anton Effenberger z Filipky 11 fl. 10 kr.

čp. ? 1. 1. 1788 2 měřice 2 čtvrtě

Oswald Augsten, Filipka 13 fl. 28 kr.

čp. ? 2 měřice 2 čtvrtě 1 osmina

1. 1. 1788 Franz Scholze 19 fl. 20 kr.

O robotních poměrech z pozdějších dob nás informuje dochovaná konšelská kniha. 16 dnů po 7 kr. = 1 fl. 52 kr. jsou zde uvedena čp. 2, 3, 6, 8, 9, 13, 14, 15 a 21. 13 dnů čp. 5, 12 dnů čp. 7, 10, 11, 12, 15 a 18 a šesti dnů čp. 1. Čp. 22, 24, 25, 26 a 28 měla po 26 dnech - 2 fl. 36 kr. Robotní záznam 1789/90 uvádí, že čp. 2, 3, 6, 8-19 mohla za 16 dní zaplatit, čp. 1, 7, 20 a 21 pak 10 dní a čp. 22, 24 a 26 po 26 dnech musely odpracovat. Solc Hans Christoph Augsten je zde uveden jako zproštěný roboty a dům čp. 23 jako panská hájovna.

Podle předchozích záznamů měla čp. 2, 3, 6, 8, 9, 11, 13, 14, 15, 17, 18 a 21 zvláštní povinnost 1 fl. 10 kr. a čp. 3, 6, 8, 9, 13, 14, 15, 17, 18, a 21 navíc přezítkou úhradu roboty 2 fl. Čp. 1 odvádělo 45 kr. "zvláštní povinnosti".

Dan z pozemku podle dekretu z 24. července 1736 činila u čp. 2-5 a 8-11 na sv. Jiří 7 kr. a na sv. Michala 8 kr. U čp. 13-15 a 17-19 na oba termíny 7 kr. Pozdější zápisy uvádějí u čp. 2, 3, 6, 8, 9, 11 a 15 po 15 1/4 kr. daně z pozemku a to 7 kr. na Jiřího a 8 1/4 kr. na Michaela. U čp. 7, 12-15, 17, 18, 21, 26, 29 a 30 po 14 kr. /7 kr. na Jiřího, 7 kr. na Havla/. U čp. 16 12 kr. /6 na Jiřího, 6 na Havla/. U čp. 3 a 9 pak byla dan rovněž snížena na 14 kr. /po 7 na oba termíny/. Čp. 1 odvádělo 1 fl. 15 kr., u čp. 28 činila pozemková dan včetně robotní daně 34 kr.

Robotní poplatek ze lnu, neboli dan odváděná namísto spředeného lnu, činila podle dekretu z r. 1736 pro čp. 2-5 a 8-11 po 30 kr a čp. 13-15 a 17-19 po 15 kr. Později je udávána u čp. 2, 3, 5, 6-9, 11, 13-15, 17, 21, 26, 28 a 29 po 10 kr., u čp. 16 a 18 ale po 15 kr.

O usedlosti čp. 16 se liší o povinnostech /Urbarialschuldigkeiten-Zettel/ z r. 1848, podle ní měl tehdejší majitel Stefan Peschke platit celkem 3 fl. 44 1/2 kr., z toho za 16 dní roboty po 6 kr = 1 fl. 36 kr. a na Extra Ordinarium 1 fl. 10 kr. Podle jiného záznamu z r. 1849 činila celková povinnost této usedlosti 2 fl. 33 6/10 kr., z toho za 16 dní roboty 1 fl. 36 kr. a za dan na Jiřího a na Havla, jakož i poplatek ze lnu celkem 57 6/10 kr. Majitel krčmy čp. 4 platil pouze dědičnou dan 10 kr. a Extra-Ordinarium 1 fl. 10 kr., jinak neměl žádné danové povinnosti.

Panských lovů se zdejší poddaní nemuseli účastnit; namísto toho platili za každý ze dvou dnů, po něž by se museli lovu účastnit, po 6 kr. Po 12. kr. odváděli čp. 2-5, 7-11, 14 a 19. Čp. 1 platilo pouze 6 kr za jeden den.

Někteří obyvatelé měli také povinnost, ročně naštípat 2 sáhy dříví, byli to majitelé čp. 7, 15, 17 a 18.

Nominální dan platili r. 1785 domkáři čp. 2, 3, 6 a 8-19 po 3 fl. 20 kr. a domkáři /poloviční/ čp. 1, 7, 20 a 21 po 2 fl..

Počet domů ve Filipce stoupl do r. 1866 až na 38, do r. 1890 na 39 a do r. 1900 na 41. Počet obyvatel činil 1869 280 a do r. 1880 klesl na 272, do r. 1890 na 271 a do 1900 na 245. Při sčítání lidu 1910 žilo ve 39 obydlích domech 48 partají o celkovém počtu 218 obyvatel. Číslo popisných tehdy bylo 40 - 39 obydlených domů a 1 novostavba. 1 dům - čp. 25 - 1901 vyhořel a nebyl obnoven. Sčítání v únoru 1921 uvádí v 39 domech 51 partají, celkem 195 obyvatel, z toho 9 Čechů, zbytek jsou Němci.

Živelné pohromy a válečné útrapy od r. 1850

V r. 1850 hrozila válka s Pruskem. V listopadu a prosinci tohoto roku několikrát táhla císařská vojska přes naši ves. Naštěstí k válce nedošlo. Dne 10. července 1853 v šest hodin večer postihlo naši ves silné krupobití. Kroupy padaly opravdu hustě, rozbily mnoho oken a zničily většinu polních plodin. Povodeň z 2. srpna 1858 ~~zničila~~ ^{poškodila} v obci dvě vedlejší stavení, tři mosty a tři stezky, a úplně zničila jeden jez. Stav vody byl vyšší než r. 1804. V Mníšku byl zcela stržen most u čp. 51, stejně jako v Oldřichově u čp. 38. Úřední odhad celkové škody v obci činil 1320 fl., místní záznam uvádí škody ve výši 1278 fl. Povodeň z 10. června 1861 strhla všechny mosty přes Jeřici, škoda činila 1500 fl. Dne 24. listopadu 1862 byla silná vichřice, která způsobila značné škody v lesích.

R. 1866 opět naši vsí pochodovala vojska. Dne 23. června o půl dvanácté dopoledne se tu objevilo nejdříve několik pruských husarů, za nimi následoval prapor myslivců, pěchota z 435. Braniborského pluku, jízda a několik Baterií. Většina se jich ubytovala v Oldřichově a Filipce. Nejmenší počet na jeden dům byl 20 mužů, byly však domy /čp. 1 a 6/, kam přišlo několik set mužů. Část vojska tábořila v ~~vesce~~ ^{vesce}, celkem 12 skupin. Dále než do Oldřichova toho dne došli jen myslivci a oddíl dragounů. 24. a 25. června se posádky vyměnily. Červení Ziethenovi husaři, kteří přišli 24. června, zabrali dobytek /voly, krávy, telata, slepice a husy/, obec jim mimoto musela dodat tolik ovsa, sena a piva, kolik jen mohla sehnat. 26. června odtáhli poslední Prusové. Při návratu Prusů měl Oldřichov dvakrát ubytování: poprvé 150 mužů pěchoty a podruhé 179 hulánů. Celková škoda byla vyčíslena v obci na 4084 fl. 5 kr. Kromě toho ještě musela obec poskytnout 17 vozů a 34 koní.

Od skončení války 1866 byla naše obec ušetřena od nepřátelských vojsk. Ovšem nemálo místních bylo povoláno k vojenské povinnosti do válek. Za bosenské války r. 1879 jeden z nich padl. Byl to Karl Effenberger z čp. 123, padl v řadách 74. pěšího pluku u Raguzu.

Když nebyly války, tak naši obec a okolí postihly živelné katastrofy. Silný severozápadní vítr dne 7. prosince 1868 vyvrátil v blízkých panských lesích přibližně 5500 sáhů dřeva, nejvíce byly postiženy úseky Rechtstielloh, Dreiecker, Oelberg, Schiesshütthübel, Bierflossheide, Weichticht, Steinkirche, Waldmann, Judenholz, Flecksteine, Kreuztanne, Börnl, Pilzefloss, Pilzeberg, Porsche Hau, Jagdsteine, Schachtelberg, Dreiflösser, Frischer Born, Lehmgrubberg, Nachtsteine. Prudká vichřice 8. listopadu 1869 strhla ze stavby vyhořelého domu /čp. 88 Anton Keil/ polovinu krovů takovou silou, že se několi trámů zlomilo. Příštího dne, 9. listopadu převrátil víchr o samotě stojící šupnu Leopolda Franze-ho čp. 9. Také 26. listopadu 1878 spůsobila vichřice mnoho škody. Záplava 14. června 1880 zle poškodila břehy. Horší byla povodeň 3. srpna 1888. Škoda činila jen v samotném Oldřichově 1844 fl., v celé obce 1985 fl. V noci z 12. na 13. března 1894 byla bouřka, 15. - 18. března následovala silná sněhová vichřice, která zcela ochromila dopravu na tři dny. Pošta i železnice byly mimo provoz. Od Hemmrichu až za Mníšek ležely na silnici ~~XXXX~~ jeden až dva metry vysoké závěje sněhu. Po dva dny musela obec vyplatit za odklizení sněhu přes 100 korun. Správa železnic za zprovoznění tratě vyplatila 400 fl. Teprve 19. března vlak mohl znova projet. 18. března 1897 bylo celkem mírné krupobití. Povodeň nastala 30. července 1897 vykazovala o hodně vyšší stav vody než 1888. V části obce Pily strhla most u čp. 21, také most vedoucí k čp. 41 a 42 se stal obětí velké vody. Ferdinandu Morchemu, obchodníku s dřívím z čp. 69 odnesla voda mnoho dřeva. ~~KAKK~~ Jezy a zpevněné břehy voda zničila, mnoho pozemků bylo zaneseno pískem, některé taky dosti rozervány. Most u továrny čp. 20, postavený /obnovený/ teprve 1890 byl zle poškozen. Celková škoda byla vyčíslena na 11.890 korun, z toho obec 2000 a obyvatelé 9890 K. Úřední soupis uvádí škody v Oldřichově na 13.890 K. Poškozeným docházela podpory: od státu 1458 K, od země 316 K, od okresní podpůrné komise 222 k, celkem 1996 korun.

Zemětřesení.

Zemětřesení, které 10. ledna 1901 ve 3 hodiny 45 minut ráno postihlo okrajová pohoří severních Čech, zaznamenali také všichni obyvatelé Oldřichova. Josef Mauermann sděluje, že "byl slyšet zvuk, jako když vozy jedou po zmrzlé zemi, dále rána jako když někdo vyrazí dveře a nakonec tlumený zvuk parní píšťaly, to vše téměř najednou. Záchvěvy zpočátku nikdo nezaznamenal, lidé měli za to, že jede kolem vlak". Jiný pozorovatel - Adolf König - říká, že "byl zaznamenán mocný záchvěv země, jemuž následoval tlumený hluk, jako když jede kolem těžký povoz". Nejdříve bylo zaznamenáno "vodorovné houpání, pak zdvih". Postele, skříně a obrazy na stěnách se pohybovaly, lehčí předměty se posouvaly nebo spadly, sklenice a okenní skla řinčely. Dřevěné domy vydávaly praskavý zvuk, střešní krovy vrzaly. Údaje o ~~XXXX~~ délce otřesů nejsou stejné: od ~~XXXXXX~~ 2-3 vteřin do 2 minut.

Mniška.

Ve druhé polovině července 1906 - v době výstavy v Liberci - se v našich lesích ve velkém množství objevila noční můra mniška. První nálet byl 23. - 25. července a byli to převážně samečci, podruhé 29. - 31. července pak převážně samičky. Sníška jejich vajíček byla tak velká, že v následujících letech 1907 a 1908 se motýl vyskytl v takovém množství, že obce, okresní výbor a správa panství vydaly velké částky peněz za sbírání hmyzu včetně zámotků. Obec Oldřichov - včetně vrchnostenských lesů - vyčísila 1907 výdaje na tento sběr na 3849 K. Fořt Heinrich Krause vyplatil 395,08 K, hajný Stefan Schubert na Malé straně 652 K, fořt Emilian Budinský 808,28 K, správce revíru Anton Hub v lesích Hemmrichu a Raspenavy 1935,14 K, a samotná obec 58,74 K. Mniška řádila tři roky. Stráně zalesněné jehličnany postihl holožír, a to podle existujícího soupisu: Raspenava 380 ha, Oldřichov 115, Mníšek 20 a Olbersdorf 3 ha, ve fojteckém revíru bylo postiženo jen asi 3 ha. Následkem toho musely ~~XXXX~~ být velké plochy odlesněny. V roce 1908 se začaly odlesňovat napadené porosty na Aschgraben, Schirrgraben, Zimmerlehne, Pferdekopf a na Hemmrichu a směrem k Nichtovým domkům. Ještě v létě a na podzim, místy dokonce i v zimě 1909 byly stovky Rusínů a Hornorakušanů zaměstnány kácením holých smrků. Pokácené stromy byly odkorněny a dopraveny na nádraží do Mníšku, odkud je vlaky rozvezly do papíren v tuzemsku i cizině. Ve značném množství se mniška znovu objevila v r. 1921. Tehdy ji naštěstí zlikvidovala nemoc způsobená vosičkami /Ichnemonidae/, a to do r. 1922. Ve fojteckém revíru muselo být pokáceno asi 10 ha holožíru.

Další krupobití a povodně.

19. dubna 1903 řádila silná sněhová vánice. 28. června 1906, ve tři hodiny odpoledne, padaly krupy o velikosti holubího vejce. 14. července 1907 napáchala vichřice mnoho škody na ovocných stromech. Při krupobití 2. srpna 1908 byly krupy velké jako hrášek. Další krupobití 13. července 1911 zle postihlo polní plodiny i úrodu ovoce, krupy ~~XXXX~~ měly trojitou velikost hrášku. 16. a 17. srpna 1913 po silných deštích vystoupily z břehů Jeřice a Grundwasser a zaplavily okolní louky a pastviny. Také 11. července 1914 a 26. května 1916 byly menší povodně, které způsobily škodu na pozemcích u vody. 28. - 30. listopadu 1915 byly silné sněhové vánice. 26. července 1916 navečer byla bouře s krupobitím, krupy byly velké jako lískové oříšky. U Olbersdorfu současně byla průtrž mračen, která způsobila mnoho škody v blízkém Mníšku.

Světová válka 1914 - 1918

Celé půlstoletí byl náš domov ušetřen válečných událostí. Pak přišla světová válka 1914 - 1918, která přestože se bojiště nepřenoslo až k nám, si kromě peněz a majetku vyžádala i mnoho obětí na lidských životech.

Mobilizace začala 26. července 1914. Již následujícího dne ~~XX~~ byli odvedeni všichni vojáci v záloze ož do dokončeného 37. roku věku, z Oldřichova 78, z Görsbachu 3 muži jakož i inženýr Rudolf Mauermann. Odvody pak pokračovaly až do konce války. 25. srpna 1914 bylo odvedeno 8 rekrutů, a poté ještě 7 mužů a 6 dodatečně odvedených. 16. ledna 1915 5 mužů, 1. února 1915 5 mužů, 15. února 1915 10 mužů, 15. března 1915 4 nově odvedení. 15. dubna 1915 2 muži, 23. dubna 1915 ~~XXXXXX~~ 8 mužů 37 - 42 letých a jeden z Görsbachu. 13. června 1915 se uskutečnila přehlídka 16 - 42 letých mužů,

V Oldřichově bylo odvedeno 28 a ve Filipce 5. Z nich 23 narukovali již 21. června ostatní až 16. srpna. 29. června 1915 bylo ze 17 osmnáctiletých mužů uznáno schopných 6 a dále 3. srpna 1915 z 51 43-50 letých 16. Další přehlídky byly 18. dubna 1916 /5 mužů odvedeno/, 23. května 1916 /ze 112 rekrutů 31 odvedeno/, 6 června 1917 /z 21 členů domobrany schopní 3/, 16. února 1916 /z 15 rekrutů schopno 5/, 25. června 1917 /ze 17 osmnáctiletých 6 přijato/, 14. ledna 1918 /5 osmnáctiletých odvedeno/.

Celkem z Oldřichova a Filipky narukovalo 300 mužů. 55 z nich padlo ve válce. Obětím světové války byl na zdejším hřbitově naproti velkému kříži postaven pomník, který byl 1922 posvěcen. Pomník tvoří stěna ze žulových kvádrů se čtyřmi zapuštěnými žulovými tabulemi, na nichž jsou uvedena jména padlých, nezvěstných a těch kdo zemřeli na následky zranění. Nad tabulemi jsou letopočty 1914 - 1918. Prostor před pomníkem je ohrazen zleva a zprava nízkou zídkou a zepředu řetězy podepřenými sloupky. V tomto prostoru ~~je~~ také umístěn pamětní kámen věnovaný padlým z r. 1849, 1859, 1866 a 1879, který dříve byl umístěn před hostincem "Zur Vereinshalle". Zřízení pomníku stálo 40.000 Kč a uskutečnilo se díky spolku vysloužilých vojáků. Desky se jmény dodal kamenosochař Blumrich z Frýdlantu. Jména válečných obětí zde jsou uvedena bez data úmrtí a bez označení vojenské hodnosti.

Pomník, který stával před hostincem, věnovaný válečným obětím z let 1849 - 1879 byla kamenná pyramida, tři metry vysoká; na kamenné desce jsou vlevo uvedena jména: Anton ~~KHXX~~ Franze, 1. dělostřelecký pluk, padl u Milána 1849, Florian Seibt 5. dělostřelecký pluk, padl u Verony 1859, Josef Schöler, 36. pěší pluk, padl v Itálii 1866; napravo pak: Karl Elstner, 2. prapor myslivců, padl Komorn 1849, Frz. Effenberger 1. prapor myslivců padl u Hradce Králové 1866, Karl Effenberger, 74. pěší pluk, padl u Raguzu 1879.

Budiž zde uvedena jména všech padlých z r. 1914-1918 a to včetně osobních údajů; v abecedním pořadí jsou na první desce uvedeni:

Augsten Reinhard /čp. 11/
 Berger Richard /čp. 6/, četař, padl 8. srpna 1917 na ruské frontě
 Brunsch Rudolf /čp. 80/
 Brückner Anton /čp. 152/
 Brückner Hugo /čp. 31/
 Brückner Josef /čp. 152/
 Effenberger Anton /čp. 101/, padl 1916
 Endler August /čp. 24/ padl 1916
 Franze Josef /čp. 195/
 Franze Rudolf /čp. 12/ poručík, padl 8. září 1916 v Rusku
 Gahler Gustav /čp. 77/ 81. pěší pluk + 5. října 1915 v zajetí u Nowa Nikolajew
 Geisler Gustav /čp. 167/

Druhá deska uvádí:

Geisler Josef /čp. 137/
 Geisler Reinhold /čp. 215/, účetní, 94. pěší pluk, padl 29. září 1914 u Pricinoviš v Srbsku

Hartig Franz /čp. 207/
 Kaiser Anton /čp. 140/ padl 1917 v boji proti Itálii
 Köhler Eduard /čp. 73/, učitel v Kunnersdorfu, nadporučík, padl 8. října 1915 před Bělehradem

Köhler Emil /čp. 68/, padl 1916
 Köhler Franz /čp. 37/
 Köhler Gustav /čp. 221/
 Köhler Hugo /čp. 37/ + v květnu 1915 na následky zranění
 Köhler Karl /čp. 83/ padl 1916
 Köhler Reinhard /syn Adalberta Köhlera čp. 105/ padl 2. dubna 1917 v Itálii
 Krause Franz /čp. 11/

Na třetí desce jsou uvedeni:

Krause Wilhelm /čp. 11/
 Ladisch Josef /čp. 58/
 Lange Ferdinand /čp. 36/, +listopad 1917 ve špitále v Praze, pohřben 18. listopadu 1914
 Macoun Karl /čp. 22/
 Morche Reinhold /čp. 29/
 Nührich Franz /čp. 253/, nar. 25.12.1885 v Hohenwaldu, padl 27. srpna 1914
 Passig Stefan /čp. 227/ nar. 18.srpna 1893; 94.pěší pluk, zraněn 6. listopadu 1914-průstřel nohy- u Schabatz, +18. prosince 1914 v rezervním špitále v Arađu - Maďarsko
 Patzelt Heinrich /čp. 258/ nar. 7.ledna 1887, 94.pěší pluk, nezvěstný od srpna 1914
 Patzelt Josef /čp. 258/ nar. 12.března 1889, 94.pěší pluk, padl 1.listopadu 1914
 Peuker Rudolf /čp. 5/
 Pfeifer Anton /čp. 10/ padl 1916
 Prade Heinrich /čp. 41/
 Prade Reinhold /čp. 251/ nar. 23.dubna 1889, nezvěstný od 1916, údajně padl 2.června 1916, prohlášen za mrtvého 3.července 1918/

Čtvrtá deska nám připomíná:

Preissler Richard /čp. 88/
 Prokop Anton /čp. 66/
 Rosenbaum Rudolf /čp. 10/ + 1917 ve špitálu v Kéczkemetu
 Seibt Johann /čp. 114/
 Seibt Karl /čp. 108/
 Seibt Wilhelm /čp. 240/ nar. 6.února 1889, 13.pluk dragounů, padl 25.září 1918
 Schöler Josef /čp. 15/
 Schubert Karl /čp. 207/, padl 1917
 Sperandie Anton /čp. 150/, padl 1916
 Thiem Leonhard /čp. 227/, nar. 25.června 1879 ve Frýdlantě, učitel v Oldřichově, 10.pěší pluk, u Przemysle se dostal do ruského zajetí, + 1.července 1915 ve špitále v Samarkandu
 Wagner Heinrich /čp. 188/
 Wildner Franz /čp. 226/ nar. 1. prosince 1868, obchodník železem, + 18.srpna 1917 v rezervním špitále č.2 v Chebu
 Wildner Josef /čp. 95/

Mezitím co mnoho mužů bylo na různých frontách, museli ti, co zůstali doma, nést velké oběti; museli podporovat stát a jeho vojáky, vdovy a sirotky jakož i ty, kdo se ocitli v nouzi. Byly povinné a dobrovolné formy válečné pomoci. K povinnostem patřilo:obstarání různé pomoci, dodávky potravin a potřeb pro chudé a podepsání ~~úpisu~~ válečného dlužního úpisu.

28. března 1915 musela naše obec dát 7 koní pro válečné účely, a to po jednom koni od Karla Neuhausera čp. 38, Franze Morcheho čp. 109, Franze Bergera čp. 6, Eduarda Köhlera čp. 73 a Adalberta Köhlera čp. 105, dva koně pak dodal Karl Effenberger čp. 97. Za koně ~~Kylix~~ dostali zaplacen po 1000 - 1150 K. 12. dubna 1915 se konala přehlídka 13 evidovaných koní. Z nich byla odkoupeni tři /od A. Horna, Josefa Effenbergera čp. 208 a Fr. Bergera čp. 6/. Ze tří předvedaných vozů erár převzal dva. Koncem listopadu 1915 bylo v obci už jenom 30 koní. Při další přehlídce 18. února 1916 byli opět tři koně shledáni způsobilí a to od majitelů Karla Effenbergera čp. 97, Josefa Effenbergera čp. 208 a Franze Bergera čp. 6.

Na doporučení úřadů - u vědomí že u státu jsou peníze uloženy nejjistěji - v letech 1914 až 1917 obec i jednotlivé spolky zakoupily válečné dluhopisy. Obec koupila II., III., IV., V., a VI. emisi v hodnotě 85.000 K, na VII. emisi poskytla peníze raspenavská okresní spořitelna. Již Zmíněných 85.000 K poskytla místní Raiffeisenka, která také 1925 dluhopisy v celkové výši 185.000 K obci vyplatila. Raiffeisenka usala na V.emisi 55.650 K a na VII. emisi 5000 k. Obyvatelé - s výjimkou průmyslníků A. Horna, R. Seicheho a Schütze, jejichž výše úpisu není známá - společně upsali kolem 200.000 K.

Dobrovolná válečná pomoc sestávala z veřejných představení a konání sbírek ve prospěch válečných účelů. Sbíraly se peníze, kovy a vlněné věci, oblečení. Na podzim 1914 se ve škole pletlo teplé oblečení pro vojáky na frontě. Odevzdáno bylo: 39 čepic, 24 párů rukavic, 43 párů nátepníků, 6 párů nákolníků, 21 párů ponožek, 3 páry punčoch, 12 šál. V únoru 1916 bylo odevzdáno: 105 párů ponožek, 4 páry nákolníků a 4 páry nátepníků. Vlnu na tyto věci poskytli místní továrníci. Několikrát byla školní mládež zaměstnána sběrem ostružinového listí. První zásilky následovaly v září a říjnu 1914. V listopadu 1916 bylo odesláno 15 kg ostružinového listí. Sběr kovů, který podnikli školáci v ~~KVĚTNU~~ březnu 1915, vynesl 250 kg. 24. května 1915 bylo sebráno ještě 83 kg kovů. 14. srpna 1916 musely povinně být odevzdány všechny předměty z mědi, mosazi, olova a niklu. 12. prosince 1917 musely být odevzdány oba místní ~~zvon~~ zvony - ze školy a ze hřbitova; jako odškodnění za oba zvony bylo vyplaceno 4 K za kilo kovu - 360 k. V době od 29. září do 2. října byl zorganizován sběr vlněného oblečení a kaučuku. Vynesl 1577 kg vlněného ošacení a 28 kg gumy.

Zásobování potravinami bylo za války vázané. Zemědělci museli část své úrody dát k dispozici za mírný poplatek. 8. dubna 1915 musela obec odevzdat 50 centů žita /a 34 hal za kg/, mouka z něj semletá byla obce zčásti vrácena dle potřeby. Obecní zastupitelé zvolili výbor pro zásobování, který měl za povinnost spravedlivě rozdělit přidělené potraviny obyvatelům. Na pečení chleba se směla používat jen smíšená mouka, t.j. chlebová mouka se musela alespoň na 3/4 smíchat s moukou kukuřičnou a ječnou. Počátkem r. 1916 obdržela obec 26 pytlů ječné mouky /a 45 kr/ ke smíchání. Kupcům a pekařům byla přenechána za 47 kr. za kg. Císařské nařízení z 21. února 1915 regulovalo plánovitě zařazení existujících zásob obilí, mouky a ovsa a žádalo jejich šetření v domácnostech. Na jaře 1915 dostali ti, kdo nebyli zařazení do skupiny samozásobitelů, lístky na chleba. První státní lístky na chleba byly vydány 1. května 1915, zněly na 1 kg chleba nebo 35 dkg mouky na hlavu a platily jeden týden. V červnu a červenci 1915 se musela chlebová mouka míchat, chleba z této smíchané mouky vážil 1 kg 400 g. 20. února 1916 byly vydány lístky na chleba na dva týdny. 8. března 1916 museli místní samozásobitelé odevzdat 1095 kg žita, 3465 kg ovsa, 347 kg ječmene a 50 kg mouky. K 1. lednu 1917 bylo v obci 275 samozásobitelů /sedláci a maloročníci/, 174 těžce pracujících a 91 lehce pracujících.

V důsledku stálého úbytku dobytka brzy značně stouply ceny masa. 19. srpna 1915 stál kg. vepřového masa již 4 K 80 h a telecí 3 k 20 h. Pár selat šest týdnů starých platil 50 - 60 K. 27. května 1918 se pětikilové sele platilo 300-320 K. Kůzle k uvázání se 15. dubna 1918 prodalo za 30 K, napůl dorostlý králík 6 - 10 K. Ceny masa a omastku stoupaly každým týdnem. 24. května 1916 stál 1 kg. vepřového 12 K a telecí 7 K; hovězí maso nebylo. V říjnu 1916 byly vydány zvláštní lístky na omastek. 28. října 1917 stálo kilo vepřového 16, telecího 7,60 a hovězího rovněž 7,60 K. Půllibra másla platila na podzim téhož roku 3-6 K, jedno vejce tehdy stálo 60-76 h. 15. dubna 1918 stálo kilo konského masa 10 K, bez kostí 11 K. 27. května 1918 stl kg vepřového - bez lístku - 40 K. Kilo hovězího stálo 18 - 22 K, konského 16 K. Za kilo másla se 15. dubna 1918 platilo 48 K.

Potraviny a věci denní potřeby byly stále nedostupnější a bylo nutno vydat další potravinové lístky. 1. dubna 1916 se objevily lístky na cukr, na hlavu a měsíc byl přiděl 1 kg cukru. V červnu 1916 následovaly lístky na sůl, v říjnu na kávu. Kuřáci dostali lístky na tabák, které byly zrušeny až v září 1921.

Drahota za války postihla nejen potraviny, ale i šatstvo, dříví atd. U mnoha předmětů denní potřeby byly sice stanoveny nejvyšší ceny, ale za tyto ceny nebylo většinou nic k mání. Kdo dal víc, ten něco dostal, lichva kvetla. Peníze, které byly oběhu měly jen malou kupní sílu, a tak za potraviny bylo požadováno často jiné zboží - látky, lůžkoviny apod.

Stálý úbytek potravin způsobil rostoucí nouzi chudších vrstev obyvatelstva. Na podzim 1917 se ukázal potřeba zříditi obecní kuchyni. Na jejím zřízení se obecní zastupitelé dohodli 15. srpna 1917, a dne 8. října 1917 byla otevřena v domě čp. 151. Vyvařovna měla nejprve 4 velké kotle a jeden kotol parák, později bylo kotlů sedm. V květnu 1918 kuchyni navštěvovalo 450 osob. Kuchyn byla zrušena až 1920.

Světová válka skončila rozpadem podunajské říše Rakouska-Uherska. Naše domovina se stala součástí nově vzniklé Československé republiky. To se neobešlo bez poškození německého obyvatelstva. Jako státní řeč od nyní platila československá /!/ řeč, a Němci se stali menšinou. Všechny obce dostaly za povinnost, označit sídlo obecního úřadu dvojjazyčnou tabulkou. Mnoho německých škol a četné školní třídy byly zrušeny. / Inaše škola 1925 přišla o jednu třídu/. Německé horské lesy byly většinou konfiskovány. Obce, jejichž jména byla přeložitelná, dostaly český název. Odlřichov dostal svůj český název r. 1920.

Drahota

Blokáda, která měla pomoci vyhladovění přimět obyvatelstvo by se vzdalo měla za následek, že potraviny pro obyvatelstvo byly časem vyčerpány, a výživa se stala problematickou. Ceny potravin neustále stoupaly, a bída lidí rostla tak, že byli nuceni sáhnout ke všelijakým náhražkám. K domácí výrobě pečiva se kromě kukuřice používalo velké množství otrub a cikorky. Ve velkém množství se jedla řepa, mrkev a kyselé zelí. Nezištnému působení zásobovacího výboru lze děkovat za to, že byl zmírněna alespon ta největší nouze.

O skokovém zdražování potravin v letech 1914 - 1916 nás informuje následující přehled:

ceny:	26.7.1914	1.3.1915	15.8.1915	18.4.1916	1916 2010
1 kg rýže	48 h	82 h	2 K 4 h	---	10K
1 kg krupice	56 h	80 h	nebyla	---	---
1 kg jahel	44 h	90 h	1 K 14 h	2,54 K	4.40
1 kg krup	48 h	1 K	---	---	---
1 kg čočky	52 h	nebyla	---	---	---
1 kg hrachu	44 h	1,36 K	1,36 K	---	---
1 kg fazolí	44 h	1,10 K	1,12 K X	1,60 K	3,-K
1 kg žita praženého	40 h	74 h	není	---	---
1 kg máku	88 h	1,44 K	1,44 K	---	---
1 kg mandlí, sladké i hořké	4,40 K	---	4,- K	4,32 K	---
1 kg Kneipova sladu	90 h	1,12 K	1,40 K	---	---
1 kg kukuřice	28 h	44 h	není	---	---
1 kg švestek	76 h	1,20 K	1,20 K	1,72 K	---
1 kg margarínu	2 K	3,36 K	není	---	---
1 kg vepřového sádla	2 K	2,40 K	4 K	---	---
1 kg rostlinného ^{másla} tuku Ceres	1,80 K	3 K	3,66 K	---	---
1 kg rostlinného tuku Ceres	1,60 K	3,26 K	3,72 K	---	---
1 kg vepřového sádla v soudku ..	2,08 K	4,20 K	4,80 K	---	---
1 kg slaniney	2,20 K	5,16 K	6,24 K	---	15,-K
1 kg mýdla s jelenem	88 h	1,36 K	1,60 K	---	---
1 kg pšeničné mouky	48 h	84 h	---	---	---
1 kg mouky na chleba	36 h	60 h	---	---	---
1 kg otub	8 K	12 K	---	---	---
1 chleba 240 g	70 h	96 h	/2kg 1,40 K /1 kg 48 h	---	---
1 litr petroleje	40 h	84 h	84 h	---	---

Místní záznamy uvádějí i v letech 1917 a 1918 různé ceny. O cenách masa jsme se již zmínili. Z obilovin platilo 15. dubna 1918 1 kg žita 8-9 K, pšenice 11 K a oves 2 K, 1 q krmení stojí 100 K. Za kilo pšeničné mouky se platilo 14 K a za pětakilový chléb 26 K. Také ovoce značně podražilo. Na podzim 1917 stálo kilo jablek 1,40 a kilo hrušek 1,20 K. Litř piva tehdy byl k mání za 1,- K. Metr tvrdého palivového dříví stál v létě 1918 25 K a metr měkkého palivového dříví 24 K. Vyjimečné ceny se platily za látky a oděvy: černoý soukenný oblek stál 15. dubna 1918 650 K, povlečení na 1 postel 880 - 1000 K, dámské polobotky stály 90 K. Přirozeně stoupaly i mzdy. V srpnu 1918 měl zedník hodinovou mzdu 2,- K, přidavač 1,80 K.

Po skončení války drahota ještě stoupala a těžce postihla obyvatelstvo. Zde je několik údajů libereckého magistrátu o cenách potravin v městské tržnici.

ceny	21. 10. 1922 K	18. 11. 1922 K	27. 1. 1923 K
1 kg hovězího z krmného vola	16-20	16 - 20	16 - 18
1 kg hovězího, 2. jakost	14 - 16	14 - 16	14 - 16
1 kg vepřového	24 - 26	24 - 26	20 - 24
1 kg uzeného	26 - 28	26 - 28	23 - 28
1 kg másla z mlékárny	34 - 36	34 - 36	34 - 38
1 kg dánského másla	36	35 - 36	38 - 40
1 litr mléka	2,60 - 2,80	2,60 - 2,80	2,60 - 3,-
1 vejce	1,- - 1,10	1,20	1,10 - 1,20
1 kg margarínu	11,80 - 12,-	11 - 12	13 - 18
1 kg Ceresu	11,80 - 12,-	12 - 12,60	12,60 - 13,-
1 kg pšeničné mouky	3,80 - 4	3,60 - 4	3,60 - 4
1 kg žitné mouky	2,80	3,- - 3,20	2,80 - 3
1 kg rýže	2,80 - 3,80	2,40 - 3,-	2,80 - 4,50
1 litr piva	3,40	3,40	3,40
1 metr ³ palivového dříví měkkého naštípané, bez dovozu	95,-	95,-	95,-
1 metr ³ palivového dříví tvrdého naštípané bez dovozu	126,-	126,-	126,-
100 kg hnědého uhlí	40 - 41	40 - 41	39

I v posledních letech drahota zcela nevymizela. Některé potraviny a předměty denní potřeby byly sice levnější, stále se zvyšující nezaměstnanost však zhoršovala postavení lidí.

Majetkové poplatky

Na základě zákona z 25. února 1919 byly v době od 27. února do 9. března 1919 opatřeny razítkem všechny bankovky v oběhu, s výjimkou jedno- a dvoukorunových. Začátkem března na základě téhož zákona došlo k stažení a orážení dluhopisů všech rakouských válečných půjček a pokladních dokladů Rakousko-Uherské banky, s cílem vybrat jednorázový majetkový poplatek. Až do konce října 1919 došlo i k dalším obdobným krokům: orážení spořitelních knížek a blokad vkladů až do výše 50%, k vyšetřování týkajícím se životních pojištění, tuzemských i zahraničních cenných papírů, movitého majetku /dobytek, stroje, suroviny, zásoby zboží/, nemovitého majetku /pozemky, stavby/, dále pak zásob zlata v mincích i nezpracovaného, stříbra, a zahraničních papírových peněz. Danová přízná byla nutno předložit od července do října 1920. Orážení bankovek přineslo do peněžního styku velkou nejistotu, protože razítka se často falšovala a také se kšeftovalo s neoraženými bankovkami. To vše se zlepšilo až po vydání nových bankovek. ~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~ Z ekonomiky byly staženy peníze již zmíněnou blokací vkladů a tím, že se válečné dluhopisy přestaly úročit. V r. 1925 došlo k likvidaci válečných dluhopisů: kdo měl dluhopisy do 25.000 K, mohl je vyměnit za tříprocentní státní dluhopisy, kdo měl prokazatelně dluhopisy ve výši nad 25.000 musel je odevzdat bez náhrady.

Daňové poměry

Daně, které doznaly značných změn nejdříve po zrušení nevolnictví zejména pak dále v letech 1869-1883 a 1896-1898, se podstatně zvedly po politickém převratu. Přímé daně činily r. 1913 8400 K. Zhoršování ekonomických poměrů mělo za následek snížení sumy daní. Výměry daní, údajně vycházející ze stavu ke 31. prosinci 1919, pro první leta po válce, byly postaveny na nesprávném základě, a bylo nutno značnou jejich část odepsat. Nyní činí přímé daně 18.531 Kč.

Čtyřicetihodinový den

21. května 1921 byl zaveden čtyřicetihodinový čas. Tak bylo znovu zavedeno staročeské počítání času, které bylo používáno až do konce 16. stol. a počítalo den na 24 hodin. Lidé však nadále počítají čas podle německého způsobu - dvakrát 12 hodin - jak jej r. 1581 zavedl císař Rudolf II. Hodinářů se s tím vyrovnali tak, že pod číslice 1 - 12 na ciferkách uvádějí číslice 13 - 24.

Za světové války byl na základě císařského nařízení z 10. října 1914 zaveden letní čas a to od 1. května do 30. září. Podle tohoto nařízení začal 1. květen již v 11 hodin večer 30. dubna a 30. září končil až 1 hodinu po půlnoci. Nařízení mělo původně platit do 30. září 1916, pak platilo ještě po další dva roky.

Další živelné pohromy

12. srpna 1921 řádila smršť, která napáchala mnoho škod. Trvala jen asi 3 minuty a probíhala ve směru jiho-jihovýchod na severosevero-západ, od zalesněných vrchů Haraničné a Bedřichova v šíři 5 km směrem k Poledníku a dál do údolí Smědé. Na této trase vichřice vyvrátila větší i menší kusy lesa. Nejvíce řádila smršť v lesních úsecích Waldmann, Kroatahau, Steinkirche, Weichticht, Gerlachsheimer Wasser, Oelberg, Abschnochen, Bornl, o něco mírnější byly škody v úsecích Wolfszaun, Schiesshüttelhügel, Jungfernschritt-lehge, Dreiflösser, Schnachtelberg, Pilzeberg, Kuhbrücken. Menší škody smř působila v úsecích Nachtstein, Jagdstein, Eibe, Pauls Hau, Erischer Born. Ve fojteckém revíru bylo na ploše 66,5 ha vyvráceno 28.000 plnometrů dřeva. Bedřichovský revír vyčíslil škodu na 10.000 plnometrů na přibližně 25 ha, Kateřinský revír 2000 plnometrů na 5 ha a Oldřichovský revír 3000 plnometrů na 10 ha.

14. června 1924 v době od půl třetí do tří hodin ráno spadla na území Fojtky a Oldřichova průtrž mračen, která vyvrcholila ve 4 hodiny ráno. Jeřice i Fojtecký potok se za krátký čas vylily ze břehů. Do údolí se valily spousty vody s kamením a množstvím zeminy. Voda způsobila velké škody v Oldřichově, Mníšku a Fojtce. Nouzové signály probudily spáče. Všechny louky podél obou břehů Jeřice byly zle zpustošeny a mnoho domů poškozeno. Voda sebou vzala zásoby dřeva, prkna, trámy apod. Sklizen krmení byla zcela zničena. Pekaři Passigovi z čp. 24 voda odnesla kálnu s uskladněným dřívím i zásobami mouky. Boda vnikla do domu ševce Josefa Köhlera čp. 197. Obyvatelé domu čp. 169 se jen stěží mohli zachránit. Továrny a firmy A. Horna a R. Seicheho stály pod vodou.

5. června a 15. června 1926 opět byly menší povodně. V noci na 21. března 1928 vichřice odnesla střechu z pily čp. 190 o padesát metrů dále přes vedení elektr. proudu až na zahradu čp. 84.

Zima 1928-29 byla obzvláště studená. Vyznačovala se tím, že se zima stále stupňovala, takže poslední, zpravidla teplejší zimní měsíc byl nejstudenejší. Leden byl o 4,5° chladnější než předchozí prosinec, únor pak o 6° studenější než leden. Ani v lednu ani v únoru nebyly teploty nad nulou, leden čítal 28, únor 27 ledových dní. V únoru bylo osm dní, kdy teploměr klesl pod minus 30°, nejnižší stav byl - 34,8°. Tento únor byl nejstudenejší měsíc za 200 let. Mrazu padlo za obět mnoho ovocných stromů. Zvířata na polích a hlavně zvěř v lese trpěla velmi v důsledku tuhé zimy.

29. prosince 1930 smršť poškodila střechu domu čp. 236 - strhla 4 m³ střechy.

Nezaměstnanost

Po skončení světové války začala nezaměstnanost, která v následujících letech ještě vzrostla. Vlivem špatných hospodářských poměrů řada továren zcela zůstala stát, některé omezily provoz, takže počet nezaměstnaných stoupal týden od týdne. /Koncem prosince 1931 vykazovaly statistické údaje v okrese Jablonec 15.327, v okrese Frýdlant 7556 a v okrese Liberec 7385 nezaměstnaných/. Ke zmírnění jejich nouze nezaměstnaní dostávali státní podpory. Jednotlivé obce uskutečňovaly tzv. nouzové stavby /obecní silnice apod./. V Oldřichově až do r. 1931 žádná ze zdejších továren nezastavila zcela svůj provoz. Teprve po dobrovolné smrti majitele továrny čp. 22 došlo v prosinci 1931 k úplnému zastavení provozu tohoto podniku. Jednou výhodou pro zdejší obyvatele bylo, že celková krize se až do konce roku 1931 vyhnula kameníkům.

Přičlenění obce k libereckému okresu

Po rozpuštění panského svazku v r. 1850 byla obec Oldřichov s Filipkou součástí politického okresu /Frýdlant/, zatím co část Görsbach jako součást obce Fojtka patřila k libereckému okresu. Okolnost, že obyvatelé Oldřichova odjakživa měli blíže do Liberce, ~~způsobila~~ dala již před 30 lety vzniknout přání, být připojeni k okresu Liberec. První pokusy byly konány již kolem r. 1900. V r. 1907 se zvýšila konkrétní snaha. Filipka zpočátku vůbec nejevila zájem, r. 1907 dokonce podal protest, protože chtěli zůstat v okrese Frýdlant, ale i to se časem změnilo. Jistá naděje na splnění tohoto přání se objevila, když se objevil plán na vytvoření Velkého Liberce. Politický okres Liberec, který by tak přišel o několik danově silných obcí, měl takto být odškodněn připojením Oldřichova a Mníšku. Velký Liberec se zatím neuskutečnil, zato přání Oldřichova a Mníšku se po politickém převratu uskutečnilo.

Společně se "změnou hranic okresů Frýdlant a Liberec" na základě vládního usnesení československé vlády ze 13. února 1920, na základě zákona ze 7. února 1919 byly obce Mníšek a Oldřichov v hájích vynaty ze zastupitelského, soudního a politického okresu Frýdlant a přiděleny k okresu Liberec.

Podle vládního nařízení z 13. února 1920 měl okres Liberec převzít příp. zaplatit část dluhů okresu Frýdlant a to podle dohody mezi oběma okresy. Nařízení nabylo platnosti 1. března 1920. Jako odškodné zaplatil okres Liberec okresu Frýdlant 100.970 K. Převed obou obcí se na základě přípisu z 16. dubna 1920 uskutečnil 28. dubna 1920 v Mníšku. Přítomen byl jako zástupce politického úřadu Dr. Josef Hirsch z Frýdlantu a městský tajemník Dr. Anton Baar z Liberce, jako zástupce frýdlantské okresní správní komise Josef Schindler, jako zástupce liberecké okresní správní komise Karl Kreibich, Stefan Wenzel a přednosta úřadu Anton Hübner, jako zástupce obce Oldřichov starosta Wenzel Prokop, jako zástupce obce Mníšek starosta Heinrich Franze a obecní zastupitelé Rudolf Preibisch, Rudolf Franze, Eduard Dressler, Josef Leukert, Karl Effenberger, Eduard Prade, Alois Hulka, a Josef Hasler.

"Po seznámení se s předmětem jednání zástupci ~~XXXXXXXXXX~~ okresní politické správy v Liberci pozdravil zástupce obou obcí jménem této správy, načež zástupce okresní politické správy ve Frýdlantě oslovil zástupce obcí vřelými slovy rozloučení. Předseda liberecké okresní správní komise vylíčil jak se situace vyvíjela a žádal zástupce obcí k činnorodé spolupráci na autonomní správě. Současně poprosil zástupce okresní správní komise, aby předala dík za vyjimečně vstřícné vyřízení této záležitosti ze strany okresu okresním zastupitelům ve Frýdlantě. Zástupce okresní správní komise ve Frýdlantě co nejochotněji přislubuje zprostředkování vyjádřeného díku. Tímto bylo úřední jednání skončeno"/tak zné úřední zápis z jednání/.

Vývoj obce Oldřichov v letech 1850 - 1925

V době mezi lety 1850 až 1925 Oldřichov doznal značného rozšíření. Příčinou je zejména zavedení průmyslu, který přivedl do vsi různá řemesla, a již stávající řemesla rozšířil. Již r. 1866 měl Oldřichov /bez Filipka/ 180 domů. V době sčítání lidu 1880 zde žilo v 201 domech 1394 lidí /650 mužů a 774 žen/, v r. 1890 v 207 domech /217 čp./ 1312 a r. 1900 v 208 domech 1291 obyvatel. Sčítání lidu z 31. prosince 1910 udává 225 domů a 3 vedlejší stavení se 327 partajemi, tedy 1260 obyvateli, kteří se všichni hlásili k německé národnosti.

Oldřichov dohromady s Filipkou čítal 1857 1644, 1869 1787, 1875 1978, 1880 1666 a 1890 1583 obyvatel. Při sčítání lidu 1900 žilo v 261 domech 387 partají tj. 1536 obyvatel a r. 1910 v 265 domech 1478 obyvatel. Až do sedmdesátých let 19. stol. počet obyvatel rychle stoupá, poté dochází k poklesu. Při sčítání lidu 1921 vykazovala obec ve 252 domech 345 partají celkem 1310 obyvatel; z toho Oldřichov 213 domů a 1115 obyvatel, Filipka 39 domů a 195 obyvatel. Kromě 19 Čechů /z nich 9 ve Filipce/ byli všichni Němci. Místní sčítání z 30. listopadu 1911 uvádí 1508 osob, z toho 212 ve Filipce. Sčítání z 29. září 1917, které se uskutečnilo kvůli vydání lístků na chleba, došlo k počtu obyvatel 1170. Při sčítání lidu v únoru 1921 bylo v Oldřichově 1139, ve Filipce 195 obyvatel.

Začlenění části Görsbach

Tato část Fojtky, která vznikla v polovině 18. stol. již dlouho usilovala o vyobcování z kmenové obce a začlenění do obce Oldřichov. Pro uskutečnění tohoto přání hovořily různé důvody. Jednou to byla už samotná blízkost Oldřichova. Podstatnější ale byly jiné důvody. Všechny své potřeby si museli obyvatelé Görsbachu zajistit v ~~XXXXXX~~ Oldřichově a také obživou bylo mnoho zdejších lidí odkázáno na oldřichovské ~~XX~~ továrny. Navíc ještě po založení školy v Oldřichově /1864/ jsou školou povinné děti přiděleny právě sem. Pouto, které vázalo Görsbach k Fojtce bylo jen velice volné. Záleželo v tom, že Görsbach vznikl na panských pozemcích patřících k Fojtce a že první osadníci z větší části pocházeli odtud a že tedy nadále trvala jistá příbuzenská pouta mezi tamními obyvateli. Protože Görsbach jako součást Fojtky patřil do okresu Liberec a Oldřichov do okresu Frýdlant, byl by takový převod velmi obtížný. Ne tak po r. 1920, když byly obce Mníšek a Oldřichov z hospodářských důvodů přičleněny k okresu Liberec. Tím se naděje obyvatel Görsbachu na splnění dávného přání zvýšila. Rok 1925 konečně přinesl její uskutečnění.

Již před přidělením Oldřichova k libereckému okresu probíhala v obci Fojtka jednání o vyčlenění Görsbachu. 21. listopadu 1919 byla podrobně projednána žádost obyvatel Görsbachu o vyobcování a přičlenění k Oldřichovu. Zastupitelstvo rozhodlo, že domy čp. 78-83, 85, 99, 101-104, 110, 122, 124 149, 158 a 169 spolu s jejich pozemky postoupí Oldřichovu a za majetek obce uložený v této části /silnice, álej, hasičárna atd/ požadovala mírné odškodné 1000 K. Jednání tedy pokračovala a Oldřichov a okresní výbor neměly námítky, takže politický úřad das svolení. Již 15. listopadu 1923 ministerstvo vnitra učinilo obci Fojtka sdělení o plánovaném přičlenění Görsbachu k Oldřichovu a vyzvalo obec o vyjádření. Obecní zastupitelstvo Fojtky na schůzi 30. listopadu 1923 nemělo žádné námítky, požadovalo ale, aby Oldřichov převzal odpovídající část válečných dluhopisů a postaralo se o chudé v Görsbachu. Kromě toho ještě obec požadovala jako odškodné za ~~XXXXXX~~ požární zbrojnici a stříkačku již dříve požadovaných 1000 K a úhradu nákladů na nedávnou opravu zbrojnice. Toto vše bylo ministerstvu sděleno.

Výnosem z 11. listopadu 1924 sděluje politická správa okresu Liberec obci, že vláda na zasedání ministrů 25. září 1924, výnosem ministerstva vnitra z 22. října 1924 nařídila vyčlenění části Görsbach z obce Fojtka a přičlenění do obce Oldřichov.

~~XXXXXX~~ Příslušný přípis politické správy okresu je sepsaný v české a německé řeči a zní:

Politická okresní správa Liberec

č. 105.456

11. 11. 1924

panu starostovi

ve Fojtce

Podle výnosu ministerstva vnitra ze 22/X.1924, č.66.626/24 vláda na ministerské schůzi dne 25/X.1924 na základě par. 1 zák. z 18/III.1921, ve znění zák. z 21/XII.1922 č.257 povoluje změnu hranic mezi obcemi Fojtka a Oldřichov v hájích v pol. okrese Liberec vynětím části zvané Görsbach z území obce Fojtka a jeho přičleněním k území obce Oldřichov v hájích.

Obec Oldřichov v hájích je povinna, do 3 dnů po vyrozumění o povolení změny na vlastní náklady novou hranici opatřit mezníky a vyměřit, a za účelem provedení změny v katastru předat finanční správě řádný plán usazených milníků, který musí odpovídat výnosu ministerstva financí a soudnictví z j/VII.1890 č.149 a z 9/II.1907 č.29, jakož i nahradí všechny výdaje, které vzniknou státní správě v souvislosti s provedením změny v katastru, pozemkových knihách a mapách.

Novou hranicí mezi zmíněnými obcemi budou tvořit kraje následujících parcel
A/ ze strany obce Fojtka parcely č.: 1199/11.308/3 část společného
hraničního potoka.

B/ ze strany obce Oldřichov v hájích dle dosavadního označení v původní
obci Fojtka parcely kat.-číslo: 1205, 1204 v části a/a/, 1202, 1204 v části
c/ d/, 1208, 1210, 1211, 1220, 1221, 1219, 1226, 1228, 1230, 1237, 1199/4
1405, 1254, 1303, 1257, 1247, 1302, 1253, 1260, 1267, 1268, 1278/1, 1279
v části e/f/, 1199/3, 1279 v bodě 9, 1406/1, 1280/1, 1299, 1291, 1408/3
části společného hraničního potoka.

Změnou hranice se pozemková parcela kat.-číslo 1408/3, hraniční potok
společný s obcí Oldřichov v hájích, dělí na dva díly, a zároveň bude třeba
v obci Oldřichov v hájích rozdělit odpovídající pozemkovou parcelu
kat.-číslo 1408/3 tohoto hraničního potoka na dva stejné díly. Dosavadní
hraniční parcely kat.-č. 1407/1, 1408/2 a 1408/4 a západní část společné
hraniční parcely kat.-č. 1408/3, které změnou hranic přecházejí z obce
Fojtka na obec Oldřichov v hájích, budou ~~zrušeny~~ sloučeny s odpovídajícími
společnými hraničními parcelami v obci Oldřichov v hájích a přestanou být
pozemkovými parcelami.

Ohledně majetkových poměrů vzniklých změn hranice, si vláda vymínila
další rozhodnutí, pokud v této záležitosti nedojde k dohodě mezi zúčastně-
nými obcemi. Tím se javí námítky vznesené ze strany obce Fojtka jako vy-
řízené.

Tyto ze strany obce Oldřichov v hájích jsou rozhodnutím jejího obecního
zastupitelství z 8. května 1924, kterým vyjadřuje souhlas se změnou hranic,
nyní bezpředmětné.

Obecní zastupitelstva dosavadních obcí Fojtka a Oldřichov v hájích
budou co nejdříve rozpuštěna.

S ohledem na toto je pan starosta žádán, aby se zástupci ~~XXXXXXXXXX~~
volebních skupin v tamější obci dohodnout, jaké změny budou nutné v zastou-
pení této volební skupiny a v později sestavené volební komisi s ohledem
na spojení /odtržení/ části Görsbach. O výsledku tohoto jednání je nutno
podat s zprávou sem do 14 dnů.

Uřadující rada politické správy:

Ritt.

Z důvodu regulace majetkových poměrů Görsbachu se v Oldřichově usku-
tečnila schůze zástupců obcí Fojtka a Oldřichov, 26. prosince 1924. Protože
nebylo dosaženo konečné dohody, konal se 28. ledna 1925 nový rozhovor
mezi zastupiteli. Přitom bylo dohodnuto, že obec Oldřichov za požární
zbrojnici Görsbachu zaplatí Fojtce 1000 K a naše obec rovněž připlatí na
opravu zničeného mostu v Görsbachu 1000 K. Mezitím 1. ledna 1925 došlo
k převzetí Görsbachu do svazku obce Oldřichov. Volba nového zastupitel-
stva nebyla nutná.

Nově začleněné domy, v počtu 22 - mezi nimi jedno staveníště - ještě
v r. 1925 byly přečíslovány. Čp. 76 nese nyní čp. 252, čp. 77 - 251, čp. 78
- 250, čp. 79 - 247, čp. 80 - 245, čp. 81 - 244, čp. 82 - 243, čp. 83 - 242,
čp. 85 - 240, čp. 99 - 259, čp. 100 staveníště k čp. 259, čp. 101 - 258,
čp. 102 - 256, čp. 103 - 255, čp. 104 - 260, čp. 110 - 253, čp. 117 - 241,
čp. 122 - 246, čp. 124 - 249, čp. 149 - 257, čp. 158 - 248, čp. 169 - 254.

Založení a vývoj části Görsbach.

První domy části Görsbach vznikly v polovině 18. stol. na fojteckých
církevních pozemcích. 1. října 1750 vrchnost prodala 5 stavebních míst
na horním toku Jeřice nebydlícím. Prodané pozemky ležely u "vysoké cesty"
a hraničily jednak s oldřichovskými poli a na druhé ~~straně~~ straně s panskými
lesy. Pozemky na nichž byly postaveny první domky zakoupili: Hans Christoph
Keil z Fojtky - postavil čp. 251/77, Christoph Seibt z Oldřichova - posta-
vil čp. 247/79, krejčí Christoph Seibt - nechal postavit čp. 245/80,
a Anton Hübner z Fojtky - postavil čp. 244/81. Cena stavebních míst byla
10 kop. Na pátém místě, které také získal již zmíněný Jph. Christoph
Keil, r. 1751 ještě žádný dům nestál. Kupující toto místo přenechal
10. prosince 1751 Johannu Josefu Morchemu z Fojtky, který tu postavil
dům čp. 243/82. Všechny zmíněné domky, postavené u tak zvaného Giersbachu
lidé nejdříve označovali jako "Griesbachhäuser". Ještě 1782 se hovoří

jen o "tak zvaných nových domech u Giersbachu"/neue sogenannte Giersbach Häuser/. Z tohoto názvu je patno, že tato část dostal svůj název podle potoka. Teprve během dalších desetiletí se vžil název "Görsbach". Topograf J. G. Sommer nazývá tuto část již 1834 "Giersbach", kromě toho ale také "Voigtsbacher Neuland"/= nová země u Fojtky/. Úředně se název Görsbach objevuje až od r. 1850.

Přibližně po 20 let měl Görsbach jen 5 domů. V létě 1768 žádalo devět fojteckých obyvatel u vrchnosti o odkoupení pozemků ke stavění. Jejich žádosti bylo vyhověno 12. září 1768 s tím, že lze odprodat jen čtyři stavební pozemky. Ty ležely taktéž blízko "vysoké cesty". Na dvě z těchto míst byla ještě na podzim 1768 uzavřena kupní smlouva. První parcelu koupil 25. října 1768 za 12 kop Gottfried Seibt, druhou 25. listopadu 1768 Joh. Josef Leukert z Fojtky za stejný obnos. Seibt na svém pozemku postavil čp. 250 /po staru 76/, Leukert čp. 250 /78/. Třetí parcelu koupil Johann Christoph Plischke z Fojtky, jeo kupní smlouva byla vrchností schválena 1769. Dům, který postavil, má čp. 242/83/. Na čtvrté parcele byl postaven dům teprve po r. 1771 /možná 1777/ a to čp. 240/85/. Postavil jej Gottfried Driemel syn sedláka XXXX Joh. Georga Driemela, který měl za manželku Apolenu Köhlerovou z Oldřichova.

R. 1777 čítal Görsbach teprve 9 domů. Uvádí je ve své žádosti o povolení ke stavbě mlýna r. 1782 oldřichovský sedlák Christoph Kaulfersch - jako tak zvané nové domky v Giersbachu. Tzv. farský XXXX háj, pozemek ležící jihozápadně od stávajících domků v Görsbachu, kam dříve mohl maíšecký farář vyhánět dobytek na pastvu, byl ještě po celé desetiletí nezastavěný. Teprve 1786 odprodala vrchnost šest stavebních míst v "háji", kterýžto název byl mezi lidmi přenesen i na nově postavené domy. Jako kupci těchto šesti pozemků jsou uvedeni: Wenzel Franze z Fojtky /postavil čp. 259, po staru 99, od r. 1931 spáleniště/, vysloužilý voják Johann Reeh /čp. 259, st. 100, od r. 1914 také spáleniště/, Anton Patzelt z Fojtky /na 1418 sáhů čtver. velkém pozemku postavil čp. 258, st. 101/, Josef Franze z Fojtky /256, 102/, Anton Franze z Fojtky /na 1577 čtv. sáhů velkém pozemku postavil čp. 255, st. 103/ a Gottfried Möller z Fojtky /čp. 260, 104/. Tentýž Gottfried Möller postavil další dům /čp. 253, st. 110/ na pozemku velkém 1 jitro, který koupil 31. prosince 1790 za 65 fl.

Ves Görsbach byla při katastrálním měření 1785 uvedena jako 8. trať obce Fojtka, jako označení trati bylo použito názvu "Fall". Totéž označení bylo použito i při katastrálním měření 1843.

O daních a robotách obyvatel Görsbachu se dozvídáme z fojtecké konšelské knihy. Protože domky vznikly na panských pozemcích, museli jejich obyvatelé platit Extra-ordinarium. Činilo po 30 kr. u čp. 77, 79, 81, 82, 85 a 90 - 104, a po 45 kr. u čp. 76 a 83. Tyto obnosy byly splatné napůl o Jiřím a Havlowi.

Pozemková daň, která byla splatná ve stejných termínech, činila u čp. 76, 79, 81, 82, 85 a 99 - 104 po 9 1/2 kr. /tedy po 4 3/4 kr. na oba termíny/, u čp. 77 a 83 to činilo 14 kr. /tedy po 7 kr. na každý termín/. Daň z přádkla činila 10 kr., u čp. 79 a 85 byla zpočátku 30 kr.

U starších domů byla robotní povinnost po 26 dní. Tento počet zůstal zachován i v urbáři r. 1777; později však už mohla být část robotní povinnosti vyrovnána penězi. Tak majitel čp. 79 měl povinnost odpracovat jen 4 dny, za každý další den mohl zaplatit po 12 kr. Majitelé čp. 82 a 85 odracovávali po 6 dnech, každý další den opět vyrovnávali penězi - po 12 kr. U čp. 99 a 101 zřejmě k žádné takové regulaci nedošlo, protože i v dalších kupních smlouvách jsou uvedeny předepsané robotní dni - 26. XXX U čp. 76, 81, 83, 102 a 104 je "robotné" uvedeno po 3 fl. 15 kr., u čp. 77 a 83 po 2 fl. 30 kr., u čp. 79 a 85 po 2 fl. 15 kr. a u čp. 82 je 4 fl. 33 kr. U čp. 78 a 80 nejsou v konšelské knize uvedeny žádné robotní povinnosti.

Na základě katastrálního měření z r. 1787 byla vyměřená nová daň, která činila u čp. 80 53 kr., u čp. 79 43 3/4 kr., u čp. 82 40 3/4 kr., u čp. 83 40 1/4 kr., u čp. 81 33 3/4 kr., u čp. 77 26 kr., u čp. 76 20 3/4 kr., u čp. 78 19 2/4 kr., u čp. 85 11 2/4 kr., u čp. 100 9 3/4 kr. a u čp. 99 3 1/4 kr.

K doposud postaveným 15 domům přibyla 1821 hájovna čp. 241/117/, kterou nechala vrchnost postavit. Topograf J. G. Sommer ve své topografii Boleslavského okresu, vydané 1834 zcela správně uvádí 16 domů. Všechna ostatní stavení v Görsbachu vznikla až poté. Franz Elstner 20. dubna 1836 zakoupil z pozemku svého otce /čp. 245-80/ za 170 fl. stavební parcelu o rozm. 1 jitro a 462 sáhů, na kterém postavil čp. 246 /122/. Brzy nato na části pozemku zahrady čp. ~~249/124/~~ 250/78/ postavil Anton Görlach usedlost čp. 249/124/. Vedlejší stavba u čp. 258/101/ byla přebudována na čp. 257 /149/, stavebník byl Anton Patzelt. Na parcele odkoupené z pozemku čp. 250/78/ nechal v létě 1888 postavit dům čp. 248/158/ švec Franz Endler. U čp. 83 vznikla vedlejší stavba, která dříve měla čp. 159. Přestavbou byly obě stavby spojeny a uvolněné čp. 159 bylo r. 1910 přeneseno na neočíslovanou budovu u fojteckého mlýna čp. 53. Najnovější dům čp. 254/169/ vznikl na pozemku, který 13. prosince 1891 zakoupil Josef Prade z majetku svého otce čp. 253/110/ za 200 fl. Pozemek měřil 400 čtver. sáhů. Sčítání lidu 31. prosince 1910 uvádí v Görsbachu 22 čísel popisných a 105 obyvatel. V únoru zde byl o 22 čísel /21 obydlených domů a jedno spáleniště/ a 81 obyvatel.

Dnešní obec.

R. 1925 byla část Görsbach přičleněna k obci Oldřichov, čímž vzrostl počet domů i obyvatel Oldřichova. Počet domů vzrostl ze 268 na 289. Počet čísel popisných stoupl na 315. Obydleno je však jen 289 čísel. Zbořena byla čp. 23, 55, 56, 57, 77, 85, 86, 90, 94, 96, 98, 128, 181 a 183 v Oldřichově a čp. 3, 14 a 21 ve Filipce. Požárem zničena a neobnovena jsou čp. 13, 23, 77, 128, 199 a 259 v Oldřichově a 9, 14, 21 a 25 ve Filipce. Nově postavena jsou zatím jen čp. 13 v Oldřichově a čp. 14 ve Filipce. Nově postavena je od r. 1925 18 domů, nesou čp. 3, 59, 45, 259, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270 a 271 v Oldřichově a čp. 3, 10, 14 a 44 ve Filipce.

Sčítání lidu uskutečněné ze 30. listopadu na 1. prosince 1930 udává v celé obci Oldřichov 289 domů s 1508 obyvateli. Z toho na původní obec připadá 247 domů s 1193 obyvateli, na Filipku 42 domů s 212 obyvateli, a na část Görsbach 21 domů s 103 obyvateli. Od posledního sčítání r. 1921 počet obyvatel stoupl o 78 lidí.

Plocha obecního území činila před spojením 1615 ha 25 a 58 m². Nynější výměra obce je vyčíslena na ~~1615~~ 1627 ha 51 a 28 m².

C. O správě obce.

Ve správě obecních záležitostí lze jasně rozlišit dvě časová údobí. První období je od doby založení obce až do r. 1850, kdy bylo zrušeno nevoňnictví. Je charakterizováno despotickou mocí, jakou ztělesňuje všemocná osoba obecního rychtáře nebo šolce, který řídí záležitosti obce. Druhé období, které přetrvává od r. 1850 přináší obci větší svobodu a autonomitu. Jako správní orgán tu funguje obecní výbor volený obyvateli obce, kterému v čele stojí starosta vybraný z jeho středu.

O staré obecní správě.

Při založení obce bylo vůdci osadníků přidělen ~~XXXX~~ přednostně větší pozemek, který byl osvobozen od roboty, zčásti i od daní, a on byl ustaven jako vedoucí nové obecní správy, jako obecní rychtář nebo šolc. Jeho úsudek, dědičná rychta nebo šolcovna, byla opatřena řadou výsad. Z nich nejdůležitější bylo právo čepovat pivo a kořalku, protože se šolcovně obecně říkalo "šenk" nebo taky "krčma" a jejímu majiteli "krčmář". Taky měli právo pečení a porážky dobytka. Zdejší krčma čp. 6 vlastnila 20 jiter 823 sáhů polí, 22 jiter 102 sáhů luk a 14 jiter 1091 sáhů lesa, včetně tzv. "pustého pozemku".

Šolc vykonával soudcovskou moc jménem vrchnosti. Navíc ještě vybíral daně pro vrchnost a desátky pro církve, které taky musel odvádět. Ve výkonu jeho úřadu mu pomáhali konšelé a starší obce. Konšele většinou jmenoval rychtář podle svého dobrozdání. Starší obce, který řídil hospodaření obce a spravoval její majetek, mohl většinou být volen obyvateli obce. Písemné práce obstarával mníšecký učitel, v jeho nepřítomnosti učitelský pomocník. Šolc, konšelé, starší a obecní písař byli jediní, kteří měli právo sedět u rychtářského stolu, nad nímž visela rychtářská hůl, tzv. "Jurament", což byl jeden loket dlouhý, vycpaný a sukem potažený klacek.

Spory a přestupky odsuzovala místní rychta. Obyčejný trest byla peněžitá pokuta /"Pön-, Strafgeld" na pivo pro obec k propití/. Přísnější tresty, které mohly být uděleny jen se svolením vrchnosti, nebo na její rozkaz, záležely v užití různých mučících zařízení - okovů, želez apod. Tresty věznění byly odpykávány v úřadě, kde byl tzv. "Loch" - jednoduché vězení. Na cestě ke kostelu stál pranýř, sloup ke kterému byli přivazováni ti, kdo zranili čest někoho jiného nebo se provinili proti vrchnostenským nařízením, a byli tak vystaveni posměchu ostatních. Běžným trestem byly nucené práce. ~~XXXX~~ Vyšší soudnictví, právo nad životem a smrtí, bylo pouze věcí vrchnosti.

Ve svých vnitřních záležitostech byla dříve obec dosti svobodná. Kupní smlouvy byly uzavírány na obecní rychtě za přítomnosti rychtáře a konšelů a při té příležitosti se pil obvyklý lítkup. /Leikauf/. Sepsané kupní smlouvy se předkládaly vrchnostenské kanceláři ke schválení a poté byly zaneseny do obecní konšelské knihy. Zde také byly zaknihovány záležitosti dědictví, záznamy o pozůstalostech, svačební smlouvy apod.

Úřad obecního rychtáře byl dědičný a rychtář byl vázán přísahou. Obyvatelé obce byli přísně povinováni, aby šolcovi kdykoli a kdekoli projevovali největší úctu; urážky a posměch se velice přísně trestaly. Z důvodu nezletilosti nebo neschopnosti dědičného šolce byl úředně ustaven jeho zástupce /Gerichtsinhalter/, většinou sedlák ze sousedství, kterého musel šolc odměňovat.

Povinnosti šolce byly přesně předepsány vrchnostenskými nařízeními. Přesný náhled na povinnosti obecního rychtáře, konšelů a staršího při sepisování kupních smluv a jiných dokladů a jejich zaknihování do konšelské knihy nám poskytuje následující "instrukce", zapsaná v místní konšelské knize, založení r. 1751. Obsahuje sedm bodů, které zde doslova přepisujeme:

"Za prvé má šolc, konšelé a starší dle své povinnosti pilně na to hleděti, aby žádná koupě nebyla vykonána, která by byla proti regulím a intrádám Jeho Excellence milostivé vrchnosti; buďto na daních, kontribucích, hranicích a podobně.

Za druhé na to mysliti: aby kupujícímu nebo prodávajícímu žádná křivda, nepravost nebo škoda se nestala, nebo ani žádné jiné podezřelé praktiky a klamání se nestala.

Za třetí mají všechny koupě dědičných a jiných statků ne déle nežli za čtrnácte roků býti zaplacený s určitým krácením hotových peněz; poté přineseny na úřad a ve stejném konsensu, ne jinak, nežli jako koupě zapsány býti do této konšelské knihy.

Za čtvrté nemá šolc ani starší žádné peníze do této knihy zapisovati, ledaže koupě byla předtím ratifikována, stejně tak se při každé koupi mají do této knihy zapsati dluhy. Také není dovoleno: Pakliže někdo domy, zahrady pole, louky a podobné dáti chce v zástavu, toto zapisovati do knihy, aniž bylo předtím od úřadu schváleno, což se rozumí také na peníze pro vdovy, sirotky a což jinak se ještě běžně jedná. Taktéž má

Za páté nic jiného nežli pravda, a co se dle pravdy děje, do této knihy psáno býti.

Za šesté mají přisedící při takovéto koupi zasedat ne déle nežli tři hodiny, za jejich námahu kupující i prodávající jim nedluží zaplacení více nežli dvaceti a osmi krejcarů. Co potom

Za sedmé je projedeno a propito navíc, mají šolcovi přisedící a smluvní strany ze svého měšce platiti, a to všechno pod vážnou pokutou jak by ji úřad uznal za vhodnou."

Dále pak následují soudní výlohy, od koho a jak budou soudní výlohy požadovány. Obsahově se kryjí se soudními výdaji předepsanými v úředním rozkaze z 1. ledna 1696 pro všechny obce frýdlantského panství.

Z koupě selské usedlosti dostal soud 4 zlaté, za koupi zahrady 2 fl., z dědictví a rozdělení dluhů a dělení dědictví 14 kr., za urovnání sváru a jiných záležitostí 22 kr., 4 feniky, za zproštění 14 kr. Písař dostal za provedení zápisu kupní smlouvy do konšelské knihy 7 kr., za zanesení dědičné záležitosti, jakož i dělení dluhů a dědictví 9 kr. Za vyložení konšelské knihy byly požadovány 3 kr. 3 feniky, stejný obnos za otevření konšelské truhlice. Za založení závěti nebo jiného dokladu do konšelské truhlice dostal soud 7 kr., za dlužní úpis apod. 3 kr. 3 fen. Za odhad statku nebo pozemku obdržel soud 1 kopu, za inventarizaci pozůstalosti rovněž 1 kopu, za výslech několika svědků 30 gr. a za 1 kopu odepsaných peněz 1 kr.

Pevně stanoveny byly také soudní sazby za všechny úřední výkony, skutečněné na obecní rychtě. Vizinci, kteří požadovali pomoc soudu, museli zaplatit 14 kr. Za cestu k obžalovanému se platilo 7 kr. Pro místní činil soudní poplatek 7 kr. Za ohledání způsobené škody byl soudní poplatek 35 kr., za usazení sporného mezníku 7 kr. Za každý zlatý, který byl vymáhán žalobou dostal soud 3 kr. Za každý kus dobytka, který byl přistižen, že způsobil škodu, se v případě žaloby platilo výkupné 7 kr., pokud to byla husa, platilo se 3 kr. Za ohledání zkrváčeného kusu dobytka se soudu platil 14 kr., vrchnosti pak 2 kopy. Za ohledání poraženého dobytčete dostal soud 14 kr. Stejný obnos se musel zaplatit, pokud porotci museli někoho odvést. Za přísahu dostal soud grošů a vrchnost 1 kopu. Usvědčení ze lži vyneslo vrchnosti pokutu 1 kopy, jiné usvědčení dokonce 2 kopy. Za výhrůžku nebo tajné pronásledování dostala vrchnost 2 kopy, soud 30 grošů. Za vizitaci podezřelého 30 gr. za ohledání krazených věcí 15 gr. Pokud byli věznění cizí poddání, platil se soudní poplatek 2 kopy, za předání takového zločince jinému soudi 1 kopa. Za každý den, po který musel někdo hlídat vězněného, se platilo 15 kr. "A co ještě vzejde na nákladech a útratách, musí se zaplatiti zvlášť".

Obecní rychtáři.

První rychtář je uveden - ovšem ne jmenovitě - v nejstarším vrchnostenském urbáři z r. 1381. Ze svého majetku, šolcovny, platil vrchnosti na sv. Valpurgu a sv. Michaela po 6 groších. Téměř po 200 let nám žádný doklad neuvádí jméno některého ze zdejších obecních rychtářů. Teprve 1559 je zmiňován šolc Hans Effenberger. Prodal šolcovnu 6. dubna 1563 za 450 kop Clementu Eichlerovi. Již 29. září 1564 vyměnil bývalý šolc Clement Eichler krčmu, kterou vlastnil teprve rok, za statek Michela Rudolffa z Olbersdorfu. Ten na šolcovnu přidal 18 kop. Když r. 1573 zemřel, jeho

úřad na přechodnou dobu zastával Kaspar Kratzert. 13. dubna 1574 prodala Markéta, vdova po zemřelém šolcovi Rudolffovi, jménem dědiců šolcovnu za 156 kop Stefanu Altmannovi /patrně syn nedávno před tím zesnulého mníšec-kého šolce stejného jména/, který již 20. dubna 1574 úřadoval jako rychtář. Cestou výměny přešla krčma 14. března 1580 na Christopha Hoffmanna, který Stefanu Altmannovi připlatil 69 kop. 17. dubna 1585 prodal Christoph Hoffmann dědičnou šolcovnu, ležící mezi Bartel Röslerem a Grolmus Neumannem, za 156 kop Urbanu Passigovi, v jehož rodině se přibližně po jedno století dědila. 4. listopadu 1611 ji převzal za 750 kop syn Urbana Passiga Georg Passig /nar. kolem 1591/. Podle listiny z r. 1628 byl zděšší statek patřící e ke krčmě jen jako dědičná šolcovna ~~XXXXXX XXXXXXXX XXXXXXXX XXXXXXXX XXXXXXXX~~ nebyl to manský statek, majitel nebyl lenním šolcem a neměl povinnosti leníka. V r. 1634 tedy v době, kdy se našemu domovu začaly blížit nájezdy Svědů, měl šolc Georg Passig po boku porotce : Michel Kratzert, Bartel Schöler, Christoph Hausmann, Kerten Stelzig, Georg Stärz, Georg Bassig, Christoph Geisler, dále pak staršího Michela Elstnera. 3. dubna 1637 získal šolc ke svému majetku za 16 kop zadlužený dědičný statek Christopha Buchelta ležící mezi dědičnými statky Martina Stelziga a Christopha Köhlera. Georg Passig byl přesvědčený agilní protestant. R 1650 byl dán do vazby, protože nechtěl přijmout katolickou víru. Záznam o obyvatelích z r. 1651 o něm sděluje, že není u něj něže na obrat ke katolictví. Šedesátiletý muž pak ale přece jen změnil názor a tak mohl po krátké ~~XXXXXX~~ době, kdy obecní záležitosti spravoval Christoph Passig /patrně blízký příbuzný/, opět převzít svůj úřad, který zastával ještě jako stařec r. 1660. O pět let později 5. července 1665 převzal krčmu za 430 kop syn Hans Georg Passig. Ten prodal 3. září 1673 kus louky "který před časem z dědičné zahrady Adama Augstena byl prodán, před cestou, svobodně Hansi Köhlerovi v Oldřichově ze 20 říšských tolarů". 18. října 1676 prodal Hans Georg Passig dědičnou krčmu za 330 kop sedláku Hansi Preibischovi. Jako porotci a starší zde v té době působí Georg Hausmann, Michel Augsten, Christoph Passig, Georg Passig, Georg Schöler, Michel Kratzer a Georg Köhler. 1. září 1704 přenechal šolc Hans Preibisch svoji dědičnou krčmu, ležící mezi statky Christopha Löfflera a Georga Geisslera, spolu a přestavěný statečkem, ležícím mezi statky Christopha Passiga a Michela Elstnera, za 315 kop synu Christophu Preibischovi. Jako příslušenství je uvedeno kromě hospodářského a domácího náradí ještě 2 tažní voli, 1 kráva, 1 koza a 1 tele. Christoph Preibisch byl od 8. září 1704 ženatý se Salomenou Pfeifferovou, dcerou Joh. Georga Pfeiffera. ~~K~~ Po prve svůj úřad zastával 30. října 1704, když Hans Effenberger prodával svému synovi Hansi Georgu Effenbergerovi svůj statek, ležící mezi "pohořím milostivé vrchnosti a statkem Hanse Passiga". Když r. 1734 byly šolcovny zdaněny, uvádí oldřichovský rychtář 34 strychů pole, louky na dvě fůry sena, 2 koně, 4 voly a 2 krávy. 15. října 1736 prodal Christoph Preibisch, šolc a rychtář v Oldřichově svoji dědičnou krčmu ležící mezi statky Christiana Löfflera a Gottfrieda Geislera, spolu s neobydleným statečkem mezi statky Hanse Josefa Passiga a Michela Elstnera, za 320 kop Gottfriedu Ignazi Arnoldovi, který se 12. listopadu 1725 oženil s Marií Magdalenou Preibischovou dcerou šolce Preibische. /Další dcera Chr. Preibische, Maria Elisabeth se 13. července 1739 provdala za Gottfrieda Geislera, šolce ve Filipce/. Prodávající Chr. Preibisch zesnul v lednu 1746 ve věku 75 let a byl 17. ledna pohřben v Mníšku.

Nový šolc Gottfried Ignaz Arnold počátkem roku 1760 ovdověl, načež uzavřel 16. června 1760 smlouvu a 14. července 1760 snatek s Annou Rozinou, vdovou po Johannu Christophu Köhlerovi z Oldřichova. Z prvního manželsví byli naživu synové Johann Ambros, Gottfried Ignaz /zahradník v Neundorfu/ a Johann Anton /oženil se 6. listopadu 1759 s Annou Marií, dcerou zdejšího sedláka Passiga/, dále pak dcery Marie Anna /provdaná Hermannová v Kunnersdorfu/, Marie Viktorie /provdaná Pietschová, matka pozdějšího šolce Antona Pietsche/ a Marie Magdalena /provdaná Kratzerová/.

5. února 1771 Přenechal Gottfried Ignaz Arnold dědičnou krčmu za 900 kop svému nejmladšímu synovi Hohannu Ambrosovi Arnoldovi, který nadále vystupuje jako rychtář. Jako ručitel prodeje zde vystupuje mníšecký šolc Johann Georg Müller. Prodávající Gottfried Ignaz Arnold se odstěhoval do Neundorfu, ještě několik let tam zastával úřad šolce a 17. března 1776 koupil od dědiců zesnulého Gottfrieda Ignaze Arnolda za 450 kop zahradu čp. 5 v Oldřichově, kde zemřel 21. července 1798! Podle kupní smlouvy z 5. února 1771 patřilo ke zdejší krčmě i řeznictví. Majitel byl oprávněn volně porážet dobytek a také péci, za což měl každoročně o sv. Havlu milostivé vrchnosti odvádět 1 kou 14 gr. Nadto musel ještě každoročně platit 1 fl. 30 kr. "masné potravní daně" /Fleischacciss/ obecnímu úřadu. Nový šolc také užíval "předchozí svobody a spravedlnosti". Ke krčmě patřil pustý neobydlený stateček. Bývalé stavení tohoto statečku stálo na kopci vedle čp. 47. Odtud vedl vodovod až do krčmy. Část toho "pustého statku" dnes patří k čp. 47 a pocházejí z něj pozemky k dnešním usedlostem čp. 140 a 208/. Statk ležel mezi statky Hanse Josefa Passiga a Hanse Josefa Elstnera, a milostivé vrchnosti se z něj platilo ročně 6 fl., nežli z něj byly připočítány daně na krčmu, se platilo ročně 6 fl., protože nyní však šolc platí ~~XX~~ daně z krčmy, nepožaduje obec nic. 15. resp. 24. srpna 1800 prodal šolc Johann Ambros Arnold krčmu čp. 6 s 20 jitry 823 sáhy polí, 22 jitry 102 sáhy luk a 14 jitry 1091 sáhy lesa "včetně mezi čp. 46 a 47 ležícím pustým pozemkem" za 3000 fl. svému zeti, sedláku Franzi Jäkelovi ze Mšena na maloskalském panství. Podle kupní smlouvy měla krčma právo čepování piva a pálenky a právo volně péci a porážet dobytek. Pivo a kořalku musel šolc odebírat od vrchnosti. Na daních z pečení a porážky musel milostivé vrchnosti ročně platit o sv. Jiří a sv. Havlu po 45 kr., celkem 1 fl. 30 kr. Dále měl povinnost c. k. daně, dodávky, transporty a jakkoli jmenované veřejné odvody a dlužnosti konati, neméně pak povinnost celé obci předsedati podle vedení a vrchnostenských rozkazů, dbáti na dobrý pořádek, všechny vrchnostenské daně povinně vybírat a odváděti, dbáti na vrchnostenskou spravedlnost a stejně tak ze svého majetku nic nepouštěti". Ze šesti na krčmě váznoucích povinných ~~XXI~~ pilařských dní si prodávající jeden vyhradil. Na základě smlouvy mezi pilaři z 4. března 1666 " má z pilařských dní ~~XXIX~~ za čtyři dni uhraditi stavební náklady". Kupci Franzi Jäkelovi byly m.j. přenechány 2 stoly, 1 tabule s lavicemi, 2 dřevěné a jedna čalouněná židle, 1 plechový hrnec na pivo, 10 sklenic a 1 žejdlík. Již 2. dubna 1802 přechází krčma za 6000 fl. koupí na Johanna Christopa Riemera /Riehmer/, který 17. dubna 1806 ze svých pozemků prodává část s pilou za 207 fl. Zemřel 14. července 1809, teprve 44 let starý. Po jeho skonu zastýval rychtářský úřad do července 1810 Anton Arnold. V srpnu 1810 milostivá vrchnost předala tento úřad Antonu Pietschovi /vnuku dřívějšího šolce Gottfrieda Ignaze Arnolda/, který od Riemerových dědiců 27. března 1810 kupuje krčmu za 10.640 fl. 26. srpna 1810 mu zemřel čtyři měsíce starý synek Franz. Šolc Anton Pietsch zemřel 15. března 1852 ve věku 86 let. Již 27. dubna 1821 přenechal krčmu za 2000 fl. svému synovi Antonu Pietschovi, který zemřel 14. května 1849 ve věku 58 1/2 roku /žili zemřel dříve než jeho otec/. Po jeho smrti se na leta 1849-1850 stává rychtářem sedlák Franz Leukert. Krčma přechází 21. února 1850 za 5060 fl. na Josefa Pietsche, kterému zemřel 13. června 1851 syn Franz Reinhold a 26. května dcera Berta. Od něj přešel majetek výměnnou koupí 29. března 1853 za 9400 fl. na penzionovaného hajného Franze Arnolda, který však už 15. října 1855, ve věku 45 let ukočil svůj život. Od jeho dědiců získal krčmu 3. dubna 1862 za 11.500 fl. továrník Franz Neuhauser čp. 161, který ji společně se zahradou čp. 85 /jejíž obytné stavení bylo 1895 zbouráno/ ~~XXI~~ přenechal své dceři Tekle /nar. 11. července 1856 v Oldřichově/ provdané Bergerové /+2. prosince 1931/, resp. jejímu manželovi Franzi Bergerovi /nar. 1. listopadu 1847 ve Filipce čp. 4 jako syn tamního nájemce krčmy Franze Bergera -+18.12.1873, a Terezie, rozené Prokopové z Frýdlantu/, za kterého se provdala 24. listopadu 1879. Filipka již několik let po svém založení měla vlastní obecní úřad, rychtu. Jako sídlo rychtáře byla určena usedlost čp. 4, kterou 1726 postavili jako Hemmrichschenke /šenk na Hemmrichu/. Jako první rychtář v "nově postavené obce Filipka" figuruje v obecní knize založené 1736 Hans Christoph Semdner, který usedlost ~~XXXXXX~~ čp. 4 převzal 4. listopadu 1734 od vdovy po Georgu Hildebrandtovi, který ji postavil./tu vdovu si vzal za ženu/.

Tento převod se uskutečnil na rychtě v Oldřichově. Kupní smlouva říká, že nový majitel má platit dan na sv. Jiřího 6 a na sv. Michala 7 gr. a ročně dan z přádlu 30 kr. vrchnosti. Za dva povinné dny lovu mohl zaplatit po 6 kr Robotu s potahem musel konat jako jiný domkář in natura, a kdyby nebyla potřeba, zaplatí penězi dle uvážení vrchnostanského přádu. Hans Christoph Semdner se v letech 1736-1743 nazývá "soudní držitel"/Gerichtshalter/, poté pak už jen rychtář. 24. října 1760 přenechal soudní krčmu za 500 kop synovi Antonu Semdnerovi. Podle kupní smlouvy měl nabyvatel platit na Jiřího 6 a na Havla 7 gr., dále musel, protože dům stál na panských pozemcích ročně platit 1 fl. 10 kr. Také platil dan z přádlu 30 kr. Podle vrchnostenského dekretu z 24. července byl majetek zatížen 2 fl. robotného a 12 dny roboty. Počátkem března 1761 zemřel rychtáři Antonu Semdnerovi syn Johann Anton, který byl pohřben 9. března. Anton Semdner zastával úřad rychtáře do 1765. 12. května 1765 prodal krčmu za 900 kop oldřichovskému sedlákovi Hansi Christophu Brücknerovi, který převzal všechny povinnosti. Prodávající a jeho žena dostali ~~na~~ bydlení na výměnku, kde s nimi měla být až do své svatby i jejich svobodná dcera Anna Rozina. Nový majitel ihned po koupi převzal úřad rychtáře, ale již počátkem roku 1767 zemřel. Krčma nyní připadla jeho synovi Gottfriedu Brücknerovi. Ovdovělá matka se nastěhovala do výměnku, kde také měl do své svatby bydlet kupcův bratr Josef Brückner. Gottfried Brückenr měl krčmu asi pět let. 26. ledna 1772 ji prodal za 600 kop domkáři Hansi Christophu Augstenovi z Filipky /nar. 8. června 1736/. Prodávající zemřel 1772. Jeho vdova Maria Magdalena rozná Tandlerová se po druhé provdala 4. října 1772 za zahradníka z Görsbachu Hansi Josefa Hausmanna /čp. 243/, když předtím, 6. září 1772 se vyrovnala se svými dětmi z prvního manželství Gottfriedem a Marií Terezií. Johan Christoph Augsten zastával úřad rychtáře do 1807. Nebyl právě zdvořilý. 20. března 1805 obdržel mníšecký šolc z panského úřadu příkaz, aby se ihned odebral do Filipky a tamnímu šolcovi sdělil, že se máchovat a jednat s lidmi slušněji a skromněji, jinak že bude sesazen. 5. prosince 1807 zemřel ve věku 71 let. Jeho dědicové, synové Florian a Anton Augstenov a dcery Monika Senzeová, Viktoria Dresslerová a Marie Anna Pietschová jakož i pozůstalá vdova Marie Anna Augstenová /+ 26. září 1813/ přenechali krčmu čp. 4, k níž patřilo obytná budova s přístavěnou světničkou, stáj, kůlna, letní domek, chata na pálení potaše a příslušné pozemky, dne 31. srpna 1808 za 3598 fl. 22 kr. spoludědicovi a synovi Augustinu Augstenovi /nar. 5. září 1781/. Ke kečmě patřilo 2 jitra 200 sáhů pole a 1 jitra 433 sáhů luk. 20. dubna 1809 uzavřel nový rychtář Augustin Augsten manželství s Kateřinou Schubertovou /dcerou chřastavského pláteníka Franze Schuberta/, která zemřela 7. června 1829 ve věku 42 let. 7. června 1829 byla krčma Augustina Augstena zahrnující obytné stavení s komůrkou, ležní domek, stáj, kůlnu a pole, "soudně a exekuční cestou" nabídnuta k prodeji. Za 2635 fl. ji koupil Josef Krause, i. ledna 1835 byla novému majiteli úředně předána. Jak vypovídá příslušný doklad, měl právo porážet dobytek a péci "aniž by vrchnosti platil dan". Měl platit pozemkovou daň na Jiřího 7 a na Havla 8 kr, a protože "vlastní vrchnostenský pozemek" 1 fl. 10 kr. Extra - ordinarium do vrchnostenské pokladny. "V době války a při jiných povinných dodávkách má dodat, co na něj jeho pozemek vychází, za což následně dostane bonifikaci". Dosavadnímu majiteli Augustinu Augstenovi byl přislíbeno v krčmě volné bydlení, také tu 21. října 1847 zemřel ve věku 66 let. Josef Krause je od 1834 uveden jako šolc, byl posledním rychtářem. Jeho manželka Terezie zemřela 1. října 1850 ve věku 69 let v hostinci "Zur Esche" čp. 29 v Oldřichově. Krause přenechal kečmu libverdskému šolcovi. Jako hostinský působil v Hemmrichsenku od 1846 do 1848 Franz Berger a po něm Valentin Krause /syn bývalého rychtáře Josefa Krauseho/ který tu zároveň provozoval řeznictví. Později od svého otce převzal hostinec "Zur Esche". Libverdský šolc prodal krčmu Ferdinandu Krausemu /syn mlynáře Ferdinanda Krauseho z Fojtky čp. 53, který tu provozoval pohostinství a řeznictví a zemřel 17. května 1872 jako 36 letý. Od jeho dědiců přešla krčma cestou dobrovolné dražby na Franze Neuhausera v Oldřichově který ji prodal 1886 Heinrichu Gollovi z Oldřichova čp. 131. Od něj ji získal v červenci 1896 za 14.000 fl. Josef Herbig z Krásného lesa/Schönwald/ nar. 16. září 1856. Nový majitel, který se oženil s vdovou po Albertu Kretschmerovi z čp. 8, převzal svůj majetek 1. září 1897.

Po smrti Josefa Herbiga 3. srpna 1909 ~~XXXXXX~~ přešel Hemrichšenk na Marii Arnoldovou, resp. na jejího manžela Antona Arnolda.

Část Görsbach, která vznikla v polovině 18. století na dominikálních pozemcích až do r. 1850 spadala pod rychtu ve Fojtce. V době od založení do 1850 tan úřad rychtáře zastávali šolcové Johann Adam Morche /1750-1764/ a Johann Christoph Scheifler /1764-1788/ a pak jako soudní držitel sedlák Franz Morche /1788-1794/ a dále šolcové Joh. Josef Scheufler /1794-1831/, Josef Scheufler /1831-1847/ a Franz Scheufler /1847-1850/. I potom ještě byla tato část do 1925 přidělena k Fojtce.

Porotci a přísedící

Při místních soudních jednáních a obecních schůzích byli vždy přítomni porotci a starší obce. Ti první radou i činem pomáhali šolcovi při vynášení rozsudku, ~~K~~ také se účastnili komisí, kontrol, hranič apod. Taktéž museli pochyťat rekruty, kteří se nedostavili ke každoročním odvodům. Starší obce spravovali obecní majetek a každoročně skládali obci účty. Počet porotců činil v Oldřichově 5 - 6, starší byli dva. 21. prosince 1635 byli jako starší a konšelé vzati pod přísahu Christoph Hausmann, Merten Stelzig, Bartel Scheler, Michel Cratzert, Michel Elsner, Georg Stariz, Georg Bassig a Christoph Geisler mladší. R. 1753 jsou jako porotci jmenováni Gottfried Geisler, Gottfried Elstner, Hans Josef Passig, Hnas Gr. Preibisch a Hans Christoph Geisler, jako starší Salomon Stelzig a Hans Gr. Franze. V obci pod Hemmrichem, která od r. 1734 nese název Filipka byli dva porotci /1736 Hans Ulbrich a Georg Effenberger jun., 1750 Christoph Krusche a Anton Fiebiger/ a jednoho staršího /1736 Christoph Krusche, 1750 Christoph Effenberger/. Porotci a starší byli stejně ~~XK~~ jako šolc pod přísahou, i jim byli obyvatelé obce povinni prokazovat účtu.

Místní konšelské knihy

Všechny na rychtách sepsané kupní smlouvy, dědické záležitosti, protokoly o hraničních poc hůzkách a další doklady se zanášely do konšelských knih. Sepsání a zápis do knihy obstaral písař. V naší obci tento úřad zastával ten který mníšecký učitel nebo jeho pomocník. Za svoji namáhavou práci dostal jen velmi nízkou odměnu, která byla určena poplatkovým řádem.

Konšelské knihy byly pozemkovými knihami obce; stejně jako ony poskytovaly spolehlivé údaje o změnách majetku, jakož i o povinnostech a dlužích váznoucích na jednotlivých usedlostech. Jejich zápisy zcela souhlasí s úředními pozemkovými knihami. Konšelské knihy musely být dobře uloženy v konšelské truhlici, od níž měl klíče uschovány šolc. Kdo chtěl nějaké informace z konšelské knihy, musel za otevření truhlice a položení knihy na stůl zaplatit drobný poplatek. Zrušení konšelských knih je politováníhodné. Pro obyvatele obcí to byl spolehlivý zdroj informací v majetkoprávních otázkách, pro obecní kronikáře a historiky ale zůstanou pro všechny časy významným historickým pramenem. Škoda, že konšelské knihy nebyly všude považovány za poklad. Z nerozumu byly někde spáleny, jinde zase zničeny nevhodným uložením ve vlhkých místnostech. Také v Oldřichově se starší konšelské knihy ztratily. Zachovala se jen ta poslední, která obsahuje roky 1751 - 1849. Filipka měla pouze jednu konšelskou knihu, od založení až po připojení k Oldřichovu. Kniha je ještě zachována.

Oldřichovská konšelská kniha, založená 1751 v úvodu přináší vrchnostenskou instrukci o povinnostech rychtáře a porotců a starších a dále pak výčet soudních poplatků.

Konšelská kniha z Filipky má na první straně následující potvrzovací klauzuli vrchnosti: "takto z moci soudní v nově postavené obci Filipka, v hraběcím úřadě jest nová konšelská kniha k řádnému stvrzení a aby v budoucnu případy koupí, dohody, dědické a dlužní záležitosti, a také vše další pro budoucnost, a pro lepší zpravení těch co přijdou po nás, dále zapsáno bylo. Protož jest toto ode mne stvrzeno - Jeho Milosti Gallasovské vrchnosti Frýdlantské ustanovený hejtman. - Tedhy byl: soudní držitel Hannss Chr. Sembdner, starší obce Christoph Krusche, porotci Hannss Ulbrich, George Effenberg." Následuje, že zde i jinde mají soudní poplatky býti vyžadovány. Vyhotovil na zámku Frýdlant 31. prosince 1736 vrchnostenský hejtman Johann Adam Tschervenka.

Zachované konšelské knihy Oldřichova a Filipky jsou v dosti dobrém stavu, a jejich zachování lze velmi doporučit. V oldřichovské konšelské knize zasluhují pozornost poznámky, které na prázdné listy zapsali starostové Franz Peuker a Anton Schöler jakož i Josef Mauermann, jejich obsahem je kronika obce za léta 1870 - 1936.

Kupní smlouvy týkající se části Görsbach se zčásti nalézají v poslední konšelské knize z Fojtky, založené 1773.

V ještě zachovaných konšelských knihách jsou téměř všechny kupní smlouvy v Oldřichově od r. 1751, ve Filipce od 1736 a v Görsbachu od 1773. Starší smlouvy jsou zachovány v zámeckém archivu ve Frýdlantě a v zemském archivu v Praze, novejší pak na pozemkových úřadech ve Frýdlantě a v Liberci v tam uložených pozemkových knihách.

Obecní záležitosti v přítomnosti

Bouřlivý rok 1848 nepřinesl jen osvobození poddaných od roboty a jiných těžkostí, ale také dal podnět k odstranění starých prohníilých, neudržitel-ných obecních zařízení. Obecním zákonem ze 17. března 1849 ztratily krčmy výsadu, být bydlištěm šolce, starosty. Nam místo šolců a jmenovaných konšelů nastoupili od r. 1850 obecní zastupitelé volení obyvateli obce v čele se starostou. Obecní zastupitelství má úlohu dohlížecí a ustanovu-jící, obecní představenstvo sestávající ze starosty a obecních radů je orgán výkonný a správní.

Do r. 1931 bylo v obci Oldřichov 18 obecních zastupitelů a 9 náhradníků. Do r. 1919 tu ještě byli dva daněvé silní s oprávněním hlasovat /virilní Hlas/: majitel panství zastoupený správcem revíru a továrník Anton Horn z čp. 20. Do politického převratu tedy obecní správa čítala 20 členů. V r. 1919 skončilo právo plátců vysokých daní, aby směli se účastnit schůzí obecního zastupitelstva.

Až do r. 1919 se konaly volby obecních zastupitelů ve třech skupinách, z nichž první sestávala z těch občanů, kteří platili nejvyšší daně, druhá ze středních plátců daní a poslední z plátců nízkých daní. Každá skupina měla volit 6 zastupitelů a 3 náhradníky. Z 18 zvolených byli pak vybráni tři obecní radové, spolu se starostou, kterého rovněž volilo zastupitelstvo, tvořili představenstvo obce.

Zákon o volbách do obecních zastupitelstev z 31. ledna 1919 zavedl volby podle seznamu. Při volbách 15. června 1919 připadlo z 800 odevzdaných hlasů - na sociálně demokratickou a - na občanskou skupinu voličů. Podle poměru pak první skupina dostala 12 a druhá 6 mandátů. Při obecních volbách 16. září 1923 bylo z 815 odevzdaných hlasů dáno 339 komunistům, 177 nepolitickým /bezpartijním/, 155 živnostníkům a 144 svazu zemědělců. Podle toho dostali komunisté 7, bezpartijní a řemeslníci po 4 a svaz zemědělců 3 zastupitele, celkem 18. Při volbách 16. října 1927 dostali z 916 platných hlasů 398 komunisté, 225 strana starosty, 160 německá strana řemeslníků a 133 svaz zemědělců. To vydalo komunistům 8, příznivcům starosty 4, řemeslníkům a zemědělcům po 3 mandátech. Při volbách 17. září 1931 vzrostl počet voličů na 1033 a muselo tedy být voleno 24 zastupitelů a 12 náhradníků. Z 950 odevzdaných hlasů bylo 946 platných. Z toho dostali komunisté 409, strana starosty 244, strana německých živnostníků 169 a ~~XXXXXX~~ svaz zemědělců 124 hlasů. Dle toho byla do zastupitelstva zvoleno 10 komunistů, 6 příznivců starosty, 5 živnostníků a 3 zemědělci.

Starostové

Po nové úpravě obecních záležitostí z r. 1850 byl prvním starostou obce zvolen mlynář Franz Kretschmer z čp. 20, který tento úřad zastával až do ~~Kr.~~ 1854. Jeho následovníky byli Karl Geisler z čp. 113/1854-1855/ a Franz Bergmann z čp. 8 /1855-1861/. V tomto čase byla postavena nová silnice na Hemrich. 29. dubna 1861 převzal vedení obce nově zvolený starosta Valentin Krause z čp. 29. V úřadě jej vystídal 22. října 1864 Anton Schöler z čp. 44. Za jeho starostování dostala obec vlastní školu. Antona Schölera vystřídal v říjnu 1870 Josef Peuker z čp. 5/nar. 21. 11. 1833/, který spravoval obecní záležitosti do ro. 1879. Za něj byla postavena železnice. Zemřel 29. listopadu 1903. Jeho nástupci se stali 1879 - 1883

Anton Schöler z čp. 43 a 1883 - 1886 Josef Schöler z čp. 43. 31. října 1886 byl starostou zvolen majitel hostince Eduard Geisler z čp. 113 /nar. 22. 11. 1841/, který byl znovu zvolen ve volbách 5. dubna 1892, v květnu 1896, 27. května 1902, 2. června 1908 a 5. srpna 1914. Za dlouholeté, záslužné vedení úřadu dostal 1917 zlatý kříž za zásluhy, který mu byl předán 10. dubna. Zůstal v úřadě až do zavední voleb dle seznamů 1919 a zemřel 17. listopadu 1921 ve věku 81 let. Za jeho starostování byla podstatně rozšířena síť silnic v obci, byl zřízen poštovní úřad /1898/ a zavedeno elektrické světlo /1914/. Ve volbách 15. června 1919 byl starostou zvolen Wenzel Prokoph /nar. 5. dubna 1870 v Pankráci u Jablonného v Podještědí/. Až dosud patřil Oldřichov s Filipkou do frýdlantského okresu, nařízením z 13. února 1920 byl přidělen do okresu Liberec. O pět let později 1925 následovalo přidělení dosavadní části fojtky, Görsbachu k Oldřichovu. Wenzel Prokoph byl znovu zvolen starostou ve volbách 1923, 16. října 1927 a 7. listopadu 1931, a svůj úřad zastává věrně dodnes. Od posledních voleb /7. listopadu 1931/ mu stojí po boku jako první zástupce Emil Köhler z čp. 233 /komunista/ a jako druhý zástupce Reinhard Geisler z čp. 215 /straan řemeslníků/, do obecní rady patří Emil Köhler čp. 233 a Gustav Wildner čp. 165, Anton Burde čp. 180 /komunisté/, Josef Passig /svaz zemědělců/, jakož i Reinhold Stärz čp. 100 a Rudolf Franze čp. 79 /strana starosty/.

Část Görsbach patřila v letech 1850 - 1925 k obci Fojtka. Tam byli starostové: 1850 - 1868 Josef Tandler, 1868 - 1873 Josef Altmann, 1873 - 1879 Wilhelm Tinz, 1879 - 1886 Ignaz Heidrich, 1886 - 1892 Ferdinand Thomas, 1892 - 1919 Anton Keil, 1919 - 1922 Eduard Keil a od 1922 Raimund Keil.

Obecní tajemníci

Písemné práce pro obecní úřad obstarává starosta.

Obecní úřad.

Obecní úřad byl v obytném domě toho kterého starosty. 3. září 1924 koupila obec za 75.000 K od vdovy Berty Neuhäuserové realitu čp. 151, kam byl 20. ledna 1926 umístěn obecní úřad.

Majetek obce

Obecní majetek činil koncem r. 1931: budovu školy čp. 182, obecní dům čp. 151 /cena 180.727 K/, 4 hasičárny /2510 K/, chudobinec čp. 129, 3 transformátory včetně místní sítě /224.827 K/, a pozemky patřící ke zmíněným budovám v rozměru 1 ha 14 a /9491 K/.

Příjmy obce

Na krytí obecních výdajů vybírá obec obecní daň /Gemeindeumlage/. Dříve ji obec inkasovala sama, od r. 1920 ji vybírá berní úřad a podle potřeby po částech vydává obci. Vedlejší příjmy obce tvoří tzv. pivní krejčery /Bierkreuzer/ a poplatek ze psů /zaveden ~~XXXX~~ 1900/.

Obecní sluhové

Jako obecní sluhové působili Franz Brückner 1880-1887, Ferdinand Brückner 1887 - 1900, Franz Brückner 1900 - 1924, Erwin Neuhäuser od 1924.

Starost o chudé

Až do druhé poloviny 17. století se v péči o chudé udržel středověký zvyk, že každý, kdo potřeboval pomoc, dostal podporu tam, kde se právě zdržoval. Pak se starost o chudé a nemocné stala povinností vrchnosti a obcí. Podpora ovšem byla zcela nedostatečná, takže chudí byli stejně jako předtím odkázáni na soukromé milodary. Při zvláštních příležitostech obcházel rychtář s pokladničkou a v obci sbíral peníze na chudé, a za epidemií obstarala vrchnost pro chudé lékaře. Císařovna Marie Terezie a její syn Josef II se snažili péči o chudé zlepšit. V sídlech vrchnosti a v mnohých obcích byly zřizovány tzv. instituty pro chudé /Armeninstitute/. Sbíráním milodarů se zabývala církev s přispěním rychtáře. Po zrušení nevolnictví 1848 přešla povinnost starat se o chudé na samotné obce a peníze ze sávacího institutu pro chudé u vrchnosti byly rozděleny na obce ležící na příslušném území. Zemský zákon z 3. prosince 1868 dal péči o chudé přesná pravidla. Chudí jsou podporováni z výnosu fondu pro chudé a humanitárních příspěvků.

V Oldřichově je chudobinec, má čp. 129 a stojí v tzv "Süsslöchel".

D. Obyvatelé a jejich zaměstnání

Oldřichov, založený Němci, si svůj německý charakter zachoval dodnes, přestože po politickém převratu dostal český úřední název. To také potvrzují výsledky posledních sčítání. Při sčítání v únoru 1921 bylo ve vsi shledáno 1291 Němců, a jen 19 jinojazyčných obyvatel. Při sčítání 30. listopadu 1930 tu bylo 1491 německých a jen 17 jinojazyčných obyvatel, z nich pak 4 Poláci, 5 Italů a 8 Čechů. Ti první zde žijí od stavby železnice, ti poslední pak jsou většinou železniční zaměstnanci a nádeníci, a jsou tu teprve krátce.

Oldřichovští rodáci mluví lužicko-slezským nářečím, které ale už poněkud ztratilo svoji původní podobu. Čilé spojení s Libercem jakož i četní přistěhovalci již značně ovlivnili nářečí, a mnohá zde dříve běžná slova nebo slovní obraty již vymizely. Přesto však zdejší mluva, ve srovnání se sousedními vesnicemi, vykazuje ještě ~~XXXXXX~~ některé zvláštní, specifické výrazy. Na poslech zní zdejší nářečí dosti hrubě, ale z nitra hovořícího mluví jasná otevřenost a přímost, dobromyslnost a laskavost. Oldřichovští jsou pravý horalé "pod tvrdou slupkou zlaté jádro" a každý si je musí zamilovat, kdo měl to štěstí se s nimi seznámit.

Obydlí

Původní obydlí zdejších lidí byla zřejmě jen roubená. Až později se začala stavět stavení hrázděná. V našich podmínkách převažovaly budovy, kde bylo vše pod jednou střechou - lidé, dobytek, nářadí i zásoby. Na základě tohoto pozorování se začalo hovořit o "syských stavbách"/Sachsenbau/, o nějaké spojitosti s dolnosaským způsobem stavby, který se od našeho liší velikostí, způsobem stavby i historií, nemůže být řeči. Velké rozšíření zdejšího způsobu stavby lze vysvětlit přírodními podmínkami a tím, že převládají malá hospodářství. Příznačné pro náš typ domů /jako zástupce středoněmeckého typu stavby/ je pevné spojení obytné části a chlévů pod jednou střechou a pohyblivost ostatních částí. Stodola je z úsporných důvodů u zahradníků připojena jako prodloužení hlavní stavby. To, že nebyla postavena najednou, se často pozná na lomení střechy. Jakmálo to dovolí majetkové a půdní podmínky, jsou stodoly a šupny postaveny jako zvláštní stavení. Zařazení do ulice, nebo šetření místem pak vedou k vývoji staveb rovnoběžných, ve tvaru L nebo podkovy a uzavřeného čtverce. Od tvaru dvora je závislé postavení domu. Pokud má tvar podkovy nebo uzavřeného čtverce, je štít podle starého zvyku obrácený směrem k cestě. Při staveních do L nebo jen rovných probíhá podélná osa domu rovnoběžně s cestou. Podélné postavení domků v nivách je dáno velkým nebezpečím záplav /Dr. Br. Schier/.

Obydlí v obci doznala časem velkých změn. Staré dřevěné obytné domky čím dále tím více mizí a jsou nahrazovány kamennými nebo cihlovými stavbami. Čisté roubenky, které v nejstaších dobách určitě převažovaly, dnes už nenajdeme, a i hrázděné stavby v původní podobě jsou velkou vzácností. Všude jsou vidět přestavby a přístavby. Nově vzniklé domy pak jsou čisté účelové stavby, které ve svém provedení se snaží vyhovět nárokům obyvatel.

Vnitřní vybavení a zařízení starých domů bylo skromné. V koutě pod oknem stůl, nad ním krucifix a svatý obrázek, u stěn jednoduché dřevěné lavice, několik jednoduchých židlí, police na nádobí, máselnice, nedaleko dveří kachlová kamna, vše čisté a v pořádku, tak vypadalo běžné zařízení.

Ve starých kupních smlouvách jsou jako ~~XXXXXXX~~ mobilie uváděny stoly, židle, almary, skříně, truhly a občas ještě hodiny. /Slovem Schemel se dříve neoznačovala stolička, ale židle s opěradlem z jednoho kusu/. Truhly byly vždy pomalovány kyticemi květů a ovocem. Nástěnné hodiny, za starých časů vzácný kus zařízení, se všeobecně označovaly jako "Seeger" /Sejger/, což poukazovalo na staré přesýpací hodiny. Poprvé jsou nástěnné hodiny /Wanduhr/ uvedeny v kupní smlouvě Franze Elstnera z 27. června 1782. Almara byla původně jen skřínka na chleba, teprve později název přešel i na šatní skřín. Důležitou částí zařízení byla vždy postel, která vždy musela vykazat přiměřený počet peřin. Byly plněny peřím, které se po večerech ručně dralo, pak bylo plněno do husté tkaniny zvano Inlett /Oenlt/ a potaženo cíchou.

V novější době, jak přibývají a šíří se řemesla a průmysl, a taky vlivem stále čilejší dopravy, se do ~~XX~~ světnic našich venkovských obydlí dostávají i mnohé městské kusy nábytku; ty však většinou z nich vystrnadily bývalou útulnost.

Ošacení

Naši obyvatelé se dříve oblékali velice jednoduše a prostě. Všední oblečení mužů se skládalo z kalhot, ~~kabátu~~, pokrývky hlavy, většinou čepice, už se ale také nosily plstěné klobouky. K tomu ještě punčochy a boty nebo holínky. Pracovní oblečení bylo většinou zhotoveno z lněné tkaniny. Nedělní oblečení zase bývalo, obzvláště u lépe situovaných vesničanů, ze sukna. Někteří sedláci v zimě nosili vlněné ~~saka~~ kabáty, někdy lemované nebo dokonce podšité kožešinou. Všeobecně měli mladší lidé lepší oblečení, staří lidé měli oblečení již obnošené. Je známo, že kabát, který si mladý muž pořídil ke svatbě, mu musel vydržet po zbytek jeho života jakožto sváteční oblečení. Šaty žen a dívek byly pestřejší nežli mužské, přesto byly jak u mužů tak u žen oblíbené barevné kamizoly a náprsenky, zejména pro sváteční oblečení. Jako pokrývku hlavy nosily ženy na cestu do kostela rády stříbrné nebo zlaté čepce, v zimě pak šátky. Dnešní oblečení podléhá módě.

Boty a holínky se dříve nosily jen v zimě a v neděli. Po domě, do chléva a na louku se v létě chodilo bosky nebo v dřevěných pantoflích nebo bačkorách, které se také s oblibou nosily ~~na~~ při sečení obilí. Nedělní boty byly na přezky, které u zámožnějších lidí bývaly často postříbřené.

O tom, co se dříve nosilo, jakož i o cenách šatstva nám leccos sdělují staré konšelské knihy obcí Oldřichov a Filipka v zápisech o dědictvích. 3. března 1759 je datované dědické řízení o pozůstalosti svobodného mladíka Gottfrieda Geisslera, kterého nenadále zastřelili Chorvati. Jako movitý majetek se m. j. uvádí: jedny staré holínky / = 24 Kr. /, jedna stará náprsenka / = 10 kr. /, 1 pár bot / 30 kr. /, 1 lepší náprsenka / 1 fl. 5 kr. /, 1 mužský kabát / 2 fl. 45 kr. /, 1 kalhoty / 1 fl. /, 1 klobouk, 1 pár punčoch a jedna čapka / dohr. 45 kr. / a dvě břitvy na holení a jeden brousek / 12 kr. /, 1 kamizola / 1 fl. 15 kr. /. Ze dne 22. dubna 1758 pochází zápis o dědictví po zesnulém Georgu Effenbergerovi z Filipky. Šatstvo se tu uvádí: 1 kamizola z hnědého sukna s mosaznými knoflíky / 1 fl. /, 1 stejná kamizola / 1 fl. 30 kr. /, 1 mužská náprsenka ze starého sukna / 30 kr. a jedny staré kožené kalhoty / 20 kr. /. Pozůstalost bývalého bednáře / Fasswäscher / v Oldřichově, datovaná 19. listopadu 1764 uvádí kromě tabatěrky novou košili, 1 čepici a přezky k botám se železnými háčky. / Zahradu Josefa Köhlera čp. 32. získal 4. května 1764 bývalý fojtecký zahradník Hans Christoph Demuth ze 175 kop. Rodina Demuthova, která ve Fojtce byla zastoupena až do nedávné doby, sem přišla z Harcova /. V rozdělení dluhů po zesnulém Joh. Christoph Köhlerovi v Oldřichově, sepsaném 31. března 1762 nacházíme: 1 mužský kabát / 3 fl. /, jedny kalhoty / 21 kr. /, 1 klobouk / 30 kr. /, 1 pár bot / 1 fl. /, dvoje punčochy / 1 fl. /. Jedna košile byla v roce 1725 k mání za 39 kr.

~~XXXXXXXXXX~~

Strava obyčejných lidí

Strava našich obyvatel dříve byla velice jednoduchá. Ke snídani byl kus černého chleba, k obědu polévka a jahelná kaše nebo moučné jídlo nebo luštěniny, odpolední svačina i večere sestávaly opět z kusu černého chleba a mléčné polévky. Maso bylo nejvýše v neděli a o svátcích. Obvyklými nápoji byly voda a mléko. Káva ještě nebyl známí a pivo se pilo jen v krčmě.

Ceny potravin byly dříve - s výjimkou časů nouze - velmi nízké. V r. 1698 stál výrazkový chleba, vážící 2 libry a 2 loty, 3 kr., r. 1865 chleba vážící 1 kg 87 dkg 20 kr. a 1900 1,840 kg vážící chleba 40 kr. V r. 1890 se 2 kg vážící chleba od pekaře platil 28 kr.

1 žemle 28 lotů se 1698 platila 3 kr., 1865 houska 13 kkg 4 1/2 g 2 kr., a 1900 7 dkg 3 g vážící houska 4 h.

1 libra hovězího masa stála 1698 3 kr., telecí 4 kr. 3 fenky.,
a vepřové 5 kr. 1701 stála 1 libra hovězího 3-4 1/2 kr., telecí stejně
a vepřové 5 kr. 1839 se platilo za 1 libru hovězího 6 kr. 2 fen., telecí 5 kr.
a vepřové 10 kr. 1850 stálo 1 kg. hovězího 32 1/2 kr., telecí 38 kr.,
vepřové 62 1/2-65 kr. R. 1900 se platilo za 1 kg hovězího 1,30 - 1,40 K?
telecí 1,31 - 1,46 K a vepřové 1,60 - 1,77 K.

Zaměstnání obyvatel.

Hlavním zaměstnáním obyvatel je zemědělství, práce v lese, kamenictví
a práce v továrně. Vedle toho jsou zastoupeny nejdůležitější spotřební
řemesla. Průmysl se tu zabydlel teprve před osmdesáti lety.

Polní hospodářství.

První obyvatelé Oldřichova se zabývali převážně zemědělstvím a prací
v lese. Zemědělství se tehdy převážně omezovalo na luční hospodářství.
S postupujícím zúročňováním se pak začaly větší plochy obdělávat. Pěstoval
se převážně bílý a šedý oves, a brzy také žito / jako bílý oves se rozu-
měl normální oves se šedavými moučnými semeny, jako šedý oves tzv.
Eichelhafer /=dubový oves/ s tmavými pluchami, které pevně ~~se~~ svírají
semeno a neoddělují se od něj. Pěstování ovsa dříve výrazně převyšovalo
pěstování žita, neboť oves tehdy ve velké míře sloužil jako potravina
pro lidi. Žito se nejdříve pěstovalo ozimé, kolem r. 1600 už i jarní.
25. ledna 1705 předává Michel Köhler starší svému synu Hansi Köhlerovi
svůj domek se zahradou ležící u statku Georga Passiga a zahrady Christopha
Augstena ze 50 kop. Kupujícímu přenechal jednu krávu, 3 stryhy ovsa
a 1 větel jarního žita spolu se zasetým ozimým žitem na kusu pole./
V polovině 17. stol. r. 1654 bylo orné půdy 373 strychů, z toho 154 stry-
chů jarních a 44 strychů ozimého obilí. Velká část pozemků ležela ladem
a ještě větší část území byla pustá a zarostlá plevem. Katastr z r.
1713 uvádí 38 1/4 strychu ladem ležící půdy, a 210 3/4 strychů pusté země.
Kontrola katastru z r. 1722 uvádí 92 3/4 půdy ladem a 540 strychů
pusté země. Jisté zdůvodnění ~~XXXXXX~~ takhle velké plochy nevyužitých půdy
je poloha vesnice "v horách se studenými kopci a kamenitou zemí", a pak
vlivem robotní povinnosti, která omezuje čas potřebný k obdělání vlastní
půdy. Výnos z luk nebyl pro nedostatečné hnojení taktéž velký. Celková
plocha luk 1713 vynesla jen 37 1/2 fůry sena a 17 fůr otavy. O deset let
později 1722 již se uvádí 47 3/4 fůry sena a 23 1/2 fůry otavy. Kromě ovsa
a žita se již záhy na našich polích pěstovaly černé fazole a řepa.
Brambory a jetel ještě nebyly známe. Brambory se sem dostaly až v polovině
18. století a po hladomoru r. 1770 se dostaly mezi hlavní plodiny
zdejšího zemědělství. V dochované konšelské knize jsou brambory zmiňovány
teprve 27. června 1782. Tehdy Franz Elstner kupuje domek a prodávající,
kterým byl jeho otec Gottfried Elstner v rámci výměnky dostává i
"záhon k osázení bramborami". Jetel, který ~~zavedl~~ byl zaveden za císaře
Josefa II. z Nizizemí, se dočkal větší pozornosti až počátkem dalšího
století. 1785 bylo v Oldřichově 318 jiter 360 sáhů polí a 419 jiter
1262 sáhů luk. Sklizen byla už o mnoho lepší: podle tehdejších zjištění
se ve vsi sklídilo 1243 7/16 měřic žita a 3811 3/16 měřic ovsa. Výnos z
luk je vyčíslen 1184,14 centy sena a 273,86 centy otavy. Pokud venkované
byli v poddanství, byl racionální provoz zemědělství téměř nemožný. Teprve
po zrušení poddanských služebních povinností měl zemědělec mnohem více
času na obhospodařování svého pozemků a to mu umožnilo lepší obdělání
polí a vydatnější hnojení luk. Zemědělství se tím stalo výnosnějším a
umožnilo bezproblémové zásobení nejen rodiny samotného zemědělce, ale také
ostatních obyvatel obce, kterých bylo stále více, tak jak přibývalo
řemeslníků.

V r. 1900 bylo v Oldřichově 21 sedláků a 18 zahradníků, kteří
společně vlastnili 1261 čtverečních sáhů pozemků. 1902 byl počet země-
dělských provozů vyčíslen počtem 220.

Podle úředního záznamu z r. 1916 měl Oldřichov 299 ha 81 a orné půdy, a 120 ha a 67 a trvalých luk, celkem tedy 1615,25 ha užitné plochy. Podle šetření z 5. června 1916 bylo zjištěno: 0,89 ha jarní pšenice, 45,6 ha ozimého žita, 8,16 ha jarního žita, 2,16 ha ječmene, 63,62 ha ovsa, 45,6 ha ozimého žita, 8,16 ha jarního žita, 2,16 ha ječmene, 63,62 ha ovsa, 45,68 ha brambor, 34,76 ha jetele, 78,94 ha úhoru, 119,15 ha trvalých luk, 5,38 ha řepy, a 0,79 ha směsky. Podle statistiky z r. 1918 bylo zaseto a zasázeno: 1,84 ha jarní pšenice, 1,37 ha ozimé pšenice, 41,06 ha ozimého žita, 6,99 ha jarního žita, 4,51 ha ječmene, 43,93 ha ovsa, 29,50 ha brambor, 7,67 ha řepy, 20 ha jetele, 133,85 krmné směsky, 115,10 ha louky, 8,73 ha pastvin, celkem tedy včetně stavebních pozemků a neproduktivní půdy o rozměru 34 ha, vydalo celkem 1593 ha 69 a.

Zelenina se tu jako ve všech vesnicích v okolí, pěstovala již záhy, ovšem pouze pro vlastní potřebu. Steré kupní smlouvy nezřídka uvádějí kuchynské zahrádky, nebo kuchynské záhony /Kuchelgarten, Kuchelbeet/. Výměnkářům byly obvykle zajištěny 2 - 4 kuchynské záhony. I dnes ještě někteří majitelé pozemků pěstují zeleninu. Všeobecně však je potřeba zeleniny pokrývána od zahrádkářů a zelinářů.

Již za staletí časů byly u domů ovocné sady. Větší pozornosti se však ovocným stromům dostalo až od 17. století. Při prodejších usedlostí si prodávající často vymínil výnos určitých jednotlivých stromů nebo určitou část /většinou třetinu/ z celkové úrody ovoce. Sčítání ovocných dřevin r. 1906 zjišťilo v Oldřichově-Hemrichu 1723 ovocných stromů. Na 1 km² zemědělsky využívané půdy vyšlo 380 stromů. V blízkém Mníšku, kde bylo napočteno 1356 stromů, vycházelo na 1 km² /100 a/ pouze 270 stromů. Od července 1908 je v naší vsi spolek ovocnářů a zahrádkářů, který se stará o rozvoj sadářství. Od r. 1928 má vlastní ovocnářskou školkou.

Velká změna se stala během doby u používaného nářadí. Kdysi dávno měli zemědělci jen velice málo zemědělského a hospodářského nářadí. Ve starých kupních smlouvách se setkáváme jen s vozy, pluhy, háky, bránami, kalači /Rodehaue/, vidlemi na seno a nahnňuj, různými motykami /Misthacke, Streuhacke/, vohlicemi, síty a jinými nářadími. V poslední době znamenalo zavedení strojů a účelného zařízení velký pokrok v zemědělství.

Cena domů a pozemků byla kdysi velice nízká, a navíc v dobách válek a jiné nouze ještě klesala. Po protireformaci byl k mání za 1 - 3 kopy domek a za 20 - 30 kop už statek. Jak se ceny té které reality měnily, to nejlépe ukazuje historie domů. V r. 1890 platila louka o výměře jednoho jitra až 600 fl.

Až do poloviny 18. století je cena usedlostí uváděna v kupních smlouvách většinou v kopách a groších, jen někdy v říšské měně /fl. a kr./ která byla v oběhu od r. 1672. Na počátku 19. století se setkáváme s Vídenskou měnou - šajny, pak až do r. 1858 s konvenční měnou, nato až do 1893 s rakouskou měnou /Ö. W./ a od té doby s korunami a haléři.

Jako polní míry se v nejstarších dobách objevuje lán /Hub/ a prut /Rute/. Podle Ottokarova měrního řádu tvořily čtyři vedle sebe položená zrnka ječmene jeden příčný prst /Querfinger/, 4 prsty jednu příčnou ruku /Querhand/, 2 ruce jednu píd, tři pídě jeden loket, 42 loket jedno lano /Seil/, pět lan jedno jito, 5 jiteř jeden prut, tři pruty jednu čtvrt /Viertel/, a 12 prutů jeden lán /eine Hube/. Později byly zavedeny rakouské polní míry jitra /Joch/ a čtvereční sáhy, které se mezi lidmi mnohde ještě používají. Jeden sáh /t.j. délka obou rozpažených paží, nebo výška muže nebo 190 cm/ měl 6 stop /Fuss, Schuh/ ~~na~~ 32 cm, 36 čver. stop bylo jeden čtv. sáh = 3 1/2 m, přesněji 3,596 m. 1600 čtv. sáhů je jedno jitra /= 57 1/2 a přesněji 57.536 a/. Půl jitra se nazývá strych. Od r. 1873 se užívají metrické míry.

Na měření obilí sloužily měřičky, měrice, věrtel a strychy. Dvě vedle sebe složené ruce pšenice daly jeden pohár /Becher/, dva poháry jednu mírku /Massel, Masslein/, dvě mírky jednu míru /Metze/, čtyři míry-měřice daly jednu čtvrtku-věrtel /Viertel/, čtyři čtvrtky jeden strych /Strich/.

Ceny zemědělských produktů byly vždy dosti kolísavé. Jeden strych pšenice stál 1698 4 fl. 21 kr., žita 2 fl. 54 kr., ječmene 2 fl. a ovsa 1 fl. 30 kr. Jako velice levný rok lze označit rok 1655, kdy v Liberci stál strych žita 46 kr. 1785 stál 1 strych žita 1 fl. 17 kr. a oves 36 kr. 1820 stála nová měřice pšenice 8 fl. 16 kr., žita 5 fl. 17 kr., ječmene 3 fl. 16 kr. a ovsa 3 fl. 24 kr. 1851 stál jeden hektolitr pšenice 8 fl. žita 5 fl. 60 kr., ječmene 2 fl. 82 kr. a ovsa 3 fl. 40 kr. 1890 stál cent pšenice 9 fl., žita 8 fl. a ovsa 8 fl.. V roce 1900 se platilo za 1 q pšenice 19,75 K, žita 16,24 K, ječmen 16,10 K a oves 13,47 K. Nyní se platí za 1 q pšenice 175 Kč, žita 90 Kč, ječmene 108 a ovsa 78 Kč.

Pokud jde o slámu, máme jen málo údajů. 1839 stála kopa dlouhé žitné slámy 5 fl. a kopa ovesné slámy 4 fl. 1895 se platilo za 1 metrický cent dlouhé žitné slámy 3,60 K a za ovesnou slámu 2,80 K. Nyní se platí za 1 q žitné slámy 34 a za ovesnou slámu 34 Kč.

Lhl brambor stál 1850 2 fl. 30 kr., 1870 3 fl. 25 kr. a 1900 6,52 K 1890 se za 1 q brambor platilo 3 fl.

Také ceny krmiv se stále měnily. 1785 stál strych sena 30 a otavy 15 kr. 1839 stál cent sena 36 kr., 1890 1 q sena 3 fl. a 1895 2 fl., Nyní se platí za metrický cent sena 35 a za otavu 35 Kč.

Jako všeobecná dávka majitelů pozemků byla kromě daně poplatek z pozemků - dědičný poplatek. T. 1631 měla obec Oldřichov odvést na sv. Jiří 8 fl. 45 1/2 kr a na sv. Havla 8 fl 40 kr. 4 1/2 feniku dědičné daně vrchnosti. Obyvatelé, kteří měli propachtovány louky v hájích a lesích, museli platit poplatek z luk - Grasegeld (=peníze za trávu/. 1631 vyčíslil Oldřichov tento poplatek na 5 fl. 44 kr. 3 feniky. Kdo směl pást dobytek na vrchnostenských pozemcích, zaplatil Kúhezins=poplatek za krávy.

Platy služebným byly dříve mizivé. Ještě 1890 činil týdenní mza služby jen 1 fl. 50 kr, čeledína 2 - 3 fl., bylo ale samozřejmé, že dostali plnou stravu.

Pokud se k nám nedostal průmysl, všeobecně nebyl nedostatek služebných, protože rodiny měly hodně dětí, které nemohly všechny zůstat doma a navíc bylo možno je vzít do služby už od jejich dvanáctého roku. Vrchnost si hledala potřebné služebnictvo na každoročních odvozech sirotek /Waisenstellung/. Zpočátku byli povoláváni jen sirotci bez otce později i neosiřelé děti. Nedostavení se přísně trestalo. Existuje zápis, podle kterého r. 1606 syn Josefa Naseho Paul semikdy k tomuto odvodu nedostavil ale "podle své libosti v jednom roce sloužil různým pánům", u Jakoba Ringenhaina se odešel ze služby aniž by vyčkal dohodnuté doby a nechal se zaměstnat u Jörge Hausmanna v Oldřichově. Proto byl na úřadě zmrskán a dán do vězení. Po propuštění z arestu musel u Jakoba Seibta odsloužit svůj rok a po ulnutí této lhůty se znova dostavit k "odvodu sirotek", což slíbil pod zárukou jiného občana. Mladí lidé, kteří při těchto odvozech nebyli přijati do služby u vrchnosti, mohli se nechat najmout jinde. Nebylo však možno přijmout službu na jiném panství, jen s povolením vrchnosti.

Chov dobytka

Pokud nebyl hnojení luk věnoána žádná nebo jen minimální pozornost, nebyl chov dobytka nijak důležitý. Stav dobytka tedy byl taky jen nízký. R. 1654 bylo v Oldřichově napočítáno 24 volů, 83 krav a 9 jalovic, 1655 34 kusů tažného dobytka a 84 kusů hovězího dobytka, 1713 jeden kůň, 33 volů 41 krav a 25 jalovic. Teprve až ze zlepšila jakost půdy, zejména odvodněním a hnojením, mohl se stav dobytka zvýšit. Sčítání dobytka z r. 1869 uvádí 44 koní /8 klisen, 1 hřebec a 35 valachů/, 318 kusů hovězího dobytka /63 telat do jednoho roku, 3 býci, 245 krav a 7 volů/, 2 ovce, 191 koz a 36 prasat. 1880: 54 koní /7 klisen a 47 valachů/, 418 kusů hovězího dobytka /71 telat do 1 roku, 1 býk do 1 roku, 66 jaloviček do 1 roku, 3 volci nad 1 rok, 7 býků, 261 krav a 9 volů/, 224 koz a 20 prasat. Počet majitelů koní byl 31, majitelů hovězího dobytka 98. Sčítání dobytka k 31. prosinci 1910 udává 8 koní, 21 kusů hovězího dobytka, 45 koz a jedno prase. Za světové války se dobytke sčítal několikrát.

15. května 1916 bylo napočítáno: 67 jalovic, 55 telat, 389 krav, 16 volů, 15 býků, 23 prasat a 188 koz, 10. září 1916 84 jalovic, 7 býků, 49 telat, 295 krav, 16 volů, 45 prasat a 200 koz; a 10. ledna 1917: 126 jalovic, 38 telat, 285 krav, 11 býků, 13 volů, 34 koní, 139 koz a 30 prasat. Při sčítání dobytka v r. 1925 bylo shledáno: 21 koní, 407 kusů hovězího dobytka 319 koz, 91 prasat a 110 králíků.

Jako tažná zvířata sloužili zemědělcům a obchodníkům s dřevem převážně voly. Sedláci měli obyčejně pár volů. Teprve během 18. století k tomu přistoupili koně. Tak majitel čp. 8 měl nejdříve dva voly, později jednoho vola a jednoho koně, 1762 ale již 2 koně.

Chov prasat má větší význam teprve v posledních desetiletích. Popud k tomu dal rolník Josef Franze z čp. 105, který 1901 zřídil první chov v údolí Jeřice. Jeho příkladu následoval brzy Karl Neuhauser z čp. 38. I další zemědělci následovali jeho příkladu. Dnes se chovem prasat nezabývá nikdo.

Cena užitkových a tažných zvířat byla dříve velmi nízká. 1723 stála kráva 7 říšských tolarů = 10 fl. 30 kr. = 20,60 K/ a koza 1 fl. 15 kr. Stoupající spotřeba masa pozvolna ovlivnila výši cen směrem nahoru. 1850 již stála kráva 40-50 fl. a tele 3/4 fl., 1890 se za krávu platilo 100-150 a za tele 15 - 20 fl. V r. 1900 již stála kráva 300-400 K. Nyní platí kráva 3000 /dojnice/, kráva na porážku 2300 a tele 350 Kč. Tažný kůň byl dříve k mání za 300 fl., nyní stojí 3000 Kč. Vyrmené prase stálo 1850 15 - 20 fl., nyní za něj dostanete 1000 Kč. Cena selete byla 1900 20 KKK, cena selete 15-26 týdnů starého 30 - 60 K, současně se platí za sele 200, za sele 15 - 26 týdnů /Läuffer/ 300 Kč.

Mléčno produkty doznaly v posledních desetiletích značného zvýšení cen. 1725 stála libra másla v Liberci 10 kr. Kolem 1840 se platilo za půl libry másla 12 kr. a za 2 - 5 žejdlíků mléka 2 kr. R. 1850 stálo kilo másla 60 kr. a 1890 již 1 fl. 28 kr. Kolem 1900 se cena másla pohybovala mezi 2,40 a 3 K, litr mléka stál 14 - 24 h. Nyní se platí za kilo másla 20 Kč a za litr mléka 2 Kč.

Chov drůbeže byl v minulosti bezvýznamný. Slepice lidé chovali, aby měli vajíčka pro sebe a protože je taky museli odvádět vrchnosti. Zvyšující se spotřeba vajec a masa podpořila rozvoj chovů drůbeže. 1910 bylo v Oldřichově napočítáno 1184 slepic, 8 husí a 239 holubů a ve Filipce 198 slepic. Při sčítání r. 1925 bylo shledáno: 1497 slepic, 9 husí, 3 kachny a 2 krůty.

R. 1747 stála husa 24, kapoun 21-24, slepice 18-21 a kuře 5-7 kr. Kopa vajec stála 1725 24 kr., 1747 30 kr. a 1890 1 fl. 80 kr. Nyní za ni dáme 15 Kč.

Jako pojišťovací spolek byla založen 1885 spolek pro nucenou porážku. Čítal 1909 125 členů se 330 pojištěnými kravami. 1909 došlo k devíti nuceným porážkám, v osmi případech bylo maso požitelné, v jednom ne. Majitelé prve zmíněných 8 kusů byli odškodněni částkou 2068 Kč 56 h, za devátý kus dostal majitel 165 Kč.

Zdechlá zvířata je nutno zahrabat na mrvovišti. Z nařízení okresního zastupitelstva ve Frýdlantě musel obec 1895 zajistit místo, kde by se mohly mršiny zvířat zahrabat. Obec se dohodla s rolníkem J. Krausem z čp. 11 o přenechání vhodného pozemku k tomuto účelu. Okresní lékař si ale ponechal právo rozhodnout, zda je možné zahrabat padlý kus v Oldřichově nebo ve Frýdlantě.

Včelaření má na vesnici vždy své příznivce. Doku ještě med byl jediným sladidlem a vosk důležitý ke svícení, stávalo mnohem více úľů nežli dnes. Celkem ale včelaření nabývá na významu pro zdraví příznivé účinky medu. V roce 1869 bylo v Oldřichově 27, 1880 22 a 1910 20 úľů.

Lesní hospodářství

Lesní hospodářství mělo v obci vždycky velký význam. Racionální provoz však byl dříve jen v panských lesích. Podle popisu revírů z r. 1732 hraničil oldřichovský les s poli oldřichovských sedláků a sahál až k "Bedřichovské cestě"/Friedrichswalder Steig/ a k Scheubwegu /nejstarší rášská silnice/. Jako znaky lesa platily "Kampweg"/Kammweg=hřebenová cesta, vedoucí od čp. 29 přes hřeben/, der Alte Gruben-Berg, Hemmrich-Berg, Morsch- und Tschirrgraben /Schürgraben/. Vlčí potok Wolfsbächel opouští revír u Bärhäutelsbergu. Při zřízení chalup na Hemmrichu /prvních domu Filipky/ bylo dosti lesa pokáceno a prořídí. Popis revíru žádá zákaz stavět další domy na Hemmrichu, protože se tu usidlují jen "lesokazci"; jen krčmu a několik domků je třeba zde trpět kvůli pcectným. Podle téhož popisu začínal mníšecký les u cesty "Trachweg", sousedil s mníšeckými a oldřichovskými selskými pozemky a sahál až k Scheubwegu /Scheibe/, a k Wurzelbergu a Hengerbergu, které jsou taky uvedeny jako znaky tohoto lesa. Při výstavbě chalup ve Filipce byl s lesní porost dosti poničen. Dolní Raspenavský les /Nieder Raspenauer Forst-/ začíná na "Kampsteigu"/hřebenová cesta/ a hraničí s lesy Ringenhainu /?/, Oldřichova a Horním Raspenavským., sahá až k "Nové stezce". Významnými body jsou "Kahlstein"/=holý kámen/, "Ochsentot"/=mrtvý vůl/ a "Bergstein". Tady pramení potok "Hemmrichflössel" který se u hamru v Raspenave vlévá do -Směd. Horní Raspenavský les hraničí s raspenavskými poli, s dolním raspenavským lesem, oldřichovským a hejnickým lesem a jde až k Bílému Štolpichu. Významné prvky jsou "Scharfstein", Niede- Ober Scharfgraben, "Wasserloch"/=díra s vodou/, "Welschhau"/Vlašská seč/, Schwarze Pfütze /=černá louže/ "Sau Stirn" /= svinské čelo/ a Mittagsloch. Při rozpuštění, resp. rozdělení raspenavského revíru 1. ledna 1895 byl vytvořen nový revír z oldřichovského horního lesa a raspenavského horního lesa východně od silnice přes Hemmrich s názvem Oldřichov-Raspenava. Oldřichovský Malý les byl spolu s dolním raspenavským lesem a mníšeckým lesem přičleněn k revíru Dittersbach. 25. ledna 1925 byl revír Oldřichov-Raspenava zestátněn, zatímco les Dittersbachu zůstal majetkem frýdlantské vrchnosti. Revír Fojtka, ke kterému patří lesy kolem Görsbachu, je zestátněn teprve od 29. října 1929. Podle posledních zjištění činí plocha lesa patřícího vrchnosti na území obce Oldřichov 426,35 ha. Celková výměra Oldřichovsko-raspenavského revíru činí 1637,541 ha, další 0,5397 ha patří Fojteckému revíru. Celková plocha lesa v Oldřichově činí 1159,0145 ha.

První vyměřování kdysi vrchnostenského lesa proběhlo v letech 1810 - 1817 a prováděli je lesní inženýři August Saatzer, Alexander Kraumann a G. Benda. 1818 - 1821 byl proveden odhad dřevní hmoty. 1839 územně právní odhad vrchností, 1843 katastrální měření a 1853 katastrální odhad.

Až do r. 1820 a i poté lesní kultura sestávala z osevů pasek, do žlábků. Práce byly do r. 1848 vykonávány jako přikázaná robota, poté jen za úplatu. Zkraje se platilo za den 12 až 15 kr. 1873 již 35-40 kr. Využití dřeva bylo tehdy velmi malé, vzhledem k nízké ceně. S průklesy se začínalo až po r. 1830 a zprvu se získávalo jen dříví pro vory. Od počátku šedesátých let se větší pozornost věnuje zužitkování dřeva.

Při provozu se už jen málo užívá holoseče. Používají se různé druhy pěstebních zásad, které, přestože jsou náročnější, umožní do budoucna vytvořit v našem domově přirozený les, ve kterém rostou vedle sebe stromy různého stáří.

Dříví se kdysi prodávalo jen na trzích. Kolem 1790 se začalo prodávat dříví na stojato. Tento způsob se nejdříve dosti rozšířil, pak se ale pomalu od něj upouštělo.

V létě se stromy pokácely a dřevo se v zimě sváželo na saních na úložiště, odkud pak se za příznivého ročního období odváželo na pilu. Svážení a odvoz dřeva z lesa se provádělo na náklady toho, kdo kupoval dříví v kmenech. Polenové dříví, potřebné pro panské dvory, cihelny, pivovary a jiné provozovny, se v zimě sváželo po sanici až k Jeřici, a odtud se při jarním tání plavilo až do Neundorfu, kde bylo narovnáno a uloženo až do doby, kdy bylo potřeba v některém panském provozu. To prodeje přišlo

takové dřeve jen, když zbylo. Plavení dříví po Jeřici, které bylo provozováno jako robota, skončilo až r. 1837. Mělo to své dobré důvody. Jednak se doprava dříví k vodě prodražovala rok od roku kvůli vzdálenostem, jednak už nebylo potřeba tak velké množství dřeva, když panské dvory, palírny a pivovary byly propachtovány a v cihelnách se topilo hnědým uhlím. ~~Tykyx~~ Kromě toho se v našich potocích projevil značný úbytek vody. Po Jeřici se plavilo už jenom tvrdé dřevo /Ant.Clemens Hub, Kronika fojteckého revíru/

Ceny dřeva se stále řídily jeho druhem /tvrdé nebo měkké, jehličnaté nebo listáč/, jeho tloušťkou a účelem /stavební nebo palivové/.

Rozdělení dřeva na užitkové, palivové a odpadové ještě v r. 1818 neexistovalo, začalo se používat až 1827. R. 1843 se ještě dále rozlišovaly haluze a větve. R. 1843 se také zavedlo měřicí pásmo a odhad na krychlové sáhy. Po zavedení metrických měr se ~~pročítalo na pevné metry~~ užitkové dříví prodávalo na pevné metry, palivo na objemové metry /Raummeter/. Jeden pevný metr je 1 m³ dřevní hmoty. Spočítá se tak, že se plocha středního průřezu kmene vynásobí zužitkovatelnou výškou. Jeden prostorový metr: polena a užitkové dříví=0,80 m³, polena a klacky=0,75 m³, větve a klacky=0,50 m³, klestí=0,20 m³.

Velká potřeba dříví v poslední době, zejména za války a v poválečném období, značně zvedla ceny dříví. Tak stál prostorový metr dříví v lese 60-80 Kč/palivové/, 1 pevný metr užitkového dříví průměrně 240 Kč. /bez dovozu/. Za přiblížení se platí za prostorový metr až 10 Kč, za pevný metr až 15 Kč. Za dovoz se platí za prostorový metr 20-30, za pevný metr 25 - 50 Kč.

Lésní kultury bývají někdy zle poškozeny polomy. Obrovskou škodu způsobily ve zdejších lesích bouře 18. prosince 1833, 7. prosince 1868, a velká větrná smršť 12. srpna 1921. Značné škody způsobené sněhem byly 1850, v zimě 1861 a v únoru 1909. Lésní požáry taky způsobují nezanedbatelnou škodu. Připomínají je pomístní názvy jako "Brändelhau" a "Brendellehne". V poslední době došlo k rozsáhlému požáru 25. dubna 1923 na Olivetské hoře.

Poškození lesa hmyzem a zvěří rovněž nejsou vzácností. 1827 a 1828 natropil velkou škodu ve fojteckém polesí kůrovec. V letech 1906 - 1909 jakož i 1921 - 1922 se zde vyskytla ve velkém množství mniška. Housenky tohoto nočního motýla způsobily holožír kvůli kterému musely být velké plochy odlesněny. /V době od července do počátku srpna 1906 poničila mniška v Oldřichově 115 a holožírem, a v r. 1921-1922 54 ha/.

Značná část státního lesa začleněna do obory. Uvnitř obory porosty značně trpí okusem vysokou zvěří. Před zřízením obory zvěř nezřídka přišla na pole rolníků a sežrala jim zaseté plodiny. Na jaře 1772 se zvěř ukazovala na polích tak hojně, že sedláci museli svá pole hlídat. Největší škodu způsobila divoká prasata. V Mníšku údajně jednou zničila celé pole brambor. Poslední divoké prase pošlo v oboře 1923 ve fojteckém lese.

Pokud ještě v našich lesích žili vlci a medvědi, byl vstup do lesa vždy nebezpečný. Poslední vlk, který se v blízkých horách ukázal, byl zastřelen 6. července 1766 ve fojteckém lese. Poslední medvěd byl, rovněž ve fojteckém lese, zastřelen již v dubnu 1741.

Dozor nad lesem

Dohlížením nad panskými lesy bylo v obci vždy zaměstnáno několik hajných. Původně službu v lese konali jen zahradníci nebo maloročníci, kteří zde bydleli, a lov provozovali jen jako vedlejší činnost. Samostatné hájovny tehdy neexistovaly. Podle registru r. 1591 tuto službu tehdy konal sedlák Adam Krause. Později se lovecké řemeslo po dlouhou dobu dědilo v rodině Kratzerových /Kratzert/. Přes sto roků se setkáváme s příslušníky této rodiny, sloužícími jako lovci nebo hajní. V r. 1651 zvolila vrchnost zdejšího sedláka Christopha Kratzerta jako svého hajného; jako takový je uveden i o rok později. O několik let později, 1660 zstával službu hajného jistý Georg Geisler. V první polovině 18. století se setkáváme s vrchnostenským myslivcem Georgem Kratzerem. V únoru 1742 mu zemřel syn Johana Nepomuk, který byl pohřben 15. února v Mníšku. V témže roce

otec následoval svého syna: 2. prosince našel místo svého posledního odpočinku na hřbitově v Mníšku. Georg Kratzer dosáhl věku 78 let. 25. března 1743 byl na mníšeckém hřbitově pochován Johann Franz, sy myslivce Georga Kratzera. O několik let byl hajným Hans Georg Kratzer. Jeho dům získal kolem 1750 Joh. Friedrich Arnold, který jej však 1753 přenechal Joh. Antonu Arnoldovi. V r. 1755 byl Hans Georg Kratzer zproštěn své služby hajného "své povinnosti vizitace revíru nedostál lépe a pilněji, a různé zlodějny konané lidmi z obce včas nezmařil." Kvůli odškodnění dal v zástavu 18. září 1755 svůj půlstatek čp. 20, ke kterému tehdy patřilo i čp. 68. V konšelské knize se po datem 18. září 1755 píše doslova: "Poté co Hans Georg Kratzer, vrchnostenský fořt zde, kvůli letos od různých lidí v obci vykonaných krádežích dřeva a že jako fořt svoji povinnost ve vizitaci revíru lépe a pilněji nevykonával, a takovéto zlodějny nezmařil, je propuštěn ze služby; ale na svoji poníženou žádost ještě ponechán s tím, že by zakrátko nebo za dlouho sledány byly další krádeže dřeva a on byl usvědčen z liknavosti, že netoliko bude stát svým majetkem a jménem /jakožto je svloný a přislíbil tak učiniti/, ale ještě pak zvláště svým zakoupeným a zaplaceným statkem ručiti bude povinován". Ručitelé této smlouvy byli Gottfried Passig a Hans Georg Köhler. Po zániku zástavního práva získal statek 1765 za 350 kop Kratzerův budoucí zeť Hans Christoph Kauofersch. V dubnu 1761 zesnula Anna Marie, vdova po zemřelém Georgu Kratzerovi ve věku 99 let. Tehdy byl Johann Josef Neumann vrchnostenským hajným /Silvanus / v Oldřichově. Koupil 1. listopadu 1761 za 302 fl. 27 kr. domek Hanse Josefa Kratzerta. 29. prosince 1781 prodali dědicové zesnulého bývalého vrchnostenského hajného Georga Kratzera kus pozemku Gottfriedu Kratzertovi, vrchnostenskému revírnímu lovcí zde. Jako svědek této koupě vystupuje rychtář z Filipky Chr. Augsten. Revírní Gottfried Kratzert byl patrně následovníkem panského hajného Hanse Christopa Rösslera který je uváděn 1765. Tento prodal 17. ledna 1765 svůj dům čp. 89 v Raspenavě, kde působil doposud.

Kolem r. 1790 byla ve Filipce postavena hájovna čp. 23. První revírník, který se sem nastěhoval, byl Joh. Gottfried Kratzert, který zemřel 24. listopadu 1806 ve věku 78 let. Po něm - doloženo již 1808 - obýval hájovnu revírník Franz Hausmann, jehož manželka Anna Rosina, rozená Vietze /dcera rychtáře Tobiasa Vietzeho ze Spittelgrundu/, zde 15. dubna 1808 dala život synu Franzi Kajetanovi. Přišel 1814 do Berzdorfu u Frýdlantu, kde 1. března 1840 šel na odpočinek.

Následovník Hausmannův ve Filipce se stává Simon Lange /nar. 1. ledna 1775 v Bunzendorfu čp. 1 jako syn zahradníka Joh. Josefa Langeho/. Byl nej dříve adjunktem v Grafensteinu, od 1806 hajný ve Finkendorfu a nakonec /1813/ hajným na Jizerce. Od r. 1814 působil jako revírník ve Filipce. Oženil se 24. ledna 1804 s Annou Marií Streitovou /nar. 8. července 1779 v Dittersbachu, + 1841, dcerou tamějšího rolníka Josefa Streita čp. 2/. Z tohoto manželství vzešli synové Josef /nar. 19. března 1806 ve Finkendorfu + 21. února 1860 jako revírník v Hermsdorfu/, Wilhelm /nar. 8. února 1813 na Jizerce, Med. Dr. + 5. února 1891 jako univerzitní profesor v Heidelbergu/ a Ignaz /nar. 18. ledna 1815 ve Filipce, + 8. října 1866 v Bílém potoce/. Z jeho dcer se provdala Karolina Anna /nar. 23. července 1817/ 2. června 1834 za fojteckého mlynáře Ferdinanda Krauseho, Franziska 28. listopadu 1826 za fořta Karla Maie a Marie Anna 29. září 1834 za Antona Gahlera z Ober-Berzdorf u Liberce. Simon Lange přišel v prosinci 1835 jako revírník do Raspenavy, 1842 do Grafensteinu, kde 1856 odešel na odpočinek a zemřel 4. listopadu 1866 v Bílém potoce čp. 15. Hájovnu čp. 23 obývali další revírníci: od prosince 1835 do 1. dubna 1841 Karl Appelt /nar. 14. srpna 1803 ve Frýdlantě, zaměstnán od 1824, pak hajný v Grafenstein-Grottau, + 3. dubna 1854/, od 1. dubna 1841 do podzimu 1841 Johann Bäuml /předtím písař ve Frýdlantě, poté revírník v Raspenavě, kde zemřel následkem úrazu 22. listopadu 1842/, 1841 - 16. srpna 1842 Franz Arnold /odtud šel do Hermsdorfu, + 15. října 1855 jako majitel krčmy v Oldřichově/, od 16. srpna 1842 do 13. dubna 1849 Anton Neumann /nar. 1808, zaměstnán od 1829, předtím Lušdorf, pak Andělka, Nové město a Neundorf, ta, penzionován 31. prosince 1870 - ve Filipce mu 19. září 1848 zemřel syn jménem Karel/,

od 1. dubna 1849 do 1. dubna 1850 Anton Schicht /nar. 1803, předtím revírník v Hanychově, + 7. května 1856 ve Frauenbergu/, od 1. dubna 1850 do 1. října 1855 Bernard Weber /nar. 1808 v Neuland, zam. 1. června 1827 jako adjunkt v Bärndorfu, revírník v Novém Městě, 1855 přišel do Kateřinek - Sedmidolí, zemřel v Harcově/, od 1. října 1855 do 1. listopadu 1861 Anton Kluch /nar. 1810, zam. 1. dubna 1832 jako adjunkt v Horce, hajný v Pustínách, pak revírník tamtéž, penz. 1. října 1877 v Jonsdorfu/- ve Filipce mu 16. září 1857 zemřela jeho první manželka Franziska roz. Maierhöfer/, od 1. listopadu 1861 do 1. října 1865 Bernhard Krause /nar. 27. května 1823 v Benátkách n.J., zam. 1851, přestěhoval se 1865 do Raspenavy, + 1. června 1895/, od 1. října 1865 do 1. února 1867 opět Bernard Weber /nar. 1808, penzionován 31. prosince 1879, + v Harcově/, od 1. února 1867 do 1. července 1872 Anton Michler /nar. 25. dubna 1812, zam. 1840, přešel 1. července 1872 do Harcova, + 19. listopadu 1886/ - za jeho éry, dne 20. června 1870 uhořel blesk do nově postavené kamenné hájovny čp. 23, přitom byly zabity dvě krávy - od 1. července 1872 do 1. října 1904 Anton Hirschmann /nar. 1. dubna 1827 v Kunraticích, zam. 1. dubna 1852, penzionován 1. října 1904, + 3. září 1913/. Při dělení revíru Raspenava 1. ledna 1895 byl revírníkovi Antonu Hirschmannovi přidělen nově utvořený revír východně od silnice k Hemmrichu vytvořený z raspenavského horního lesa a oldřichovského horního lesa pod noým názvem "Oldřichov-Raspenava". Oldřichovský Malý revír a mnišecký les připadly k revíru Hermsdorf. Po Hirschmannově odchodu na odpočinek bylo vedení revíru svěřeno 1. října 1904 hermsdorfskému revírníkovi Antonu Hubovi /nar. 27. března 1849 ve Freudenhöhe, zam. 1. července 1868/, který se také 1. července 1905 přestěhoval do zdejší hájenky čp. 23 a odtud 1. ledna 1922 odešel na odpočinek. Na jeho místo nastoupil 1. ledna 1922 jako revírník hajný ing. Ernst Weber z Jizerky /nar. 1879 v Kryštofově údolí, zam. 1. října 1905/, která při zestátnění lesů 30. ledna 1925 přešel do státní služby.

Revírníci v Oldřichově měli přidělené adjunkty: od 1. července 1839 do března 1840 a od března 1840 do 1. února 1842 Franz Hub nar. 1814 v Lemberku, zam. 1839, mezitím v Bedřichově, poté na Nové louce, později hajný v Bunzendorfu, tam penzionován 1. dubna 1881/, od 1. dubna 1841 Josef Weber /nar. 1806 v Kunraticích, zam. 1827, penzionován v Hanychově 1. července 1876, + 6. března 1877/, od 16. února 1843 do 1. dubna 1844 Karl Hausmann /nar. 1823, syn hajného z Berzdorfu Franze Hausmanna, předtím aspirant v Hejnicích, poté adjunkt v Liberci, + 7. června 1889 jako hajný v Kristiánově/, od 1. dubna 1844 Vincenc Růžička z Krnska, 1852 do 1. dubna 1852 August Stephan /nar. 1826, zam. 1845, přišel 1852 jako adjunkt do Nového Města, + 3. února 1894/, od 1. dubna 1852 do 1. ledna 1854 Anton Hirschmann /nar. 1827, zam. 1852, poté adjunkt v ~~Kunraticích~~ Andělské hoře, později revírník v Oldřichově/, od 1. ledna 1854 do 1. dubna 1854 Stanislav Potter /nar. 1828, později v Kryštofově údolí, odstoupil 1. ledna 1856 Bärnsdorf/, od 1. dubna 1854 do 1. ledna 1855 Ferdinand Mützel /nar. 1832, zam. 1851 předtím v Hanychově, poté v Novém Městě, + 29. ledna v Machníně/, od 1. ledna 1855 do 1. dubna 1857 Anton Mieth /nar. 26. července 1833 v Horce, zam. 1853, předtím v Pustínách, poté hajný v Oldřichově, + 28. srpna 1905 v Bärnsdorfu/, od 1. dubna 1857 do 1. dubna 1858 Franz Elstner /nar. 1825, zam. 1. dubna 1950 jako adjunkt v Kráaném lese, předtím adjunkt v Novém městě, poté hajný v Hegewaldu-Hajniště? + 9. dubna 1909, od 1. dubna 1858 do 1. června 1859 Eduard Neuwinger /nar. 1839, zam. 1858, předtím aspirant v Bílém potoce. + 12. února 1912 ve Starém Harcově jako penzionovaný hajný z Hejnic/, od 1. dubna 1859 do 1. dubna 1861 Anton Weber /nar. 1835, zam. 1. září jako adjunkt v Iser předtím adjunkt v Machníně, poté v Kryštofově údolí, + 25. listopadu 1877 jako myslivec v Grafensteinu/, 1861 - 1862 Fraz Rzipa /nar. 1833, zam. 1852 pak v Novém Městě + 4. pros. 1901/, 1862 - 1864 Johann Pohl /nar. 1828, zam. 1851, + 20. dubna 1888 jako hajný v Kriesdorfu/, od 1. dubna 1864 do 15. května 1866 Bernard Hub /nar. 1844, zam. 1864, poté Homí Kryštofovo údolí, penz. 1910 na Smědavě/, od 15. dubna 1866 do 1. února 1867 Josef Weber /nar. 1837 v Hejnicích, zam. 1857, poté hajný v Mnišku penz. 1. dubna 1889 jako hajný v Bulovce-Horních Pertolticích, od 1. února 1867 do

do 15. října 1867 Adolf Posselt /odstoupil 15.10.1867/ od 15. října 1867 do 1. dubna 1868 Heinrich Schauer /dříve adjunkt v Kryštofově údolí a Sednidomcích, později nadlesní hraběte Khevenhüller-Festetitz ve Freudenthalu/, od 1. dubna 1868 do 1. října 1868 Alexander Weber /nar. 3. prosince 1847 v Novém Městě, zam. 1865, poté v Černousích, 1877-1905 revírník v Bärnsdorfu, + 13. února 1921 v Ruprechticích/, od 1. října 1868 do 1. října 1870 Wilhelm Pohl /nar. 1842 v Brandlu, zam. 1861, od 1. října 1870 hajný v Oldřichově/, od 1. října do 1. prosince 1870 Johann Stiller /nar. 1846 v Arnsdorfu, zam. 1865, pak osobní myslivec-Leibjäger hraběte Gondrecourt, + 24. prosince 1902/, od 1. prosince 1870 do 1. října 1875 Josef Pohl /nar. 1847, zam. 1867, stal se 1875 adjunktem v Pustínách + 1930/, od 1. dubna 1877 do 1. října 1881 Eduard Rotta /nar. 1831 v Jičíněvsi, zam. 1851, pak hajný v Dittersbächel, + 4. listopadu 1908 jako penzista/, od 1. října 1881 do 1. dubna 1882 Anton Menzel /nar. 1859 v Luhu, zam. 1881, přišel 1882 na centrální lesnický úřad ve Frýdlantě + 10. srpna 1916 jako lesník/, od 1. dubna 1882 do 1. června 1882 Karl Neuwinger /nar. 11. listopadu na Nové louce, zam. 1881, penzionován jako revírník na Nové louce/, od 1. června 1882-1884 Gottfried Kramer /nar. 1859, zam. 1882, + 12. června 1895 v Novém Harcově/, od 1. května 1884-1895 Emilian Budinský /nar. 1860, zam. 1. května 1884, 1895 přišel do Bílého potoka/, od 1. dubna 1895-1900 Karl Neuwinger /nar. 1862, stal se 1900 hajným-Unterförster na Nové louce, penzionován tamtéž jako revírník/ od 1. října 1900-1903 Eduard Schwan /nar. 1880, zam. 1. října 1900, od 1. října 1900 do 1. října 1902 má dovolenou kvůli vojenské službě, přišel 1903 do hájovny, od 1. dubna 1903-1907 Rudolf Neuwinger /nar. 1877 zam. 1. října 1900, propuštěn 1901 jako hajný v Bulovce/, od 1. ledna 1907 do 1. října 1907 Wolfgang Hub /nar. 1866, zam. 1907, přešel pak na hájovnu Grafenstein, od 1921 revírník v Andělské hoře/, od 15. října 1907 do 1. října 1910 Oskar Bitterlich /nar. 1878, později hajný v Ringenhainu/, od 1. října 1910-1912 Wilhelm Johné /nar. 1888, zam. 1901, adjunkt v Kryštofově údolí, nyní revírník na Nové louce/, od 1. dubna 1912 Richard Pohl /nar. 19. června 1889 ve Fojtce, zam. 1912, nyní revírník v Machníně/, od 1. ledna do 30. června 1921 a od 30. června 1921 do 1. ledna 1922 Rudolf Neuhauser /nar. 1900, zam. 1917, poté kancelista u vrchnostenské správy, v prosinci 1922 přidělen lesní správě Grafenstein a v lednu 1925 lesní správě Frýdlant, 1. dubna 1926 převzat státní správou + 19. května 1929/.

Oldřichovskému revírníkovi bylo vždy podřízeno několik hajných, kteří v dřívějších dobách bydleli v soukromých domech. Teprve v průběhu první poloviny 19. století byly i pro ně postaveny dvě hájovny, z nich jedna ve Filipce /čp. 37/, druhý na Butterbergu v části Pily /Brettmühle čp. 100/. O dřívějších hajných se do současnosti zachovaly jen kusé zprávy.

Ve Filipce žil 1787 vrchnostenský fořt /Axtförster/ Joh. Anton Ressel /nar. 1758/; patřil mu dům čp. 10, který zakoupil 31. května 1773 za 121 kop od Hanse Josefa Seibta. 27. dubna 1803 mu zemřela manželka Veronika a 13. března 1805 dcera Terezie. Jeho druhá manželka Anna zemřela 29. července 1812, stará pouze 39 let. Brzy po r. 1812 se stal revírníkem v Pustínách, kde se po třetí ožehil a to s Josefou Krausovou dcerou učitele Antona Krause s Arnsdorfu. Později ve Filipce působil několi lokálních adjunktů se službou lesníka, bydleli v soukromém domě. Tuto službu vykonával od 1. dubna 1849 do 1. dubna 1852 Josef Plischke /nar. 1819, předtím adjunkt v Liberci/, přišel 1852 jako hajný na Drachberg /Dračí vrch?/, "Dreitannen" = tři jedle/ ve Fojtce. 1. dubna 1857 šel na odpočinek jako lesník v Libwerdě. Na jeho místo přišel 1. dubna 1852 jako lokální adjunkt Heinrich Echinger, nar. 25. ledna v Grottau, zam. 1847, který odešel 1. ledna 1855 jako lokální adjunkt do Lubokei-Heinersdorf; jako hajný v Kunraticích u Frýdlantu byl 1. října 1893 penzionován.

Mezitím byla ve Filipce postavena hájovna "u kříže" čp. 37. Ve druhé polovině 19. století zde žil Wenzel Stephan /nar. 1822, zam. 1844/. R. 1852 přišel jako lokální adjunkt do naší obce, 1. dubna 1857 byl povýšen na hajného a 1. dubna 1859 se stal hajným v oboře /Tiergartenförster/ v části Pily. Hájovna čp. 37 zůstala do r. 1887 trvalým bydlištěm pro hajného. Po přestěhování Wenzela Stephana zde bydleli: od 1. dubna 1859 do 1. dubna 1861 Auguste Stephan /nar. 1826, zam. 1845, předtím na Malé straně, + 3. února 1894 v Ketten jako penzionovaný revírník/, od 1. dubna 1865 do 1. dubna 1866 Franz Rzippa /nar. 1833, zam. 1852, přišel 1866 do Hohenecku, + 4. prosince 1901/, od 1. dubna 1866 do 1. dubna 1870 Karl Hausmann /nar. 1823 v Berzdorfu, zam. 1843, odesel 1870 do Dolní Raspenavy, + 7. června 1887 v Kristiánově/, od 1. dubna 1870 do 1. října 1874 Anton Potmischil /nar. 1842 v Badetz, zam. 1861, od 1874 v Bílém potoce-Zadní studánce, + 16. ledna 1906 v Hejnicích jako penzionovaný machnínský hajný/, od 1. října 1874 do 1. října 1880 Josef Weber /nar. 1837, zam. 1857 bydlel od r. 1877 v hájence u kříže, přešel 1880 do Ruppersdorf, penzion. 1. dubna 1889 jako hajný v Bulovce/, od 1. října 1880 do 1. dubna 1881 Josef Pohl /nar. 14. března 1847 v Bulovce, zam. 1867, bytem u kříže, penzionován 1. dubna 1902 jako hajný v Rudolfově, + 17. listopadu 1930 v Machníně/, od 1. dubna 1881 do 1. dubna 1882 Johann Weber /nar. 1848, zam. 1870, pak hajný na Dračím vrchu, + 15. prosince 1918 jako penzista v Hejnicích/, od 1. dubna 1882 do 1. dubna 1884 Oskar Weber /nar. 6. července 1851 v Oldřichově, zam. 1872, + 8. září 1912 jako hajný v Johnsdorfu/, od 1. dubna 1884 do 1. října 1885 Eduard Neuwinger /nar. 30. března 1857 v Kateřinkách, zam. 1876, přišel 1885 do Hejnic, + 22. února 1925 v Černouších jako penzionovaný revírník/ a od 1. října 1887 Heinrich Krause /nar. 1858, zam. 1. října 1878, přesídlil 1887 do Kristiánova, penzionován 1. ledna 1926 jako revírník v Hejnicích/. Na jeho místo nastoupil 1. července 1887 hajný Johann Morche /nar. 1846, zam. 1. července 1887, + 4. května 1907/.

V Oldřichově samotném již v 18. století sídlil kromě revírníka i hajný. Jména mnoha starších hajných jsme již uvedli. Jeden ze zdejších hajných dohlížel na vory na Jeřici. Jako panský hajný "přes vory"/Flössförster/ tu byl 1801 Anton Kratzer, každopádně jeden z rodiny Kratzerových, jejíž členové zde byli činní jako hajní a lesníci. Několik let poté byl ve službě v Oldřichově panský hajný Anton Tschiedel, syn vrchního hajného Antona Tschiedela z Luha; bydlel v domě čp. 79. Ve třiceti letech se 30. října 1810 oženil s Apolenou Hanischovou, dcerou arnsdorfského sedláka Josefa Hanische. 10. prosince 1811 mu zemřela dcera Marie Anna. Penzionován byl 16. února 1843 jako hajný v Rudolfově. V letech 1813 a 1817 je uváděn Adam Funke /nar. 1771 v Předláních/ jako hajný /Gewehrförster/ v Oldřichově.

V padesátých letech sídlil i na Malé straně panský hajný. Tam žil od 1. března 1852 do konce prosince 1854 lokální adjunkt August Stephan /nar. 1826, zam. 1845 předtím adjunkt v Habendorfu/; byl povýšen na hajného, 1859 se stal hajným na Hemrichu, 1. dubna 1859 se stal hajným na ~~XX~~ Hemrichu a 1. dubna 1861 v téže hodnosti odešel do Ferdinandova. Zemřel 3. února 1894 jako penzista v Kettenu u Grafensteinu. 1. října 1893 odešel na odpočinek jako revírník v Passu. V době od 1. dubna 1857 do 1. dubna 189 žil v Oldřichově hajný Wenzel Stephan /nar. 1822, zam. 1844, ~~XXXXXX~~ od 1852 lokální adjunkt zde, přišel 1859 na Pily, + 16. listopadu v Rudolfově/. Od 15. února 1859 do 15. února 1865 bydlel na Malé straně hajný Franz Straube /nar. 1826, zam. 1846/, po něm byl v téže funkci přeložen do Dittersbächel a zemřel 15. listopadu v Passu. Po něm na Malé straně nějaký čas nebyl žádný hajný, službu hajného zastával lesník stacionovaný jinde. Teprve později byl zaměstnán vlastní hajný. Od 1. října 1882 do 1. dubna 1889 působil na Malé straně hajný Franz Rzippa /nar. 1833, zam. 1. dubna 1852 ~~XX~~ nebo 1. dubna 1861/, který přišel 1889 do Lukášova a 4. prosince 1901 zemřel. Jeho místo obsadil od 1. dubna 1889-1894 hajný Heinrich Krause /nar. 1859, zam. 1. října 1878, který poté obsadil hájovnu na Kratzerhübelu.

V oukorném domě v části Pily bydleli lesníci: od 15. dubna 1845 do 8. října /1. listopadu/ 1847 ~~XXX~~ Hajný Anton Michler /nar. 25. dubna 1812 zam. 1840, dříve v Černousích, poté Hanychov, penzionován 31. prosince 1881 jako revírník v Johnsdorfu, + 19. listopadu 1886/, od 1. dubna 1852 do 1. dubna 1857 August Netscheda /nar. 1817 v Kateřinkách, zam. 1840, předtím lokální adjunkt v Seifersdorfu, poté hajný v Ober-Berzdorfu, penzionován 1. dubna 1891 v Nieder-Berzdorfu u Kettenu/, od 1. dubna 1857 do 15. února 1859 Anton Mieth /nar. 1833 v Horce, zam. 1853, předtím adjunkt v Oldřichově, poté hajný v Bílém potoce, + 28. srpna 1905 jako revírník v Bärnsdorfu-Heinersdorfu/, od 1. dubna 1859 do 1. dubna 1864 Wilhelm Neumann /nar. 1834, zam. 1854, předtím adjunkt v Johnsdorfu, poté hajný v Bedřichově, od 1865 revírník v Sopot/, od 1. dubna 1864-1. května 186 Bernard Gahler /nar. 1814, zam. 1839, přišel 1866 do Schönbachu, + 7. dubna 1871 v Andělské hoře/, od 1. května 1866 do 1. října 1870 Felix Böhm /nar. 16. června 1839 v Liberci, zam. 1859, odešel 1870 do Lemberka + 18. dubna 1900 v Olbersdorfu/, od 1. října 1870 do 1. dubna 1872 Wilhelm Pohl /nar. 1842 v Brandlu, zam. 1861, přišel 1872 do Nieder-Berzdorf, propuštěn 1. července 1884 jako hajný v Bílém kostele/, od 1. dubna 1872 do 1. prosince 1874 Gustav Bitterlich /nar. 1843 ve Waltenu, zam. 1862, přišel 1874 do Hajniště, penz. 1. října 1912 jako revírník v Novém Městě/, od 1. prosince 1874 do 1. ledna 1877 Karl Fritsch /nar. 1846 v Grottau, zam. 1864, přišel 1877 do Předlánců, + 6. března 1881 v Kryštofově údolí/, od 1. ledna 1877 do 1. dubna 1881 Karl Sachers /nar. 1844 v Heinersdorfu, zam. 1864, od 1881 v Bulovce, + 1. dubna 1924 v Ruprechticích jako penzionovaný hajný Kateřinek/, od 1. dubna 1881 do 1. dubna 1886 Anton Michler /nar. 6. září 1846 v Oldřichově, zam. 1865, přišel 1886 do Ruprechtic, tam + 5. dubna 1928 jako penzista/ a od 1. dubna 1886 do 1. dubna 1894 Oskar Weber /nar. 1851, zam. 1. ledna 1872, poté v Görsbachu, + 8. září 1912 v Johnsdorfu/. Po jeho odchodu bylo místo hajného v Pilách zrušeno.

Jako hajní v hájovně čp. 100 byli: od 1. dubna 1844 do 1. dubna 1849 lokální adjunkt Karl Demuth /nar. 1811, zam. 1836, předtím adjunkt v Liberci, poté hajný v Luhu, Schönbachu a Bulovce/, od 1. dubna 1850 do 1. dubna 1854 Franz Wunderlich /nar. 1822 v Kopidlně, zam. 1845, předtím adjunkt na centrálním lesnickém úřadě, poté hajný v Dolním Kryštofově údolí, později vrchní hajný, + 13. února 1899/, od 1. dubna 1854 do 1. dubna 1859 Anton Pohl /nar. 11. května 1811 v Bílém potoce-Zadní studánce, zam. 1836, předtím Hejnice, poté Bílý potok, penzion. 30. září 1881, + 29. května 1884/, od 1. dubna 1859 do 1. dubna 1864 Wenzel Stephan /nar. 1822, zam. 1844, potom hajný ve Spittelgrundu, + 16. listopadu 1879 v Rudolfově/, od 1. dubna 1864 do 1. dubna 1866 Nikolaus Kintzl /nar. 1831 v Schatalka, zam. 1851, přišel 1866 do Arnsdorfu, + 1. listopadu 1883 jako revírník v Bílém potoce/, od 1. dubna 1866 do 1. dubna 1868 Franz Potmischil /nar. 1826 v Brodci, zam. 1848, poté ve Frauenbergu, + 26. dubna 1913/, od 1. dubna 1868 do 1. října 1871 Franz Tietze /nar. 1824, zam. 1847 přišel 1871 do Hraničné, propuštěn 31. prosince 1875/, od 1. října 1871 do 1. ledna 1874 Franz Elstner /nar. 1825, uam 1850, od 1874 v Ruprechticích, + 9. dubna 1909 v Schönwaldu/, od 1. ledna 1874 do 28. září 1878 Karl Stephan /nar. 1848, zam. 1867, sál se 1878 hajným v Luhu, + 7. dubna 1897 jako hostinský ve Frýdlantu/, od 1. října 1878 do 1. dubna 1881 Anton Förster /nar. 1835, zam. 1857, odešel 1881 do Berzdorfu, + 7. června 1912 v Luhu/, od 1. dubna 1881 do 1. ledna 1884 Eduard Weber /nar. 1850, zam. 1874, pak Ferdinandov, + tamtéž 16. srpna 1904/.

V hájovně na Kratzerhübelu /čp. 100/ bydleli: od 1894 do 1. října 1909 hajný Heinrich Krause /nar. 1858, zam. 1878, pak revírník v Hejnicích, penz. 1. října 1925, + 16. května v Grottau/, od 1. října 1909 do 1. ledna 1910 hajný Alois Eder /absolvent Vysoké školy pro kulturu půdy ve Vídni, nar. 1879, zam. 1. července 1902, nyní ve státní službě v Rakousku/, od 1. ledna 1910 do 4. listopadu 1911 hajný Wilhelm Hub /nar. 22. března 1880 v Praze, zam. 1899, pak Luschorf a Machnín, od 1. dubna 1927 revírník v Bulovce/, od 1. srpna 1912 do 1. ledna 1919 Adolf Sachers /nar. 15. září 1888, zam. 1. ledna 1908, předtím adjunkt ve Fojtce, přišel začátkem ledna 1919 jako hajný do Heinersdorfu a 1. ledna 1923 jako revírník do Andělské hory/. Na jeho místo nastoupil hajný Reinhold Stärz /nar. 5. ledna 1880, zam. 1. listopadu 1905, zde od 1. ledna 1919/.

Od zrušení postu lesníka je v Oldřichově několik hajných. Jako hajný na Hemmrichu k u kříže byl zaměstnán 1. dubna 1861 Anton Ressel /nar. 1822/ syn pustinského myslivce Antona Ressela, který byl propuštěn 1. října 1874. Jeho místo zastával od 1. října 1874-1877 adjunkt Johann Stiller /nar. 1845, zam. 1865, předtím osobní myslivec hraběte Gonrecourt, přišel 1. dubna 1877 jako adjunkt na Jizerku, + 24. prosince 1902 jako lesník v Johnsodrfu.

Na Malé straně byl zaměstnán 1. ledna 1880 jako hajný Josef Hübner /nar. 14. června 1828/, který zemřel 28. října 1896. Jeho nástupcem byl hajný Stefan Schubert /+ 7. září 1923 jako penzista ve Ferdinandově, 71 let/.

Hajný Heinrich Maaz /nar. 1872, zam. 1. ledna 1919/, Ferd. Lange /nar. 1859, zam. 1. října 1900, od 1. ledna 1924 lesník/, Gustav Semtner /nar. 1889, zam. 1. října 1913, přišel 1. dubna 1921 do Rudolfova/, Josef Jomrich /nar. 1885, zam. 1. dubna 1912/, Adolf Scholz /nar. 1879, zam. 1. prosince 1915/.

Oldřichovskému revírníkovi byli podřízeni také lesníci stacionovaní v blízkém Mníšku. Jak bylo možné zjistit působili zde jako lesníci: kolen 1640 a ještě 1651 Christoph Tschiedel /později nadlesní v Luhu/, 1658 a po 1706 Georg Geisler, 1727 Georg Löffler, 1737 a ještě 1748 Franz Pietsch, 1772 - 1778 Franz Pietsch /syn předešlého/, 1778-1816 Benedikt Pietsch /syn předešlého/, 1816 - 1816 Gottfried Tschiedel /+ 27. dubna 1827/, 1827 Ignaz Suchanek, 1828 - 1840 Josef Tschiedel /poté v Bedřichově, tamtéž pazonoř 16. února 1843/, 1840-1843 Franz Posselt /nar. Kriesdorf, předtím lokální adjunkt ve Wetzwalde, pak lesník v Začíní studánce-Bílém potoce, penz. 1. dubna 1853 v Ober-Betzdorfu/, 1843-1847 Bernard Müller /nar. 20. kvě 1800, zam. 1832, přišel 1847 do Schönbachu, propuštěn 3. července 1860 v Hranické/ a 1847 - 1853 Friedrich Weber /nar. 1817, pak lesník v Hajnicích + 31. srpna 1882 v Neulandu/. Za doby posledně jmenovaného byl post lesníka přemístěn do Filipky /čp. 3/, kde pak byl 1. ledna 1880 zrušen. Působili tam lesníci Josef Tschiedel /1853-1855/, Ferdinand Lichtenekner /1855-1858/, Stefan Pohl -/1858-1865/, Heinrich Echinger /1865-1867/, Josef Weber /1867-1870/, a Robert Ringelhain /1870-1880/.

V části Görsbach také byl do r. 1915 lesník. Nebyl však porřizen oXXXXX oldřichovskému ale fojteckému revírníkovi. Hájenku v Görsbachu - čp. 241 /dříve 117/, ~~xxx~~ nechala vrchnost postavit 1821. Cena stavby včetně stavebního dříví byla vyčíslena na 652 fl 17 kr. Od r. 1829 patří státu. Ještě než byl postavena, byl v Görsbachu fořt. Uvádí se v letech 1806-1814 Valentin Hochreiter, který se potom stal revírníkem v Novém Městě p.Sm. V hájence žil nejdříve od r. 1821 lesník A. Krause. Jeho nástupcem ~~xxx~~ byl od 1826 do 1. října 1836 lesník Joh. Karl Mai /nar. 1799, syn harcovského revírníka Antona Maie +28.3.1826/. Oženil se 28. května 1826 s Franziskou Langeovou /dcerou oldřichovského revírníka Simona Langeho/ se kterou měl děti: Karl /nar. 10. dubna 1827, + 29. ledna 1878 jako revírník v Machníně/, Wilhelm /nar. 27. července 1829/, Eduard Franz /nar. 30. ledna 1833/ a Franziska Karolina /nar. 8. března 1835/. V Oldřichově zdědil domek čp. 106, který mu byl přiřčen 4. října 1834, kterou ale již 18. října 1834 za 400 fl. prodal Franz Pradem z Fojtky. V r. 1836 přišel jako revírník do Nového Harcova, kde ale byl koncem července 1842 propuštěn. 15. února 1843 byl opět vzat do vrchnostenské služby jako lesník v Pustínách, odtud přešel 1844 jako lesník do Kryštofova údolí, odtud 1847 do Bunzendorfu a 1855 do Olbersdorfu, nakonec byl 1858-1864 revírníkem v Haben-dorfu. Jeho nástupci v Görsbachu byli: od 1. října 1836 do 16. února Florian Pohl /nar. 1808, zam. 1839, pak revírník v Johnsodrfu a Noém městě/ od 16. února 1843 do 1845 Franz Josef Michler /nar. 14. května 1811 v Ringelhainu, zam. 1840, později ve Finkendorfu a Nieder-Berzdorfu/, od 15. dubna 1845 do 1. ledna 1847 Bernard Hub /nar. 1803, zam. 1829, pak v Kunratičích, + v březnu 1867 v Grottau jako penzionovaný revírník Johnsodrfu/ od 1. ledna 1847 do 1848 Josef Sachers /nar. 1808, zam. 1831, +25. května 1877 jako penzionovaný revírník v Machníně/, od 1848 do 1. května 1851 opět Bernard Hub /nar. 1803, poté revírník v Noém Městě, dále revírník v Neundorfu a Johnsodrfu, + v březnu 1867/, od 1. května 1851 do 1. dubna

1861 Josef Richter /nar. 1824 v Dolním Hanychově, přišel 1861 do Dolního Oldřichova, později revírník v Bílém potoce, Pustínách, Černousích a Dolním Oldřichově, + 18. listopadu 1897 jako penzista ve Frýdlantu/, od 1. dubna 1861 do 1. dubna 1863 Bernard Hermann /nar. 12. prosince 1821 v Kunraticích zam. 1843, poté v Hejnicích, penz. 1. dubna 1891 v Luhu, + v Libverdě/, 1. dubna 1863-1872 Anton Hirschmann /nar. 1827 v Kunraticích, zam. 1852, poté revírník v Oldřichově/, od 1. července 1872 do 1. dubna 1882 Anton Gahler /nar. 1839 v Ober-Berzdorfu, zam. 1861, pak Raspenava, později revírník v Bílém potoce a Hanychově, penz. 1. ledna 1913, + 5. června 1926/, od 1. dubna 1882 do 1. dubna 1886 Karl Hausmann /nar. 1823 v Berzdorfu, zam. 1843, pak Kristiánov, + tamtéž 7. června 1887/, od 1. dubna 1886 do 1. dubna 1894 Franz Pietsch /nar. 1841 v Schönbachu, zam. 1864, pak revírník na Nové louce, + 13. dubna 1916/, od 1. dubna 1894 do 1. dubna 1903 Oskar Weber /nar. 4. července 1851 v Oldřichově, zam. 1873, přišel 1903 do Johnsdorfu, + tamtéž 8. září 1912/, od 1. dubna 1903-1909 Emilian Budínský /nar. 1860, zam. 1884, pak Beřřichov/, a od 15. dubna 1909 - 1914 Emál Weber /nar. 1863 zam. 1903 + 28. září 1915 u Lawronu ve Volyni na následky střelné rány do hlavy utržené 24. září 1915/. Po weberově smrti bylo místo lesníka zrušeno a změněno na místo hajného. Prvním hajným byl od března 1916-1921 Josef Ehrlich /nar. 1877, zam. 1. října 1919, t.č. Ferdinandov/, Od 1921 zastává místo hajného Emil Siebeneicher /nar. 7. února 1883 ve Fojtce/, který po zabrání fojteckého revíru byl vzat do státní služby.

Kromě lesníka byl v Görabachu v polovině 19. století ještě lokální adjunkt, který bydlel v soukromém domě. Jmenování byli: od 1. dubna 1852 do 1. ledna 1854 Eduard Stoy /nar. 1825 v Zeidleru, zam. 1848, pak lokální adjunkt v Spittelgrundu, 1874 emigroval do Ameriky/, a od 1. ledna 1854 do 1. května 1856 Franz Tietze /nar. 1824, zam. 1847, pak lesník v Kunraticích, propuštěn 31. prosince 1875 jako lesník v Hranické/. Jeho místo zastával od 1. května 1856 do 1. července 1861 lesník Nikolaus Kintzl /nar. 1831 v Schatalka, zam. 1851 poté lesník na Dračí hoře, + 1. listopadu 1883 jako revírník v Bílém potoce/.

Spukromé /selské/ lesy zaujímají plochu 116,7792 ha. Zdaleka se v nich nehospoďarí tak racionálním způsobem jako ve vrchnostenských nebo státních lesích. Stále se tu mnohé zanedbává, zejména včasná výsadba na vzniklých pasekách. Lesní puch, kterým dříve trpěly selské lesy, v novější době ustává, neboť už se více dbá na zákony na ochranu lesa.

R. 1722 se konalo přezkoušení katastru z r. 1713. V Oldřichově se naměřilo 20 provazů /Seil/ lesa - jeden provaz značil plochu lesa o délce 1 šířce 18 sáhů/. Kniha katastru 1785 uvádí v Oldřichově 1487 jiter 761 čtverečních sáhů lesa.

Lov.

Lov byl dříve výsostně právo vrchnosti. Poddaným bylo přísně zakázáno chodit do lesa nebo do polí s puškou střílet zvěř nebo ptactvo. Neuposlechnutí se trestalo velice přísně. Bylo povoleno pouze chytání divokých zvířat vlků, medvědů, rysů a dvoukých koček, což ještě vyneslo nějakou odměnu.

Při panských honech museli poddaní z větší části vsi nosit sítě a jiné lovecké potřeby, které taky umísťovali a stavěli a také dělali nadháněče. Jen v některých vsích by li poddaní osvobozeni od této lovecké roboty, museli za to ale platit dan z lovu. K těmto vsím patřil i Oldřichov. Danový registr z r. 1603 uvádí, že každý sedlák z naší vsi platil 6 argentů lovčí daně / 24 argentů činilo jeden tolar, po r. 1614 se na den platilo 6 argentů, Oldřichov tehdy platil za 23 dnů 5 šilinků 54 grošů 6 feniků. Mníšek za 24 dnů 6 šil. 10 gr. 2 fen. a Olbersdorf za 27 dnů 6 šil. 56 g. 4 fen./.. Pod datem 2. října 1603 je zaznamenáno, že kromě Oldřichova stejný obnos odváděli také v Nieder-Weigsdorf, Albrechticích, Mníšku a Bulovce, při počtu 133 sedláků celkem činila tato dan v těchto obcích celkem 34 tolarů 18 grošů. Podle urbáře 1631 mělo všech 22 sedláků z obce odvést celkem 6 fl. 36 kr., na jednoho sedláka připadalo 15 gr 3 fen. Čižba byla povolena proto zaplacení určitého poplatku. Koncem 18. století byla číhadla na Špičáku a "langer Brand".

Rok 1848 přinesl obce spolu se samosprávou právo lovu na selských pozemcích. Paragraf 7 císařského patentu ze 7. března 1849 zavazoval každou obec, aby honitbu na selských pozemcích buďto pronajala jako celek, anebo ji nechala vykonávat zjednaným odborníkem. Oldřichovská honitba byla dlouhá léta pronajata vrchnosti; ta platila nakonec 85 fl. ročně a koncem r. 1895 smlouva s vrchností uplynula. 13. srpna 1895 s lovecký výbor pronajal honitbu za 135 fl. libereckému agentu Hermannu Secheovi. 1898 ji pronajal zdejší rolník Franz Richter z čp. 50 společně s některými dalšími obyvateli obce.

Obecní honitba zaujímá plochu 588 ha.

V okolních panských revírech zůstalo právo lovu až do zestátnění vrchnosti. Na ochranu polí ale musela zřítit oboru. Obora /Tiergarten/ z r. 1851 má plochu 9662 jiter neboli 5560 hektarů a obvod 42097 metrů. Ohrada zpočátku měla 11180 dvousáhových polí plotu a stejný počet zulových sloupů. V této ohradě bylo původně 64 vrat a 14 vrátek, později se počet vrat snížil na 53, vrátek ale přibyla na 51. Toto oplocení, které bylo zhotoveno za 4 1/2 měsíce, si vyžádalo náklad 21.461 fl. 45 kr., vedle z Fojtky na Dračí vrch a dále podél silnice z Kateřinek do Rudolfova až do Bedřichova, odtud k Blatnému rybníku, přes Blatný vrch /Blattberg/ u Kamenice na svah Holubníku a Ptačích kup, poté roklí Malého Štolpichu do Ferdinandova, pak k hájence /Dammjägerhaus/ v Raspenavě a odtud nahoru na Hemmrich a do Görsbechu a Fojtky.

Zvěř v této oboře je v zimě přikrmována na více místech kukuřicí, boby /fazolemi/, vikou, kaštany a senem.

Ve fojteckém revíru byla až do 1902 past, kterou zřídil hrabě Eduard Clam-Gallas. Za tuhé zimy, kdy je zvěř krotší, zde býval odchyceno 6-10 kusů vysoké, která byla převezena do Pardubic na parforsní hony. Past stávala nedaleko zrušené pily čp. 252 a to na louce ležící poněkud stranou cesty vedoucí do Fojtky. Dnes tam je nový seník a krmelce. Past byla zcela zvláštní zařízení. Směrem k cestě stál 12 metrů dlouhý a 4 metry široký seník s daleko přesahující sedlovou střechou. Směrem k lesu sousedil menší ~~oplocený prostor~~ oplocený prostor, na který navazovala větší oplocenka. Oba prostory byly oploceny 4 metry vysokým plotem. Jejich společná délka činila 28 m, z čehož na menší plochu připadalo asi 5 metrů. Větší plocha měla tvar půlelipsy, jeho největší šíře byla 15 m, a bylo v ní umístěno deset krmelců. Seno v nich přilákalo vysokou, která se do prostoru dostala přes troje vrata. Když byla zvířata uvnitř byla vrata uzavřena pomocí dlouhých provazů ze skrytého místa v seníku. Provazy byly vedeny pomocí kladek. Zvěř pak byla jednotlivě vpouštěna přes dvoje jedenapůl metru vysoká vrata na menší oplocenku ve tvaru lichoběžníku, kde byla kontrolována. Slabé kusy byly vypuštěny zpět dvěma postranními, 1 m širokými vraty. Zvěř, která se jevila jakokvalitní, běžela otvorem, krytým chvojím, do chodby /Schlauch-hadice/ pod pozorovatelnou v seníku. Dvoje posuvná vrata umožňovala, že mohlo projít vždy jenom jedno zvíře. Přes síť pak pak zvířata došla jednotlivě do beden umístěných na konci chodby. Bedny byly 1,70 dlouhé a měly výšku zvěře, na obou stranách měly po dvou šoupatech, kterými bylo možno zvěři odebrat parohy. Takto chycená zvěř pak byla dodána na hony.

Rybářství

Stejně jako lov bylo i rybaření v dřívějších dobách výsadou vrchnosti. Jeřice, neboli jak je dříve uváděna, Mníšecký potok, byla již 1552 uvedena jako rybný potok, a v registru z r. 1631 se uvádí, že Mníšecký potok, který pamení "v hoších za Oldřichovem", ale je "upotřeben v Liberci" obsahuje psuhy. Chytání ryb a raků v panských vodách bylo všem poddaným zakázáno. Kdo neuposlechl, toho stihl přísný trest. Při umolňování pozemků r. 1851 Oldřichov nevykoupil pozemky svého potoka a jeho přítoků a tak lze vysvětlit, že vrchnost až donečasně jako jediná byla oprávněna rybařit ve zdejších potocích, resp. že mohla nechat rybařit hajného, lesníka nebo nějakého jiného panského úředníka. 1894 zažádala obec o přenechání práva rybolovu za mírný poplatek, žádost neměla úspěch, způsobila však, že vrchnost od 1895 rybolov v místním potoce propachtovala.

Budiž zde uveden zápis v místní konšelské knize z r. 1895, a to v doslovném znění, je totiž zajímavý z kulturněhistorického hlediska. "Vrchnost má v celém okrese /Frýdlant/ vodní a rybolovné právo. Kdo chce postavit stavídko, musí si získat právo na vodu /Wasserrecht/, kdo chce veřejně chytat ryby, musí být nájemcem. Až do této doby vrchnost pronajala všechny potoky a vodstva zčásti nebo zcela obyčejně jednomu lovcí se vším všudy za 6 až 10 zlatých. Dříve se lidé moc nestarali o ryby. Těch pár lidí, kteří rybařili ze záliby mohlo lovcí pomáhat s rybolovem, a když měl lovec dost ryb, mohli chytat na vlastní pěst. Bylo dosti ryb, a kdo kupoval ryby? Nikdo! Dnes je ovšem jinak. V libereckém okrese si některé obce při posledním ~~okresu~~ uvolňování 1848 /správněji 1851/ získaly pro sebe taky právo rybolovu. Ve frýdlantském okrese se toto propáslo. Při poslední opravě v pozemkových knihách /Grundbuchstegelnung/ se o to nikdo nestaral, a tak právo zůstalo vrchnosti. Nyní by ovšem bylo od vrchnosti nemoudré, kdyby jen tak chtěla toto právo postoupit. Ovšem je to zajímavé. Když přijde velká voda, tak se nikdo nestará o škodu; když voda sebere kus břehu nebo spadne stěna, tak se musí starat majitel pozemku, časově i finančně. Je-li ale ve vodě rybička, tak patří někomu jinému! Naše vody byla a doposud je příznivá pro ryby. Přestože se hodně rybařilo - s povolením i bez - jsou tu ryby pořád. Na prvním místě jmenujme pstruha, který se v Liberci platí 1 fl. 70 kr. nebo 3 K 40 h./ 1 libra kapra se 1725 platila 6 kr., celý kapr 14 kr., 1 libra štiky 12 kr./.. Vzácnější je mník. Je nesmírně dravý, rychle roste a občas je chycen na udici mezi stavidlem pily p. 47 a čp. 5. Pak je tu ještě mihule, střevle a hlaváč, ty tři druhy se nechytají. Střevle byly ve velkém množství všude v potoce až do požáru pily Franze Neuhausera /čp. 161/, voda se tuze moc ohřála a usmrtila plůdek, a rybička už se tu neobjevuje. V Mníšku ji lze nalézt. Dříve pý se tu chytali i úhoři. Když skončí doba hájení, tak se chytají pstruzi hlavně na udici. Pan lovec taky rozdával rybářské lístky. Při chytání ryb se musí vkročit na pozemek. To se mnohým nelíbí, nechtějí dovolit vstup. Kvůli tomu už dokonce i u piva padlo mnoho zlých slov. 1894 tedy rozhodl obecní výbor, že požádá vrchnost o přenechání práva rybolovu. 1895 bylo obci sděleno, že 15. srpna budou vody propachtovány, a že budou přijímány žádosti. Přesto obec právo rybolovu nedostala, bylo přenecháno panu přednostovi Eduardu Geislerovi za 20 fl. /40 K/. Brzy se musí ukázat, zdali se změny rybiho nájemce vzešlo něco dobrého i pro chov ryb a pro majitele pozemků kolem potoků."

Remesla v obci

Poloha vesnice v horách přinesla sebou to, že již záhy sem našla cestu nejružnější řemesla od dřeva. Spotřební řemesla tu byla jen řídko zastoupena. Mlýn na obilí tu nebyl, rolníci jezdili do mlýny v Mníšku. Později postavený mlýn opět zanikl, aby znovu vznikl koncem 18. století. Ale ani tento mlýn se neudržel, protože r. 1889 byl přeměněn na továrnu. I dva novější mlýny /čp. 22 a 161/ byly brzy přeměněny na továrny. Kovárna je ve vsi doložena již 1619. Význam tu vždycky měla píla. Jako výčep piva, vína a kořalky v dávnějších dobách sloužila jen krčma čp. 6. Stejně jako pohostinství, taky řemesla zabývající se potravinami a ošacením, se zde rozvinula až v 19. století, které vůbec přineslo značný rozvoj řemesel. Listina z makovice mníšického kostela uvádí skromně: "Obyvatelé farnosti se nyní živí částečně ještě tkalcováním, zčásti obchodem se dřevem, zčásti z výnosů svých nepřilíš úrodných pozemků a z chovu dobytka." Zpráva r. 1828 uvádí v Oldřichově 1 mlýn, 4 pily a 5 bělidel příze. R. 1890 měla obec spolu s Hemmrichem již 114 živností a to v Oldřichově: 3 ševce, 7 krejčích, 6 truhlářů, 3 kováři, 7 pekařů, 7 výrobců beden, 19 obchodníků dřívím, 8 hostinských, 1 soukeník, 2 výrobce hrábí, 2 kameníci, 7 kramářů, 3 řezníci, 2 výrobci sádrových figurek, 2 koláři, 1 řemenář a sedlář, 1 obchodník se střívkou, 1 obchodník s ovsem, 2 stoupy a 7 pil; a ve Filipce 1 švec, 2 pekaři, 3 obchodníci dřívím, 3 hostinští, 1 výrobce beden, 1 kramář, 1 obchodník s ovsem a senem a 1 tkalcovský faktor. V r. 1902 bylo v obci 220 zemědělských a 108 remeslnických průvazů a 26 domácích dělníků.

Pohostinství

Nejstarším výčepem byla krčma čp. 6. Nápoje muse šolc odebírat z panského pivovaru a vrchnostenské palírny /r. 1611 se mezi "konzumně nesilná: šími" odběrateli vrchnostenského piva objevuje obec Mníšek/. Za oprávnění čepovat pivo a pálenku musel šolc ročně odvádět vrchnosti roční daň. Důvody k pitkám se našly i za "starých dobrých časů". Při uskutečnění koupí se v krčmě počával litkup. Také rodinné oslavy, křtiny, svatby a pohřby se vždy konaly ve vesnickém šenku. Větší pitky byly o velkých svátcích, zejména v masopustě a o posvícení, což byly vlastně dožínky. Chudí i bohatí se účastnili radovane, spojených s těmito svátky. Protože počet nádobí byl omezený, muselo z jedné sklenice vždy pít více lidí. R. 1800 disponovala krčma čp. 6 pohými 10 pivními sklenicemi. Krčmu ve Filipce dříve rádi navštěvovali formani a pocestní zejména proto, že to byla poslední štace před vstupem na Frýdlantsko. Tak je možno vysvětlit, že tam měli více sklenic než v oldřichovské krčmě. Kupjí smlouva týkající se Hemmrichšenu z 24. října 1760 uvádí mezi příslušenstvím /kromě kompletního pekařského vybavení/ také "celkové pivní nádobí ve skle" a kupní smlouva 12. křtna 1765 uvádí 1 dřevěnou konvici na pivo, 1 plechový hrnc na pivo, 15 sklenic na pivo, 1 lahev na pálenku a 1 trychtýřek. Prodávající si 1760 k výminku vymínil z každého ~~XXXX~~ naraženého sudu půl pinty piva. -/Jako duté míry se dříve většinou užívaly "půlky", žejdlíky a pinty. podle Ottokarova měřícího a váhového systému jedna půlka byly dvě čtvrtě a jedna čtvrt tolik, co se dalo nabrat do dvou dílů. Dvě půlky daly jeden žejdlík/= 3 1/2 = 3 1/2 dl/, čtyři žejdlíky jednu pintu, šest pint jednu míru /=114 dl/, dvě míry jednu osminu a dvě osminy 1 vědro /= 56 1/2 l/. Od r. 1873 se měří na litry/. Oldřichovská krčma zůstala až do poloviny 19. století jediným výčepem ve vsi. Krčma ve Filipce má právo výčepu dodnes. Při všeobecném střídání r. 1851 nebylo šenkýřům vykoupeno oprávnění čepovat pivo a tak později nemuseli žádat o koncesi. Vykoupena však byla povinnost odebírat pivo z vrchnostenských pivovarů a pálenku z panské palírny.

Jako druhý v pořadí co do věku je v Oldřichově dodnes existující hostinec "ZUR Esche"/= U jasanu/ čp. 29. Byl postaven kolem 1848. Postavil jej rychtář z Filipky Josef Krause. Jeho syn a druhý majitel hostince, který provozoval i řeznictví, zemřel 23. února 1892 ve věku 64 let. Dědici přenechali živnost r. 1897 řezníkovi Berntovi, který hostinec prodal 1897 řezníkovi Franzí Röslerovi. Od něj jej při soudní dražbě získal pekař Anton Köhler, který jej prodal 1908 kameníkovi Karlu Morchemu. Od té doby je hostinec stále pronajat. Současný nájemce je Ferdinand Gries.

18. října 1861 zřídil Anton Effenberger ve svém domě čp. 54 výčep. Namísto starého dřevěného domku postavil kamennou novostavbu. Od jeho syna, pilníkaře Antona Effenbergera, který usedlost převzal, ji koupil 1871 řezník Ferdinand Effenberger /nar. 20. ledna 1850 jako syn rolníka Ant. Effenbergera čp. 25/, který k hostinci s názvem "Zur Vereinshalle" přidal řeznictví. Zemřel 2. února 1921 ve věku 74 let. Poté byl hostinec připsán jeho synovi Reinhardu Effenbergerovi, který jej vlastní dodnes a provozuje tu i řeznictví. Hostinec je od r. 1924 pronajmut Wilhelmu Langeovi.

R. 1866 postavil Josef Köhler z čp. 22 hostinec čp. 180 známý jako "lesní zámeček" /Zum Waldschloss./. Oprávnění výčepu získal 1. října 1866. Po jeho smrti 3. ledna 1898 živnost zdědila jeho dcera Hermína /nar. 21. června 1866/, která byla od 6. února 1892 provdána za Antona Wünscheho /nar. 22. března 1868, + 25. února 1904, syn pilaře Antona Wünscheho/. Nájemce hostince byl 1904 - 1921 Wilhelm Lange. Majitelka Hermína Wünscheová zemřela 2. října 1930, jako znovu provdaná Köhlerová. Pohostinství převzala od 16. dubna 1927 syn Franz Wünsche, výčep provozuje od 1921.

R. 1873 bto v čp. 140 zřízeno pohostinství s tanečním sálem, které fungovalo do 1875. Bylo známo pod názvem "Zum blauen Hute"/=u modrého klobouku/. Říkalo se mezi lidmi, že tam nejsou dobré jitřnice /"im blauen Hut sind die Leberwürst nicht gut!"/. Majitel Josef Schöler usedlost prodal 1875 Josefu Köhlerovi, načež hostinec zanikl.

R. 1869 zřídil ve svém domě čp. 1 výčep rolník a obchodník dřívím Josef Storm. Jeho syn a následník Ferdinand Storm zřídil 1894 vedle starého domu novostavbu, do které se 1894 nastěhovali, načež byl starý dům zbou-
rán. Pohostinství tu ponejvíce provozovali nájemci.

V čp. 95 bylo pohostinství patřící Valentinu Kruscheovi, který je 1879 přemístil do svého domu čp. 191 a pojmenoval "Zur Sonne" (= U slunce/. Hostinec přešel na jeho zete Josefa Köhlera /nar. 6. ledna 1859/, který mimo výčepu provozoval i pekařství a zemřel 23. února 1931. Majitel čp. 95 Josef Peuker prodal tento dům Karlu Müllerovi, který tu získal právo výčepu, který ale nikdy neprovozoval, přestože do r. 1896 platil daň z výčepu.

Po stavbě Železnice zřídil ve svém domě čp. 113 výčep Eduard Geissler a to r. 1876 /majitelem od 1872/. Hostinci dal název "Zum stillen Zecher" (= U tichého pijáka/. Majitel, který byl v letech 1886-1919 starostou, přenechal ještě před svou smrtí /+ 17. listopadu 1921/ svému synu Eduardu Geisslerovi /nar. 24. října 1880/, kterému byl dům připsán 1920. Po jeho smrti /+ 16. března 1921/ provozuje šenk jeho manželka.

V selské usedlosti čp. 43 r. 1881 otevřel pohostinství jeho majitel Anton Schöler, který tehdy byl starostou. Usedlost připadla 1883 jeho synovi Josefu Schölerovi, který ji 1. ledna 1901 prodal současnému majiteli Antonu Effenbergerovi z čp. 25. Hostinec existuje ještě dnes a na štítu má název "Zum Spitzberg" (= u Špičáku nebo pod Špičákem/.

V domě čp. 103 taky býval hostinec, jeho majitel ješ// Karl Köhler jej zrušil již 1909. Krátkou existenci měla i hospoda v čp. 91 /tehdejší majitel Karl Köhler/.

Ve Filipce byl po dlouhou dobu jediným hostincem "Hemrichschenke". Později přibýlo pohostinství čp. 3. Právo výčepu vážící se k tomuto domu přenesl majitel Augustin Peuker na dům čp. 40, který postavil 1902 a nazval "Zur Haltestelle" (= zastávky/.

Třetí hostinec s názvem "Zum Tunnel" (= U tunelu/ se nachází v čp. 11. Jeho zakladatel, pekař Eduard Augsten zemřel 4. září 1899. Šenk vedla poté jeho vdova Marie Augstenová, současným hostinským je Rudolf Passian.

V čisto Görsbach vznikl první hostinec až počátkem osmdesátých let 19. století. Zřídil jej 1883 Franz Endler v domě čp. 250 /dříve 78/. Od 1888 se nachází v tehdejší novostavbě 248 /158/. Druhý šenk zřídil 1896 Anton Schöler ve svém domě čp. 242 /83/. Oba hostince ještě existují, první ~~XXXXXX~~ vlastní syn Franz Endler a druhý syn Anton Schöler.

Cena alkoholických nápojů bývala kdysi velice nízká. 1698 stála jedna pinta piva 5 kr., 1747 jedna míra 6 kr. a 1805 jedna míra 10-12 kr. Pinta českého vína se 1698 platila 32 kr. a 1725 28 kr., 1747 platil žejdlík 8 - 12 kr. Pinta pálenky stála 1698 24 kr., 1847 stál žejdlík 7 kr. a 1839 2 kr 2 fen. Sud piva stál 1850 4 fl. 80 kr. a 1900 17,20 K. 1890 stál litr piva 14 kr. a 1900 32-36 h.

Výrobou nápojů se místní obyvatelé zabývali jen přechodně. V domě čp. 30 ve Filipce provozoval v osmdesátých letech Josef Morche palírnu. V domě čp. 34 tamtéž si August Prokop zařídil výrobu ovocných šťáv.

Potravinářská výroba.

Pekařství a řeznictví bývaly kdysi výsadou šolce, který obě tato řemesla nechal provozovat vyučenými tovaryši. Obě řemesla měla pro něj cenu potud, že všechny slavnosti včetně rodinných se odbývaly v krčmě. Osátně samostatné provozování jak pekařství, tak řeznictví, by v minulých dobách nebylo bývalo výnosné. Sedláci a zahradníci si potřebný chléb pekli sami a domkáři jej dostali u svého mlynáře, který měl povoleno péci chléb za mírný poplatek. ~~U nás~~ tůle pak se na vesničanově stole objevovala jen o velkých svátcích, a řezník by asi těžko mohl být po celý rok živ z výnosů svého řemesla. Jako první potravinářská výroba ~~ve vsi samostatně~~ objevuje pekařství. ~~První pekařský podnik v r. 1614~~ 1614 ještě v Oldřichově žádného pekaře neuvádí. Naproti tomu pekař již byl v Mníšku a Olbersdorfu. V Mníšku v té době pekli Michel Krause, Wenzel Weikert a Thomas Kratzert. Každý z nich na Michala odváděl daň 30 grošů a 6 feniků vrchnosti. Stejnou daň platil v Olbersdorfu pekař Hans Sieber.

Již v daňovém rejstříku 1631 jsou v Oldřichově uvedeni dva pekaři:

Na sv. Havla platil p o 30 g a 6 fen., tedy dohromady 1 fl. 32 kr. 4 fen. 1651 žil ve vsi pkař Jakob Effenberger. Podle specifikace z 11. února 1652 pkař Jacob Effenberger tehdy ještě nepřešel na katolickou víru, tudíž byl protestant. Pkl ještě 1660, na daních odváděl na sv. Havla 30 grošů a 6 feniků. /V blízkém Mníšku tehdy byly již čtyři pekařské provozy, patřící pekařům Christophu Kratzerovi, Hansi Matzigovi, Hansi Hausmannovi a Christophu Hübnerovi./ Ve Filipce žil 1770 pekařský mistr Christoph Augsthan.

Samostatný řezník v nysí vsi ještě nebyl v 17. století. V Mníšku už ale byl, jmenoval se Georg Knesche /nar. 1617/, který k sv. Havlu 1660 odváděl 1 kopu a 12 grošů daně z výseku. Jako první řezník v Oldřichově je uváděn 1761 Anton Pietsch. Býl žehatý s dcerou šolce Viktorií Arnoldovou. Patrně zprvu požádal jen pro šolce. V kupní smlouvě týkající se krčmy z 5. února 1771 se uvádí, že šolc je povinen platit ročně 1 fl. 30 kr. masné potravní daně /Fleisch-Akhis/, kterýžto obnos je odnat mnišeckému šolcovi z jeho potravní daně. Z toho lze usoudit, že dříve v Oldřichově nebyl vůbec žádný řezník a že zdejší šolc patrně odebíral maso pro svou potřebu od mnišeckého šolce.

Anton Pietsch provozoval řeznictví ve svém domě čp. 8. Když tento statek přenechal 7. ledna 1790 svému synovi Antonu Pietschovi, tento převzal také veškeré řeznické náčiní jakož i větší a menší kotel.

Potravinářská řemesla dosáhla většího významu až tehdy, když přibýlo obyvatel a tím rostla i spotřeba pekařských výrobků a masa.

Pekárna byla v polovině 19. století ve mlýně čp. 20 a také v domě čp. 88. Zde tehdy pekl pekař Anton Keil /nar. 25. února 1831 ve Fojtce čp. 93/. Boté co dvakrát vyhořel - 3. července 1862 a 16. září 1869 - přestěhoval se do Mníšku, kde provozoval své řemeslo v letech 1875-1899 v čp. 74 a 22. ledna 1901 se odebral na věčnost. Novou pekárnu v čp. 53 zřídil Anton Köhler.

K tomuto provozu se přidaly - seřazeny podle věku - pekárny v domech čp. 67 /Josef Krusche/, čp. 191 /založil Valentin Krusche, po jeho smrti pokračoval Josef Köhler + 23. února 1931/ a čp. 24 /zřídil 1879 Wilhelm Köhler, + 6. března 1911/, t.č. je majitelem pekárny Ferdinand Passig.

1911 postavil Josef Queiser dům čp. 236 a zřídil tam pekárnu.

Řeznické provozy vznikly v průběhu 19. století v domech čp. 29, 54, 101 a 103, ale komě toho v čp. 54 všechny brzo zanikly. V čp. 29 porážel nejdříve Valentin Krause /syn bývalého rychtáře z Filipky Josefa Krause/, který předtím provozoval porážku v Hemmrichšenu, kde byl po něm Ferdinand Krause /syn mlynáře Ferdinanda Krauseho z Fojtky čp. 53/ řezníkem. Po smrti Valentina Krauseho /1892/ se vlastnictví čp. 29 ~~nově~~ ujal řezník Franz Rösler, který řemeslo provozoval do 1906. V hostinci čp. 54 zřídil 1873 Ferdinand Effenberger /syn Antona Effenbergera čp. 25/ řeznictví, které od 1921 provozuje jeho syn Reinhard Effenberger. Řeznické provozy čp. 101 a 103 jsou opět zrušeny. O posvěcení ~~XXXXX~~ 1909 otevřel v domě čp. 217 řeznictví v části Pily Eduard Pfeifer, 1914 je převzal Josef Ritschel

Mlýnský, mlynářský provoz

Přestože mlynářství je jednou z nejstarších živností na vesnici, v Oldřichově zastoupeno nebylo. V nejstarším danovém registru frýdlantského panství z r. 1381 není uveden ani mlýn ani mlynář. Zřejmě obyvatelé nejspíše vozili obilí k semletí do panenského mlýna v Mníšku. Počátkem 17. stol. však už určitě v Oldřichově mlýn byl, patřil k usedlosti čp. 39. Dne 24. ledna 1608 vyměnil Christoph Geieler svůj dědičný statek čp. 39 za majetek Christopha Schölera, který mu připlatil 200 kop na statek a mlýn. Také v seznamu obyvatel z r. 1651 je v Oldřichově uváděn mlýn s jedním složením. Ten mlýn patrně v následujících desetiletích byl oddělen od čp. 39 a dostal jiného majitele. 28. března 1718 je uváděn Georg Hübner jako "starý mlynář" v Oldřichově. 3. června 1722 prodali dědicové po zesnulém šgu Hübnerovi, bývalém mlynáři, zděděný domek spolu s mlýnem za 100 kop jeho synovi a spoludědici Hansi Georgu Hübnerovi. Jako věřitelé zesnulého jsou uvedeni zesnulý mlynář Hans Hübner z Luhu jakožto syn zesnulého

mlynáře Georga Hübnera a Christoph Peuker mlynář v Dittersbächel jakožto zet. Místo, kde stával starý mlýn, již nelze s jistotou určit. V současnosti je připomínají jen pomístní názvy Mühlweg a Mühlberg /mlýnská cesta a kopec/ na hospodářství čp. 39. Domek patřící mlynáři Georgu Hübnerovi byl patrně čp. 12. 10. dubna 1694 získal Georg Hübner za 40 kop od sourozenců zesnulého Christopa Köhlera jeho domek, který tento zakoupil od Georga Geisslera z jeho statku. Od vdovy po Georgu Hübnerovi přešel domek ke statku Michala Geisslera a 7. června 1722 na syna Hanse Georga Hübnera. V této době byl mlýn patrně již mimo provoz, neboť již 1702 jsou oldřichovští poddaní opět přidělení do mlýna v Mníšku, který dne 11. ledna 1702 vrchnost přenechala soukromníkovi, mistru mlynářskému Georgu Augstenovi. Když 18. října 1734 mlýn přešel do vlastnictví syna Hanse Josefa Augstena, uvádí se v kupní smlouvě jako mleči nejen obyvatelé Oldřichova ale i majitelé 17 nových domů ve Filipce. Tak to zůstalo až do poslední čtvrtiny 18. století. Dne 2. září 1782 zdejší sedlák a vyučený mlynář Christoph Kaulfersch /který 13. října 1765 od svého tchána Hanse Georga Kratzera za 350 kop převzal statek čp. 20/68/ znovu požádal vrchnost, aby na svém pozemku u Jeřice mohl zřídit malý mlýn s jedním složením pro vzdálené obyvatele Oldřichova a nové domky Giersbacu. Začal se zavazovat, že **mníšeckému mlynáři zaplatí odškodné a vrchnosti dan.** Dne 2. října 1782 však byla jeho žádost zamítnuta. Kaulfersch ale nelenil, a podal další -třetí- žádost. Nato vrchnost vyslala do Oldřichova svého zástupce Tadeáše Schwertnera, který měl na místě posoudit nutnost zřízení mlýna. Výsledkem bylo kladné posouzení žádosti a Kaulfersch mohl začít uskutečňovat svůj záměr. Již 20. dubna 1784 je Christoph Kaulfersch uváděn jako mlynář v Oldřichově. 14. června 1790 zakoupil mlynář Johann Friedrich Kretschmer z Andělské hory pro svého nezletilého syna Joh. Fr. Kretschmera od současného mlynáře Joh. Chr. Kaulfersche za 1640 fl. jeho vlastní mlýn čp. 20 a k němu patřící zemědělskou usedlost čp. 68 o výměře 4 jitra 39 čtver. sáhů orné půdy, 4 jitra 810 čtv. sáhů luk, 1205 čtv. sáhů pastvin a 2 jitra lesa. Kupující měl povinnost odvádět vrchnosti - dle smlouvy z 9. října 1782 - čtvrtletně v hotovosti 44 fl., dále 9 měric a 2 čtvrtě

pšenice, 15 měric žita a 1 měrice a 2 čtvrtě otrub. Po smrti nového majitele Joh. Friedricha Kretschmera /+ 25. prosince 1807/ přenechala vdova Terezie, ožená Richterová /dcera fojtekého evírníka Franze Richtera/ mlýn 24. června 1811 za 1485 fl. svému druhému manželovi Josefu Krauseovi /syn zahradníka Antona Krauseho v Oldřichově čp. 29/, za kterého se provdala 5. června 1810. Ten jej 3. března 1826 přenechal svému nevlastnímu synu Franzi Kretschmerovi za 3465 fl. Ten zemřel 4. února 1855. Od jeho syna Josefa Kretschmera získal mlýn dražbou v březnu 1888 švagr Franz Neuhäuser, /nar. 1825, ženatý s Theklou Kretschmerovou, + v 70 letech/, který jej 1889 přestavěl na továrnu, která 1903 přešla do vlastnictví zete Antona Horna /+ červen 1931/.

Mlynář Franz Kretschmer /nar. 1802/ postavil na místě domku čp. 22, který koupil 13. prosince 1842 od Augustina Augstena, nový mlýn /r. 1843/, který přenechal synovi Adalbertu Kretschmerovi. Mlýn byl 1850 přestavěn na továrnu a 1863 přepsán za 10.500 fl. novému majiteli. Kupní smlouvou ze 27. června 1872 získal továrnu Josef Köhler. Po dobrovolné smrti pozdějšího majitele ~~KXX~~ Rudolfa Seicheho /20. listopadu 1931/ byl provoz v továrně zastaven.

Třetí mlýn nechal r. 1848 postavit Franz Neuhäuser starší na pozemku, který získal 20. listopadu 1846 za 25 fl. od vrchnosti /výměra 1002 sáhů/. Tento mlýn /čp. 161/ přešel 26. ledna 1854 za 6000 fl. na syna Franze Neuhäusera /nar. 1825/, který jej také přestavěl na továrnu, která po jeho smrti /17. prosince 1903/ byla jeho dědici /Thekla Bergerová, Marie Hornová a Hermína Schölerová/ přenechána bratrům Reinholdovi a Gustavu Hüttmannovým. Současně patří firmě A. Schütz a spol.

Za světové války postavil mlýn Stephan Köhler /čp. 37/. Mlýn shořel 29. dubna 1928 i s přístavěnou kůlnou. Od r. 1928 v Oldřichově opět není mlýn. Köhler zemřel již 24. září 1924 ve věku 61 let.

V kůlně domu čp. 43 byla po nějaký čas drtárna obilí, od r. 1894 poháněná petrolejovým motorem. Vyhořela 27. června 1905, když do ní uhořel blesk. Majitelem byl Josef Schöler.

Výroba oděvů.

Do obce se výroba oděvů dostala až poměrně pozdě. Za starých časů hospodně zhotovovaly oděvy samy doma. Čas od času chodili od domu k domu krejčovští tovaryši, kteří však nebyli členy cechu. Za stravu a trochu peněz spravovali oděvy nebo šili nové. Mistři krejčovští jim to však nechtěli trpět a mnohý tovaryš se za svou pracovitost dočkal trestu. Když obyvatel přibývalo, stalo se nutností aby i ve vsích byli krejčí. Provozování krejčovského řemesla však bylo povoleno jen za zaplacení **krejčovské daně**. V r. 1631 vesnický krejčí zaplatil 15 grošů. Tato částka se rozdělila na dva termíny - sv. Jiří a sv. Havla. První vesnický krejčí na frýdlantském panství byl v Jindřichovicích p. Sm. /Heinersdorf n.T./ Nejstarší známý krejčí v oblasti dnešní obce Oldřichov je Johann Christoph Seibt, uváděný 1758. Vlastnil dům čp. 245 /po staru čp. 80 Görsbach/ a pracoval ještě 1782. Na začátku 19. století žil v Oldřichově mistr krejčí Josef Simon, který 7. září 1803 za 260 fl. získal dům čp. 56. V domě čp. 87 zemřel 25. dubna 1835 krejčí Paul Elstner. V čp. 131 provozovali krejčovství Josef Goll a Heinrich Goll, v čp. 93 Josef Goll a v čp. 121 F. König. Z pozdějších mistrů krejčovských uveďme: Karl Köhler čp. 58 /nar. 4. října 1853, + 17. února 1902/, Josef Geisler čp. 215 /+ 21. prosince 1921 v 66 letech/.

V současnosti provozují krejčovskou živnost: Karl Köhler čp. 87, Reinhard Geisler čp. 215, Reinhard Pfeifer čp. 10.

Dámské krejčovství je provozováno teprve krátkou dobu jako živnost. Švadlany byly již dříve ale bez živnostenského listu.

Boty se za starých časů kupovaly ve městě, kde již poměrně brzy měli ševci své cechy. Na vesnicích byli dříve jen přístipkáři. R. 1631 ještě nebyl na Frýdlantsku ani jeden vesnický švec. V Novém městě tehdy byla roční daň ševců 15 gr. 3 fen. a platila se napůl o sv. Jiří a sv. Havlu. Není známo, kdy se v Oldřichově usadil první švec, který platil daň. 29. září 1791 zemřel v čp. 5 švec Anton Scholz. Koncem téhož století žil ve vsi švec Josef Eger, který 8. července 1792 od sedláka Christopha Kaulfersche z čp. 68 za 225 získal pozemek na kterém postavil dům čp. 73. 1. března 1802 prodal tento dům za 460 fl. Gottfriedu Seibtovi z Fojtky. V sedmdesátých a osmdesátých letech ve vsi pracoval švec Ferdinand Effenberfer, který se později přestěhoval do Fojtky.

Kováři.

Kovářské řemeslo patří k nejstarším vesnickým řemeslům. Rolníci, dřevaři i povozníci, ti všichni kováře potřebovali. Rolníkům kováři vyráběli motyky, sekery, zuby k bránám a háky k pluhům, dřevařům sekery a povozníkům kování na vozy a podkovy pro koně. Z toho je vidět, že v našich vesnicích se kovářské řemeslo provozovali již odedávna. V nedalekém Mníšku již 1591 daňový registr uvádí koáře: jmenoval se Thomas Kapler a na sv. Michala platil 15 g 3 fen. daně. V Oldřichově je existence kovářny doložena písemně na počátku 17. stol. Dle daňového registru patřila šolcovi "Kovář v šolcově kovárně" tehdy na sv. Michala platil 30g daně. O několik let později, 1619 žil v Oldřichově kovář Hans Ressel, který až do r. 1611 vlastnil kovárnu v Mníšku, kterou prodal 15. března 1611 za 78 kop mistru Georgu Gutbierovi. V Oldřichově vlastnil kovář Hans Ressel dědičný statek, který 19. dubna 1619 prodal za 147 kop Bartelu Wagnerovi. Kde Hans Ressel provozoval své řemeslo, se nedá říct. Patrně si zřídil vlastní kovárnu, která byla po jeho odchodu zrušena. Stará šolcova kovárna zřejmě existovala i nadále, patrně však poměrně brzy změnila majitele. Patrně ji získal některý člen již tehdy na Frýdlantsku rozšířené rodiny kovářů Stelzigů /Stältzig/, tedy té rodiny jejíž příslušníci provozovali kovářské řemeslo v Rückersdorfu a Lusdorfu a z níž vzešel i rückersdorfský kovář Antreas Stelzig, vůdce selského povstání r. 1680. V Oldřichově žil 1626 a ještě i 1634 mistr kovář Martin Stelzig. Platil 1631 46 kr 3 fe. daně a to na sv. Jiří 23 kr. 1 1/2 fen. a na sv. Havla totéž. Martin Stelzig koupil 20. dubna 1626 za 117 kop statek Bartela Altmanna, a jedná se o stejného Martina Stelziga, /nar. 1601/, který 25. ledna 1648 za 65 kop získal kovárnu čp. 16 v Mníšku, a tamtéž ještě 1660 vystupuje jako mistr kovář a platí 15 g 3 fen. daně. Jelikož stejný daňový registr

v Oldřichově neuvádí ani koáře, ani kovářskou daň, lze s jistotou říci, že provoz zdejší kovárny byl mezitím zastaven. Kovárna zřejmě značně utrpěla za Třicetileté války a majitel, aby se vyhnul drahým stavebním opravám, raději koupil kovárnu v Mníšku, která ležela přímo u silnice a proto i více vynášela. V Mníšku následoval Martina Stelziga 23. dubna 162 syn Martin Stelzig a toho 1711 jeho syn Georg Stelzig, který až do r. 1747 provozoval řemeslo svých předků. V Oldřichově ještě 1713 a i o 10 let později nebyla kovárna. Zdejší sedláci a povozníci tedy byli nuceni si obstarávat kovářské práce v Mníšku nebo i jinde. 20. května 1734 jistý Salomon Stelzig /který mohl být synem mníšeckého kováře Georga Stelziga/ od sedláka Köhlera z čp. 9 za 6 kop získal 50 kroků dlouhý a stejně široký pustý kus pozemku na postavení nové kovárny. Zde vznikla kovárna čp. 10, která jedosud v provozu. Jako vdovec se 12. listopadu 1741 oženil s Marií Elisabeth Leukertovou /dcera Antona Leukerta ve Fojtce/. Z jeho synů jsou jmenováni Hans Josef, Gottfried /pochován 4. listopadu 1751 v 19 letech/ a Johann Georg, který se 31. ledna 1768 oženil s Magdalenou Schwindovou /dcera Christopha Schwinda z Krásného lesa/. Kovář Salomon Stelzig se dožil věku 74 let. 29. května 1769 byl pochován. Jeho zdejší kovárnu již 2. /22! / prosince 1762 za 200 kop převzal syn Hans Josef Stelzig. Ve smlouvě je zahrnuto veškeré kovářské náčiní. Z řemesla platil kupující kovářskou daň, jinak byl zavázán vykonávat robotu a veškeré povinnosti jako domkáři. 1772 mu zemřela manželka Barbara, která mu porodila pět dětí: Hans Josef, Veronika, Hans Christoph, Magdalena a Apollonia. S nimi se 24. července 1772 vypořádal ohledně dědictví po matce, jelikož se mýnil znova ožnit. 24. ledna 1779 postoupil kovárnu za 21ř kop svému synu Hansi Josefu Stelzigovi, který však již 8. října 1786 umírá. Otec Josef Stelzig jej přežil, zemřel až 25. srpna 1802 ve věku 75 let. Jeho druhá žena Anna Rosina zemřela dříve, 22. července 1800. 30. listopadu 1786 prodala Marie Anna, vdova po kováři Josefu Stelzigovi, kovárnu i s pozemkem za 215 kop kovářskému tovaryšovi Christophu Stelzigovi /svému švagrovi/ "Pokud by současný majitel neuspěl, tak převezme starý kovář /tehdy ještě žijící dědeček Josef Stelzig, který měl v kovárně se svou ženou a dětmi do konce života bydlení/ kovárnu zase koupí zpět." Nový majitel Christoph Stelzig zemřel 10. srpna 1830, 20. března 1835 jej následovala jeho vdova Terezie. Kovárnu čp. 10 již 9. prosince 1819 za 250 fl. získal syn Josef Stelzig. Jeho dcera Marie Anna se provdala za tkalce Johanna Seibta, který se vyučil kovářem a 9. listopadu 1861 převzal kovárnu za 450 fl. Josef Stelzig zemřel 1871, následujícího roku kovárna vyhořela, 18. března 1872. Pté co byla znova postavena, zemřel i majitel Josef Seibt /1873/. Kovárnu převzala dcera Karolina Seibtová, která se provdala za Eduarda Rosenbauma, který se 1876 stal majitelem kovárny. Od r. 1908 vlastní kovárnu jeho syn Josef Rosenbaum, který ji rozšířil přístavkem.

Otec Eduard Rosenbaum 31. května 1908 získal novější kovárnu čp. 138. Tu zřídil koncem osmdesátých let Anton Seibt /nar. 28. června 1859/. Po jeho smrti 20. dubna 1905 ji získal Rudolf Schwind z Berzdorfu, který ji vlastnil až do 1908. Nový majitel Eduard Rosenbaum zemřel 16. září 1923 ve věku 73 let. Nyní je dílna propachtována Püschelov z Wittigu.

Když se stavěla železnice, koval ve Filipce čp. 9 Anton Kaiser, který potom, v osmdesátých letech měl dílnu v Oldřichově čp. 113.

Přechodně byla koárna i v domech čp. 194 a 54. V čp. 194 koval v letech 1875 - 1891 Franz Geissler /+ 23. června 1891 ve 42 letech/. V čp. 54 se vystřídalo několik nájemců, nejdříve Fl. Effenberger a pak Fr. Geissler.

Zámečnictví

Zámečnictví se na vsi provozuje přechodně. V letech 1908-1910 byla v domě čp. 173 zámečnická dílna, své řemeslo tu provozoval mistr Heinrich Prade. V čp. 42 pod Hemmrichsenkem nějaký čas zámečnickil Ferdinand Köhler. Když zemřel, jeho vdova se provdala za kováře Florianu Effenbergera. Zámečnická dílna, zřízená u továrny firmy R. Seich byla 1925 přeložena do Janova.

Sedlářství

Již půl století v naší obci působí sedláři. První byl sedlář Stefan Passig /syn Anžna Passiga čp. 39/, který své řemeslo provozuje od září 1884 v domě čp. 227.

Zpracování dřeva

Zdejší bohatství dřeva již za starých dob umožnilo zpracování na troudu, potaš a dřevěné uhlí, což znamenalo pro mnohé obyvatel zdroj příjmů. Potaš potřebovali pláteníci a soukeníci. Bouda, ve které se vyráběl potaš je uvedena v kupní smlouvě o krčmě ve Filipce z 31. srpna 1808 jako příslušenství. Troudu sloužil zčásti dřevařům, aby udržovali ohniště a zčásti hospodyním, aby mohly podle potřeby prodloužit doutnání dřeva v troudu. Výroba troudu byla jen vedlejší, málo výnosná činnost. Významnější bylo pálení dřevěného uhlí, které se provozovalo v milířích. Dřevěné uhlí potřebovali všichni řemeslníci, kteří pracovali s ohněm, kovář a zámečníci. Pálení dřevěného uhlí již počátkem 17. století dosahovalo takových rozměrů, že ohrožovalo existenci lesa, takže vrchnost se cítila přinucena zakázat "nadbytečně v lesích provozovat uhelné seče". Uhlířům hrozily těžké peněžní i tělesné tresty, pokud by nedávali pozor na oheň a svévolně způsobili škodu. V 17. a 18. století byli uhlíři ve všech horeckých vesnicích. V Oldřichově časté příjmení Köhler /uhlíř/ připomíná práci dědů. V místě dnešní části Pily prý horští uhlíři vyráběli dřevěné uhlí, jejich činnost připomíná pomístní název "Kohlstatt", /na usedlosti čp. 3 nedaleko čp. 170/ a "Kohlplan" /na čp. 45/, dále pak Köhlerweg /uhlířská cesta/ v lese u Görsbachu. Milíře byly na pozemku usedlosti čp. 59 a za čp. 166. Také název "Kohlhau" pod Poledníkem ukazuje na milíř. Podle ústního podání zde bylo zpracováno na uhlí dříví z polomí po zničující vichřici.

"Horáci" prodávali uhlí i dříví v širokém okolí, v Liberci, Chrastavě i Hrádku nad Nisou, dokonce je znali i v Žitavě.

Na prkna a trámy se dříví zpracovává na pilách. V Oldřichově je doložena pila již v 16. století. Podle danového registru z 1591 platil tehdejší majitel Georg Geisler 3 kopy 12 gr. daně. Dodatek praví, že v budoucnu bude zdaněná nová pila, to znamená, že v té době se ve vsi stavěla další pila. V nedalekém Mníšku za starých časů vlastnil pilu šolc. Podle registru z r. 1591 platil dan na Michala 3 kopy 12 gr. I tam se v posledním desetiletí 16. století stavěla nová pila. Dodatek uvádí "ještě jednu pilu v budoucnu zdaněnou". Stavěl ji Mathes Krause, který byl zdaněn 1. kopou 36 gr. Obě pily jsou uvedeny znova v registru 1614, šolcova dan činila na termín sv. Michala 1614 3 kopy 12. gr. a Wenzel Krause platil 1 kopu 36 gr. Druhá - Krauseova, později Tschiedelova pila stála v dolní vsi. Danový registr z r. 1614 uvádí v Oldřichově již tři pily. Jednu vlastnil Christoph Scheler, druhou Macz Effenberg a třetí šolc. Scheler platil ke sv. Michaelu 1614 3 šilinky 12 gr. daně, Effenberger platil 1 šilink 30 gr. a šolc 2 šilinky 24 gr. ke stejnému dni. R. 1631 odvedly tři panské pily společně za rok 10 fl. 48 kr. daní.

Jako pilaři jsou uváděni Christoph Hausmann, Merten Geissler a Michel Effenberger. 21. června 1652 získal za 5 kop Georg Effenberger pilu Mathese Frantze, který opustil zem kvůli víře. Krátce po polovině 17. stol. přibyla "nová pila" v části obce Pily. K jejímu založení se vztahuje následující zápis v pozemkové knize: 9. srpna 1658 prodala vrchnost sedmi poddaným a obyvatelům Mníšku a Oldřichova, totiž Hansi Franzemu, v Mníšku, Christophu Kratzertovi, Martinu Kratzertovi, Michelu Kratzertovi, Christophu Köhlerovi, Mathesu Effenbergerovi a Hansi Starzovi, všichni z Oldřichova, rovnou za Oldřichovem před horami, dědičně za 42 kop k postavení nové pily. Na získané rovině, dlouhé 116 sáhů a vykazující 66 kmenů různého stavebního dříví, měli kupující na vlastní náklady postavit pilu a užívat ji ke svému prospěchu. Kupní smlouva byla vyhotovena 28. srpna 1658. Jako majitelé této "nové pily" jsou uvedeni 1660 Hans Franze, Georg Effenberger, Hans Sterz /který 3. září 1663 koupil od vrchnosti kus pozemku/, a Christoph Kratzer, kteří platili vrchnosti 2 kopy 12 gr. daně. Ze tří starších pil tehdy jedna patřila Tobiasi Geisslerovi, který platil 3 kopy 12 gr. daní, druhá Georgu Passigovi mladšímu, který odváděl 1 kopu 36 gr. a třetí šolcovi Georgu Passigovi který platil 2 kopy 24 gr. Ve stejnou dobu byli jako provozovatelé uvedeni čtyři pil Merten Löffler, Georg Köller, Elias Hausmann a Christoph Köller.

Z nich je uváděn jako pilař ještě 1678 Gorge Köhler. Byl to tehán Gorg Köhlera v Lužci, který 17. dubna 1678 za 22 kop získal tamní dědičný statek Georga Richtera. Dle katastru z r. 1713 zde stále ještě byly čtyři pily, všechny ležely při potoce. Jedna z nich patřila rychtáři Christophu Preibichovi, druhá chalupníkovi Friedrichu Krausemu. Jako majitelé dalších dvou pil jsou uváděni sedláci Hans Passig a Georg Passig. Ještě 1834 obstarávaly zpracování dříví čtyři pily. V následující době se jejich počet zvýšil na sedm.

Pila patřící rychtáři - 1660 šolcovi Georgu Passigovi a 1713 šolcovi Christophu Preibichovi - v současnosti již neexistuje /čp. 86/ stávala nedaleko krčmy čp. 6 a to pod dnešní okresní silnicí, nalevo od cesty vedoucí k usedlosti čp. 208, před mostem. Zbytky základů pily se v novější době našly při rozorání pozemku. Poblíž mostu je ještě vidět značka z jezu.

Jednou ze starých pil je pila patřící k čp. 39, jejíž majitelem byl 1660 sedlák Georg Passig mladší. 17. dubna 1752 prodal tehdejší majitel, sedlák Hans Josef Passig, pilu za 20 kop Georgu Demuthovi. Pilu později stihla povodeň, poté ji majitel obnovil za pomoci několika místních společníků. Nyní patří Ferdinandovi Passigovi.

Ke starším provozům patří také pila čp. 21 /"prostřední pila/, jejíž provozovatelem byl 1797 Anton Köhler. Byla to družstevní pila, jejíž vlastníci se často střídali. V poslední době jako majitelé figuruji Eduard Köhler čp. 79, Eduard Köhler čp. 73, Franz Berger čp. 6 a Franz Effenberger čp. 80.

Stará je i pila patřící k čp. 22, která dříve nebyla očíslována a teď má čp. 187. U této pily byl 1840 postaven mlýn, který byl 1850 přestavěn na přádelnu. Pila i přádelna byly až do konce r. 1912 majetkem Eduarda Köhlera čp. 214, resp. jeho matky Anny Köhlerové. Koncem roku 1907 zde byl přistavěn nový dům jako pomocný provoz k pile. Zmíněného roku 1912 přešla pila i přádelna do vlastnictví továrníka Rudolfa Seicheho.

Před rokem 1800 byl v Oldřichově zřízen nový provoz /čp. 78/, který je dodnes známý jako "nová pila". Je to družstevní pila, která byla 1907 přestavěna a posadena katrem. Majitelé jsou Eduard Köhler čp. 73, Eduard Köhler čp. 79, Franz Berger čp. 6, Eduard Elstner čp. 202 a Heinrich Effenberger z Liberce.

V r. 1844 zřídil Franz Neuhäuser starší z čp. 38 na pozemku, zakoupeném od vrchnosti 1843, pro svého syna Franze Neuhäusera mladšího pilu, ke které přibyl 1848 ještě mlýn, dnešní továrna čp. 161. Tato pila, poté co připadla i s továrnou firmě A. Hüttmann, byla na podzim 1908 zcela zrušena.

Rok 1863 postavil Franz Neuhäuser starší na pozemku, který zakoupil od vrchnosti 15. května 1855, a který měřil 700 čtver. sáhů, pilu čp. 179 která byla uvedena do provozu 8. února 1864. 11. července 1868 ji za 4000 fl. převzal syn Wilhelm Neuhäuser, který zde 1890 zřídil provoz na zpracování bavlny. Obojí přešlo 1894 na jeho syna Eduarda Neuhäusera. Ten již po několika letech zrušil pilu a nadále se věnoval výrobě umělé vlny. Budova přešla při soudní dražbě 21. října 1910 na fojteckého továrníka Emila Simona, který ji přestavbou a přístavbou změnil na skutečnou továrnu, kterou pak 1919 prodal firmě Schütz a spol. Od té doby je součástí továrny čp. 161.

Třetí syn Karl Neuhäuser převzal dědičný statek čp. 38.

Pila čp. 223, kterou postavil sedlák Ferdinand Geisler z čp. 14 na svém pozemku, byla uvedena do provozu v srpnu 1891. Po Geislerově smrti 24. července 1903 přešla do vlastnictví jeho syna Franz Geislera. 2. ledna 1911 budova pily shořela, obětí ohně se stalo také množství prken. Zle poškozený provoz byl ihned znovu postaven a uveden do provozu 15. dubna 1911.

Na jaře 1905 uvedl do provozu novou pilu s katrem Karl Effenberger z čp. 190 /syn Karla Effenbergera z čp. 97 + 9.12.1903/. Pohon obstarával motor. V prosinci 1909 majitel postavil ještě jeden katr. Cestou nucené dražby se pila 1925 dostala do majetku Křesťanského ústavu, od něž ji získal Wilhelm Effenberger.

Novou pilu, opatřenou katrem a motorovým pohonem, postavil 1909 Ferdinand Storm čp. 1, který předtím provozoval pilu ve Fojtce čp. 147.

Nejnovější pilu postavil r. 1920 Eduard Köhler z čp. 238.

V části Görsbach stály donedávna dvě pily. Starší z nich čp. 252 /76/ postavil r. 1826 Franz Seibt a 1827 ji s několika společníky uvedl do provozu. Jeho vnuk Anton Wünsche ji s povolením ze 14. března 1880 přestavěl; vodní kolo, které bylo doposud venku, se ocitlo v kamenném přístavku. Po Wünscheho smrti 15. září 1921 byl provoz pily zastaven. Jeho zeť, stavitel Wilhelm Effenberger nechal pilu strhnout. Pozemek patří od XX 27. března 1930 Josefu Geislerovi.

Druhou, ještě stojící pilu čp. 242 /83/ postavil Anton Schöler na místě brusírny, která byla jen krátce v provozu /1886-1889/, pila byla kolaudována 23. července 1895. 24. února 1914 pila vyhořela, ale v krátkém čase byla znovu postavena. Od 22. března 1929 patří synovi Antonu Robertu Schölerovi.

Kůra, která se získávala při zpracování dřeva, se dříve zpracovávala v několika stoupách. R. 1890 byly v Oldřichově dvě stoupy. Stoupu u čp. 179 nechal majitel Wilhelm Neuhäuser r. 1892 strhnout. Druhá stoupa byla u pily čp. 190. V Görsbachu se od r. 1880 vyrábělo třísko na pile čp. 252 /76/. Stoupy, tak ja zde byly obvyklé, jsou dnes zcela vyřazeny z provozu a odstraněny z budov, protože již neodpovídaly. Stoupa měla dvanáct dřevěných tlukačů /"Schiesser, Apostel"/, které byly dole opatřeny dvěma do pravého úhle postavenými noži a na-dzvedávány dvanácti zuby z tvrdého dřeva, vsazenými do dlouhé a silné dubové klády. Celé to bylo poháněno vodním kolem. Drť, která vznikala pod noži byla posouvána dřevěným korytem až k sítu /pohyblivému/, kde se oddělovala hrubá a jemná drť. Hrubá se dávala znova do stoupy.

Klády, které se na pile zpracovávaly, se nejčastěji v zimě svážely na krátkých saních k cestám a odtut byly na jaře a v létě dopravovány na vozech k pile. Po vodě se přepravovalo jen polenové dříví, které bylo určeno pro pivovar v Neundorfu anebo se muselo odvádět vrchností na otop.

Zpracovatelé dřeva odebírali potřebné dříví z pil. Mnozí z nich byli podílňíky na pilách.

Nářadí zpracovatelů dřeva bylo již v 18. století dosti obsáhlé. V "inventářiů a "rozdělení dluhů" po zesnulém Johannu Christophu Köhlerovi datovaném 31. března 1762 se mezi zanechaným domácím náčiním uvádí: 1 pila na dřevo /oceněna 54 kr./, 1 nůž, 1 kleště, 1 dláto a 1 vrták /oceněno celkem 12 1/2 kr./, 1 sekera, 1 palice, 1 trakař a 1 krosna /oceněno 1 fl. 13 kr./, 1 ponk a 1 hoblík /21 kr./, kteréžto nářadí bylo ohodnoceno celkem na 5 fl. 10 1/2 kr.

~~XXXX~~ Dřevo se dopravuje na karách, vozích, trakařích a krosnách. Kára má jen dvě, vůz čtyři kola. Trakař /Radber, Roabr/ je jednostopé vozítko, opatřené buďto kastlí nebo jakýmsi opěradlem a používá se na přepravu menšího množství zeleného krmení, lesní hrabanky atd. Krosna /Reff, Raf/ slouží k přepravě roští, větví apod. na zádech. Žebřiny vozu plného dříví, obilí nebo sena, jakož i prkna vozu naplněného cihlami nebo pískem je možno stáhnout řetězem, který je možno libovoně napsnout pomocí prostrčeného klacku /"Rettel"/.

Dřevozpracující řemesla jsou v Oldřichově uváděna již odedávna, zejména sítaři a šindeláři. V r. 1603 zakoupila vrchnost od Jacoba Olssnera v Oldřichově 24 sít na krajáče; za každé síto obdržel 1 1/2 argentu

Šindele si sedláci původně vyráběli sami pro vlastní potřebu. Taky museli hotové šindele odevzdávat vrchnosti. Za svoji námahu si mohli ponechat šedesátinu odváděného množství pro svoji potřebu nebo na prodej. Výroba šindele byla domácí práce, přesto se zde patrně záhy vytvořil řemeslnický stav šindelářů. 1551 platila kopa šindelů 15 feniků. Nařízení z r. 1692 zakazuje šindelářům kácet v panských lesích nejkrásnější stromy a dělat z nich "velké čepy". Na šindele se mohlo zpracovávat jen dřevo smrků vyrostlých na slunci, které se dalo lehce štípat. Jistý Scholer z Oldřichova odevzdal 1682 městu Frýdlantu 24 kop šindelů, za kter žádal 1 kopu 42 grošů /tedy 4 groše za kopu/. 1722 stála kopa šindelů 9 kr. /před válkou 3 - 4 K/. Podle záznamu z r. 1735 odevzdávala obec Oldřichov ročně 1500 kop šindelů.

Samostatní zpracovatelé dřeva jako truhláři, soustružníci a koláři původně na vesnicích nebyli. V nejstarších dobách si venkované své mísy, talíře a lžice pro svoji potřebu vyřezávali - i když primitivně - sami. I stoly, židle a stoličky si vyrobili sami, stejně tak si pracně vyráběli potřebné zemědělské nářadí a káry. Zvláště šikovní obyvatelé pak za mírnou odměnu toto vyráběli i pro své přátele a sousedy. Tak se časem vyvinuly řemesla soustružníků, truhlářů a kolářů. Soustružníkům se dříve říkalo mísaři; jejich činnost spočívala zejména ve výrobě dřevěných mís, talířů, lžic, lopat a podobných předmětů. Někteří z nich sestavovali sudy, bečky, kadečky, kbelíky a konve. Ještě v polovině 18. století se v Oldřichově zcela jistě vyráběly dřevěné lopaty. 16. března 1769 předal Hans Josef Köhler svému synu svůj dům a m. j. i "dutou sekuru" /Hohl-Axt/ na výrobu lopat. Od mísařů se tak poněkud oddělil stav bečvářů. Mísaři a bečváři jsou doloženi v několika sousedních vsích, tak ve Fojtce 1602 mísař Christoph Riediger. Koláři vyráběli pro zemědělce dřevěné části k bránám, pluhům, vozům jakož i kola. Truhlářský stav vzešel vlastně z tesařů, kteří pro selská obydlí vyráběli stoly, stoličky, lavice jakož i uzavíratelné schrány k ukládání šatstva, domácího nářadí, mléka i peněz /almary, poličky na nádobí, skříně atd./. První samostatní truhláři byli v němčině označováni jako Kästner, protože skříně, almary a police byly označovány jako Kasten.

Truhláři byli v naší obci zastoupeni již velmi dávno a dodnes toto řemeslo zde má svůj význam. Poté co zde zakotvil průmysl, jsou tu stavební truhláři /Bautischler/ a mimo nich taky bednáři, kteří vyrábějí bedny potřebné v továrnách.

Kolem r. 1750 pracoval ve vsi truhlář Georg Hübner. Ke konci 18. stol. /1792, 1795/ žil v čp. truhlář Josef Haupt. V tomto domě se truhláři dodnes. Současný majitel usedlosti je truhlář Johann Franze, který ji převzal od svého otce Josefa Fanzeho. Od března 1894 má truhlárna Johanna Franzeho motorový pohon. 1910 byla k domu čp. 12 přistavěna větší dílna.

Delší dobu byla truhlárna v domě čp. 5. Franz Peuker /syn bývalého mlynáře z Krásné studánky Christopha Peukera, který 22. března 1810 za 3500 fl. získal hospodářství čp. 5/ provozoval, poté co 28. listopadu 1821 za 750 fl. převzal dům po otci, zde truhlářinu; ještě 1846 zde provozoval toto řemeslo.

Bednářství je v obci silně zastoupeno. Velmi mnoho beden odchází do okolních průmyslových míst, zejména do Liberce. Z dřívějších významných bednářů zde uvedme: Wilhelm Köhler čp. 24 /nar. 15. dubna 1830, zároveň pekař, + 6. března 1911/, Josef Kühler čp. 134 /"Nazseff", nar. 9. dubna 1839, + 6. ledna 1919/.

Josef Köhler čp. 140 vyrábí prkna k namotání látek. 1912 postavil benzinový motor a nové stroje na opracování dřeva, které zprovoznil 1912 v Říjnu. Větší část jeho výrobků jde do Českého Dubu.

Za zmínku také stojí výroba hrábí.

Koláři jsou zde rovněž již dlouho zastoupeni. V první polovině 19. století ve vsi pracoval mistr kolář Josef Morche. 18. března 1805 koupil za 40 fl. od sedláka Josefa Geislera čp. 11 stavební místo o výměře 2 měřic, na které postavil dům čp. 92. 8. července 1806 přikoupil rovněž z čp. 11 1395 čtver. sáhů a 4. října 1830 za 140 fl. ještě dalších 1319 čtver. sáhů.

V čp. 137 provozoval později Wendelin Morche kolářství. Jeho syn Josef Morche otcovo řemeslo provozuje na čp. 226, zavedl motorový provoz.

V čp. 69 pracuje kolář Ferdinand Morche.

Přechodně byl ve vsi také skutečný bednář /Fassbinder/: Johann Morche z čp. 136. R. 1837 pověsil řemeslo na hřebík a stal se panským /hájným. T. č. řemeslo provozuje Rudolf Schöler čp. 44.

Kamenictví.

Lámání kamene na vlastním pozemku a pro vlastní potřebu bylo odjakživa povoleno bez jakýchkoli daní. Na výrobu cihel platilo vrchnostenské právo a to až do zrušení nevolnictví. Cihly se v naší vsi nikdy nevyráběly protože tu chybí vhodná hlína. Zato kamenictví již po desetiletí je důležitým zdrojem příjmů pro mnohé obyvatele. Hlavním pracovištěm jsou kamenolomy na Sauschüttbergu ve fojteckém revíru. Tamní jemnozrná žula se vyznačuje velkou pevností a navíc po vyleštění je velice krásná, je taky velice ceněná. V těchto lomech, které od r. 1929 jsou ve vlastnictví státu, ale jsou provozovány nájemci, mají své provozy také dva zdejší kameníci, Karl Morche čp. 29 a Josef Mann čp. 17. Významný je zvláště ten první, technicky velice moderně vybavený, s velkým jeřábem. Zaměstnává 150, v létě až 200 dělníků. Provoz založil 1886 Karl Morche/1848 /otec nynějšího nájemce/ a jeho bratr Anton Morche /nar. 15. února 1841, + 4. května 1904 ve Fojtce/. R. 1887 se Karl Morche starší osamostatnil, 1905 předal provoz synovi Karlu Morchemu /nar. 9. ledna 1878/, současněmu vlastníku, který v květnu 1906 složil mistrovskou zkoušku. 1922 začal jako první s výrobou malých dlažebních kostek. Kamenický mistr Josef Mann /nar. 10. října 1864/ byl nejprve společníkem Josefa Morcheho /syn již zmíněného Antona Morcheho/. 1905 bylo společenství zrušeno a novým společníkem se stal kameník Karl Hübel z Milířů. Od r. 1908 Morche provozuje řemeslo na vlastní konto. Podíl na lomech na Sauschütt měl od r. 1887 také v Oldřichově narozený kamenický mistr Josef Lange /nar. 17. dubna 1864/, který se 1906 přestěhoval do Ruprechtic a vlastní tam kamenolom. Ve zdejších lomech se kromě dlažebních kostek vyrábí obrubníky, schody, veřeje, okenní parapety, náhrobní kameny atd.

Stavitelství

Stavitelství je v naší vesnici obzvláště silně zastoupeno. Dříve se dům postavil formou vzájemné pomoci, kdy všichni sousedé, někdy i celá ves přiložili ruku k dílu. Jen dohled a vedení měl stavitel. Dokud se domy stavěly výhradně ze dřeva, bylo tu vždy několik tesařů. Po půli 18. století se z ~~Kamenictví~~ všeobecně rozšířeného řemesla vycpavačů vyvinulo řemeslo zednické, které v naší obci bylo vždy zastoupeno.

Oldřichov nemá vlastní stavební firmu. V Oldřichově se narodil stavitel Wilhelm Effenberger z Kettenu.

Obzvláště čile se v Oldřichově stavělo ve čtvrtém až šestém desetiletí 19. století. Za přibližně třicet let se postavilo 77 domů. V letech 1866 - 1890 bylo postaveno 27 a 1890 - 1921 28 domů. Z toho za první desetiletí 12, za druhé 9 a za třetí 7 novostaveb.

Cena stavební parcely se v průběhu desetiletí zvýšila. R. 1890 se za čtvereční sáh platilo jen 5 fl. /10 K/, zatímco dnes stejná plocha platí 15 - 40 K.

Značně taky stoupla mzda stavebních dělníků. Zatímco zedník před několika desetiletími dostal denně 3.60 K, dnes je jeho denní mzda 40 K. U tesaře se za stejnou dobu zvýšila mzda z 3.60 K na 40 K denně. Normální denní mzda nádeníka /muže/ činila 1890 70 kr./= 1 K 40 h/, ženy /přidavač/ 55 - 60 kr. Nyní dostává muž 3,50 K, žena 2.50 K.

Jiná řemesla v místě.

Mimo uvedená řemesla se během let zabydlely i jiné obory, některé z nich ovšem zase byly zrušeny. Jako malíř pokojů zde nějakou dobu pracoval Ernst Hartig z čp. 207 /nar. 28. října 1888, + 5. května 1919/.

Domácká výroba.

Kromě zemědělství a zpracování dřeva se tu již brzy objevilo plátenictví. Zdejší zemědělci pěstovali len, který se za dlouhých zimních večerů spřádali. Předání byla práce hospodyn, dětí a sloužících. Předlo se snad ve všech domech. Často ženy chočovaly s kolovrátkem a přeslicí do některého domu na přástky. Za těchto večerů se mnoho vypávélo o

minulých časech a zpívaly se krásné národní písně. Takový večer skončil pokaždé společným jídlem, při kterém pochoptelně paní domu se snažila nabídnout to nejlepší. Samozřejmě ženy, na které přišla řada potom, nechtěly zůstat pozadu, naopak se každá snažila ty ostatní překonat. Přástev se účastnili i muži. Všichni přítomní se snažili, aby hovor, který se tu vyvíjel, byl co nejzábavnější. Stávalo se, že při takovýchto setkáních došlo na porady o hospodářské situaci venkovského obyvatelstva a o prostředcích, jak ji zlepšit. Z toho je snadné odvodit, že vrchnost přástkám nepřála. Nařízení z r. 1692 je přímo zakázalo, ale zákaz je stejně nemohl nadlouho odstranit. Lidé se vždy znovu začali scházet. Teprve poté co se vnaší krajině přestal pěstovat len, byl jejíh konec zpečetěn.

Poddaní byli povinni, každoročně pro vrchnost spříst určité množství příze. Tato povinnost je vyjádřena už ve Valdštejnově nařízení z r. 1628. Je zde zaznamenáno, co má býtli poddaným předáno k upředění. Takto připadlo na lánníka 8, na chalupaníka 4, na domkáře 2 "kuay". Za jeden den se nechalo upříst přibližně 2 čteníky: 1 čteník čítal 20 svazků, 1 svazek = 20 pramenů. 3 čteníky daly jedno přádeno. Poddaní "kteří nesmějí přísti" od nichž tedy nebylo přádko vyžadováno museli za toto osvobození ročně odvádět "malou platbu" jako dan z přádkla.

Podomácku upředená příze byla tkalcí zpracována na hrubé plátno. V mnoha zdejších domech stály dřevěné tkalcovské stavy a domácí ~~XXX~~ tkalcování zde mělo hluboké kořeny. Chudší tkalcí tkali rolníkům za mzdu domácí plátno, ti lépe postavení zpracovávali přízi na vlastní účet. Nákup a prodej příze obstarávali obchodníci s přízí /Garmänner/, kteří taky prodávali hotové plátno. Domácí tkalcí museli vrchnosti odvádět dan z tkaní /Weberzins/. Jen ten, kdo platil dan ze stavu, mohl řemeslo provozovat bezbřestně. Kdo zapřel stav, byl potrestán pokutou 2 kopy.

V Oldřichově žili 1614 tkalcí Tobias Geissler, Bartel Altmann, Maaz Rössel, Michel Vlrich, Michel Fiebiger a Merten Kratzert. Každý z nich vlastnil jeden stav a dle registru z r. 1614 musel vrchnosti na sv. Michala odvést dan 30 g a 6 feníků. 1631 bylo v Oldřichově pořád ještě zdaněno 6, 1636 ale již jen tři stavy. 1631 byla dan ze stavu stále ještě 30 g 6 fen., za šest stavů činila dan 4 fl. 37 kr. 4 1/2 fen.

Daňový záznam z r. 1660 uvádí v Oldřichově tkalce Martina Kratzera, který "ze tkaní" na sv. Havla nebo Michala odvádí 30 gr. 6 feníků. /V Mníšku uvádí stejný záznam 10 tkalců, z nichž každý rovněž platil 30 gr. 6 fen./ . Vesničtí tkalcí neměli svůj cech. Oproti městským tkalcům, kteří měli své cechy byli v nevýhodě, neboť nesměli zhotovovat plátno pro faktory a velkoobchodníky. Stejně jako všechny zakazy, i tento byl pokračován. Šikovní tkalcí nezřídka zhotovovali kvalitnější zboží, jehož cena ve srovnání s městskými tkalcí byla nižší, a tak je factoři i velkoobchodníci rádi "pod rukou" odebírali. Poté co 24. červen-ce 1773 bylo plátenictví prohlášeno jako zcela svobodné zaměstnání, docházelo pomalu k jeho útlumu, a do našich hor pronikalo zpracování bavlny. Domácí tkalcí, kteří ji začali zpracovávat, vyráběli zejména kartuny a kalmuky, jen málokdo se odvažil produkovat lepší bavlněné látky. Soukenictví ~~xx~~ zde nikdy nezapustilo kořeny, i když zde ojediněle soukenické stavy byly. Zavedení strojů znamenalo konec domácího tkalcování.

V Liberci kvlo soukenictví po několik staletí. I řada selských synků ze sousedních vsí se tomuto řemeslu vyučilo, stejně tak někteří domkáři, např. Georg Plischke z Fojtky se 1647 stal mistrem soukenickým. Ve frýdlantském archivu se uvádí v jedné listině kolem r. 1658: syn Adama Wolcksteina Georg z Mníšku "před mnoha lety šel do Jiglavy a ~~am~~ se vyučil řemeslu soukenickému, ale ještě nemá propouštěcí list. Bez takového listu se za nevoňnicí nikdo nemohl stěhovat na jiné panství, ale byl poddaným té vrchnosti, pod kterou byl jeho otec. - 21. srpna 1781 obdržel Josef Keil, soukenický tovaryš z Fojtky, občanství v městě Liberci.

23

Bílení lněné příze si v dřívějších dobách obstarávali lidé sami. Po vzniku cechů tuto činnost převzaly cechovní bělidla. Kdo chtěl provozovat bělírnu pro zákazníky, musel vrchnosti platit dan. V poslední čtvrtině 18. stol., zejména poté, co plátenictví bylo prohlášeno za svobodné povolání, v mnoha zdejších vsích si tkalci i obchodníci přízí zřídili vlastní bělidla.

I v Oldřichově tehdy bylo bělidlo. První bělidlo zřídil sedlák Josef Seibt z čp. 1, který aké vedl čilý obchod přízí. Poté co se vrchnosti zavázal platit ročně dan 10 fl., zřídil na svém pozemku r. 1771-72 bělidlo.

30. dubna 1807 prodal Hans Josef Seibt usedlost čp. 1, kterou 12. prosince 1764 převzal po svém otci, spolu s bělidlem za 4500 fl. Joh. Josefů Stormovi /+1. listopadu 1820/. Jeho syn Josef Storm, který statek převzal 31. prosince 1845 za 1827 fl., zřídil v domě čp. 1 1869 pohostinství. Jedna louka patřící k čp. 1 se jmenuje "Bleichwiese" což by odpovídalo názvu "Na bělidle".

Sedlák Josef Seibt měl taky bělidlo u čp. 2. Tuto realitu prodala rodina Seibtů 1806 za 2000 fl. Josefů Endlerovi. 1815 zde je ~~záznam~~ bělič Franz Hockauf. 1821 byl Endlerův majetek dražen, získal jej liberecký obchodník Joh. Anton Frank, kterému byl připsán 3. prosince 1824. Ten prodal nemovitost 24. prosince 1829 za 3100 fl. dosavadnímu nájemci Franzí Hockaufovi, který 17. dubna 1833 zemřel ve věku 58 let. Po jeho smrti bylo bělidlo ještě nějaký čas v provozu. Mezi lidmi se mu říkalo "Hockaufbleiche" neboli Hockaufovo bělidlo.

Třetí bělidlo bylo na statku čp. 34. Jako bělič tu působil Anton Lange, který realitu koupil 1783 za 440 kop od Christopha Prieblische. Od něj přešlo hospodářství i s bělidlem 15. ledna 1815 za 2000 fl. na šolce Antona Pietsche. 12. ledna 1837 získal nemovitost za 2100 fl. Josef Scholze, jehož potomci ji vlastní dosud.

Také na statku čp. 29, který vzešel z výše uvedené reality, se bílilo, jako bělidlo sloužil patrně domek čp. 132. Bělidlo na čp. vzniklo koncem 18. stol., 22. listopadu 1766 je Gottfried Mäuer za 285 kop 50 gr. prodal Hansí Josefů Krauseovi z Filipky, 19. ledna 1779 za 190 kop připadlo Joh. Antonu Krauseovi, který zřídil bělidlo. 1. února 1824 přenechal realitu i s bělidlem z a 2000 fl. Josefů Krauseovi, který celý majetek přenechal 10. února 1853 za 3000 fl. svému synu Valentínovi Krauseovi. Bělidlo mezitím bylo zrušeno a v čp. 29 zřízeno pohostinství.

V první třetině 19. stol. vzniklo bělidlo u čp. 91. Tento dům postavil kolář Josef Morche na pozemku, který získal za 140 fl. 4. října 1830 od Josefa Geislera. 29. června 1854 přešlo bělidlo na Valentína Morcheho a 2. srpna 1862 za 915 fl. na Franze Neumanna.

Další bělidlo bylo u čp. 149. Tuto nemovitost vlastnil na základě kupní smlouvy z 14. března 1809 Ambros Seibt, 21. listopadu 1841 ji i s bělidlem za 1400 fl. získal Florian Seibt, od nějž nemovitost přešla 24. září 1859 za 2055 fl. na Franze Neuhäusera čp. 38, který ji 1873 za 1500 fl. přenechal svému synu Wilhelmu Neuhäuserovi.

Nejdéle se bělidlo udrželo u čp. 85. Postavil je domkář Felix Endler z čp. 13, který 9. června 1796 získal za 400 fl. od šolce Ambrose Arnolda pozemek o rozměru 4 jiter. V kupní smlouvě se píše, že "kupující je ochoten na zakoupeném pozemku zříditi bělírnu příze". K tomuto účelu mu bylo povoleno, aby na pozemku prodávajícího v lese bral vodu zdarma a bez omezení ji převáděl na svůj pozemek. 1805 zakoupil Felix Endler ke svému pozemku za 30 fl. od šolce Antona Pietsche ještě přilehlý pruh pozemku. 10. července 1824 přenechal svůj dům s pozemkem a bělidlem za 2700 fl. synu Felixi Endlerovi. Dům čp. 13 přenechal již 14. prosince 1814 za 5000 fl. synovi Augustinu Endlerovi. 11. dubna 1837 prodal Felix Endler bělidlo šolci Antonu Pietschovi, který je prodal 8. dubna 1841 za 2550 fl. běličí Juliu Thomasovi původem z Habendorfu. Ten provozoval bělidlo až do r. 1858. 15. prosince prodal realitu čp. 85 za 3000 fl. majiteli krčmy Franzí Neuhäuserovi, který budovu 1895 nechal strhnout. Místo, kde dům stál, označuje jablon rostoucí na poli, které patří ke krčmě.

R. 1834 byly v Oldřichově v provozu ještě čtyři bělidla. Bílení neobstarávali vždy majitele, začasť to byli nájemci.

23. září 1901 bylo započato s přístavbou směrem k silnici. 1903 bylo postaveno nové dynamo. 13. června 1904 se firma A. Horn pustila do stavby nové stáje a skladiště s remizí, v říjnu stejného roku byla zbourána stará šupna. 1907 byl podnik dále rozšířen o nový sklad a odpovídající byt. Na posvícení 1910 byla ve strojovně postavena nová stříkačka. Majitel továrny Anton Horn, který v letech 1910-1912 vlastní otcovu továrnu čp. 82 v Kateřinkách /nyní firma Franz Jäger/, zemřel 6. června 1931 ve věku 66 let. Již 4. srpna 1932 jej následovala jeho žena Marie roz. Neuhausnerová. Oba byli zpopelněni v libereckém krematoriu, on 9. června ona 6. srpna. Zanechali dceru Luisu Marii /nar. 21. července 1898, provd. 27. srpna 1921 za sklářského továrníka Wilhelma Luha v Jablonci/, a syny Rudolfa /nar. 20. dubna 1894, ženatý od 6. října 1923 s Editou Beckertovou z Liberce/, a Wilhelma /nar. 20. března 1901, ženatý od 30. ledna 1932 s Hildou Jaichovou ze Svitav/.

U pily čp. 179 postavené 1864 a to na místě bývalé stoupy, zřídil Wilhelm Neuhausner 1889/90 zpracovnu bavlny-trhárnu. Zakladatel zemřel 15. ledna 1894 ve věku 51 let. Jeho syn a nástupce Eduard Neuhausner postavil v trhárně parní stroj, který byl uveden do provozu 24. září 1901. 1905 jej nahradila parní lokomobila firmy Unrath. 21. října 1910 připadla továrna, jejíž úřední odhad činil 44.000 K, cestou dražby za 23.000 K továrníkovi Emilu Simonovi z Fojtky. Ten ji zcela přestavěl a zvýšil o jedno podlaží. 13. září 1917 byla trhárna opět uvedena do provozu. 19. prosince 1918 továrnu koupila firma A. Schütz a spol., která ji spojila s hlavním provozem čp. 161.

Výroba skla

Pokusy o zavedení výroby skla do údolí Jeřice skončily pokaždé bez úspěchu. Ústní podání říká, že v Achgrabenu byly nalezeny kusy páneví a škváry, lidové podání taky dává do souvislosti se sklářstvím názvy Schür- nebo Schürgrabenu. Písemná dokla, který by potvrzoval existenci výroby skla, chybí. Jisté je jen, že se tu pálilo dřevěné uhlí. Nalezené škváry mohou pocházet i ze stálého ohně miliřů.

Koncem šedesátých let 19. století se konal opravdový pokus o zavedení brusírny skla do naší obce. Tehdy provozoval Josef Schöler čp. 43 broušení ~~ka~~ skleněných kamínků. Ale již za krátkou dobu musel skončit, protože obchody ve sklářství vážly. Stejný osud postihl i brusírnu knoflíků, kterou 1886 zřídil Anton Schöler vedle svého domu čp. 242/83/. Brusírna existovala jen tři roky a 1889 byla zrušena. Na jejím místě postavil majitel Anton Schöler pilu.

Obchod

Za starých časů zde obchod téměř neexistoval. Obchody jak je známe dnes, na vesnicích vůbec nebyly, jelokož byly přebytečné. Mouku, krupici apod. dostali lidé ve mlýně, kam byli přiděleni jako mleči. Sůl dostali u šolce, který ji bral z Frýdlantu. Prve jak přibývalo obyvatel, ukázala se nutnost zříditi obchody s potravinami. /V Olbersdorfu uvádí danový registr z r. 1614 již krupaře Christofa Krausseho/.

První taková prodejna byla zřízena ve čtyřicátých letech v domě čp. 38, 1871 pokračovala v čp. 491 a 1883 byla přeložena do čp. 69, kde je dodnes.

V r. 1857 zřídil Josef Peuker v čp. 5 krám, který ale existoval pouze 10 let. 1867 byl nahrazen obchodem se sklem, který ale byl již za pár let zrušen.

Když se stavěla železnice, byl krám v domě čp. 19. Provozoval jej nájemce Blas nap z Chorvatska. 2. května 1874 dům vyhořel a krám již nebyl ohoven.

12. března 1893 byl založen konzumní spolek "Svépomoc", který měl prodejnu v čp. 180. Od r. 1929 je filiálkou libereckého konzumního spolku "Vorwärts". V přístavku čp. 233 byla 25. října 1927 otevřena pobočka.

Jako obchodní míry sloužily loty, libry, pecky a centy. Hrst pepře byla jeden lot /1 3/4 dkg/. Osm lotů dalo čtvrtku, čtyři čtvrtky jednu libru /56 dkg/, dvacet liber jednu pecku a šest pecek/nebo kamenů?/ jeden cent /56 kg/. Současné váhy se užívají od r. 1873.

Zboží často měnilo ceny. 1 kg cukru stál 1890 38 kr., 1 kg kávy střední jakosti platil 1890 2 fl., 1 kg pšeničné mouky stál 1890 19 kr., 1 kg chlebové mouky 16 kr.

Důležitý byl v Oldřichově vždy obchod dřívím. Oldřichovská prkna a jiné zboží se již v 17. století vyváželo až do Zhořelce. Zdejší povozníci vozili dřevo přes Raspenavu a Luh, odkud pak ~~XXXXXXXXXXXX~~ používali "Görlitzweg"/Zhořeleckou cestu/vedoucí mezi sel skými pozemky Krásného lesa. Když 1638 jeden statkář v Krásném lese, přes jehož pozemek cesta vedla, chtěl zakázat její užívání, Oldřichovští se připojili ke stížnosti, kterou podali u vrchnosti obyvatelé od horní Smědé, a to aby cestu mohli nadále užívat a aby byla nově vytyčena. Toto se patrně uskutečnilo.

Dřevo tu bylo dosti. V panských lesích se každoročně pokácelo množství dřeva, které bylo označeno a pak prodáváno o dvou výročních trzích /Holzmarkt/ a to na sv. Jiřího a na sv. Havla. Ceny dřeva byly stále vysoké, aby se zabránilo jeho plýtvání. Koncem 16. stol. stál kmen ~~XXXXXX~~ stavebního dřeva v nižších revírech 20-24 grošů, v horských lesích asi polovinu. 1648 se za bouček platilo 12 gr., za jedličku 10-20 gr za kmen javoru 14 gr., a za smrkový kmen 13 gr. Později se cizím účto- vylo dříví dražší než domácím poddaným. Ti platili 1730 za buk 1 fl. 10 kr - 1 fl 15 kr., za jedli 1 fl. - 1 fl. 10 kr., za osiku 54 kr., až 1 fl., za javor 1 fl. 10kr. - 1 fl. 15 kr., a za břízu 30-35 kr. Cizí platili za buk, jedli nebo javor po 2 fl., za osiku 1 fl. 30 kr. a za břízu 40 kr. Tesařské dříví platilo pro poddané 54 kr., větve a chrastí 45 kr., cizí platili za oboje po 1 fl. Na jarním trhu se v Oldřichově prošlo 235 kmenů dřeva, za což bylo strženo 233 fl. 37 kr Dřevo, které vrchnost potřebovala sama se většinou splavovalo po Jeřici, dřevo pro panské pily se v zimě sváželo na odkládiště, odkud je pak v létě povozníci /jako robotu/ vozili k pilám. Zdejší sedláci museli pomá- hat při kácení a řezání stromů, zahradníci pak štípali panské dříví, za to ale dostávali malou odměnu. Poddaní, kteří koupili dřevo, museli si jeho odvoz obstarat sami.

Obchod dřívím byl dříve jednodušší /před sto lety/ nežli dnes. Nyní je možno koupit pouze celou paseku za hotové. Tenkrát bylo možné za málo peněz koupit dříví a ještě k tomu takové, které se kupujícimu líbilo. Obchodník si byvral kmeny tam, kde to shledal jako dobré. Stalo se v těch časech, že obchodník mohl nakoupit dříví již za 12 - 15 fl. Chtěl-li někdo koupit od vrchnosti dřevo, přihlásil se na frýdlantském lesním úřadě, odkud pak přišel nadlesní nebo jiný lesní úředník, který zařídil prodej a předání. Při přejímání větších množství dřeva bylo možno s placením posečkat. Obchodníci při prodeji velice dobře dokázali mít výhody na své straně. K dopravě dříví používali vozy s úzkým dnem /Brettleibl/. Žebřiny na takových vozech byly velice šikmo postavené, takže náklad obsahoval méně dříví, ale vůz přesto byl brán jako plně naložený. Cena dřeva byla určována na vozy. Nejvíce dříví se vozilo do Liberce, kde taky velice dobře znali oldřichovské úzké vozy.

V místní konšelské knize je zajímavý zápis z r. 1895 - pojednání o zdejším obchodu dřívím kdysi a dnes. U úvodu se praví, že X jsou zde uvedeny "samé pravdivé skutečnosti, jen jména osob jsou změněná". Dále se praví: "nyní /1895/ je panský les přesně vyměřen, nakreslen na papíře, a rozdělen na revíry, oddělení, seče a čísla. Nejvíce je smrkového a bukového lesa. Jedle, borovice atd. jsou vzácnější. V pade- sátech letech nechal zesnulý hrabě Eduard Čam-Gallas na 12.000 jiter ohradit dřevěným plotem a osadit vysokou zvěří. Tato obora je nyní o něco ~~XXXXXX~~ menší, protože fojtecký revír je oddělen oplocením, které začíná u čp. 161 - Neuhauserský točárny a táhne se až k Nové louce. Zvěř je od podzimu do jara přikrmována ovsem, senem a kukuřicí a to záliba některá léta přijde až na 20 - 30.000 fl. Na podzim přijedou kavalíři a pár kusů odstřelí. V prosinci a lednu se každoročně při krmení v Görsbachu poblíž čp. 76/252/ odchytá čtyři až pět kusů mladších jelenů, kteří pak jsou posíláni do Pardubic na parforsní hony. Přes všechno dobré krmení vysoká loupe kůru na mladých stromech a okusuje mladé větvičky. Z ran vytéká pryskyřice a stromky zakrnují. V celé oboře

patrně není ani jeden zcela zdravý strom. Spodní část je vždy nahnilá.

Za příznivého ročního období dřevaři mytí části lesa, jak jim to určil hajný, dělají polena, stavební dříví, palivo a tře. Pokácené dřevo je opatřeno číslicemi, změřeno a určena jeho cena. Kůra se prodává zvlášť. /Dříve plynuly peníze za kůru do kapsy hajného./ Cena dřeva klesá podle místa v lese a podle jakosti. Aby se mohlo dobře prodávat i dřevo ze vzdálenějších míst v lese, nechal hrabě postavit řadu silnic. Jedna silnice vede z Ferdinandova do hor na Černou horu a Čihadla, Jizeru, Smědavu. Silnice z Görsbachu vede na Novou louku.

Obchodníci přicházejí se dřívím na trh. Pan polesný, pan lesní kontrolor, pan myslivec a pan lesní jsou v určené hospodě a dělají trh. Obchodník X. a Z. jsou obětastněni určitým množstvím, které musí do tří měsíců zaplatit na úřadě dle účtu z Frýdlantu.

A tak teď jde pan "Postarejsesám" se sekrou a dalším mářadím do lesa, značí stromy svým jménem, dře sebe, druhé a koně tak dlouho, až je dříví u domu nebo na pile. Když v lese zlomí oj, může si useknout klacek, musí ale na pařízek napsat své jméno a jen za zvlášť příznivých okolností ten klacek nemusí zaplatit. Pan lesní může bezstarostně ležet doma na kanapi; pokud ještě někdo v lese ukradne smrček nebo jiný kus dřeva, zrádce je u něj dříve než zloděj dojde domů.

Kmeny jsou podle jejich tloušťky rozřezány na různé silná prkna a převedena k truhlářům. Jeden vyrobí prkna na štůčky látek, jiný dělá bedny. Jen málo prken je vhodných na výrobu nábytku - díky jelenům! Pali-vové dříví se rozváží do Liberce a okolí. O nedělích může pan "Postarej-sesám" jít k zákazníkům. Když se vrátí domů, je někdy peněženka stejně prázdná jako předtím -. Těch několik šestáků stačilo na celé okružní jízdě jen na malá piva. Ale hlavu vzhůru, příště bude líp, - ze všech stran přijdou peníze - pšták donese novou objednávku a koneckonců množství taky udělá své, kamna mají v každém domě a když dnes nekoupíte, tak za týden přijdu zas! - A dnes je šrajtofle nabitá: konečně zaplatím tu zatracenou daň, ženě koupím nové šaty, malému synkovi nový kabát na zimu a tak dál, až nakonec kovár a švec očesou poslední halíř. Ovšem, peněženka má ještě jednu schovanou přihrádku, tam jsou šestáky do hospody na pivo, tabák a ještě jednu kořalku.

"Když byla přijata dnešní ustanovni a vešla ve známost, prohlásil jeden dobře situovaný obchodník dřívím, že teď už to dál nepljde, že budeme všichni zruinováni a že dobré časy jsou za námi. Asi před osmi lety jsem šel s jedním starým pocívým mužem do obory. Jmenoval mi odedávna známá místa v lese, ukazoval, kde jakočtrnáctiletý mladík kácel dříví, jak vysoké a silné tehdy byly smrky, kde 1866 za války strávil několik nocí a vyprávěl - souhlasně se vzpomínkami jiných lidí z Oldřichova - jak tehdy se kupoval panský les. Ušetřil jsem si nějaké tolary za práci v lese - říkal - a šel jsem k panu polesnému do Frýdlantu, žádaje ho, aby mi taky prodal dřevo. Brzy nato přišli úředníci a já jsem dostal smrky tak silné jak jsem chtěl a taky kde jsem chtěl. Pan polesný nechal mé zakoupené stromy označit, změřit a já jsem zaplatil obnos. Největší a nejkrásnější smrky jsem nechtěl koupit, ty zůstaly stát. Jiný obchodník se staral na svém místě. Teď se každý den kácelo a sváželo. Stálo tu ovšem pár smrků, které musely taky pryč, stály v cestě, bylo z nich dobré dříví, ten a onen potřeboval zrovna takové zboží, jinak už bychom tam neměli do dělat. Dnes - říkal a tvářil se podivně - každý kouká aby se před setměním dostal z lesa, protože cesty jsou špatné a člověk by si zlámal nohy nebo vaz. My jsme dříve jezdili do lesa za nejtemnějších nocí s těžkými dvoukolými vozy, pokáceli smrky a cestou necestou dopravili dolů. Někdy jsme to ovšem přehnali a museli jsme své dříví schovat. Třísky jsme pečlivě posbírali, pařez přikryli zemí a mechem, někdy jsme dokonce museli vysadit jiný smrček x na takto vzniklou holinu. Za týden či za 14 dní už bylo jedno, když uschnul. Občas aké se vyskytlu adjunktí, kterým jejich příjem nestačil na živobytí, a tak si občas zahráli na polesného.

Leckterý mladý silák toho využil, byl vyzván aby opatřil peníze, tu a tam v noci odvezl kládu, prodal ji za pakatel, dá se říci jen za odměnu pro nosiče bohatému obchodníkovi a tak si opatřil peníze na nedělní pivo. Dříve se hodně dříví vozilo nejen do Liberce ale i do Žitavy, kde se dobře prodalo. Nyní je uvalením cla dovoz do Saska velmi ztížen.

Z dřívějších obchodníků dřevem zde uvedme: Johann Augsten z čp. 101 /+ 9. dubna 1903 v 83 letech/, Eduard Köhler čp. 73 /nar. 27. ledna 1833 + 8. února 1909/, Eduard Köhler čp. 79 /+ 5. listopadu 1930, 72 let/, Karl Effenberger čp. 97 /nar. 19. ledna 1833, + 9. prosince 1903/, jeho syn Karl Effenberger čp. 190 /nar. 14. října 1867, + 23. prosince 1916/, a August Endler z Filipky /+ 20. prosince 1898, 54 let/. Po dlouhá léta provozoval obchod se dřevem taky Ferdinand Storm čp. 1, který od 1. ledna 1899 do srpna 1909 vedle toho ještě provozoval pilu ve Fojtce a 1909 zřídil pilu i zde. Ještě nyní je obchod se dřevem zde dosti značný. V Görsbachu provozuje obchod se dřevem od 1926 Anton Schöler mladší z čp. 242, syn Ant. Schölera staršího. Ceny dřeva se neustále mění, Plnometr palivového dříví /větvě/ stál 1890 2 fl. 80 kr.

Dokud se zde vyrábělo třísko, byla zde vždy i řada obchodníků s kůrou. V čp. 105 měl v devadesátých letech Josef Köhler značný obchod s kůrou, později zchudnul a 16. ledna 1913 zvolil dobrovolný odchod ze života oběšením v čp. 165. 21. října 1915 zemřel obchodník s kůrou Josef Köhler z čp. 165 /nar. 11. února 1853/.

Obchod s uhlím se ujal až v posledních letech. V r. 1890 stálo 50 kg uhlí černého 60 kr., a 50 kr uhlí hnědého 42 kr.

Se senem a obilím obchoďoval ve větším měřítku Josef Effenberger z čp. 208, po několik desetiletí byl i armádním dodavatelem. Zemřel 1. června 1928 v 61 letech.

Obchodníci s dobyt看 jsou již po léta usedlí ve vsi. S dobyt看 obchoduje nyní Gustav Pfohl čp. 207, s prasaty Josef Franze z čp. 195.

Ve druhé polovině 18. století zde kvetl čilý obchod plátnem. Nejznámější byl sedlák Josef Seibt, který 1764 od svého otce Hanse Seibta převzal statek čp. 1 za 200 kop. Zaměstnával mnoho domácích tkalců na Frýdlaněsku. Jeho první manželkou byla Apollonia Keilová z Fojtky a po její smrti se oženil s Terezií Scholzovou /dcerou domkáře Josefa Scholze z Hejnic čp. 114/. Zemřel 27. dubna 1796 ve věku 52 let, zanechal pět dětí: 30. dubna byl pohřben na hřbitově v Mníšku. Po smrti Josefa Seibta byla faktorie zrušena, rodina se odstěhovala do Hejnic, kde se dcera Marie Anna provdala za místního obchodníka Antona Kratzera /zakladatel firmy Jos. Kratzer a synové/. Druhá dcera Viktorie se provdala za šolce z Bílého potoka Franze Josefa Krauseho. Syn Gottfried odešel do Chomutova Anton - praděd zdejšího básníka Josefa Bennesche - se usadil v Hejnicích Nejstarší syn Hans Josef, který následoval svého otce jako vlastník statku čp. 1 ke kterému patřilo i bělidlo, prodal obojí 30. dubna 1807 Joh. Josefu Stomovi a taky se usadil v Hejnicích.

Obchod střížním zbožím vykazuje po desetiletí řadu zástupců.

Železářství provozoval po řadu let Franz Wildner čp. 226 /nar. 1. prosince 1868, + 18. srpna 1917 v polní nemocnici v Chebu/, nyní jeho syn Franz Wildner.

Rozvíjející se cyklistický sport dal vzniknout obchodu s jízdními koly - Franz Wildner čp. 220.

Kuřivem obchoduje 9 trafik at: Wilhelm Lange čp. 54, Josef Köhler čp. 191, Ferdinand Storm čp. 1, Ferdinand Gries čp. 29, Anton Arnold Filipka čp. 4, Marie Augstenová, Filipka čp. 11, Franz Wünsche čp. 180, Anton Schöler čp. 242, Franz Endler čp. 248.

E. Doprava, cesty, dopravní prostředky

Základní podmínkou pravidelné dopravy je existence vhodných cest a dopravních prostředků. Až do poloviny 19. století v tomto ohledu poměry nebyly nejlepší. Vozové cesty procházející naší vsí v žádném případě neodpovídaly nárokům na ně kladeným: byly úzké a kositřbaté a sjízdy jen s největší opatrností. Železnice ještě nebyla a poštovní zásilky byly přepravovány posly nebo povozaíky. To vše se během posledních desetiletí změnilo k lepšímu.

Cesty a silnice

Od nejstarších dob byla nejdůležitější cestou v Oldřichově cesta procházející vsí po které taky chodili lidé do kostela. V Mníšku odbočovala od prastaré silnice z Boleslavi do Zhořelce a Kammwegem se k ní opět připojila. Vše zmíněná silnice vedla z Liberce přes Ruprechtice a Neu-Ratschendorf do Mníšku a odtamtud po jižních svazích Špičáku, poblíž Scheibe, přes hřeben do Frýdlantu a dotýkala se oldřichovských obecních pozemků. Od staré krčmy v Mníšku /čp. 53/ vedla ke Špičáku a u dnešního kříže Scheibkreuz přes Scheibe. Procházela výše položené pozemky zdejších usedlostí čp. 37, 38, 39, 41, 42, 43, 44, 46, 47, 48 a 49 a na statku čp. 43 ji křížil "Brettbauerweg", stará Žitavská cesta, která odbočuje u čp. 15 /?/ od "staré silnice", přes louky vede k čp. 43 a odtud vede do Olbersdorfu. Kdysi to byla nejkratší ~~most~~ spojení se Žitavou a byla hodně frekventovaná. Tato stará silnice je ještě dnes mezi lidmi známá jako "Scheibweg". Pěkný popis staré frýdlantské silnice, jejíž je Scheibweg pouhým zbytkem, nám nabízí odborný učitel Adolf Schicketanz z Raspenavy v článku o Skalním hradu, který uveřejnil 3. srpna 1929 ve Friedländer Zeitung. Zdůraznil zde, že průběh staré obchodní stezky "která ve středověku musela být často procházena a projížďena" je dneska "patrně zcela zapomenut". Dále říká: "je to stará cesta Scheideweg, patrně ona obchodní stezka, která vedla z vnitrozemí Čech do Polska a kterou nechal Karel IV. uzavřít. Tato silnice vedla z Frýdlantu k nynějším Nichtovým domkům, za hájovnou odbočovala od hřebenové cesty /Kammweg/ - což je novější spojení se silnicí přes Hemmrich - a vede pozvolna výše ke Trompetersteinu a kolem sv. Jana /? kleiner Johannis/, a pak stoupá několika menšími, nepřiliš příkrými stupni ke Scheibe. Scheibe je líbezná bezlesá místo mezi bývalým Hřebenovým bukem a Špičákem. Znamením byl velký dřevěný kříž, který po jeho rozpadu byl nahrazen křížem plechovým. Cesta vedla dále po jižních svazích Špičáku a Hängebergu, táhla se po severních výšinách Oldřichova, přecházela Brettbauerweg, a západně od tzv. Svatodušního vrchu se rozdělila. Západní větev vede do údolí Jeřice které překračuje a vede přes jižní svahy Neundorfu do Chrastavy, zatímco jihovýchodní vede kolem staré krčmy v Mníšku čp. 53 a stále se drží ve výškách, dosahuje Liberce. Dnes už jsou sjízdné jen některé části cesty, většinou se táhne lesem jako zřetelná prohluben, často ve 2 / 3 rovnoběžkách, zarostlá stromy a křovím. Svým založením je cesta typicky středověká.

Ke konci 17. století byla tato nejstarší silnice, která spojovala Liberec s Frýdlangem, kvůli špatnému stavu zrušena. Tehdy nově postavená silnice vedla z Liberce přes Sigmundovu výšinu /Siegmundshöhe/ v Ratschendorfu a odtud přes Krásnou studánku do Mníšku a Olbersdorfu, kde ústila stará silnice z Chrastavy do Frýdlantu. Nejstarší linka říšské silnice, známá jako Scheibweg, která vede po hřebeni u dnešních Nichtových domků, kde taky odbočovala cesta do Raspenavy, je současně ~~XXIX~~ pro špatný stav téměř nesjízdná. Poté co byla zrušena jakožto veřejná silnice, získala cesta přes Oldřichov na významu. Vyvinula se z ní silnice, vozovka ~~XXXXXX~~ obstarávající spojení s údolím horní Smědé. Původně to byla jen kostelní cesta Oldřichováků, vedla kolem krčmy čp. 6 a procházela přes dvůr u čp. 19, kde pak ústila do staré dopravní cesty z Liberce do horního údolí Smědé. Tato cesta byla 1562 známá jako Poutní cesta /Pilgersteig/, dnes se jí lidově říká "Stará silnice" a dříve ji rádi užívali poutníci jdoucí z Liberce do Hejnice.

Ve Fojtce odbočovala tato cesta od prastaré říšské silnice z Boleslavi do Zhořelce, vedla od tamního statku čp. 74 a kolem dnešního Stormova kříže, nedaleky nynějšího nádraží v Mníšku přešla na oldřichovské pozemky, kolem statku čp. 4 vedla přes pole a louky na bývalé bělidlo čp. 92 a odtud k současnému hřbitovu do vesnie, kde u čp. 19 křížila vesnickou cestu, přebrodiva potok, vedla kolem nynější hospody čp. 29, překročila panské louky a lesy rozkládající se na místě dnešní Filipky a konečně jako Hemmrichweg přecházela Hemmrich do Raspenavy a Hejnic. Do této frekventované cesty ústila u čp. 173 cesta zvaná Haindorfweg, přicházející od Chrastavy přes Neundorf a Mníšek, která pro naši ves byla taky hlavní spojnici s Chrastavou. U nás vedla od čp. 1 zářezem kolem čp. 173. Byla to tzv. "svobodná cesta" nebo volná cesta. V jedné kupní smlouvě z 19. října 1790 se praví: "Volná cesta, která vede přes pozemek Adama Seibta čp. 1, zůstane jako dříve, ale bez škody pro majitele". - 29. ledna 1690 podal Christoph Passig svůj statek mezi statkem Hanse Pfeiffera a "zadní silnicí" za 115 šil. Georgu Seibtovi, ten se objevuje jako "starousedlík" r. 1719 při rozdělování dluhu zahradařa Christopha Augstena.

I od staré cesty Brettbauernweg již za starých časů odbočovala cesta, probíhala od čp. 208 přes louky do Mníšku, kde u kečmy čp. 53 ústila do chrastavské silnice.

Spojení s horskými vesnicemi již dávno obstarávala cesta vedoucí z části Pily, kterou úřední zápisy jmenují jako Bedřichovskou cestu. Odbočku z ní tvoří Travní cesta - Grasweg, Graselweg. Začíná u dnešního hostince "Zum Waldschloss"/čp. 180/, vede přes Kostelní vrch a Geslerův průhon, kříží pole od čp. 11 a 9 a u čp. 9 ústí do Staré silnice. Grasweg soužil jako Kostelní cesta z části Pily a Görsbach.

Staré cesty nebyvaly právě nejlépe udržovány. Byly nedlážděné a kostrbaté a chůze nebo jízda po nich nebyla zcela bez rizika pro lidi i zvířata. Taky byly poměrně úzké, takže když se potkaly dva povozy, jen stěží se mohly vyhnout. Pokud takováto silnice přecházela potok, nebyl tu most, ale většinou jen brod nebo průjezd. Brod byl dříve u statku čp. 19.

Jak se rozvíjela řemesla i průmysl, byla i čilejší doprava, která si pak postupně žádala i opravu stávajících a zakládání nových cest. První rozšířenou cestou se stala silnice na Hemmrich.

Již po stavbě dnešní silnice z Liberce přes Olbersdorf do Frýdlantu /1830-1833/ se vynořila myšlenka na obnošení silnice přes Hemmrich. Ovšem k jeho uskutečnění nedošlo hned. Teprve hladový rok 1847 zapříčinil stavbu první části. Tehdy se začalo se stavbou od Raspenavy k lomu /Sprengsteintor/. Hotová byla 1848 a byla to tzv. nouzová staba /Notstandsbau/, odhadnutá na 5201 fl., na kterou musely přispět všechny obce panství. V letech 1849-1853 byla postavena část z Mníšku až k hranici Oldřichova. O několik let později, 1859 byla postavena trasa přes Oldřichov až po hájenku na Hemmrichu. Stavitelem této části byl Abraham Philip Hahn z Dubé. Stavba stála 20.000 fl. bez šetoliny a dláždění, což musela uhradit obec. Výkup pozemků si vyžádal obnos 1400 fl. Náklady na vlastní stavbu kryl okres Frýdlant. Most přes potok u čp. 20 byl dokončen 1860 - 26. července bylo dokončeno klenutí. Položení svorníku byl přítomen nájemce Ph. Hahn, mistr zednický J. Knesch, představený obce Franz Bergmann, obecní radní Julius Thomas a Karl Geisler a soudní zapisovatel Franz Ringelhan. Stavba až po Zwengsteintor byla provedena do r. 1861. Celá trasa, která byla až v květnu a červnu 1904 opatřena obrubníky /v Oldřichově a Filipce byly obrubníky posazeny 24. a 25. června 1904/ má délku 10.340 m a je široká bez příkopů 6,32 m.

Od silnice na Hemmrich odbočuje u čp. 54 /hostinec "Zur Vereinshalle"/ okresní silnice do části Pily /Brettmühlen/. Kvůli stavbě této silnice se konala schůze v restauraci "Zum Waldschloss" 24. července 1894. Účastnil se jí i frýdlantský polesný Franz Wenzel. Na stavbu přispěli Franz Neuhäuser 550 fl., Josef Köhler čp. 21 400 fl., Karl Effenberger čp. 97 150 fl., Anton Wunsch /Görsbach čp. 76/, Wendelin Köhler, Eduard Köhler, Franz Effenberger, Josef Augsten /Richter-Hans/ a Eduard Neuhäuser po 100 fl., Franz Wünsche a J. Hannig po 50 fl., Ferdinand Geisler 20 fl.,

Wilhelm Köhler 10 fl., a Josef Köhler čp. 134 5 fl. Polesný slíbil dodá zdarma kameny potřebné na stavbu. 25. července 1894 obecní zastupitelství přijalo velkou většinou stavbu silnice a již 27. července odešla žádost o povolení stavby na okresní zastupitelství ve Frýdlantě. 30. července se dostavil lesní inženýr Josef Hendrich s měřicími nástroji. 26. září 1894 obešla komise plánovanou trasu, toho se zúčastnili stavební rada Alois Heinzl z Liberce, ředitel Josef Komers, polesný Franz Wenzel, přednosta okresu Heinrich Ehrlich a cestmistr, všichni z Frýdlantu. V listopadu přikročilo zastupitelstvo k výkupu pozemků. Lesní inženýr Josef Hendrich vypracoval odhad nákladů na 9913 fl., který však stavitel ský rada Heinzl považoval za příliš nízký. Odhad byl pak zvýšen na 10.543 fl. 22 kr. Stavba byla zadána za 10.332 fl. 36 kr. vrchnostenskému cestmistroví Winzenzi Graiffovi z Fojtky, který pocházel z jižních Tyrol, a sem přišel když se stavěla železnice 1873/75 a usadil se ve zdejší kraji /nehdy v Kunraticích/. Se stavbou začal 1. září 1894 průkopem za čp. 118. Brzy nato se začalo planýrovat. V říjnu znemožnila zima a sníh další pokračování. Fojtka odmítla zaplatit za trasu vedoucí přes fojtecké území až k čp. 161 25% obnos. Franz Neuhäuser a vrchnost tedy přislíbili úhradu chybějící částky /200 fl./ a to tak, že Neuhäuser zaplatil 50 fl. a vrchnost zbytek. Stavba byla dokončena až 1896. Silnice je široká 6 m. Podle údajů okresního zastupitelství stál oldřichovský úsek dlouhý 1417 m 12.404 fl 3 kr., a 149 m dlouhý úsek Görsbachu 1322,33 fl. Údaje obecního úřadu uvádějí náklady jen 10.532 fl. 36 kr., další příspěvky uvádí stejný pramen ve výši 1800 fl.

R. 1899 postavila vrchnost pro ulehčení odvozu dřeva z horv lese nad továrnou čp. 161 lesní silnici, kterou opět stavěl Vincenc Graiff. Silnice vede skalnatým terénem po Barheit /Bärhaupt?/ až do hor. Spojení této lesní silnice s okresní silnicí /mezi čp. 78 a 160/ tvoří fragment u Schirrgrabenu, který vrchnost nechala založit v pozdním podzimu 1906. Již r. 1892 nechala vrchnost postavit silnici začínající u hostince čp. 248 /158/ v Görsbachu směrem na "Ablager", kvůli lepšímu spojení s Novou loukou. Stavba byla započata v červnu 1892 a dohotovena do konce téhož roku. Skály stojící v cestě byly odstřeleny pomocí dynamitu a byly použity jako dlažba na místě. Předchůdcem této lesní silnice byla velice frekventovaná a velice kostrbatá cesta, kterou starší listiny uvádějí vždy jako "Vysokou cest" /Hoher Weg/. Po dokončení nové cesty napsal kronikář, že "nikdo za padesát let nebuče chtít věřit, že na staré strmé cestě byly dopraveny statisíce kubických netrů palivového a užitkového dříví za všech denních období, aniž došlo k významným úrazům." Na tuto silnici navazuje obecní cesta v Görsbachu, která byla na podzim u čp. 248 rozšířena. ~~XXXX~~ Jejím jihozápadním pokračováním je hezká cesta vedoucí nahoru na Brändellehne a kolem buku, která je od existence části Görsbach jejím nejkrásím spojením s mateřskou obcí Fojtkou.

V novější době řada velmi užívaných obecních cest doznala odpovídajícího rozšíření, tak 1922 tzv. "Brettbauernweg" a 1923 "Hohlweg" u čp. 97. Obecní cesta mezi čp. 208 a 43 byla r. 1927 prodloužena; práce které vykonávali nezaměstnaní si všadaly náklady 8000 Kč.

Za starších časů museli všichni povozaříci, kteří používali veřejnou silnici, zaplatit mýtné. Nejdříve tato daň byla zdrojem příjmu pro města, v našem případě pro Frýdlant. Vybírání mýtného v Oldřichově obstarával 1726 jménem města Frýdlantu zdejší sedlák Hans Passig čp. 4. Za svoji snahu dostal jednu třetinu vybraných poplatků. Později mýtné připadlo vrchnosti, která je používala na opravu a údržbu silnic. Na okresních silnicích frýdlanského okresu se 1903 přestalo vybírat mýtné. Mýtnice stávala v sousedním Mníšku.

Železnice

Železnice prochází naší obcí teprve od sedmdesátých let 19. století. Je to bývalá Německá severojižní dráha, dnes patřící státu. Povolení k výstavbě trať Liberec - Frýdlant- Seidenberg /jako pokračování trati Turnov - Liberec, otevřené již 1. května 1859/ se uskutečnilo císařským výnosem z 31. března 1872. Počátkem června 1873 bylo započato se stavebními pracemi a již čtrnáct dní dříve se začalo s kopáním tunelu pod Hemmrichem. Jako podnikatel - sávitel figuroval Daniel Lapp z Württembergu.

Koncem června 1875 byla stavba dokončena. 1. července 1875 mohla trať být předána veřejnému provozu. Okolnost, že stanice Mníšek byla blízko hranice s Oldřichovem způsobila, že naše obec tehdy nedostala žádné nádraží. Pokud by se bývala trať postavila podle původního vyměření, byla by mníšecká stanice blízko tamního hřbitova a Oldřichov by již tehdy dostal svoji vlastní stanici, tak ale vyšel naprázdno. Ani zastávky se obec nemohla domoci. Po neúnavných snaženích se konečně povedlo 1884 prosadit zřízení zastávky ve Filipce. Nejdříve měla název "Hemmrich". Na její zřízení přispěla obec Oldřichov obnosem 600 fl. V roce 1907 obec požádala vedení železnic, aby označení zastávky pozměnila na "Oldřichov v hájích". Poté co koncem října 1908 Německá severojižní dráha přešla do vlastnictví státu, byla zastávka povolením ministerstva drah ze 24. října 1908 Z 35.467/20 a, přejmenována 1. křta 1908 na Oldřichov v hájích - Hemmrich. Svoji současnou podobu dostala zastávka - její budova - po požáru dne 21. října 1903, novostavba byla otevřena v říjnu 1904. V roce 1932 se zastávka dočkala kamenné přestavby.

V železniční dopravě se od r. 1922 užívá 24 hodinové časomíry. V 16. a 17. století se ještě užívala staročeská časomíra o 24 hodinách denně Poloviční, neboli nová německá časomíra po 12 hodinách byla zavedena 1581 císařem Rudolfem II. - Uvedme ještě to, že 17. ledna 1584 byl také zaveden gregoriánský kalendář, namísto 6. ledna se rovnou psalo 17. ledna.

Pošta.

Poštovní poměry byly dříve tristní. Jediná pošta v celé župě byla císařský poštovní úřad v Jablonném /Deutsch-Gabel/. Teprve koncem 18. stol. vznikly poštovní schránky a poštovní úřady ve městech - Liberci a Frýdlantě. ~~KKK~~ Dopravu poštovních zásilek obstarávali poslové a občas i povozníci. Naše ves už tehdy měla vlastního listovního posla. Zjedнала ho obec, byl zproštěn roboty neboť měl za povinnost dopravit úřední spisy z místní rychty na vrchnostenský úřad ve Frýdlantě a odtamtud zase přijímat sdělení a výnosy pro obecní rychtu. Značného zlepšení se poštovní poměry dočkaly zřízením poštovního úřadu v Mníšku. Podle zřizovací vyhlášky z 29. dubna 1867, Z.5759=470 se nová "poštovní expedice" měla zabývat "listovní a jízdní poštovní službou", spojení pak obdržela "expresními jízdami mezi Libercem a Frýdlantem, dvakrát denně". Připojeny byly nejdříve v politickém okrese Frýdlant obce Oldřichov v hájích, Mníšek a Olbersdorf s Philippsbergem, z polit. okresu Liberec obec Fojtka z částí "Giersbach" a z politického okresu Chrastava obec Neundorf-Mühlscheibe. 21. leden 1868 přinesl spojení pomocí pěších posíl z Mníšku do Hejnic a to každoročně od 16. září do konce květa. V Hejnicích byla 20. února 1866 zřízena poštovní expedice. Po otevření Německé severojižní dráhy služba pěších posíl skončila. V Neundorfu byla 1. září 1889 zřízena vlastní pošta. Po mnoha žádostech a prosbách naší obce a jednotlivých zájemců povolilo ředitelství pošt v Praze 1898 konečně zřízení poštovního úřadu v Oldřichově. K němu byly připojeny obce Oldřichova Filipka spolu se samotou Alte Bleiche /=staré bělidlo/ a část Görsbach. 15. prosince 1898 byl poštovní úřad otevřen v domě čp. 54. Poté přešel do čp. 229 a 1. října 1906 do domu čp. 227. U poštovního úřadu je od 12. února 1900 zřízena telefonní hovorna kombinovaná s telegrafem. Potřebný kapitál 2400 K zaplatilo 52 účastníků. Hovorna byla otevřena 19. února 1900 za přítomnosti vedoucího telefonního provozu Aloise Minkse a stavebního adjunkta Hiksche. Podané depěše se telefonují do Liberce a odtamtud jsou dopravovány telegrafem /dálnopisem/ na místo určení.

V době, kdy Oldřichov byl přidělen k poštovnímu úřadu v Mníšku, konali zde službu: 1867 - 1885 poštovník Anton Schöler /+ 26. pros. 1885/ 1885 - 1897 jeho vdova Anna Schölerová roz. Gutbierová, od 1886 provdaná Schroefelová /+ 2. června 1897/ a konečně 1897 - 1898 syn Heinrich Schöler Ten převzal 1898 nově zřízený zdejší poštovní úřad. Jako plat dostal 150 fl., jako paušál na byt 40 fl. a za obstarání pošty na stanici a ze stanice dvakrát denně 250 fl., celkem 440 fl. Heinrich Schöler přešel 1903 jako poštovník do Zacléře, kde jako vrchní poštovník šel na odpočinek. V březnu převzala místo poštovníka Claudene Zarubová, později provdaná Zabelová /nar. 25. srpna 1862/, která obstarávala tuto službu až do 1918 a zemřela 15. října 1928 v Kosmonosích. Po ní zde byli poštovní expedienti:

1918 - 1920 Wilhelm Schmidt z Liberce a 1920 - 1921 Rudolf Richter z Varnsdorfu. Od 3. prosince 1921 je zde poštmistrová Antonie Ludwigová roz. Schwarzová z Johnskorfu u Jablonného /nar. 9. března 1884/.

Jako listonoš na poště od jejího vzniku působí Franz Brückner, který tuto službu vykonával již dříve /od 1880/. Od 1887 do 1925 vykonával službu listonoše jeho syn Ferdinand Brückner. Od 1926 je listonošem Josef Hiront. Jako pomocný listonoš slouží Franz Brückner od 1926.

Osvětlení obce

Chůze a jízda po veřejných cestách a silnicích byla v dřívějších dobách poněkud nebezpečná, protože cesty nebyly osvětlené. Pády z okrajů cest, z mostů a lávek nebyly nic neobvyklého. Aby se takovým neštěstím pokud možno zabránilo, museli být pěší i formeni v noci vybaveni svítilnami. Tyto nepříznivé poměry se změnily až po zavedení veřejného elektrického osvětlení.

Plán na stavbu velké elektrárny pro libereckou průmyslovou oblast se objevil již na počátku tohoto století. Již r. 1903 se vedoucí provozu firmy Ginzkey z Vratislavic, ing. Adolf Rechenberg slovem i písemně zasadil o zřízení elektrárny pro libereckou kotlinu. Elektrárna i s rozvodnou /Überlandswerk/ měla mít sídlo původně ve Vratislavicích. Velkým zastáncem a propagátorem tohoto plánu byl tehdy Emil Weber, řídící učitel z Fojtky. V četných přednáškách vyzdvihoval nutnost a cenu elektrické energie a elektrického osvětlení pro domácí průmysl a pro obce kolem Liberce. Bohužel, město Liberec bylo v opozici a tak se dobře míněná myšlenka nedočkala uskutečnění. Neprve o několik let později byla úspěšná iniciativa továrníka Emila Simona z Fojtky a stavitele Theobalda Demutha, profesora na průmyslovce z Liberce. Společně s AEG Union - as v Liberci znovu otevřeli otázku zřízení energovodu pro obce v Liberecké kotlině. První kroky a první porady se konaly v listopadu 1909. 10. dubna 1910 se v Liberci konala schůze všech zainteresovaných. 13 obcí z údolí Nisy a Jeřice, mezi nimi i Oldřichov v Hájích se dohodlo že budou postupovat společně. Neúnavné činnosti obou hlavních iniciátorů lez vděčit zato, že i město Liberec nakonec bylo pro doborou věc. /Toto rozhodnutí bylo patně urychleno okolností, že elektrárna v Hirschfelde v Sasku napojovala na svoji síť čím dál tím více obcí z Frýdlantska, i z Liberecka, mezi nimi i obec Krásnou Studánku, která je hodně blízko Liberce/. 12. července 1912 pak se konala ustavující schůze společnosti s ručením omezeným s názvem "Elektrisches Überlandswerk". Kromě města Liberce s předměstími se připojily obce Oldřichov v Hájích, Fojtka, Mníšek, Habendorf, Kateřinky a Bedřichov jakož i firma Johann Liebig. O připojení naší obce k nové společnosti se zvláště zasloužili: představitel Eduard Gisler, Továrník Anton Horn, továrník Reinh. Hüttmann, Franz Berger z čp. 6, Karl Effenberger z čp. 97, Johann Franze z čp. 12 a další. Jako zpravodaj a zástupce ve výboru společnosti působil Josef Mauermann. Zaprotookolování společnosti se uskutečnilo 20. července 1912. 14. února 1913 zadalo vedení společnosti zhotovení celého elektrického zařízení závodům Siemens-Schickert ve Vídni a v květnu 1913 byly pověřeny firmy Gustav Sachers synové a E. Ast a spol. stavbou objektu v Andělské hoře. Se stavbou bylo započato ihned. I v naší obci záhy začaly přípravné práce. 4. července 1913 se u zastávky Hemmrich začal pokládat kabel, tuto práci nechala provádět společnost. Naše obec jakožto společník měla dodat tolik podílů a 450 Kč, kolik mělo být dodáváno kilowattů proudu. Stavbu zde řídil jablonecký mistr Corazza. 9. července 1913 se započalo s pokládáním kabelu u továrny čp. 161. Místní síť s transformátory, pouličním osvětlením a domovními přípojkami byly zadány 27. září 1913 za paušální obnos 39.660 Kč firmě Elektr. Werke Bergmann v Liberci. 14. října 1913 byla započata stavba transformátoru, budovu postavila firma Reinelt.

4. listopadu se započalo se stavěním stožárů v dolní části obce, 10. listopadu v části Pily a 11. listopadu ve Filipce. 10. prosince 1913 byly nataženy dráty. 7. ledna 1914 se započalo s domovními přípojkami. 14. ledna 1914 byly objednány počítače pro Oldřichov u firmy Bergmann /počítadlo na světelný proud a 35 K, na motorový proud a 71 K/. Automatické přepínače pouličního osvětlení rovněž dodala firma Bergmann /a 155 K/. 28. ledna 1914 se v části Pily poprvé rozsvítily pouliční lampy; proud opatřila firma Seiche. 13. června 1914 dodal kábel první proud na osvětlení domů, a také motory byly uvedeny do provozu. První elektřinu dodal prvoz Andělská hora v ceně 3 1/2 h za kilowatt. Velkoodběratelé platili za motorový proud 7 1/2 h za kW, maloodběratelé 20-40 h, světelný proud stál 48 h. Náklady na výstavbu místní sítě činily celkem 51.159,68 K, z toho na samotnou síť 30.800 K, obě budovy transformátorů 10.850 K a pouliční osvětlení 9.500 K. Bylo kalkulováno 111 podílů a 450 K, což dalo celkový obnos 49.950 K. Částku na místní síť půjčila zdejší Raiffeisenka, 49.950 K Raspenavská okresní spořitelna. V roce 1916 /podzim a zima/ došlo k poruše kábelu u stanice Habendorf a obce Oldřichov, Mníšek a Fojtka byly jednou po dva týdny a jednou po jeden týden bez proudu. Práce na opravách se muselo zúčastnit vojsko z Liberce /více než 150 mužů/. Za války byl nedostatek uhlí, jeho ceny značně stouply a tak i ceny elektrického proudu šly nahoru stejným tempem. A přece byl každý rád, že má světlo. Za celá léta měla obec jen malý čistý výnos, protože byl nízký odběr. Teprve když se připojila firma A. Hüttmann a obzvláště pak jí následující firma Schütz a spol., došlo na značné roční zisky, které byly ukládány na obnovu sítě. V roce 1925 byl u čp. 238 postaven třetí transformátor.

F. Soudnictví a bezpečnost

Bezpečnostní opatření.

Místní bezpečnostní opatření odjakživa musela věnovat pozornost čtyřem hlavním úkolům:

1. prevenci a následnou likvidaci požárů
2. zabránit zavlečení a rozšíření nebezpečných nakažlivých nemocí
3. pronásledování a vyhubení nebezpečné dravé zvěře
4. zatýkání a dodání do vazby obecně nebezpečných zločinců.

Již v dávnějších dobách přísně fungovala požární policie. Starosta /šolc/ ~~XX~~ měl za povinnost každého čtvrt roku zkontrolovat topeniště každého jednotlivého obyvatele obce. Ten kdo své topeniště neudržoval v pořádku, měl dle nařízení z r. 1692 za trest zaplatit 1 kopu a do 6 týdnů postavit zeď proti ohni. Každý hospodář měl také mít střešní žebřík, háky a tyče pohotově tak, aby jich p případě potřeby mohl použít. Když vypukl požár z nedbalosti majitele nebo jeho čeledi, čekal ho trest vězení a pokuta 5 kop v případě, že požár hlásil. V případě, že požár nehlásil a snažil se jej ututlat, z čehož většinou vychází velké neštěstí, měl kromě vězení zaplatit 10 kop. Ve stejném nařízení se taky píše, že pokud obec postihne "nebezpečí s ohněm, nebo potulnými rotami" mají nejen obyvatele, ale i sousedé, pokud si toho všimnou, jít na pomoc druhým proti nebezpečí a zabránit neštěstí. Jako příčiny požárů se nejčastěji jeví: neopatrné zacházení se světlem a ohněm, neopatrnost při sušení lnu, špatný stav komína a topeniště, úmyslné žhářství a úder blesku. Sušení lnu v obytných místnostech bylo o597 zakázáno. V již zmíněném nařízení z r. 1692 se píše: "pakli by se někdo opovážil ve svém domě nebo peci sušit len a lámat jej, ten za trest nechť uhradí 10 kop". Čištění komínů bylo povinností komíníků /"Feueresen-Kehrer"/, kteří se v dokumentech objevují teprve od 17. století. Žháři byli dříve většinou trestáni smrtí. Dokud nebyli hasiči, byli obyvatele postižení ohněm odkázáni na dobrovolnou pomoc sousedů a dalších obyvatel obce.

Požáry byly za všech dob a budou i v budoucnu. Obzvláště často hořelo za válek. Za Třicetileté války byly po r. 1634 požáry na denním pořádku. Zápisy o požárech v naší vesnici ze staších dob nejsou. Zde můžeme uvést jen požáry od poloviny 19. stol.

Písemné záznamy o pžárech jsou od r. 1846, od toho roku do založení dobrovolného hasičského sboru shořelo ve vsi 14 usedlostí. Na Masopustní úterý 1846, večer v 7 hodin shořel obytný dům čp. 19 Ambrose Pradeho. 9. července 1856 shořela nová, neboli zadní pila čp. 78 i s obytným domem. 30. října 1856 se obětí plaměů stal dům Antona Brücknera čp. 15. 2. června 1857 shořel obytný dům a stodola Franze Langeho čp. 36. 26. ledna 1860 zničil ohen obytný dům sedláka Antona Scholzeho čp. 34; ~~K~~ stodolu, která taky začala hořet, sousedé strhli. V noci ze 27. na 28. června 1860 shořel obytný dům Franze Leukera čp. 173. 3. července 1862 shořel dům čp. 88 patřící pekaři Antonu Keilovi. 8. dubna 1863 zničil požár dům Ignaze Elstnera čp. 55. 7. září 1863 shořel dům Josefa Langeho čp. 168. 18. října 1863 shořel dům čp. 172, patřící vdově po Štefanu Franzeovi. 27. května 1865 došlo neopatrností malého chlapce k požáru v domě Ferdinanda Herziga čp. 158, který vyhořel. 16. září 1869 znovu shořel dům pekaře Antona Keila čp. 88. 13. července 1870 uhořel blesk vedle obytného domu Karla Neuhausera čp. 38 s takovou silou, že ve stavení bylo rozbito mnoho okenních tabulek. Ve stejný den uhořel blesk do stromu vedle stodoly Karla Effenbeggera čp. 97, majitel následkem ohlušení ochrnl a teprve po několika týdnech se uzdravil.

Za trvání hasičského sboru shořelo v Oldřichově 38 usedlostí. 27. května 1871 zničil ohen továrnu p. 161 i s pilou. Obětí plamenů se stalo 300 kop prken, na 200 kop latí, 250 sáhů kůry a 6000 kusů špalků. Oheň řádil od 3 hodin ráno do 1 hodiny odpoledne. Majitel Franz Neuhauser utrpěl škodu 45.000 K a nájemce továrny Anton Hüttmann přišel o všechny své věci.

18. srpna 1871, odpoledne ve 4 hodiny zničil požár dům čp. 143 patřící Veronice Patzelové. Za nepřítomnosti majitelky synek její sestry Theresie Richterové, Hermann Richter na půdě zapálil seno. Přítomny byly dvě děti Ferdinanda Keila z čp. 13 ve věku 3 - 5 let a dvě děti Ferdinanda Geislera z čp. 14 - dívka 4 1/2 roku a dvouletý chlapec. Hermann Richter se zachránil, ostatní čtyři děti uhořely. 18. března 1872 ráno v 7 hodin shořel dům čp. 10 Johanna Seibta. 19. října 1872 zničil oheň dům Ignaze Anderse čp. 104. 3. prosince 1872 v 2 1/2 hod. ráno se obětí plamenů staly stodola, kůlna a obytný dům Ferdinanda Franzeho čp. 50. 11. prosince 1872 ve 3 hod. ráno zničil požár stodolu a obytný dům Antona Preibische čp. 491. 12. března 1873 kolem 7 hodin večer shořel dům Kajetana Geislera čp. 128. Tento dům již nebyl obnoven, pozemek získal Josef Passig čp. 47. 2. května 1874 zničil požár polovinu domu Ambrose Arnolda čp. 19. Požár vypukl v kupectví Blase Rupeho, které po dobu stavby železnice bylo v domě umístěno. 26. prosince 1874 vznikl požár v domě čp. 56, který patřil Antonu Schölerovi čp. 44 a obýval jej Karl Stärrz. Oheň se podařilo uhasit, později však byl dům zbourán a už nebyl obnoven, stál mezi čp. 44 a 45. 21. října 1875 kolem 7 hod. večer zničil oheň obytný dům čp. 17 Franze Manna. 13. prosince 1880 ráno kolem 3 hod. se obětí plamenů stala stodola pěstnosti obce Antona Schölera čp. 43. Záhři byli Karl Kaiser a Josef Morche. 14. ledna 1889 ráno v půl čtvrté zničil oheň krovu u stodoly hostinského Valentina Krauseho čp. 29 /nyní 222/. 11. dubna 1887 /o Velikonočních/ v 11 dopoledne začalo hořet v domě Johanna Geislera čp. 199, oheň zničil i stodolu. 30. června 1890 ráno kolem 2 hodin shořel dům Antona Geislera čp. 13. 16. září 1890 shořel dům čp. 77 patřící Karlu Müllerovi. 23. února 1893 ve 1/4 6 večer vypukl požár v továrně čp. 161, který naštěstí mohl být včas uhašen. 28. července 1893 vpůl jedenácté večer udeřil blesk do domu Ferdinanda Franzeho čp. 159. K požáru nedošlo, ale v chlévě byly zabity tři krávy. O čtrnáct dní později, 11. července 1893 kolem 4 hod. odpoledne, následkem úderu blesku shořel dům i stodola Franze Preibische čp. 51, blesk zabil jednu krávu. 10. srpna 1893 v 1/2 10 večer zničil oheň stodolu hostinského Josefa Herbriga čp. 8, při této příležitosti shořelo nejen hospodářské nářadí, ale obětí se staly i tři prasata, dvě ovce, 5 husí a tři kachny. Vlastním majitelem byl dosud nezletilý syn /nevlastní/ Wilhelm Kretschmer. V noci z 11. na 12. dubna 1897 mezi 12 a 1 hod., vyhořelo neobydlené hospodářské stavení čp. 8 patřící Josefu Herbihovi z Hemmrichsenku, spolu s místností obývanou /přístavek/ Ferdinandem Riegerem. 9. srpna 1897 ráno v 6 hod. zničil požár dům čp. 82 patřící Antonu Effenbergrovi. Majitel Anton Effenberger realitu čp. 82 koupil teprve v polovině července 1897 od Eduarda Prokopa a Josefa Langeho, kteří realitu čp. 8 s výměnkem čp. 82 koupili od Josefa Herbiga, před nímž ji vlastnil Wilhelm Kretschmer. 15. dubna 1898 v jednu hodinu v noci zničil požár dům Julia Passiga čp. 89. 17. června 1898 v půl osmé ráno shořel dům Franze Riedla čp. 170. 1. června 1900 v půl jedenácté dopoledne shořel dům Karoliny Pfeiferové čp. 30. 30. května 1904 v půl dvanácté v noci vypukl požár v trhárně Eduarda Neuhausera čp. 179. Oheň se naštěstí podařilo brzy uhasit. 27. června 1905 ve 2 hod. odpoledne blesk zapálil stodolu hostinského Antona Effenbergera čp. 43, oheň zničil hospodářské stroje, vozy a zásoby sena patřící majiteli, jakož i zásoby krmiv a umělých hnojiv, které tu měl uskládněny Spořitelní a záložní spolek. 18. července 1905 v půl čtvrté ráno zničil požár dům a stodolu Antona Schölera čp. 44. 14. května 1906 uhořel blesk do obytného domu Franze Simona čp. 121 a napáchal tam značné škody. 6. srpna 1909 kolem půl druhé ráno zničil požár dům a stodolu Ferdinanda Passiga čp. 47. 2. ledna 1911 v půl osmé večer shořela kůlna čp. 223 patřící Fr. Geisslerovi čp. 14. 15. prosince 1912 v půl třetí odpoledne shořel dům čp. 23 patřící firmě R. Köhler. 29. dubna 1928 navečer shořel mlýn K. Stefana Köhlera čp. 37. Mlýn byl postaven za světové války a shořel i se stodolou do základů. 14. února 1930 v 10 hod. dopoledne shořel sklad vlny firmy Schütz a spol. 25. února 1930 v 1 hod. odpoledne zničil požár sklá vlny firmy R. Seiche. O Svatodušním pondělí 1932 shořela následkem úderu blesku stodola rolníka Franze Preibische čp. 48.

První dům ve Filipce, o kterém je známo, že padl za obět ohni, byl dům čp. 14. Shořel 7. června 1875 ráno kolem třetí hodiny, o život přišla jedna koza. Majitelkou domu byla Agathe Effenbergerová. 2. června v 7 hod ráno shořel barák, 24 m dlouhý a 6 m široký, sloužící jako nocležna a sklad nářadí u tunelu ve Filipce. Barák postavil podnikatel Daniel Lapp r. 1873. 3. dubna 1879 zničil požár dům Wilhelma Augstena čp. 21. 17. června 1900 v půl druhé odpoledne shořela následkem úderu blesku střecha domu Gustava Stompého čp. 18. 23. října 1901 kolem půl deváté dopoledne shořel dům nezletilého Eduarda Endlera čp. 25. 20. října 1903 ve 4 hod. ráno shořelo dřevěné stavení zastávky Hemmrich. 22. září 1922 kolem půlnoci shořel dům čp. 3 Antona Peukera.

První požár v Görsbachu, který je historicky zaznamenán se stal 2. 6. prosince 1862 - shořel dům Ambrose Pradeho čp. 253 /110/. Jako další vyhořely: 16. května 1887 odpoledne v půl páté následkem úderu blesku dřevěný dům Floriana Franzeho čp. 255/103/, 1888 dům Antona Schölera čp. 242 /83/, 3. března 1893 dům Josefa Tandlera čp. 247 /79/, v noci z 11. na 12. ledna 1899 kůlna Antona Schölera čp. 242/83/, 24. února 1914 dopoledne v 9 hod. pila Antona Schölera čp. 242/83/, 13. března 1914 v 8 hod. ~~zpožděně~~ večer dům čp. 259a /100/, patřící Reinholdu Hermannovi, a 4. srpna 1931 ráno v půl druhé dům čp. 259/99/ patřící témuž R. Hermannovi.

Od r. 1864 padlo v Oldřichově za obět plamenům 41 domů. Z nich nebylo znovu postaveno v Oldřichově 5, ve Filipce 3 a v Görsbachu 2.

K ochraně obět požárů vznikaly v průběhu 19. století různé požární pojišťovací společnosti. Pro obyvatele naší vsi jako první připadal v úvahu spolek /Brandschadenversicherungsverein/ pro okres Frýdlant založený 1867. Již v prvním roce jeho existence do něj v Oldřichově vstoupilo 37 členů s pojistnou částkou 56.590 fl., ve Filipce se přihlásilo 7 členů s 5720 fl a v sousedním Mníšku 15 členů s 22.210 fl. V době od 1. června 1867 do 31. prosince 1892 došlo v Oldřichově k 10 požárům, poškození dostali od spolku 9816 fl. 95 kr. náhrady; ve Filipce bylo vyplaceno za 1 požár odškodnění 800 fl. a v Mníšku za 13 požárů 12.323 fl. 65 kr. Od r. 1910 existuje pro obce libereckého soudního okresu rovněž požární pojišťovna, ke které se přihlásili také někteří místní obyvatelé. Kromě toho ještě řada lidí přistoupila k různým soukromým pojišťovacím spolkům.

V dřívějších dobách ve vsi docházelo často, zejména za válek, k epidemiím nemocí. Obec tedy byla nucena čas od času sáhnout k takovým opatřením, jež by zabránila zavlečení a rozšíření takových nákaz. Lidé podezřelí z nákazy byli většinou dopraveni do izolovaných místností a tam bedlivě pozorováni. Uzavíráním domů a někdy i částí obcí se vrchnost pokud možno snažila zabránit většímu šíření nakažlivých nemocí. Obzvláště přísná opatření se zavedla počátkem 30. let 19. stol. kdy hrozila cholera. Všude musely být zřízeny a být v pohotovosti izolované místnosti. Naštěstí naše obec zůstala tehdy a i dále v padesátých a šedesátých letech ušetřena této epideiie.

Divoká zvířata dříve ohrožovala bezpečnost lidí i domácího zvířectva. Vlci a medvědi ohožovali obyvaele při práci na polích a v lese a často se odvažovali i do vsi. Lišky, rysové a divoké kočky lovili drůbež a divoká prasata ~~zhruběly~~ ničila pole. Vesničané měli za povinnost pátrat, kde mají vlci doupat a kolem svatoodušních svátků z nich vybírat mláďata. Za odchyceného mladého vlka byla odměna 30 grošů. Staré vlky lidé chýali do vlčích jam. Ve fojteckém revíru ještě donedávna byly vidět zbytky takových jam. Kdo skolil vlka nebo ryso, měl jeho kůži donést na úřad, kde dostal odměnu jedné kopy. Valdštejnova hospodářská nařízení uvádějí odměnu za ~~medvěda~~ vlka nebo ryso 3 fl. 30 kr., za vlka 2 fl. 30 kr. a za divokou kočku 35 grošů. Vlci a medvědi se zde udrželi až do poloviny 13. stol. Ve fojteckém revíru byla 6. července 1766 ulovna poslední vlčice. Poslední medvěd byl ve stejném revíru složen v dubnu 1741. Divoká prasata zde byla ještě v nedávné době, ale jen v ohradách, oborách. Poslední divoké prase pošlo teprve 1923 ve fojteckém revíru.

Bezpečnost obyvatel taky byla ohožována špatným stavem cest a veřejného osvětlení. Za tmavých nocí se všude potulovala sběr štitíci se světla a obtěžující lidi. Poddaní tedy měli za povinnost dávat dobrý pozor na tuláky a zločince, obzvláště zloděje a vrahy. Kdo věděl o pobytu takového zločince, měl povinnost "pod ztrátou majetku" toto nesmlčet, a bylo jedno zda šlo o lidi cizí nebo domácí. Krádeže zelí, ovoce a jiných polních plodin se trestaly vězením.

Ke zajištění majetku proti přepadení nepřátelsky smýšlejícími lidmi jakož i nebezpečnou dravou zvěří vlastnili majitelé pozemků /usedlostí/ dříve zbraně, vesměs ručnice. Tů ovšem majitel v žádném případě nesměl použít k lovu zvěře. Ve starých kupních smlouvách z konce 16. stol. a začátku 17. stol. se občas uvádí "pušky na obranu domu". Právo nosit zbraně se vysvětluje zejména povinností majitelů usedlostí, být v případě potřeby připraven sloužit ve vojsku. Zbraně byly příslušenstvím domu a dědily se z otce na syna.

Velká nebezpečnost čekala v dřívějších dobách také na kupce a povozníky při cestách přes lesy. Všude je ohrožovali zbojníci a lapkové. Také horské lesy kolem Oldřichova a Filipky dříve sloužily jako úkryt obecně nebezpečným lupičům. V 15. a 16. století v tomto směru obzvláště vyhlášené území lesa kolem Scheibe na jihovýchodním úpatí Špičáku, kudy vedl nejstarší úsek silnice z Boleslavi do Zhořelce. Písemné doklady z oné doby vypráví mnohé o loupežných přepadeních v tomto úseku důležité cesty. Hlavní úkryt lapků byl ve Skalném hradu. Podle lidového podání tam bývala hláska, ze které lapkové pozorovali kupce projíždějící se svým zbožím a v příhodném okamžiku je přepadali a obrabí o jejich zboží. Mezi lapky bývali občas i velmi vážení muži, dokonce i šlechtici - loupežní rytíři, krčmáři /šolcové/ a dokonce i panští úředníci. Obzvláště ráčili lupiči v položné a ke konci 15. století, tedy v neklidné době po husitských válkách. 30. listopadu 1470 byl ve Zhořelci popraven oběšením lapka Peter Vorchach /Vorbach/, který ve svém přiznání uvedl, že v Oldřichově je 12 lapků, mezi nimi Hans Nickel, Christoff Nickel a Endres Heinrich. Zčásti to byli patrně zloději ze sousedství, alespoň je známo, že příslušníci rodiny Nickelových kolem r. 1400 žili v blízkém Mníšku. Taky z blízkého Neundorfu se lidé účastnili přepačávání. Jak vypovídal Vorchach "šolc z Neundorfu měl ve své světnici necky plné peněz a kostelního náčiní, které získal když byl v Lužici /tedy asi 6. září 1469/ a taky tentýž krčmář taky našel 450 zlatých u toho, koho zamordoval." Ještě 1481 se v místě kolem Scheibe /západně od hřebenového buku/ potulovali lapkové. Mezi nimi je uváděn Ladislaus v. Uechtritz zu Linda, obvykle zvaný Laslav. Když Laslav a jeho druhové jedou na koních k hradu, tak táhnou obyčejné přez Clčřichov /Vlirstdorf/, přes místo nazvané Scheybe, kde je brod - bažinaté území směrem na Neundorf - tam museli projít a ten brod je dlouhý a úzký a po obou stranách vysoké husté křoví. Lapkové používali tuto cestu zvanou Scheibweg taky, když jeli na Hamrštejn, kde taky sílili jiní lupiči. Patrně se tam začasť ráčili a plánovali nové kousky, neboť se nespokojili s tím, že by přepačávali kupce na zdejších silnicích, ale své výpravy vedli až do Lužice, do oblasti Zhořelce a dál. Podle zápisu ve zhořeleckých knihách "liber prescriptinonum III"/1447-1471/ většinou používali stezku, která vede přes Olbersdorfem přes kopec k Hamrštejnu. Cesta prý je temná a proto je to nejjistější stezka, po které se dá jít ve dne lépe než v noci. Lupiči měli v mnoha vesnicích pomocníky, kteří jim poskytovali úkryt. Tihle přechovavači žásti sami provozovali loupeže apod., a zcela jistě měli důvod k tomu aby nezradili, naopak ještě výhrůžkami dokázali umlčet postivé spoluobčany.

V pozdějších dobách byl zvláště pověstný les na Hemrichu. Ve třicátých a čtyřicátých letech 19. století bylo přímo životu nebezpečné vydat se sám a beze zbraní na Hemrich. Potulní lupiči tu začasť přepačovali a okradli osamělé poutníky. Obzvláště pověstná tu byla společnost lupičů z Liberce, která dlouho ráčila na Hemrichu a kromě toho konala taky nevítané návštěvy zámožnějším obyvatelům okolních obcí. Mezi lidmi se jin říkalo "šibeníčníci"/Galgenberger./ Rádily tu i jiné skupiny

V místní kronice popisuje kronikář na základě svědectví důvěryhodného člověka dvě události z konce čtyřicátých let.

"V květnu 1849 kolem 11. hodin večer vycházeli bratři Franz a Josef Effenbergerové z Oldřichova čp. 84 z domu Ferdinanda Morcheho čp. 69, kde se večer scházelo více lidí a bavili se při tabáku. Bratři šli cestou přes statek Antona Effenbergera čp. 25 domů. Tu spatřil zavalitý Franz u okna domu čp. 130 muže, který zapaloval sirky a zjevně si prohlížel vnitřek domu. Nečekajíce nic dobrého, oba bratři se připlížili. Franz přeskočil plot a popadl cizince za ruce tak, že ten zapoměl na všecko. Na otázku, co v tuhle hodinu tady pohledává, odpověděl vyhýbavě, že se jen chtěl podívat, zdali jsou v domě ještě vzhůru, že hledá nocleh. To mohl klidně zaklepat naproti u Gruscheho, kde se ještě svítilo. Cizinec se pokoušel uvonit si ruce a dosáhnout se do kapsy, tak ho popadl i Josef a spolu ho vedli k Morcheovi, kde se ještě svítilo. Po cestě se cizinci přece jen podařilo dostat se do kapsy, a tak bratři ještě potmě zahlédli, jak pod smrčkem stojícím u cesty mizí jakési předměty. U Morcheho ve světnici ho poznal starý Prokop a označil jej za obávaného vůdce banditů Kühnela od Mimoně. Přivolaný mistr mlynář Kretschmer neztratil odvahu nařídil bratrům, aby Kühnelov spoutali ruce a odvedl jej k rychtáři. Druhého dne byl Kühnel předán soudu a tam odsouzen na doživotí. Svým spolupvězňům prý vyprávěl, že prošel velkými městy, vojska ani policie se nebál, a v malém Oldřichově ho zajal mladík! Jesli se ještě někdy dostane ven, tak to tomu Franzovi nandá! V křoví u Morcheových našli pistoli, velký nůž a později prázdnou peněženku. Tu prý našel a vyprázdnil občan H. z Oldřichova. Kühnel udával, že v ní bylo 600 fl."

"Na podzim téhož roku si obyvatelé Fojtky, Oldřichova a Hemrichu všimli, že po několik týdnů vždy odpoledne mezi 3-5 hodinou jednou a dvakrát projde deset i více mužů směrem k hájence na Hemrichu. Nikdo neviděl, že by se vraceli, zato bylo ~~řekáno~~ slyšet hodně o krádežích na Frýdlantsku. Podezření tak padlo na tuto skupinu. Kretschmer zorganizoval plán. Několik ardatých společníků dalo do pořádku pušky a pak čekali na zavolání. Přišli lidé z Oldřichova i Fojtky a hlásili podezřelé jak procházejí. Kolem 10 hodin večer byly u hájenky na Hemrichu postaveny hlídky. Další pak patolovali v Oldřichově a zase jiní zase hlídali cesty na Schirrgraben a Aschengraben v části Pily. Hlídky na Wachsteinu měla obstarat spojení mezi jednotlivými hlídkami. K jedenácté hodině večerní hlási první hlídka na Hemrichu, že od hráze přicházejí muži se svítilnami. Střelci se kryjí za buky a po zvolání "Stůj, stůj!" zhasnou svítilny přicházejících a následuje řada výstřelů. Vše kryje tma, a každý je v nebezpečí, že ho postřelí kamarád. Ostatní hlídky spěchají k místu, kde se střílí. Na Hemrichu pak je nalezen zraněný muž, který nemůže dál. Chytli jej, dovedli do šenku na Hemrichu, tam mu odebrali zbraně - dlouhý silný nůž - a předali soudu. Byl to jeden "Galgenberger" a přes něj se podařilo zjistit další komplice. Od té doby skončily pravidelné pochůzky i loupeže."

Ovšem nejen v lesích, ale i uvnitř obcí a v jejich okolí nebývalo bezpečno. Za noci se tu často potulovali lidé, kteří nerozlišovali moje a tvoje, a taky byli schopni žhářství. Měli usnadněnou situaci tím, že tehdy ještě nebylo veřejné osvětlení. Častý byl poňní pých. Aby bylo zabráněno zlodějnám, žhářství a přepačování ve vsi, nebo alespoň aby to bylo ztíženo, byla na rozkaz vrchnosti v poslední čtvrtině 18. stol. postavena noční stráž, kterou vykonávali v určitém pořadí všichni dospělí muži z obce. Stráž sestával ze dvou mužů, kteří byli ozbrojeni kopím, a z důvodu kontroly se v určité noční hodinu museli hlásit u místního rychtáře nebo někoho z konšelů. Za napoleonských válek tento obyčej zanikl, aby byl obnoven 1832, kdy se opět začaly množit krádeže. Pak trval do šedesátých let.

Dozor nad veřejným pořádkem a klidem přísluší četnictvu. První četnická stráž v naší oblasti byla zřízena 1850 v Liberci. Jí byly také podřízeny obce v údolí Jeřice. 1. listopadu 1876 byla v Mníšku zřízena samostatná četnická stanice, ke které byl taky přidělen Oldřichov.

Jako velitelé zde působili: 1. listopadu 1876 až 1. prosince 1880 Wenzel Eisen, 1. prosince 1880 až 1. ledna 1884 Johann Anders, 1. ledna 1884 až 1. září 1886 Johann Kastner, 1. září 1886 až 24. dubna 1888 Johann Rödiger, 23. září 1888 až 1. prosince 1891 Franz Gröbner, 1. prosince 1891 až 1. ledna 1900 Heinrich Alsch, 1. ledna 1900 až 1. července 1903 Franz Fiedler, 1. července 1903 až 1. července 1906 Bartholomäus Franz, 1. července 1906 – 1911 Alois Grimm, od 11. května 1911 do 1. března 1922 Alois Reissmüller, od 16. března 1922 do dubna 1926 Emanuel Meissner, od dubna 1926 Kamil Kousal, od 1930 Stephan Marek.

Část Görsbach byla podřízena až do 1925 četnické stanici v Kateřinkách, zřízené 1872. Tam byli velitelé: 1872–1876 Johann Rösler, 1876 – 1878 Anton Hampel, 1878–1882 August Schwarzbach, 1882–1888 Josef Knobloch, 1888–1891 Josef Kastner, 1891–1894 Wenzel Egert, 1894–1904 Wenzel Beher, 1904–1908 Johann Stelzner, 1908–1923 Franz Urban a 1923–1925 Josef Kollweck.

Soudnictví

Vyšší soudní moc vykonával jménem vrchnosti zvláštní soudní dvůr, který měl sídlo na vrchnostenském majetku a sestával z konšelů pod přísahou Oldřichov a Mníšek patřili do soudního obvodu Frýdlant. Příslušný hrdeční soud pro obě obce byl tamní městský soud. Vyhlašoval rozsudky v první instanci, druhou instancí byl Pražský dvorní soud a od 1556 královský krajský soud v Mladé Boleslavi, třetí instancí byl Apelační soud v Magdeburku, od 1547 Vrchní apelační tribunál v Praze. Výkon práva tehdy byl značně nelidský a krutý, vedení procesu a vyslovení rozsudku rychle. Menší krádež, malý přestupek, lehkomyšlný způsob života u ženy, to vše již stačilo na "útrpnou otázku". Vyšší stupně viny a spoluviny se zkoumaly jen zřídka. Pokud se obviněný dostatečně brzo nepřiznal, byl natčen na skřípec, kde pak se přiznal nevinný stejně jako vinný. Ovšem často mučení vydrželi opravdoví zločinci s hrubými nervy, aniž by se ke svým zločinům přiznali. Vyhlášený rozsudek byl bez prodlení vykonán.

V první třetině 16. stol. platilo v Čechách útrpné právo "Karolina", jak bylo usneseno na říšských směrech v Augaburku a Řezně /1530, 1532/. 16. července 1707 je císař Josef I. nahradil novým "útrpným soudním předkem", který měl pět stupňů útrpné otázky: 1. svázání, 2. palečnice, 3. "španělská bota", 4. mučení v užším slova smyslu, 5. oheň. Na místo tohoto pořádku vstoupila v platnost 11. prosince 1768 "Theresiana", která ještě zachovala mučení. Má taky pět stupňů: 1. palečnice, 2. spoutání, 3. skřípec, 4. oheň 5. španělská bota. Mučení bylo zrušeno až r. 1776.

Města naší župy vykonával kriminalstické právo jen do r. 1765. Na základě císařského výnosu z 22. července 1765 většině měst byl výkon práva odebrán. Zůstalo jen 24 soudů, mezi nimi Mladá Boleslav. Josefinský soudní zákon z 11. února 1784 zrušil soudní oprávnění vysokých zemských úředníků a jejich úřady. Zemské právo bylo převedeno na vyškolené právníky. Zároveň také skončila působnost velkého a malého zemského práva, komorního soudu a soudu zemských desek. Jejich poovníosti byly přeneseny na státní soudní úřady, které měly tři instance: zemské právo, všeobecný apelační soud a nejvyšší justice. Císař Josef II. vyhlásil zásadu rovného práva všech poddaných a ta byla vyjádřena vytvořením "Všeobecného občanského zákoníku". První část vyšla 1. listopadu 1786 s právním účinkem od 1. ledna 1787, a druhá část "Všeobecný zákoník o zločinech a jejich potrestání" vyšel v následujícím roce. Vrchnostenské místní soudy, kde často vládla čistá zvěle, musely nyní zaměstnávat právníka se zkouškami, justiciára, a od nynějška se nazývaly "vrchnostenské justiční úřady." Nová organizace soudnictví nastala výnosem ze 6. července 1849.

Útrpné právní případy z obce Oldřichov nejsou zaznamenány ze starších dob. Jsou však záznamy ze sousedních obcí. Rr 1585 byl šolc z Dittersbachu Marcus Riemer ~~XXXXXX~~ "na obvinění" zločnce jménem Hans Grlach z Ringenhainu kvůli noční krádeži ryb v Liberci útrpně vyslýchán a následně odsouzen k smrti. Měl být nejdříve vpleten na kolo, naražen a pak přiveden ze života do smrti, ale "milostí dědičné vrchnosti byl štát"/srvn. Th. Hutter: "Černá kniha Liberce"/. V pátek po Invocavit 1585 byl ve Cvikově Marin Kiesewetter z "Fojtky v Libereckém panství", kvůli krádeži "provazem a řetězem ze života do smrti uveden". Anna Schimenová "po zběhnutí jejího muže", nejdříve žila s Hansem Pülzenem, ženatým mužem z Fojtky ve Zhořelci a od něj "měla dítě, začez jí dal 7 tolarů", pak ale žila v neřesti s Mathesem Rügernem z Frýdlantu, byla za různé krádeže, které prováděla za 8 let, 1610 v Liberci popravena. 15. května 1618 byl Johann Schulthes z Neundorfu kvůli krádežím "na věčné časy" vyhoštěn ze země. V červnu 1690 byla sebevražednicí Christině Schwertnerové z Olbersdorfu useknuta hlava rýčem. Jako "lehkomyslník, který stěží ujde šibeneci" byl označen patnáctiletý zloděj Gottfried Senftleben z Neundorfu, který byl 1730 "přes hravěcí rozhodnutí" poslán do Prahy do vojska. Pověstnými zločinci byla rodina Möllerů žijící v první třetině 18. stol. v krčmě v Krásné studánce. Starý šolc Johann Christoph Möller byl 1735 za krádeže odsouzen nejprve na čtvrt roku nucených prací, krátce poté pak ke smrti mečem a useknutí pravé ruky. Jeho syn Hans Chr. Möller byl za násilnosti strčen do vojska, mladší syn Anton Möller byl za krádeže odsouzen k nuceným pracím a "stará šolcová" byla kvůli sporům odsouzena k vypálení cejchu a vypořádána ze země.

Menší přestupky se řešily peněžitými tresty. Muž který urazil na cti druhého muže, byl potrestán vězením a měl zaplatit 2 kopy, žena pak 12 "sakům". Ústní vyhrožování mělo za následek peněžité trest 10 kop. Pokud v obcích docházelo ke sporům, hádkám a krvavým rvačkám, nesmělo se to pod pokutou jedné kopy zatajit. Svědek nebo hostinský, který by to zatajil musel zaplatit 2 kopy pokuty, původce hádky dvojnásobek.

Dle zprávy ze 4. prosince 1686 měl seclák a hajný z Bulovky Chr. Weisse zakázaný styk /"Hurenhandel"/ se ženou které řákali "die Marchin"/. Pocházela z Fojtky a její muž od ní utekl. Čin se stal po velikonočních u Hanse Menzela v Bulovce a hajný jí dal zlatku, aby nic nehlásila. Ona potom ale žádala 20 říšských tolarů, jinak pý mu dítě, až se narodí, donese do domu. "Protože ale je to poběhlice a beztak má v Liberci špatnou pověst, má se spokojit s tou zlatkou", pročž byl hajný osvobozen. Ženě bylo dovoleno, až do slehnutí zůstat ve Wiesa, a hajný jí pak má vyplatit ještě dvě kopy, a tím to bude vyřízeno. Pokud by si činila ještě nějaké nároky, musí čekat veřejný trest. Hajný má zaplatit 3 kopy namísto veřejného církevního pokání a příštího jara odpracovat 6 týdnů v železech /Dr. Matzig, Bulovka, 355/.

28. února 1650 došlo ke sporu mezi mníšeckým střelcem/hajným/ Christophem Tschiedelem a šolcem z Bulovky Hansem Herwigem. Hajný žaloval šolce za to, že na něj v lese vystřelil, a zároveň sděluje, že nikdo nesmí zcizit zvěř pod pokutou 40 kop. Poté co šolc z Bulovky minul prase a lesní Klueg se to dozvěděl, má šolc zůstat v arestu nebo zaplatit 40 kop. /Dr. Matzig, 354/.

Pašeráctví.

Obchod a přeprava některého zahraničního zboží a předmětů denní potřeby není povolena bez zaplacení celního poplatku. Tímto způsobem má být umožněn obyt domácího zboží. Tak zní zákon o clech z 14. července 1927. Vždycky byli lidé, kteří po skrytých pěšinkách přenášeli přes hranice zboží, které podléhalo clu. V dřívějších dobách bylo pašování pro některé lidi přímo zaměstnáním, o kterého je neodradily ani zákazy, ani přísné tresty. ~~XXXXXX~~ Pokud jim hrozilo vzruzení, nezalekli se ani násilností ani zabití. Mnoho pašeráků z okolí a z hor chořilo cestičkami přes oldřichovské pozemky. Pašeráci z Liberce a z hor přicházeli nejčastěji "šolcovou bránou" na Brändelbergu a po cestě Brettbauernweg a přes Olbersdorf šli ke hranici.

Strážci hranic měli vůči takovým pašerákům těžkou pozici, protože jim téměř vždy šlo o život. Občas se taky stávalo, že byli zadrženi nevinní lidé, dokonce že i nevinní přišli o život. Takový případ se stal r. 1696. 2. června toho roku byl pohraničником zastřelen Hans Görlach, poddaný sedlák z Mníšku čp. 27 "chudý otec čtyř dětí". Görlach chtěl odvézt palivové dříví panu faráři do Smědé. Cestou jej zadržel chrastavský celní dohlížitel Hans Stöcker a jeho společník Jakob Walter, střelec sloužící v Boleslavském celním okrese. Ke zadržení došlo v polích vesnice Oberwittig patřící k panství Libereckému. Poté co se hájil, že je nevinný, zmíněný celní dohlížitel jej sekal šavlí a poté jej střelec bezdůvodně zezadu zastřelil brokovnicí. Po tomoto činu utekl, celní dohlížitel, který to vše způsobil, byl vzat do vazby v Chrastavě. Jak strašnou smrtí sešel jmenovaný Hans Görlach, o tom píše zprávu "lazebník a felčar", který mrtvé tělo ohledal a provedl pitvu. Střelec Jakob Walter se po činu uchýlil do dominikánského kláštera v Jablonném. Jestli byl později vydán a potrestán, nelze zjistit.

Ostraha hranic dříve příslušela vojsku. Později je nahradila Finanční stráž, která se kromě toho starala ještě o vybírání potravní daně a dohlížela na řemeslnické provozy a odbytiště monopolního zboží. V letech 1882 - 1915 spadala naše obec pod oddělení Finanční stráže v Mníšku.

Jako vedoucí oddělení zde působili: 1882 - 1884 respicient Josef Erben, 1884 - 1886 respicient Franz Schroefel, 1886 - 1887 vrchní dozorce Anton Kauschka, 1887 - 1889 respicient J. Walda, 1889 - 1896 respicient Anton Koch, 1896 - 1905 respicient Karl Herrmann /+ 2. února 1905/, 1905 - 1909 respicient Josef Grosch, 1909 - 1914 respicient Alfred Palme a 1914 - 1915 respicient Emanuel Hütter. Koncem února 1915 byla stanice Finanční stráže v Mníšku zrušena a přeložena do Liberce /Nádraží 3/.

V letech 1807 až 1919 měl každý farář fundovaného pomocného duchovního /kooperátora/. Toto místo zastávali: 1807 - 1820 Franz Herzig z Neundorfu /nar. 2. července 1785, +16. října 1840 jako farář ve Vratislavicích/, 1821 - 1837 Franz Bernard Hoffmann z Liberce /nar. 16. srpna 1796 + 6. června 1866 jakofarář v Raspenavě/, 1837 - 1851 Anton Seibt z Liberce /nar. 8. května 1814, + 29. ledna 1892 jako pensionovaný mníšecký farář v Liberci/, 1851-1871 Wilhelm Bräuer z Johnsdorfu /nar. 19. prosince 1825, + 6. ledna 1871-, 1871 - 1877 Franz Sommer z Hegewaldu /nar. 11. dubna 1846, + 16. června 1916 ve Frýdlantě/, 1877 Josef Tuma z Vysokého Mýta /nar. 30. června 1851, + 3. června ve svém rodišti/, 1878 - 1880 Franz Wohlmann z Netolic /nar. 23. března 1837, + jako starokatolík v Kemptenu v Bavorsku/, 1880-1881 Franz Wildner z Luhu /nar. 1838, + 1920 jako pensionovaný raspenavský farář/, 1888 - 1890 Karl Klinger z Liberce /nar. 14. září 1863, penz. 1924 jako profesor náboženství ve svém rodišti/, 1891 - 1898 Franz Röder z Liberce /nar. 6. ledna 1868, + 6. září 1923 jako rochlický farář/, 1899 - 1907 Ferdinand Schwind z Krásného lesa /nar. 23. března 1875, nyní děkan v Ústí/, 1907-1908 Franz Knobloch z Eichicht /nar. 22. listopadu 1878, nyní farář v Ringelshainu/, 1908-1910 Josef Zmitko z Nového Bydžova /nar. 6. května 1874, nyní farář v Třeblicích/, 1911 - 1913 Peter Haas z Dilmaru /nar. 2. května 1877, +21. ledna 1917/, 1913 - 1914 Karl Rohn z Hrádku n.N. /nar. 8. října 1884, nyní katecheta ve Smržovce/, 1914 - 1915 Stanislav Weber z Hlivič /nar. 23. října 1885 nyní ve Vratislavi/, 1915 - 1917 Johann Töttig z Georgswalde /nar. 26. dubna 1888/, a 1918 - 1919 Heinrich Heine z Horního Jindřichova /nar. 29. března 1892, nyní v Chrastavě/.

Příjmy dřívějších duchovních.

Příjem evangelických pastorů sestával z poplatku na štolu/Stolagebühr/, daně ve stříbře a obilního desátku, které musely odvádět obce spadající pod faru a také z výnosu farního pozemku, na jehož obhospodářování museli farníci odpracovat určitý počet dní orby a sečení.

První církevní pozemek dostala fara za pastora Wenzela Kemmela, který 3. dubna 1583 prodal Caspar Jonas v Oldřichově svůj teprve nedávno zakoupený les farářům za 61 kop. Možná že pomístní název "Pfarrhain" je připomínkou onoho lesa. 12. března 1579 zakoupili rychtáři z Mníšku a Oldřichova "kus lesa, farské léno s obytnými staveními a loukou v Oldřichově" za 81 kop. Zdá se tedy, že k farským pozemkům patřily i pozemky a nemovitosti v Oldřichově. 24. února 1572 prodal sedlák Georg Elstner obcím Mníšek, Oldřichova Fojtka ze své mníšecké nemovitosti za 73 kop pozemek o výměře jednoho prutu, který byl určen jako farský pozemek. Protože ten pozemek málo vynášel, byl 21. března 1579 výměnou získán nový jedenapůl prutu velký pozemek, který existuje dodnes, jen poněkud zmenšený občasnými prodeji pozemků.

Ze svých příjmů museli faráři odvádět daň/Pfarrherrensteuer/. Pastor W. Kemmel odvedl 1579 30 gr. daně, 1580 je uváděna půlroční daň 15 gr. Pastor Paul Becker platil r. 1601 1 tolar 7 argentů 9 feniků, 1607 ve třech termínech po 54 gr, 1614 ve dvou termínech po 15 gr a 1618 také po 15 groších.

Po skončení protireformace připadly výnosy z mníšecké fary nejdříve frýdlantskému děkanovi, od 1674 ale farářům ve Wittigu. Podle zprávy z 15. ledna 1677 dostal tamní farář z Oldřichova na desátcích ročně po 6 kopách žita a ovsa a 228 kr. stříbra. Podle inventáře z 22. dubna 1707 byla daň odváděna na sv. Havla, desátek /6 strychů a 2 větele žita a tolikéž ovsa/ se měl odvádět "ve starých mírách". Podle listin z 18. století odváděli oldřichovští sedláci na desátcích 15 strychů a 2 větele a 1 měřici žita a stejné množství ovsa. Každý sedlák vykonal určitě množství práce s potahem, za což dostal "kus jídla" a čeledín zpropitné. Zahradníci a domkáři museli půl dne sekat /kácet/. Penězi zdaněny byly dvě zahrady čp. 32 a 33, které kdysi tvořily jeden celek.

Na začátku druhé protireformace se občas v Mníšku zdržovali jezuité. Církevní účet z r. 1652 říká: 1650 na 7. prosince P. Anthony zde kázal a obdržel na stravu 1 kopy 47 grošů 5 feniků. 1651 tu jeden pater jezuita několikrát kázal a obdržel 3 kopy 46 grošů. 1652 na Svatodušní svátky tu kázal kaplan. Podle církevního účtu z r. 1653 uprchlý duchovní Hans Eglster vzal sebou 14 kop 7 gr. 5 fen. církevních peněz.

Doklad z 14. dubna 1767 vyčíslil desátek v Oldřichově na 6 strychů 1 věrtel 1 osmina žita a stejné množství ovsa. Mohlo st taky platit penězi, v tom případě se za strych žit platilo 1 fl. 30 kr a za strych ovsa 45 kr. Obyvatelé Filipky žádný desátek neplatili. Roboty na farských pozemcích byla později nahazena peněžitou daní, která v Oldřichově činila 4 fl. 15 kr. Byla rozdělena takto: čp. 9, 11, 16, 49 a 50 platily po 18 kr., čp. 8 11 kr., čp. 1, 88, 3, 4, 14, 20/68, 15/104, 18/19, 25, 84, 38, 39, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 59 a 60 po 7 1/2 kr. a čp. 82 4 kr., což dohromady činí výše uvedené 4 fl. 15 kr.

Stavba fary v Mníšku zavázala vsi Oldřichov a ~~XXXXXX~~ Filipku /na základě svolení obyvatel/ "na věčné časy" /Für immerhinnige Zeiten/ k placení ročního příspěvku 2 fl. 20 kr.

Podle "specifiky farních příjmů" se faráři ve Wittigu platilo: za kopulaci 1 fl. 30 kr., za ohlášky 30 kr., za zápis do metriky 6 kr., za pokřtění 22 kr., 3 fen., za zápis 3 fen., od každého kmotra 4 kr. 4 1/2 fen., za poděkování nebo žádost 3 kr., za velký pohřeb s průvodem a mší svatou 1 fl. 45 kr., za malý pohřeb s průvodem a mší 1 fl. 12 kr., za zpívané rekviem 1 fl., za zádušní mši 1 fl. 30 kr a od každého zpovědník o všech čtyřech obědích dnech pokaždé 4 1/2 fen.

Farní doklad z r. 1767 uvádí daně následovně: od otce dítěte při křtu 30 kr., za zapsání 3 kr., od každého kmotra 5 grošíků nebo 3 kr. 4 1/2 fen., za uvedení šestinedělky 12 kr., jako obětní peníz od každé osoby 4 1/2 fen., za oddání bohatých 1 fl. 45 kr., za oddání chudých 1 fl. 30 kr., za trojí ohlášky 30 kr., za zápis do knihy 6 kr., za poděkování nebo žádost 3 kr., za velký pohřeb včetně mše svaté 1 fl. 45 kr., za malý pohřeb včetně mše 1 fl. 12 kr., za pohřeb bez mše o 30 kr. méně, za odvoz mrtvého od domu 15 kr., za zpívané rekviem 1 fl., za ohlášení mše 3 kr., za tichou mši 30 kr., za zádušní mši 1 fl. 30 kr. Podle starého zvyku farář dostal od nevěsty kapesník nebo místo toho 20 - 30 kr

Novou povinnost převzaly ~~XX~~ vsi Oldřichov a Filipka /stále jako jiné/ u příležitosti ustavení pomocného duchovního /kooperátora/. 16. března 1811 prohlásila obec Oldřichov, že je ochotna zaplatit ročně 8 fl. jako příspěvek na kaplana. Filipka se uvolila k příspěvku 1 fl. 30 kr. ročně. Příslušnou smlouvu potvrdila za Oldřichov šolc Anton Pietsch a za Filipku rychář Augustin Angsten. Doklad má stejné znění pro obě obce:

"My, níže podepsaní ve jménu všech usedlých sedláků, zahradačů a domkářů obce Oldřichov, která patří pod panství Liberecké a církevní obvod Mníšek, přiznáváme veřejně, zejména tam, kde je toho potřebí: poté, co na naši nejponíženejší žádost byl nám guberniálním výnosem ze 20. srpna 1809, k vyčrňování duchovního kooperátora v Mníšku z církevního fondu ročně povoleno 230 fl., taktéž od naší nejmilostivější vrchnosti ročně přičáno 40 fl., a uvedením tohoto pomocného duchovního naše bohoslužby, duchovní péče a křesťanské vyučování na škole k našemu upokojení podporovány budou, tak zavazujeme se ve jménu všech usedlých obyvatel obce Oldřichov dobrovolně za nás a za naše potomky, že pokud bude v Mníšku duchovní kooperátor a tamtéž bude poskytovat potřebnou výpomoc v duchovní péči, my jemu k jeho platu každoročně přičáme 8 fl., slovem osm zlatých vídeňské měny, kterýžto obnos bude rozpočítán na všechny obyvatele, bude přednostou obce vybrán a duchovnímu panu kooperátorovi ke konci každého roku hotově vyplacen.

Jako jistotou tohoto každoročního příspěvku zastavujeme svůj veškerý majetek vůbec a zvláště pozemky a domy, pro případné soudní jednání, kdyby roční příspěvek 8 fl. nebyl včas zaplacen.

Na důkaz toho jsme tento závazný list, který i bez našeho pozdějšího vědomí může být zanesen do pozemkových knih, a tam, kde by bylo potřeba, může být zanesen, ve jménu a s vědomostí všech useďlých obyvatel Oldřichova vlastnoručně podepsali.

Tak se stalo v Oldřichově, 16. března 1811.

Tento tento zavazující list je v celém obsahu povolen od královského zemského gubernia.

Praha, 20. října 1811

L. S.

F. G. Kolowrat

B. Schmied, c. k. guberniální rada

Zaneseno do dlužní a zástavní knihy Libereckého panství

Salomon, knihvedoucí

V novější době už se příspěvek na kooperátora neplatí.

Patronát nad církví, který ~~vykonával~~ příslušel tomu kterému majiteli Libereckého panství, převzal koncem roku 1929 stát.

Církevní otcové.

Každá církevní obec měla dříve svého církevního otce. Jeho služba byla neplacená, jako čestný úřad. Církevní otcové m*li za povinnost, svědomitě schranovat a účtovat peníze vybrané na církevní dani jakož i ostatní příjmy z míst ve svém obvodu, a i jinak poctivě předsedat církvi. Každý církevní otec musel složit přísahu. Jako církevní otcové pro Oldřichov jsou uvedeni: 1652 a ještě 1667 Hans Sterz, 1700 Georg Passig, a 1739 Hans Georg Hübner. Přibližně od třetí čtvrtiny 18. století není uveden žádný zdejší církevní otec. Vybírání a zúčtování příjmů církve náleželo v následující době vrchnímu církevnímu otcí.

Církevní služby, které vykonávali církevní otcové, převzal později placený kostelník /srvn. Dějiny Mníšku od stejného autora/.

Místní plány na stavbu kostela.

Vícekrát se v Oldřichově vynořila myšlenka, že by se v obci mohl postavit vlastní kostel. Dokonce i obecní zastupitelstvo se na přelomu 19. století zabývalo touto zázkou. 2. prosince 1898 obec zvolila komisi pro stavbu kostela, která byla schválena místodržitelským v Praze 8. ledna 1899 pod č. 18.962, a potvrzena okresním hejtmánstvím ve Frýdlantě 16. dubna 1899 pod č. 1325. V následující době byly složeny finanční dary od některých mecenášů. Až do roku 1902 dosáhl fond pro výstavbu kostela výše 1111 K 26 h. V dalších letech pak vůle k výstavbě vlastního kostla doznala určitého ochromení a brzy na to následující světová válka zavládla příčinu k zastavení činnosti komise pro výstavbu kostela.

Kaple a sochy

Náboženské cítění některých obyvatel dala vzniknout dvěma kaplím a několika sochám. Není známo, kdy byly kaple postaveny, ale obě jsou vysvěcené. Kaple stojící na pozemku čp. 16, s Bolestnou Matkou Boží, byla 1861 zbourána kvůli stavbě silnice. Za podpory dobrodinců /Kajetan Franze čp. 9 a jiní/ byla na jiném místě stejného pozemku znovu postavena a vysvěcena. Údržba kaple přísluší majitelům statku čp. 16 a čp. 104. Sedlák Josef Pfeifer z čp. 16 se svého času spolu s tehdejším majitelem hospodářství čp. 104 zavázal za sebe i za své nástupce k údržbě.

Druhá kaple, vybavená obrazem Svaté rodiny, stojí na pozemku statku čp. 19, také u silnice. Sedlák Ambros Arnold čp. 19 se postaral o udržování. K tomu se zavázal i do budoucna, ne však za své nástupce. Obě kaple jsou bez nápisů a neexistuje fond na jejich údržbu.

Na pozemku statku čp. 54 stojí kříž na kamenném podstavci. Zřídil je 1807 sedlák Anton Morche a čp. 38 a Josef Passig čp. 39. Kříž je též vysvěcený. Původně na něm nebyl nápis, až při obnově 1922 byl vyryt text: "Ó člověče, nejdí kolem bez pozdravu, pomni, že Bůh je tvůj otec" /O Mensch, geh nicht ohne Gruss vorbei, bedenke, dass Gott dein Vater sei". Údržba s kříže náleží k povinnostem majitelů obou jmenovaných usedlostí. Existuje také udržovací fond 10 fl. bankocetlích, který byl složen 30. prosince 1808 na frýdlantském úřadě. V době založení fondu činil kapitál 13 fl. 17 1/2 kr.

Kříž na kamenném podstavci na pozemku bývalé šolcovny čp. 6 nechal postavit 1867 tehdejší majitel krčmy Anton Pietsch. Kříž je železný. Zřizovatel přislíbil údržbu kříže jménem svým i svých následovníků ve vlastnictví. Údržovací fond není.

Na pozemku čp. 76 těsně vedle domu stojí litinový kříž na pískovcovém podstavci. Zřídil jej 1861 domkář Josef Schöler z čp. 76. Kříž je vysvěcený, na podstavci je nápis: O pojďte a poklekněte v pobožnosti, a můžete se ke svému Vykupiteli, který pro viny vašich bratří skončil svou pout na kříži. Otče, do tvých rukou poroučím svoji duši." Údržba kříže je povinností toho kterého majitele čp. 76, také existuje podpůrný fond 20 fl.

Na pozemku statku čp. 84 byl postaven litinový kříž na žulovém podstavci, obehnaný plotem. 1907 jej Karl Effenberger z čp. 97 přemístil na pozemek čp. 190 a zároveň opravil. Na základě listiny z 6. srpna 1876 zřizovatel Franz Effenberger z čp. 84 určil, aby jeho dědici "rovným dílem na údržbu kříže na čp. 84 složili obnos 25 fl.", což se ale nestalo.

Ve Filipce stojí na pozemku šolcovny čp. 4 železný kříž na kamenném podstavci. 1820 jej nechal postavit šolc Augustin Augsten. Kříž je vysvěcený, nápis na něm není. Údržbu má na starosti majitel čp. 4, podpůrný fond není.

Na cestě zvané "Brettbauernweg", která vede z Oldřichova do Olbersdorfu, stával hluboko v lese omítnutý kámen s malým křížkem. Domkář a hajný Johann Morche z čp. 136 umístil na kámen 25. října 1891 nový pozlacený kříž.

Mešní nadání

Rada obyvatel zřídila při mníšeckém kostele mešní nadace. Byli to:

1. listopadu 1776 Johann Seibt čp. 1 / obnos 125 fl., potvrzeno 12. 11. 1780/
8. listopadu 1833 bělič příze Anton Lange čp. 34 / závětí z 9. dubna 1822 obnos 100 fl., potvrzeno 19. února 1834/
5. září 1844 Gottfried Seibt čp. 77 / 90 fl., potvrzeno 17. prosince 1844/
12. září 1879 Franz Effenberger čp. 84 / 50 fl., potvrzeno ~~XXXXXX~~ 2. 10. 1879.
13. prosince 1879 Josef Schöler čp. 76 / 100 fl., potvrzeno 27. pros. 1879/
27. června 1888 učitel Wenzel Möldner / 50 fl., potvrzeno 30. září 1888/
1. července 1892 farář Josef Passig v Moldavě, rodilý Oldřichovák 100 fl., potvrzeno 23. května 1893/
27. února 1893 Barbara Lange čp. 154 / 50 fl., potvrz. 17. srpna 1893/
19. listopadu 1915 Karolina Šárz čp. 228 / 2000 K, potvrz. 31. pros. 1915/
28. srpna 1923 Theresia Geisler čp. 113 / 400 K, potvrzeno 30. září 1923/

H. Školské poměry v obci

Své vlastní místo na vzdělávání mládeže dostal Oldřichov teprve v polovině 19. století. Do té doby chodily děti do školy v Mníšku.

O škole v Mníšku

Jak lze zjistit z písemných dokladů, v Mníšku se vyučovalo již v době reformace, zdali ve vlastní budově, nebo v soukromí, to se neví. Ale zcela jistě tam byla budova školy již v polovině 17. století. Patrně byla zničena za Třicetileté války. Zpráva Wittigského faráře Paul Ambros Waltera z r. 1700 říká, že mníšecká škola je již mnoho let zničená, a proto stará fara slouží jako byt učitele i jako škola. Podle nepotvrzené zprávy byla původní budova školy po r. 1700 znovu postavena. Ovšem r. 1767 dostal Mníšek novou faru, a tak se jeví jako pravděpodobnější, že stará fara dále sloužila jako škola a údajná stavba nové školy možná byla jen opravou staré budovy/dřevěné/, která byla jistě ve velmi špatném stavu. Teprve 1820 byla budova školy /čp. 43/ přestavěna na zdivo, z kamene. V této podobě sloužila až do r. 1879. Budova školy postavená 1878/79 byla otevřena 21. září 1879 a v r. 1912 rozšířena o velkou přístavbu. /Srva, Dějiny Mníšku od téhož autora/.

Řídící učitelé v Mníšku do 1866

O řídících učitelích školy v Mníšku chybějí zprávy až do poloviny 17. stol. Vlastně již v jakési kupní smlouvě Christopha Effenbergera z 2. října 1617 je zmíněn "církevní písař a učitel", jeho jméno však není uvedeno.

První známý mníšecký učitel je Hans Preussler, uváděný prvně 1658. Určitě ještě byl tamním učitelem 1676, patrně taky v Mníšku zemřel. Jeho pokračovatelem v úřadě byl jeho syn Samuel Preussler, který r. 1702 "byl prpuštěn z tamní církevní i školní služby". Na "poniženou žádost" získal uprázdněné místo Gottfried Jahn z Rochlic, který 1707 odešel jako učitel do Wittigu a 6. prosince ~~XXXX~~ 1712 zemřel ve svém rodišti. Patrně bezprostředně po jeho odchodu převzal službu na mníšecké škole Joh. Christoph Arnold, patrně tentýž učitel stejného jména, který 1702-1704 byl v Alt-Habendorfu a pak několik let v Rochlicích. V Mníšku taky zemřel. V r. 1718 byl již jeho syn Joh. Christoph Arnold /nar. 1687/ učitelem v Mníšku. Jako takový se oženil 10. června 1718 s Annou Helenou, dcerou tamního mlynáře Michela Augstena. V následujícím roce převzal místo učitele v Neundorfu, které zastával až do 1726. O mníšeckou školu se v té době staral jeho bratr Johana Georg Arnold /nar. 1691/, který se 15. května 1726 oženil s Marií Apolenou Augstenovou /rovněž dcerou mníšeckého mlynáře Michela Augstena/. Zápis o tomto sňatku v mníšecké matrice jej výslovně uvádí jako syna bývalého řídícího Joh. Christopha Arnolda. Jako "bývalý řídící učitel" získal Johann Georg Arnold dne 19. dubna 1727 mníšeckou krčmu. Svůj život zakončil jako šolc ~~xxxxxxx~~ 1. prosince 1736 ve věku 45 1/2 roku. Pohřben byl 3. prosince. Jeho ~~XX~~ vdova Apollonia se znovu provdala 16. září 1737 za Gottfrieda Appelta /syna rochlického šolce Gottfrieda Appelta/. Krátce před tím, než převzal krčmu, předal Hans Georg Arnold školu svému staršímu bratru Joh. Christ. Ferdinandu Arnoldovi, který zemřel koncem srpna 1735 ve věku 48 let a byl pohřben 3. září. /Třetí bratr, Gottfried Ignaz Arnold, kterého matrika uvádí výslovně jako syna v Pánu zesnulého Joh. Christopha Arnolda, bývalého řídícího učitele v Mníšku, slavil 12. listopadu 1725 svatbu s Marií Magdalenou Preibischovou, dcerou oldřichovského šolce Christopha Preibische. 15. října 1736 převzal oldřichovskou krčmu, kterou předal 1771 svému synu Joh. Ambrosovi. Zemřel 21. července 1798 v Oldřichově, ve věku 74 let./

Další řídící učitel Michael Pietsch z Krásné Studánky přišel jako církevní učitel do Rochlic, kde zemřel 24. března 1790. V letech 1741 - 1772 na škole působil Johann Christoph Streit /nar. 2. září 1710 v Dittersbächel, + 17. října 1772, pohřben 20. října/. Za jeho nástupce Joh. Antona Pfohla /nar. 1744 ve Wetzwalde, ženatý 13. července 1773 s Barbarou Pietschovou dcerou Georga Pietsche z Wetzwalde/ byla v Oldřichově zřízena zimní škola.

Dekretem ze 7. května 1790 obdržel Pfohl místo učitele v Rochlicích, kterého se koncem roku 1799 vzdal kvůli stáří a nemoci. Zemřel jako poddaný ve svém domku čp. 100 v Mníšku 19. února 1822. Jeho nástupce Gottfried Neumann /nar. 1753/ již za několik měsíců vyměnil místo za učitelování ve Wiese, zemřel 1. června 1804 v Heinersdorfu. Do Mníšku přišel učitel Josef Teich /nar. 3. března 1758 ve Frýdlantu/ byl kvůli ochrnutí zproštěn svého místa 1809, a 20. listopadu 1827 zemřel ve Frýdlanu 1809 - 1829 zatával místo řídícího učitele Thaddäus Pfohl /nar. 19. května 1774 v Mníšku, + 18. října 1829/. Na jeho místo nastoupil Ferdinand Barth /nar. 13. září 1773 v Bílém Kostele, + 4. ledna 1838/. Další učitel Paul Preissler /nar. 14. září 1786 ve Frýdlantě/ působil až do své smrti 10. července 1865. Za jeho nástupce Matthiase Hoffmanna /nar. 25. února 1816 ve Weissenstein, + 25. května 1877/ byla v Oldřichově zřízena vlastní škola.

Školští pomocníci v Mníšku

O vyučování na oldřichovské zimní škole se staral školský pomocník z Mníšku. Určitě zde učili všichni pomocníci činní od r. 1778. Patrně prvním, kdo zde učil, byl Ignaz Wiese, rodák z Kryštofova údolí, který se 1787 stal učitelem v Olbersdorfu a tam taky 19. února 1831 zemřel. Jeho nástupce, preceptor Josef Amtsbüchler žádal na jaře 1787 o uprázdněné místo řídícího učitele v Bärnsdorfu. Na jeho žádost mu 28. června 1787 došlo z Liberce vyřízení: "Suplikant se nenacházel mezi třemi školskými pomocníky, kteří úspěšně složili zkoušku, a tak vrchnost nemohla na něj pamatovat. Má se tedy lépe evičit, aby u příště nařízené zkoušky dobře obstál a tak mohl uspět". Po složení zkoušky dostal Amtsbüchler ve stejném roce na svoji žádost učitelské místo v Andělské hoře. Vyřízení jeho žádosti zní takto: "Poté co moje Liberecká školská rada suplikanta uznala za schopna vyučování mládeže. Tedy témuž žádané prázdné místo učitele v Andělské hoře milostivě nechávám, aby se této službě věnoval s největší pílí. Praha 20. srpna 1787. Clam - Gallas". 1790 je školským pomocníkem Nepomuk Streit /syn bývalého mníšeckého učitele Joh. Chr. Streita/, 1791 Friedrich Walter /rodák z Raspenavy/, 1792 Christoph Effenberger a 1794 Friedrich Herold. 1794 je zmínován pomocník Friedrich Hoffmann /nar. 4. září 1771 v Ebersdorfu/, který od 30. dubna 1788 měl atest liberecké normální školy. 1798 se stal učitelem v Ruprechticích, kde 14. září 1839 zemřel. Ženatý byl od 17. července 1794 s Annou Arnoldovou, dcerou zdejšího šolce Ambrose Arnolda. 1803-1807 zde byl pomocníkem Paul Preisler /nar. 1786 ve Frýdlantě/, později byl pomocníkem v Bílém kostele a pak se vrátil do Mníšku jako řídící učitel. S ním sloužil jako pomocník 1804 Gottfried Ressel /předtím pomocník ve Vratislavicích/ a 1807 Josef Habenicht /nar. 24. června 1790, syn učitele z Neunorfu/. V letech 1812-1815 byl školským pomocníkem Josef Richter /nar. 9. srpna 1796 v Zahne/. 1. června 1812 se oženil s Veronikou Endlerovou, dcerou zdejšího zahradníka Felixe Endlera čp. 85. V létě 1815 žádal o uprázdněné místo učitele v Oldřichově na hranici. V odpovědi na svoji žádost z 1. října 1815 je nabádán k trpělivosti. 1818 byl učitelem v Nieder-Berzdorfu u Hrádku n.N. Zemřel 25. února 1840 jako řídící učitel v Lusdorfu. Parnež jeho nástupcem byl 1816 uváděný pomocník Ferdinand Heftner /nar. 1793 v Ober-Wittig/, který se 29. dubna 1817 oženil s Helenou Pfohlovou, dcerou mníšeckého učitele. 1824 žádal o učitelské místo v Grafensteínu, v odpovědi z 28. srpna 1824 byl nabádán k trpělivosti. O dva roky později 29. prosince 1826 přišel jako učitel do Bíléhopotoka, kde 21. února 1861 zemřel. 1823 uvedený pomocník Franz Tschiedel /nar. 4. prosince 1786 jako syn učitele v Pustíněch/ zemřel 28. února 1849 jako zahradník ve Fojtce, patrně vyučoval jen občas, jako zástupce. Učitelský syn Johann Pfohl /nar. 17. ledna 1804 v Janově/, který v Mníšku stál po boku svého otce Thaddäuse Pfohla jako pomocník, se 1830 stal učitelem v Johnsdorfu a zemřel 10. února 1869 jako řídící učitel ve svém rodišti. Jako školský praktikant je 1829 uváděn učitelský syn Joh. Wenzel Barth /nar. 25. listopadu 1815 v Pnokráci, syn učitele Ferdinanda Bartha/. Po něm je Franz Görlach

/nar. 18. března 1816/ v Mníšku jako syn Josefa Görlacha čp. 42/ 1834 byl pomocníkem Anton Ginzela /nar. 28. ledna 1816 v Seifersdorfu/, který zemřel 3. prosince 1907 jako ředitel obecné školy v. v. ve Frydlantě. 1837 a 1838 sloužil jako pomocník pozdější mníšecký učitel Matthes Hofmann /nar. 1816, +1877/. 1839 působil jako pomocník Philipp Pfohl syn Thaddäuse Pdohla. Další pomocník Joh. Michael Leutelt /nar. 13. února 1820 v Penkráci, + 2. června 1889 jako řídící učitel v Josefově dole/ je otec známého jizerskohorského básníka Gustava Leutelta. R. 1843 byl školským pomocníkem Laurenz Mann /nar. 12. února 1814 v Ringelsheimu/ pak učitel v Dolním Oldřichově a Krásném potoce, + 31. března 1893 v Novém Městě p. Sm. Od 1. srpna 1843 do 4. ledna 1845 zastával místo pomocníka Emanuel Preissler /nar. 16. prosince 1825 v Janově, + 21. prosince 1899 jako penzionovaný raspenavský řídící učitel v Hrádku n.N./ Jeho bratr Theodor Preissler /nar. 25. července 1827 v Janově, + 1. listopadu 1904 v Chrastavě/ byl od 9. srpna 1845-1846 druhý a od 1. listopadu 1849 do 31. ledna 1864 prvním pomocníkem a nato do 10. července 1865 podučitelem v Mníšku. Jako druhý pomocník figuruje 1845 Josef Wohlmann ze staré učitelské rodiny Wohlmannů, který byl ve školské službě od 1839, a 1846 Josef Lehmann /nar. 17. srpna 1828 v Bulovce, + 15. února 1882 jako řídící učitel v Hajnicích/. Prvním pomocníkem byl 1845-1848 Josef Neumann /nar. 11. října 1813 v Andělské hoře/. I poté ještě působil jako podučitel v Mníšku. Jakotakový žádal koncem 1853 o uvolnění místo učitele v Johansdorfu, které také obdržel dekretem z 22. ledna 1854. Později přišel do Wunschedorfu, zemřel 15. dubna 1876 jako řídící učitel v Ober-Berzdorfu u Liberce. V mezidobí, 1849, ~~působil na mníšecké škole~~ působil na mníšecké škole pomocník Josef Worm /nar. 26. března 1819 v Chrastavě/, který jako pomocník přešel 1850 do Krásného lesa a 1882 šel na odpočinek jako řídící učitel v Kryštofově údolí. Od 18. září 1863 do 24. listopadu 1864 byl mníšecké škole přidělen podučitel Josef Engel /nar. 17. července 1844/, který se poté stal prvním učitelem v Oldřichově.

Zřízení a vybavení vlastní školy

Snaha dopomoci obci Oldřichov k vlastní škole vyšla od mníšeckého faráře Thaddäuse Seiberera, který tu působil v letech 1774-1779 a byl velký přítel a podporovatel školství. 1777 se s velkým úsilím ~~namáhám~~ zasazoval o zřízení školy v naší obci. Do farní knihy v Mníšku zapsal vlastnoručně: "Přestože jsem vždy a vážně žádal, aby školní mládež pilně školu navštěvovala, aby se naučila zákony křesťanského života, nemohl jsem toho dosáhnout pro velkou vzdálenost a obtížnou cestu, obzvláště v zimě. Abych ale naplnil svou povinnost, a od rodičů mi nemohla být činěna výčitka, zastával jsem zřízení školy v Oldřichově. Řídit by ji měl Ignaz Geisler a já jsem ho vybavil všemi knihami normální školy." Do této školy měly chodit děti z Oldřichova a Filipky. Seiber taky žádal, aby se tu přednášelo vše jako na normální škole /Normalschule/, a aby sem děti pilně docházely. Snahy pana faráře Seiberera nebyly zcela bezúspěšné. Neopdařilo se mu sice prosadit školu v naší obci, ale přece jen se mu zdařilo zřídit zimní školu, která fungovala v různých domech. Nechal se doložit, že se vyučovalo v domech čp. 149, 68, 131 a 67. Dne 24. března 1848 dostala na žádost obcí Oldřichov a Filipka zdejší zimní škola od vrchnosti 2 sáhy dříví na otop. Každým rokem byly potřeby, najít vhodné umístění pro zimní školu a taky budova mníšecké školy už dávno nestačila pro všechny školáky. Naše obec se proto konečně rozhodla ke stavbě obecního domu pro potřebu výuky /1864/. 2. května 1864 byl položen základní kámen, v říjnu byla stavba hotová. Náklady na stavbu byly vyčísleny na 4514 fl. V létě 1865 byla obecní budova zařízena jako škola. 1. října 1865 následovalo předání budovy svému účelu, které ~~prováděl~~ prověřil frydlantský hejtman Karl Ludwig, a tenoz dne mníšecký učitel začal s vyučováním. 23. listopadu 1865 budovu vysvětil frydlantský děkan Josef Lichtner. Obec se nyní snažila, aby pro svou školu dosáhla úplné samostatnosti. Snahy nakonec byly korunovány úspěchem. Dekretem z 26. ledna 1866, Z 70.013, povolilo místodržitelství oddělení školy v Oldřichově od Mníšku a vytvoření vlastní školské obce, sestávající z vesnice Oldřichov osady Filipka a části Görsbach, tehdy patřící k obci Fojtka.

Budova postavená 1864 sloužila v původní podobě školským účelům až do r. 1886. Měla jen dvě učebny. Rostoucí počet žáků si vynutil již 1881 zřízení třetí a brzy na to i čtvrté učebny. V budově školy nebyl na to žádný prostor, a tak se po obě zřídily musely hledat prostory v nájmu. Jedna třída byla umístěna v domě Franze Elstnera čp. 118 a druhá v domě vdovy po Karlu Neuhausnerovi čp. 38. Tyto poměry ale byly neudržitelné a tak se obec r. 1885 odhodlala k přístavbě nové křídla ke stávající budově školy. 20. prosince 1885 byla stavba za 6250 fl. zadána autorovi stavebního plánu, staviteli Wilhelmu Sartzovi z Mařísku, který stavbu dokončil koncem léta 1886. Stavba se prodražila o 329 fl. Počátkem října 1886 bylo zahájeno vyučování ve všech čtyřech třídách.

Přesto budova školy ještě neodpořádala všem zákonným požadavkům. V červenci a srpnu 1902 musel být postaven nový záchod, což si vyžádalo náklady 6285 k 22h. Tato částka obsahuje i menší opravy v učebnách a v bytě řídícího učitele. Všechny nedostatky, které má stará škola, se patrně nepodaří ani v budoucnu odstranit, a obec bude muset tak jako tak jednou uvažovat o stavbě nové školy.

Pro rozšíření školní zahrady byl zakoupen v březnu 1902 pozemek mezi školou a železniční tratí od Antona Effenbergera čp. 25, když už dříve byl získán pruh pozemku z usedlosti Franze Elstnera čp. 118. Pozemek zakoupený 1902, mezi školou a tratí a mezi silnicí a loukou Franze Seibta, měřil ali 194 čtverečních sáhů / a 1 fl. 80 kr./

Budova školy měla do r. 1922 zvoníčku. První zvon byl pořízen 1865 a 29. října 1865 jej vysvětil mníšecký farář Stefan Ressel. 72 kncbů darovalo celkem 158 fl. 90 kr. Kvůli prasklině musel být zvon 1904 sundán. Byl nahrazen novým, který dodala firma Richard Herold z Chomutova. Cena byla 150 K s přidáním starého zvonu. Nový zvon musel být za světové války odevzdán 12. prosince 1917 pro válečné účely. Měl průměr 47,5 cm a ladění b. V horní části byl bohatě zdoben, nápis neměl, jen poznámku "Ulil Richard Herold v Chomutově - 1904". Po odvzdání zvonu byla snesena zvoníčka v r. 1922.

Ubytek žactva po světové válce měl za následek zrušení čtvrté třídy v r. 1925. Od 1. září 1925 byla škola zase trojtřídní. Snahou obce se podařilo, 1927 otevřít třídu provizorní, byla otevřena 1. listopadu 1927. Od 1. září 1930 je škola opět čtyřtřídní.

Zdejší škola patřila až do r. 1920 do školského obvodu Frýdlant. Začlenění obce do okresu Liberec přineslo 1. září 1920 přidělení školy k zemskému školskému okrese Liberec.

Řídící učitelé.

Po zřízení budovy školy čp. 182 dostal Oldřichov stálého učitele. Jako provázorní učitel zde 22. listopadu 1864 nastoupil Josef Engel. Učitelské oprávnění získal 186 v Litoměřicích. V naší obci působil až do 1. dubna 1867. Odsud odešel do Raspenavy. Ve školské službě byl až do r. 1908, kdy šel na odpočinek jako řídící učitel v Janoše. Zemřel tamtéž 11. dubna 1913. Prvním stálým učitelem v Oldřichově se stal Wenzel Möldner z Dolního Oldřichova /nar. 9. července 1820/. Službu nastoupil 7. dubna 1867, 1869 se stal zatímáim a ~~žákter~~ dekretem z 21. října 1871 definitivním řídícím učitelem. Koncem února 1886 šel na odpočinek. 23. července 1886 se přestěhoval do svého domu ve Wiese, kde 18. června 1887 zemřel. Po jeho odchodu z Oldřichova zastával vedení školy do konce srpna 1886 zdejší učitel Anton Neumann. 1. října 1886 převzal školu nově jmenovaný řídící učitel Josef Mauermann. Narodil se 19. listopadu 1857 v Bílém Potoce, 1878 absolvoval učitelský ústav v Litoměřicích. Jeho provní místo bylo jako podučitel v Raspenavě/pd 20. září 1878/. Od 1. září 1879 byl učitelem v Lusdorfu, od 26. září 1879 zastupující řídící učitel v Bärnsdorfu, od 1. března 1880 opět učitel v Lusdorfu, od 25. května 1883 tamtéž zastupující řídící učitel a od 24. září 1889 zatímáim řídící učitel ve Wünschendorfu. Odtud přišel 28. září 1886 do Oldřichova, kde působil až do 28. února 1919, kdy odešel na odpočinek. Jako důchodce odešel 1926 do Ruprechtic, kde získal vlastní byt. 15. května 1929 mu tam zemřela

manželka Anna rozená Stelzigová, nar. 11. června 1858 v Dittersbachu jako dcera učitele Josefa Stelziga. Místo zdejšího řídícího učitele získal 1. září 1919 Josef Neumann /nar. 8. ledna 1876 v Heinersdorfu/, který 1897 absolvoval učitelský ústav v Liberci a 19 let působil jako řídící učitel v Novém Městě p. Sm.

Podučitelé.

Již při sestavování školského záměru 20. srpna 1866 se počítalo a tím, že na zdejší škole budou dva učitelé. Na základě protokolu ze dne 21. ledna 1865 byl z obecní pokladny vymezen paušální obnos 130 fl. jako roční plat druhého učitele. V prvních letech měl řídící učitel k sobě jen pomocné učitele. Jako takoví dle kroniky působili: od 3. března do 30. září 1873 Josef Demuth /nar. 30. dubna 1854 v Ratschendorfu, poté nastoupil do učitelského vzdělávacího ústavu v Trutnově, byl 1875-1888 řídícím učitelem v Bausnitz, 1888-1890 řídícím učitelem v Marschendorfu IV, nato řídícím učitelem v Marschendorfu I. + 6. července 1909/, od 1. října 1873 do 30. září 1897 Anton Köhler /nar. 13. května 1858 ve Frýdlantě, později úředníkem ve spořitelně ve svém rodišti/, od 1. října 1874 do 15. září 1876 Heinrich Schütze /nar. 9. ledna 1860 ve Frýdlantě, odešel pak do učitelského vzdělávacího ústavu v Trutnově, který absolvoval 1880, byl 1883-1922 učitelem a řídícím učitelem v Poustce u Frýdlantu, penz. 1922/, a od 3. ledna 1877 do 15. září 1879 Franz Altmann /nar. 20. května 1861 ve Frýdlantě, nastoupil pak do učitelského vzdělávacího ústavu v Litoměřicích, působil jako řídící učitel v Hegewaldu, + 11. října 1915/. Poté byli činní jako učitelé na zdejší škole: od 1. října 1879 do února 1886 Emanuel Schrimpf /nar. 1860, nejdříve od 1. října 1879 do 15. září 1881 povizorní pomocný podučitel, pak do 1882 definitivní podučitel a 1882 až do 28. února 1886 definitivní učitel, jako takový působil v Krásné studánce u Děčína/, od 1. října 1881 do srpna 1882 Josef Schubert z Černous /nar. 11. března 1861, zde definitivní podučitel, penzionován 1923 jako ředitel školy ve svém rodišti/, od 1. září 1882 do 13. února 1883 Heinrich Elger, od 4. února 1883 do konce srpna 1883 Anton Schwind z Krásného lesa /nar. 6. června 1851, přišel na Jizerku, později ředitel školy v Schirník, penzionován 1912 jako ředitel školy v Krips/, od 1. října 1883 do 30. září 1884 Christian Neumann z Velké Borovnice /nar. 9. února 1862, nejdříve ve Wiese, penz. 1922 jako řídící v Lautsche/, od 1. října 1884 do půli září 1886 Anton Neumann z Rückersdorfu /nar. 5. února 1862 ředitel školy v Dittersbächesl, tam penz. 1920, + 2. září 1927 v Heinersdorfu, od 1. října 1885 do 31. prosince 1901 Robert Böhm z Hermsdorfu /nar. 30. ledna 1865, 1885-1888 podučitel, pak do 31. prosince 1901 učitel, přišel 1901 jako ředitel školy do Hermsdorfu, tam + 10. února 1926 jako učitel v.v./, od února do 14. července 1886 Josef Michler z Rudolfova u Lbe od 14. července do konce července 1886 J. Mokrisch, od 1. října 1886 do 27. února 1888 Josef Weiser z Albrecht u Rýmařova na Moravě /nar. 1864 odsud do Liebenstadt u Chebu/, od 1. října 1886 do 10. srpna 1889 Ernst Dwořák z Kuřívod /nar. 26. března 1830, pak Krásný les, + 25. října 1898/, od 1888 do konce 1890 Franz Altmann z Frýdlantu /nar. 20. května 1861, později ředitel školy v Hegewaldu, pak učitel tamtéž + dobrovolně 11. října 1915/, od 30. srpna 1889 do září 1890 a od 1. ledna 1891 do konce 1895 Dominik Kraus /nar. 7. dubna 1870, v mezidobí v učitelském vzděl. ústavu Ebersdorf, 1895 přišel do Bílého potoka, 1. ledna 1897 do Heinersdorfu, 1900 do Jäckelstal, nato působil od 1. září 1901 do 1. března 1905 opět v Oldřichově, odešel 1905 jako učitel do Hotzenplotz ve Slezsku později v Broumově, pens. v Ruprechticích u Liberce/, od 9. října 1890 do 1. září 1891 Franziska Palmeová /nar. 1871, penz. 1903 jako odborná učitelka v Ober-Leutensdorfu, nyní provdaná Metznerová/, od 1. září 1891 do konce srpna 1892 Gustav Klaus z Oldřichova /nar. 22. března 1872 později v Arnsdorfu a Bílém Potoce, odešel jako učitel tělocviku do Děčína./, od 1. září 1892 do 29. prosince 1896 Adolf Gattermann z Kunratic u Jablonného /nar. 1. dubna 1871, později učitel v Ebersdorfu, penz. 1931/,

od 1. března 1896 do konce srpna 1896 Rosa Krauseová z Nového Města p.Sm. /nar. 15. června 1875, odsud odešla do Raspenavy a 1897 do svého rodiště/, od 1. září 1896 do 31. prosince 1896 Wilhelm Hoffmann /nar. 18. května 1864, později učitel v Olbersdorfu, + 30. listopadu 1906 Dittersbach/, od 1. ledna 1897 do konce srpna 1899 Engelbert Wagner z Eplic /nar. 27. dubna 1858, později učitel v Kunraticích, penz. 1905 /, od 1. ledna 1897 do 1. června 1897 Adolf Seibt z Raspenavy /nar. 2. června 1877, později v Andělské hoře, pk Seifersdorf, od 1920 učitel v Kleingrün u Zwickau/, od 1. března 1898 do 17. července 1899 Ferdinand Pietzsch z Vesce u Liberce /nar. 7. září 1878, později v Hohenwaldu, pak Döns od 1918 řídící učitel v Ober-Wittig/, od 1. září 1897 do 17. července 1899 Heinrich Zimmermann z Fojtky /nar. 6. dubna 1871, později v Mníšku tam penz. jako řídící učitel 1931/, od 1. října 1899 do 26. září 1900 Friedrich Hoffmann z Frýdlantu /nar. 25. června 1879, později odborný učitel ve Vídni tam penz. 1929/, od 1. září 1900 do 15. července 1902 Friedrich Brandtner z Dolních Emauz u Dvora Králové n.L. /nar. 19. května 1879, později Bulovka, poč. 1911 propuštěn/, od 1. října 1900 do 31. srpna 1901 Adolf König z Liberce /nar. 3. září 1880, později Chrastava, nyní Liberec/, od 1. ledna 1901 do 31. srpna 1901 Gustav Wagner z Altenbuch /nar. 16. června 1879, později Wiese, od 1901 Bílý Potok/, od října 1901 do 29. února 1904 Friedrich Vogel z Zwickau /nar. 19. srpna 1882, později Dittersbach, + 2. listopadu 1922 v Oldřichově/, od 1. září 1902 do srpna 1940 Ottomar Materna z České Třebové /nar. 9. března 1879, nyní v Mníšku/, od srpna 1904 do 1. února 1907 Josef Hübner z Hegswaldu /nar. 24. března 1881, později učitel ve svém rodišti, + 10. září 1918 v Dolním Oldřichově/, od 1. března 1905 do 29. srpna 1906 Anton Gross z Janova /nar. 10. listop. 1876, později ve Frýdlantě a Broumově/, od 1. září 1905 do července 1906 Ernst Menzel z Raspenavy /nar. 15. května 1885, později Raspenava/, od 1. srpna 1906 do 29. února 1909 Gustav Porsche z Harcova u Liberce /nar. 29. prosince 1883, později Kunratice u Liberce, nyní Ruprechtice/, od 1906 do 11. září 1907 Friedrich Bitterlich z Jablonného v Podještědí /nar. 23. ledna 1877, později Bílý Potok, padl 28. listopadu 1915 u Doberda/, od 1. února 1907 do 1. února 1914 Bruno Riemer ze Seidenbergu /nar. 1. září 1887, nyní v Ebersdorfu/, od 1. září 1907 do srpna 1910 Franz Horn z Postrumu /nar. 6. dubna 1879, nyní Krásný les/, od září 1908 do srpna 1910 Kamille Nowotny z Frýdlantu /nar. 1. května 1886, později Bulovka, Arnoltice, od 1926 řídící učitel v Engelsdorfu/, od 1. března 1909 do 31. srpna 1909 Johann Krouský z Nisky /nar. 29. září 1889, později Mníšek, nyní Raspenava/, od 1. září 1909 do 1. září 1912 z Ludvíkova-Přebytku /nar. 26. července 1884, později Libverda/, od 16. září 1910 do července 1914 Leonhard Thiem z Frýdlantu /nar. 25. června 1879, musel na počátku mobilizace 1914 narukovat, při dobytí pevnosti Przemysl se dostal do ruského zajetí, + 1. července 1915 ve špitále v Samarkantu/, od 16. září 1910 do 1911 Marie Werverová z Waissaku, /nar. 10. června 1887, dříve Heinersdorf, Rückersdorf, provdaná 16. srpna 1913 ze Leonharda Thiema a od 1919 za Franze Kratzera/učitele/, od 16. září 1912 do 28. srpna 1923 Josef Raaz z Nového Města p.Sm. /nar. 14. prosince 1890, dříve učitel ve Frýdlantě, od března do května 1919 provizorní učitel na zdejší škole, přišel 1923 jako odborný učitel do Vratislavie u Lbc., od 1932 okresní školní inspektor v Dubé/, od 16. září 1911 do 1913 Lydia Kaesová /nar. 23. září 1884, přišla do Heinersdorfu, provdaná od 3. listopadu 1919 za Bruno Schäfera/, od 1. února do 11. srpna 1914 Alfred Schmidt ze Žitavy /nar. 28. září 1883, nyní Jiřetín pod Bukovou/, od 1. září do 1915 do 15. července 1916 a od 7. září 1916 do 20. června 1917 Anna Röslerová z Heinersdorfu /nar. 27. srpna 1896, nyní ve svém rodišti/, od 1. května 1916 do 15. července 1919 Oskar Hofmann z Wiese /nar. 2. března 1892, od 1926 řídící učitel v Olbersdorfu/, od září 1914-1918 Hermann Reckziegel z Janova /nar. 6. března 1888, + 18. září 1918/, od 1. března do května 1919 Alfred Raaz z Liberce /nar. 23. března 1894, později v Mníšku, nyní Nieder-Berzdorf u Frýdlantu/, od 1. května 1919 doposud opět

Franz Kratzer z Lučvického-Přebýtku /nar. 1884, od května do konce srpna 1919 puvizorní ředitel školy, ženatý od 28. dubna 1919 s Marií Thiemovou roz. Wernerovou/, od 15. září do 15. listopadu 1919 Wilhelm Pfeifer z Alt Habendorfu /nar. 5. ledna 1900, pak Raspenavy, nyní Frýdlant/, od 1. května 1917 do 30. června 1930 opět Franz Hom z Postrumu /nar. 1879, přišel 1910 jako řídící učitel do Hrádku n.N./, od 1. září 1923 do 28. srpna 1925 Gabriele Eiterová z Zellendorfu v Dolních Rakousích, /nar. 28. září 1894, nyní v Dolním Hanychově u Liberce/, od 10. listopadu 1927 do 31. srpna 1928 Marie Kleinwächterová z Nymburka /nar. 27. června 1903 později Machaím, Nové Pavlovice/, od 1. září 1928 do 31. srpna Elsa Ullrichová z Liberce /nar. 12. srpna 1902, později ve Starém Harcově/, od 1. září 1930 do 23. srpna 1931 Brunhilde Spaleková z Tachova /nar. 17. července 1908, později Fojtka a Hočkovice/, od 1. října 1930 do 31. prosince 1930 a od 1. září 1931 doposud Anna Franzová z Mníšku /nar. 7. února ~~XXXX~~ 1909, v mezidobí Neundorf/, od 1. září 1931 do 1. července 1932 Josef Pohl z Nových Pavloví /nar. 20. března 1887, později Krásná Studánka, Fojtka/, 1. července 1932 byl zaměstnán Ferdinand Leukert /nar. 25. října 1901/.

Učitelky ručních prací

Industriální vyučování ~~XX~~ na zdejší škole by lo zavedeno 1879. Jako učitelky zde působily: od 3. srpna 1879 do konce června 1891 Helena Schrimpfová /nar. 26. března 1858 v Kralovicích, později v Krásném lese, penz. 1923 v Ringelhain/, od 1. září 1891 do 31. srpna 1893 Anna Buchbergerová /nar. 1860 ve Velké Úpě, později Lučvicko a Nové Město p.Sm./, od 1. září 1893 do konce ledna 1901 Marie Čechatková /nar. 2. února 1869 v Schlossendorfu, později Bulovka-Arnoltice, od 1911 v Raspenavě, penz. 1922, + 11. října 1922 v Kriesendorfu/, od 1. února 1901 do 29. srpna 1903 Berta Aschkeová /nar. 11. května v Hejnicích, později Nové Město p. Sm. + 6. dubna 1918 ve Frýdlantě/, od 1. září 1903 do července 1910 Emma Balleová /nar. 17. listopadu 1879 ve Zwickau/, od března 1910 do 31. srpna 1913 Olga Hübnerová /nar. 14. srpna 1881 v Raspenavě, zproštěna 1. září 1911, od 16. září 1913 do 31. srpna 1915 Ottilie Raazová z Nového Města p.Sm. /nar. 31. ledna 1893, nyní provdaná za učitele Adolfa Herbiga/, od 1. září 1915 do 13. září 1916 Elisabeth Reumundová z Lautsche /nar. 16. července 1894, později Bärnsdorf, nyní Hejnice/, od září 1916 - 1920 paní Marie Thiemová, roz. Wernerová /nar. 1887 ve Waissak, nyní provd. Kratzerová/, od 1. září 1920-1926 Anna Jäckelová /nar. 16. března 1878 v Rückersdorfu od 1924 definitivní, penz. 1926, + 28. května 1927/, od 1. září 1925 do 26. dubna 1926 zast. Gabriele Eiterová /nar. 1894 v Zellendorfu/, od 1. května 1926 do března 1927 Auguste Ružičková, roz. Schmidtová /nar. 28. srpna 1878 v Liberci, penz. 1927/, od 12. března do konce dubna 1927 Berta Zemánková /nar. 20. února 1899 v Liberci, později učitelka v Dlouhém Mostě a ober-Berzdorfu, nyní Alt-Habendorf/, od 1. května do konce června 1927 Luise Paulíková /nar. 29. června 1905 v Liberci, od 2. července provdaná za učitele Bruno Strackeho v Rádle/, od 1. září 1927 Marie Müllerová /nar. 21. prosince 1903 v Iserthalu/.

Učitelé náboženství

O výuku katolického náboženství se vždy starali duchovní z Mníšku. Od r. 1888 to byli: farář Franz Wildner, kaplan A. Klinger /od 5. září 1888 do 27. pros. 1890/, kaplan Franz Röder /od 1. září 1891 do 23. dubna 1898/, farář Ernst Langenbacher /od 24. dubna 1898 do 14. listop. 1903/, kaplan Ferdinand Schwind /od 21. srpna 1899 do konce března 1900 a od 1. září 1900 do 1. září 1907/, farář Josef Duty /1907/, kaplan Franz Knobloch /od 16. září 1907 do 2. září 1908/, kaplan Josef Zmitko /od 2. září 1908 do konce ledna 1910/, pak opět farář Josef Duty, pak kaplan Peter Haas /od 15. února 1911-1913/, kaplan Karl Rohn /od 1. září 1913 do srpna 1914/, kaplan Stanislav Weber /od 16. září 1914 do února 1915/, kaplan Johann Röttig /1915 do konce září 1915/, a kaplan Heinrich Heine /od 1. září 1918 do 1. října 1919/ a od tehdy opět děkan Josef Duty.

Příjmy učitelů za dřívějších časů

Příjmy dřívějších učitelů se skládaly z příjmů za písařské práce pro církev a pro obec, dále z tzv. "akcidencí" tj. část obnosu který se platil faráři, z výnosů školaích pozemků, z naturálií od majitelů pozemků a ze školního.

Dokud patřil Oldřichov školou k Maišku, museli zdejší obyvatelé přispívat na obživu tamního učitele.

O příjmech mníšeckého učitele z obce Oldřichov nás informuje "školská instukce" z 1. června 1738. Dle toho dostal od šolce, mlynáře a každého sedláka ročně dva chleby /, to jeden na sv. Havla, jeden na sv. Jiří/, a od oboz zahradníků na sv. Michala po jednom chlebu. Dále mu měl šolc a každý sedlák odvádět ročně jeden snop žita a jeden snop ovsa. Za "psaní, která bý dlužen dělat pro soud" dostal 2 fl. Příjmy, které mu příslušely za sepisování kupních smluv apod. zaznamenává konšelská kniha mezi soudními poplatky. Od ~~XXXXXXXX~~ "podaných žádostí" a "pozvání na církevní slavnost" mu obec platila 15 kr. Při křtu mu otec dítěte měl platit 3. kr. a každý kmotr 1 kr. Od sepsání žádosti nebo poděkování dostal 1 kr., od pohřbu velkého s vyličením životopisu a zvoněním 45 kr., od ~~xxx~~ středního pohřbu 36 kr., od malého pohřbu 30 kr., od zpívaného rekviem 15 kr. a od zpívané mše 7 kr. 3 fen. Za zvaní ke svatbě a obluhu u svatby dostal od chudých 20 kr., od bohatých 30 kr., za oddání v mníšec-kém kostele 15 kr., za totéž jinde 7 kr. 3 fen. Na Vánoce a Zelený čtvrtek mu měl každý sedlák dát nemín 1 kr. 3 fen., každý zahradník, domkář alespoň 4 1/2 fen. Za školáka který se učil číst muselo mu být placeno týdně 1 kr. 3 fen, za dítě které se učí psát 2 kr. Obyvatelé Filipky, kteří patřili ke stejnému církevnímu obvodu museli přispívat stejné částky.

V zámeckém archivu ve Frýdlantě je listina datovaná 30. května 1666 kde jsou sepsány všechny dávky, které obec Maíšek měla dáti učitelu. Od šolce Fabiana Görlacha dostal ročně dva chleby /jeden na Valpurgu, jeden na Michala/, 1 snop žita a 1 snop ovsa, na Zelený čtvrtek a na Vánoce 1 groš. Ve vsi žilo 18 sedláků a mlynář, kteří dávali 19 chlebů na Valpurgu a 18 na Michala a po 18 sropech žita i ovsa, a dále na Zelený čtvrtek a Vánoce po 1 groši. 6 zahradníků platilo na Valpurgu po 3 groších a 23 domkářů na Michala po 1 gr. a na Zelený čtvrtek a na Vánoce též po 1 gr. Za velký pohřeb obdržel učitel 12 argentů, za malý pohřeb 4 argenty, "ti docela chudí nedávají přeboha nic". Za zvaní kmotrů, poděkování a jiné podobné snahy dostával po 5 argentech, "chudí dávají méněm časem vůbec nic" Za troje ohlášky /což za dob kdy duchovní záležitosti byly vyřizovány z Frýdlantu, činili učitelé/ musel pokaždé dostat 3 gr., za žádost nebo poděkování po 1 gr. Od školáka, který chodil celý týden do školy, dostal 2 groše. Pozdější školní inventáře za Maíšek jsou datovány 4. dubna 1702 1709 a 24. března 1734.

Naturální dávky pro učitele byla zrušeny na základě patentu z 4. března 1848 a v r. 1851.

Po zřízení vlastní školy v Oldřichově byl 20. srpna 1866 sepsána nová listina o příjmech oldřichovského učitele, na kterou byl použit běžný formulář. Následuje znění.

Přiznání

o příjmech školní služby v Oldřichově v hájích ve farnosti Maíšek filiální škola Oladřichov v hájích.

Školská obec sestává z míst Oldřichov v hájích a Filipka.

Patron školy: Jeho Excelece, pan hrabě Eduard Clam-Gallas

Počet školou poňných dětí celkem : 104 hoši, 109 dívek, celkem 213

Počet školou poňných dětí v Oldřichově 90 hochů, 88 dívek

ve Filipce 14 hochů 21 dívek

Školní budova je vlastní, z kamene postavené přízemí s patrem a břidlicovou střechou.

Místnosti: 2 učebny v patře

1 byt pro učitele v přízemí, 1 kuchyň, 1 sklep, 2 podkrovní komory

Budova se nachází v dobrém stavu.

Vyučuje se celoročně, vlétě i v zimě denně 6 hodin. O výuku se stará jeden učitel a jeden podučitel, vyučuje se v německém jazyce.

Výuku náboženství obstarává duchovní z Mníšku.

Příjmy školní služby:

Na základě ~~XXIX~~ protokolu z 21. ledna 1865 obdrží učitel z obecní pokladny:

učitel - roční paušální obnos	300 fl	
podučitel	130 fl	= celkem 430 fl

Tyto částky jsou splatné v měsíčních splátkách

Příjmy varhaní ka ---

příjmy za mše ---

Souhrn: příjmy školní služby	430 fl.
------------------------------	---------

varhaníka	--
-----------	----

mešní služby	--
--------------	----

celkem	430 fl
--------	--------

výdaje učitele

odpadající výlohy za úklid

školy hradí učitel ze svého	25 fl. 50 kr.
-----------------------------	---------------

Na otop školy náleží 12 sáhů měkkého polenového dříví pro stávající dvě učebny a dále jeden sáh pro opakovací vyučování udílené během roku. Dle protokolu se obec zavázala, že toto množství dříví sem dopraví.

Příjmy školní služby činí

430 fl

Výdaje

25 fl. 20 kr

zůstává

404 fl. 80 kr

tedy čistý příjem pro učitele

274 fl. 80 kr

a pro podučitele

130 fl.

Oldřichov v hájích 20. srpna 1866

Josef Lichtner

R. Stefan Ressel

vikář a okresní školský

farář

dohližitel

Za nepřítomnosti přednosty obce Josef Kretschmar
Výbor

Anton Schöler

Josef Hanisch

patron. komisař

Z. 2569-2691

Potvrzeno

C. k. okresní úřad Frýdlant

10. listopadu 1866

C. k. okresní přednost

Ludwig

/opis z obecní konšelské knihy/

Školné dostává učitel v dřívějších dobach o sobotách. Od počátku 19. stol. vybírala školné obec. Od r. 1870 byly zákonem stanoveny učitelské platy, které vyplácel příslušný finanční úřad, do 1920 z Frýdlantu pak z Liberce. Od 1930 jsou platy učitelům vypláceny zemským finančním úřadem /Landrechnungsamt/ prostřednictvím Poštovní spořitelny.

Počty žáků.

Dokud ještě Oldřichov patřil školou k Mníšku, bývala návštěva školy špatná, zvláště v zimě. Dokonce ani dekret z 20. října 1781, který zavedl povinnou školní docházku, ji nedokázal vynutit. Tato situace se zlepšila ~~teprve~~ po zřízení vlastní školy.

O počtu školou povinných dětí jsou přesnější zápisy právě od existence vlastní školy. V r. 1866 měl Oldřichov 178 a Filipka 35 školou povinných dětí. 1900 byl 229 dětí v čtyřech třídách, 1910 243 ve 5 třídách, 1912 212 ve 4 třídách, 1925 133 ve 3 třídách, 1930 145 ve 4 třídách a 1932 172 dětí ve 4 třídách.

Úklid školy

úklid školních prostor byl až do 1897 povinností rodiny toho kterého řídícího učitele. Od té doby má škola vlastního školníka, který také má bytve škole. Od 1. září 1897 do 21. září 1931 vykonával tuto službu listonoš Ferdinand Brückner. Nynější školník je Rudolf Lange.

Školský dozor

Naše škola ještě po tři roky zažila školský dozor zavedený r. 1806. Poslední diecézní vrchní školsní dozorčí Johann Drbohlav /1862-1868/ sice naši školu nenavštívil, zato však nám ještě několik návštěv vykonal. Poslední kajsý školský dozorčí Josef Lichtener /1859-1868/. M. j. vykonal 23. listopadu 1865 posvěcení tehdy právě dostavěné budovy školy. Působnost duchovních i světských školních úřadů přešla po vyjití nových zákonů o škole na zemské, okresní a místní školské rady. 29. června 1869 skončilo právo vrchního dozoru nad veřejným obecným školstvím pro vysoký zemský úřad a biskupské konzistorium. 30. června 1869 již počal působit nová školská rada. Jako zemští školní inspektori pro obecné školy v našem kraji působili dosud: 1869-1872 Karl Werner, 1872 - 1893 Franz Hübner /+ 12. dubna 1893/, 1893-1895 Dr. Josef Muhr /+ 19. června 1915/, 1895 - 1899 P. Edmund Kamprath /+ 20. února 1899/, 1899-1914 Dr. Karl Stejskal /penz. 1914/, 1914 - 1925 Karl Jüthner /penz. 1925/, 1925-1931 Wilhelm Spachovsky, od 1931 Dr. Richard Schreubek. Jako okresní školní inspektori působili: 1870-1877 Friedrich Neumann, 1877-1904 Heinrich Weiss, 1904-1918 Ewald Krause a 1918-1920 Josef Mühlberger, všichni z Frýdlantu. Od r. 1920, tedy od doby, kdy Oldřichov patří do libereckého okresu, koná roční inspekce prof. Wenzel Richter z Liberce. Místní zájmy školy hájil v letech 1870-1920 místní školní inspektor.

Předsedou školské rady byl až do r. 1920 ten který předatavený obce. 1920 - 1929 byl předsedou Josef Neumann, řídící učitel. Od r. 1929 Ferdinand Prokop čp. 8.

Slavní rodáci

Rada místních obyvatel se přiklonila ke studiu a dosáhla významného posávení.

Pokud je známo, duchovnímu stavu se věnovali tři místní lidé:

Johann Karl Seibt se narodil 24. května 1799 ve Filipce čp. 13 jako syn domkáře a tkalce Gottloba Seibta a jeho ženy Anny rozené Stelzigové z Hejnic čp. 104. Po skončení teologického studia byl 1825 vysvěcen na kněze. Primici měl v mnišeckém kostele. Nejdříve působil jako personální kaplan ve Wiese, odkud přešel 1827 jako skutečný kaplan do Frýdlantu. Zde zůstal až do r. 1842. Již za působnosti ve Frýdlantu se ve svém volném čase rád zabýval botanikou. Mnišecká církevní kronika píše, že v té době daroval na osázení hřbitova v Mníšku 40 kusů italských topolů. Jeho otec se mezitím usadil v Mníšku jako sedlák a obchodník v čp. 38, kde zemřel 3. června 1837. Po odchodu faráře Franze Hofmanna ve Wetzwalde přišel Karl Seibt jako administrátor do Wetzwalde 23. května 1842, kde zůstal do 4. prosince 1842. Nyní se mělo vyplnit jeho přání, být samostatným duchovním na nějaké farnosti na Frýdlantsku. Lokalista z Bílého Kostela Josef Gahler přešel 16. prosince 1842 jako ředitel školy do Liberce. Uvolněné místo duchovního bylo na návrh církevního pána Eduarda hraběte Clam-Gallase propůjčeno dlouholetému kaplanovi Karlu Seibtovi. 8. června 1843 nastoupil na svůj nový úřad. Vedle jeho záslužné činnosti na poli duchovním je třeba vyzvednout i zde jeho činnosti botanickou. Úspěšně propagoval okrasné i užitkové zahradnictví: na jeho pečlivě pěstěné farské zahradě byly nejvybranější rostliny. 18. srpna 1850 opustil Seibt Bílý Kostel a přestěhoval se jako lokalista do Pankrace. Zde zůstal téměř čtyři roky a poět své volné chvíle věnoval bořnice. Konec roku 1854 mu přinesl rozloučení s Pankracem. Odešel jako farář na Bulovku, kde nastoupil počátkem ro. 1855. Téměř dvacet let zde působil zcela pro dobro svých bližních. Jeho činnost na poli okrasného a užitkového zahradnictví však skončila tím že zcela oslepl. 4. května 1874 zemřel. Farní kronika v Bulovce uvádí, že byl "v každém ohledu vzdělaný muž. V širokém okolí byl znám pro svou znalost přírodních věd. Zejména v rostlinopise byl doma jako tak hned nikdo z blízka i z dále".

Josef Passig nar. 13. prosince 1843 v Oldřichově čp. 47 jako syn Josefa Passiga, byl 15. srpna 1868 vysvěcen na kněze a slavil 26. srpna 1868 primici. Nejdříve byl kaplanem v Neundorfu u Chomutova, ve stejné hodnosti přišel 1874 do Gastorfu, 1876 obdržel expozituru Hauswein, 1883 se stal farářem v Zinnwaldu /Cínovec?, 1887 v Moldau, 1892 v Selnitz u Bíliny a konečně farářem v Neundorfu u Mostu, kde r. 1919 odešel na odpočinek jako personální děkan, když o rok dříve /1918/ dosáhl titulu biskupského konzistoriálního rady. 30. května 1925 všeobecně oblibený XX duchovní zesnul v Ober-Berkowitz.

Franz Josef Tandler nar. 1. října 1877 v Oldřichově čp. 169 jako syn Antona Tandlera, 11. dubna 1903 byl vysvěcen na kněze. Službu církvě nastoupil jako kaplan ve Smržovce. Ve stejné vlastnosti působil 1904-1905 v Novém Městě p. Sm. a pak v Algersdorfu. Nějaký čas působil jako administrátor v Konojedech a pak obdržel místo faráře v Německých Zlatnících u Mostu, kde je dosud.

Rada místních rodáků se věnovala povolání učitele.

Julius Gustav Pohl nar. 13. srpna 1854, r. 1872 nastoupil službu na škole a přišel 1877 jako odborný učitel do německé dívčí měšťanky ve Smíchově, které se věnoval oaz do svého odchodu na odpočinek r. 1921. Pohl si na místo svého odpočinku zvolil Liberec. Je to jedna "z nejznamenitějších a nejznámějších osobností mezi německým učitelstvem v naší republice". Jeho prospěšná a obětavá činnost pro školství a učitelský stav mu XXX vynesla řadu vyznamenání: 1890 dostal zlatý kříž za zásluhy a 1917 titul císařského rady. Zemský učitelský svaz, jehož byl v letech 1901-1910 místopředsedou, ocenil jeho zásluhy 1921 propůjčením čestného členství.

Ferdinand Krause nar. 4. února 1864 ve Filipce čp. 23 jako syn revírníka Barnarda Krauseho. Ve službách školy byl od 1. září 1884-1924. Prvním místem našel v Mníšku, kde XXX zůstal do r. 1887. Dlouhá léta pak působil v Liberci na obecných školách v Kristiánově a Starém městě. V letech 1909-1924 byl řídícím učitelem v Kranichu na obecné škole, jejíž znamenité vybavení je především jeho zásluhou. Od r. 1899 se staral o obchodní záležitosti Německého zemského učitelského spolku, jehož byl prvním předsedou.

Franz Wünsche, nar. 15. července 1864 v čp. 252 jako syn majitele pily a obchodníka se dřevem, 1883 nastoupil do školní služby, nejdříve jako podučitel ve Wetzwalde, 1886 ve stejné hodnosti přišel do Dlouhého Mostu, 1888 složil zkoušku na učitele měšťanské školy, od 1889 působil do 1895 jako podučitel v Hrádku n.N., nato se přestěhoval jako učitel měšťanky do Chomutova, pak se stal ředitelem měšťanské školy v Jirkově a nakonec do r. 1926 v Alt-Ehrenbergu u Rumburku. Zemřel 10. prosince 1931, pohřben je na hřbitově v Oldřichově.

Florian Schöler, nar. 30. července 1860 v čp. 140, syn Josefa Schölera, působil od 1883 do listopadu 1885 jako ředitel školy v Lausche, pak v Černousích, pak opět v Lautsche, 1893 až únor 1907 jako řídící učitel v Arnolticích a nakonec v Olbersdorfu, tam také 23. března 1909 zemřel.

Gustav Klaus, nar. 26. března 1872 v čp. 130, syn Franze Klause, působil na obecných školách v Oldřichově, Arnolticích a Bílém Potoce, pak přišel jako státní učitel tělocviku na střední školu v Děčíně, kde následovně dosáhl titulu profesora.

Eduard Köhler, nar. 6. listopadu 1885 v čp. 238, syn Eduarda Köhlera, ve školské službě od 1. září 1904, naposledy v Kunraticích u Frýdlantu, padl 8. října 1915 jako nadporučík 74. pěšího pluku při vítězném tažení na Bělehrad.

Ferdinand Köhler, nar. 2. října 1886 v čp. 107, syn Ferdinanda Köhlera, ve školství od 1905, nyní Ober-Wittig.

Gustav Herbig, nar. 3. srpna 1888 v čp. 192, syn Josefa Herbiga, profesor na Obchodní škole v Budějovicích.

Adolf Schicketanz, nar. 25. srpna 1889 v čp. 201, syn Ferdinanda Schicketanze, ve školní službě od 1909, nyní odborný učitel v Hejnicích.

Heinrich Köhler, nar. 12. prosince 1890 v čp. 238, syn Eduarda Köhlera, nyní odborný učitel na měšťanské škole v Jindřichovicích p. Sm.

Na oldřichovském hřbitově je pohřben učitel Franz Stoklas /nar. 5. dubna 1889 v Proseisch, působil jako učitel v Českém Dubu, Alt-Habendorfu a Horním Růžodole, + 7. února 1917/.

Ernst Patzelt, nar. 3. května 1903 ve Filipce čp. 17, syn Stefana Patzelaa, maturoval 1922, kvůli nezaměstnanosti pracoval 1922-1927 u jednoho libereckého advokáta, od 1927-1928 náměstek v Mníšku, poté ve Veselí u Liberce.

Stavitelství se věnovali: Eduard Wünsche, nar. 30. září 1872 v Grsbachu čp. 76, syn majitele pily Antona Wünscheho, nyní stavitel v Langenau an der Albis ve Švýcarsku; a Wilhelm Neuhausner, nar. 28. března 1869 v čp. 151, syn Wilhelma Neuhausnera/, + 11. srpna 1910 jako vedoucí stavby.

Zvěrolékařskému studiu se věnoval Franz Passig, nar. 9. dubna 1850, v čp. 47, bratr faráře Josefa Passiga/, městský veterinář v Budějovicích.

Důstojníkem je Anton Leuker, nar. 20. února 1861 v čp. 173, dlouho hejtman a účetní 3. horského dělostřeleckého pluku ve Villachu. 1813

Mezi rodáky patří také Wilhelm Lange, který se sice narodil 8. února na Jizerce, ale své dětství od r. 1814 trávil ve Filipce a to včetně prázdnin během studií do r. 1835. Po skončení studia medicíny a získání doktorátu byl 1842 asistent a sekundář na pražské porodnici, pak soukromý docent pro porodnictví na tamní univerzitě. 1847 se stal profesorem porodnictví na univerzitě v Innsbrucku, 1850 profesorem na porodnické klinice v Praze a 1851 profesorem medicíny a ředitelem porodnice při univerzitě v Heidelbergu, kde jako dvorní rada 25. února 1881 uzavřel svůj záslužný život, věnovaný pro dobro lidstva.

Jako rodáka také lze označit ing. Rudolfa Mauermanna /nar. 28. června 1883 v Ludvíkově, syn zdejšího penzionovaného řídícího učitele Josefa Mauermanna/, který větší část svého mládí prožil v Oldřichově. Po absolvování vysoké školy technické se stal úředníkem-stavebním technikem. Nejříve byl státní stavební adjunkt a poté stavitelský rada v Žatci zemřel 17. listopadu 1926.

J. Vzdělávání a spolkový život

Rok 1848 započal novou dobu, která oteřela bránu ke všeobecnému vzdělávání a začala rozvíjet do té doby silně podvázaný spolkový život.

Vzdělávání.

Všeobecné vzdělání na tom bylo v minulosti dosti špatně. Dokud neexistovala povinná školní docházka tak čtení a psaní byly dovednosti pro většinu obyvatel vesnice neznámé. Číst a psát se učily jen děti majetnějších a vážených občanů obce. Po zavedení povinné ~~XXXXXX~~ školní docházky viditelně se zmenšoval počet analfabetů.

Potřebu četby podporují knihovny, časopisy a odborné tiskoviny. Knihovna založená na základě zákona z 22. července 1919 je umístěna v budově školy a r. 1932 měla 900 svazků. Její další vybavení je povinností vlastního knihovnického výboru.

Zákonem z 7. února 1919 byl zřízen obecní výbor pro vzdělání, který se snaží pozvednout všeobecné vzdělání pomocí pořádání přednášek, a to v oboru věd i umění, dále hudební produkce atd.

Události a případy na území obce a v blízkém okolí zaznamenává "pro poučení příštích generací" obecní kronikář v Obecní pamětní knize vedené na základě zákona z 30. ledna 1920. Obecním kronikářem je řídící učitel Josef Neumann.

Společenská život se dnes už neodehrává v domech soukromníků, ale v restauracích, kde také místní spolky mají své spolkové místnosti. Sály jsou v obci dva, jeden v čp. 54 v Oldřichově a druhý na čp. 4 ve Filipce, který byl r. 1930 rozšířen o přístavbu.

Spolkový život

Spolkový život počal v naší obci teprve v druhé polovině 19. stol. Některé mníšecké spolky však i dříve měly členy z Oldřichova, jako např. spolek veškeránů.

Prvním spolkem v Oldřichově byl Dobrovolný hasičský sbor, založený v březnu 1871. Toť humanitární společenství, mající za cíl ochranu obytných a hospodářských budov před požáry, již obci a jejím obyvatelům mnohokrát dobře posloužila. Před založením spolku byli obyvatelé vsi v případě požáru odkázáni sami na sebe, případně na ~~XXXXXX~~ dobrovolnou pomoc sousedů a dalších lidí.

Požáry vznikaly vždy, obzvláště pak za časů válek. Vrchnost se tudíž už záhy sterala, aby se požárům pokud možno zamezilo. Časou příčinou požáru byla neopatrná manipulace se světlem nebo s ohněm, neopatrnost při sušení lnu, a taky špatné komíny. Docházelo i k úmyslnému žhářství, je to doloženo. Občas taky dům shořel po úderu blesku. Kdo spatřil oheň jako první, měl hlasitým voláním při vyrozumět sousedy na pomoc, a kde byl kostel, musel učitel zvonit na poplach. Dle starých vrchnostenských nařízení musel mít každý majitel domu pro případ ohně připraveny žebříky, háky, tyče, sekery a kbelíky.

Zřízením Dobrovolného hasičského sboru začala zcela nová etapa v likvidaci požárů. Nově pořízené hasičské zařízení umožnila potlačit moc ohně lehčeji než jak to bylo možné dříve.

Popud k založení Dobrovolného hasičského sboru zde dali Ferdinand Köhler z čp. 134, Franz Neuhäuser čp. 6, Josef Peuker čp. 5, Karl Neuhäuser čp. 38 a Wilhelm Neuhäuser čp. 149. Na základě oběžníku, který nabádal k přihlášení, se v krátké době přihlásilo 70 mužů. Rolníci zpočátku neměli zájem na tom, aby materiálně podpořili nový spolek. Tehdejší představený obce Josef Peuker o tom píše v kronice: "nápadné je, že selky sáv se velmi málo podvolili tomuto účelu, nechtěli vůbec nic přispívat, a taky dlouho nebylo možno jen povolit pořízené stroje a to aby je obec udržovala, opravovala. Přes všechny tyto překážky bylo na dobrovolných přispěvcích vybráno tolik peněz, že všechny potřebné stroje bylo možno opatřit." 25. července 1872 byli hasiči kompletně vyzbrojeni dle předpisů. Prvním velitelem byl Franz Neuhäuser z čp. 6, komisař pro pořádek /"Ordnungskommissär"/ představený Josef Peuker čp. 5, velitel

lezců /Steigerkommandant/ Karl Neuhäuser čp. 38, velitel střikačky Anton Peuker, zapisovatel Wilhelm Neuhäuser čp. 149 a "rekvizitář" Ferdinand Geisler čp. 14. 19. května 1887 se výbor rozhodl pro koupi nového podavače /?/ pro dolní ves z obecních peněz, další měl být pořízen pro část Pily. Obecní podavač, vyrobený firmou Chr. Linser v Liberci dorazil již na podzim 1887, druhý pro část Pily, od stejné firmy, v létě 1888. Zbrojnici, která byla postavená 1888 na podzim, zakoupil v červenci 1904 Ferdinand Effenberger z čp. 54 a vedle byla postavena zbrojnice nová, která svému účelu slouží doposud.

22. a 23. srpna 1891 se v Oldřichově uskutečnila župní slavnost Okresního sboru hasičů. Na jaře 1894 dostala Filipka vlastní zbrojnici. Staveniště poskytl hostinský Augsten čp. 11, kousek pozemku taky vrchnost, která taky poskytla dříví na krovy. Zbrojnice byla postavena u silnice naproti čp. 11. Střikačka byla objednána u firmy Czermak v Teplicích, dorazila v druhé polovině srpna 1894 a posvěcena byla 2. září 1894. 30. srpna 1896 slavil sbor 25 let svého trvání, 27. srpna 1911 40 let, 1921 50 let a 7. června 1931 60 let trvání. 31. května 1931 převzal sbor novou motorovou střikačku, kterou za 34.000 Kč dodala firma Linser v Liberci. V současnosti sbor má 6 střikaček, z toho jsou uloženy 3 v Oldřichově, 1 ve Filipce a 1 v Görsbachu, a 1 motorovou střikačku. Za dobu trvání sboru bylo v obci 38 požárů.

Druhým spolkem, který vznikl v Oldřichově je 1885 založený spolek pro nucené porážky /Notschlachtverein/. Je to spolek, který podporuje své členy tím, že když některý z nich musí nuceně porazit dobytce, odkoupí od něj maso. Spolek funguje jako jakási pojišťovna pro své členy. V současnosti má 116 členů s 370 kusy dobytka /hovězího/.

Přátelé tělocviku založili Německý tělocvičný spolek./r. 1888/. 5. července 1903 spolek slavil 15 let trvání a 28. července 20 let. 25. července 1911 se konala slavnost odhalení praporu. 12. července 1928 slavil 40 let trvání.

R. 1888 byl založen Vojenská spolek veteránů /Militär-Veteranenverein/, nyní Spolek vysloužilých vojáků. Vedle pěstování vlastenectví si dal do vínku i podpora svých členů. 27. a 28. června 1902 slavil svěcení praporu. R. 1905 posávil vedle hostince Ferdinanda Effenbergera čp. 54 pomník na počest padlých za válek r. 1849, 1859, 1866 a 1879. Pomník byl odhalen 23. července 1905. 1913 slavil 25 let trvání a 1928 40 let.

V obci je řada kameníků a kamenických dělníků, kteří r. 1905 založili místní skupinu Odbořového svazu kamenických dělníků.

Smysl pro spořivost dal vzniknout na podzim 1901 Spořitelnímu a záložnímu spolku dle systému Raiffeisen pro místa Oldřichov, Filipka a Görsbach. 6 října 1901 byl v hostinci čp. 43 první rozhovor a plánovaném spolku. 2. listopadu pak spolek vstoupil do života s 49 zakládajícími členy. 1. ledna 1902 pak začal svoji činnost. První předseda výboru byl rolník Anton Effenberger čp. 43, první předseda dozorčí rady byl představený obce Eduard Geisler čp. 113 /1902-1921/ a prvním pokladníkem byl Josef Mauermann /1902-1926/. Členy prvního výboru byli: mistr kamenický Josef Lange /zástupce předsedy 1902-1906/, Karl Morche starší čp. 109 /který jako první dal podnět k založení spolku/, Franz Berger čp. 6 /zástupce předsedy 1906-1932/, a Josef Köhler čp. 134. Vprvní dozorčí radě byli: Johann Franze starší čp. 12, továrník Anton Horn čp. 20, mistr pekař Anton Köhler čp. 53, obchodník dřívím Karl Effenberger čp. 97 a učitel Dominik Kraus. Koncem prosince 1902 čítal spolek již 72 členů. Uročené vklady v té době činily 27.536,15 K, výše půjček poskytnutých členům činila 24.210 K. Celkem činily příjmy 57.421,48 K a výdaje 57.173,15 K. Ziskové konto obnášelo 1237,68 K, ztrátové konto 1178,04 K, bilance 59,64 K. 23. dubna 1932 v hostinci "Zur Vereinshalle" slavil spolek za účasti přibližně 400 lidí 30 let trvání. Na slavnosti byli vyznamenáni ještě žijící zasloužilí činovníci - Z zakladatel Karl Morche, předseda Anton Effenberger, dlouholetý pokladník Josef Mauermann a členové předsednictva Franz Berger čp. 6, Johann Franze starší čp. 12, Franz Geisler čp. 14 a Josef Köhler čp. 197. Současný pokladník

Reinhard Geisler nabídl podrobnou zprávu o založení a dalším budování spolku, který ~~se~~ rok od roku rozvíjel své obchodní styky, takže ke 30. výročí svého trvání měl 245 členů s 267 podíly a spravoval částku 3,567.875,48 Kč. Vklady činily 3,394.368,88 Kč /oproti 19.499 K v r.1902/ úvěry činily 1,983.406,20 Kč /oproti 23.302 K v r. 1902/, úvěry na běžném účtu 562.445,32 Kč /oproti 4850 K r.1902/, obrát 1,872.647,05 Kč /1902 - 57.420,48 K/, a rezervní fond 107.613,45 Kč /1903 - 151,32 K/. Čistý zisk činil r. 1902 151,32 K, r. 1931 ale 12.358,35 Kč. Na daních bylo předepsáno 1902 - 9,35 K, 1931 - 7873,66 Kč. Slavnost ještě ~~vyšperkala~~ vyšperkovala přednáška odborného učitele Johanna Langer, takto člena dozorčí rady, o "otci Raiffeisenovi a jeho živobím díle", slavnostní hra "Raiffeisene, pomoz!", jakož i hudební a zpívané produkce. Jako předseda představenstva úřaduje od 1901 hostinský Anton Effenberger čp.43, jeho zástupcem je od 1906 Franz Berger čp. 6, předseda dozorčí rady je od 1930 Franz Wünsche čp. 180 /jeho předchůdci byli 1921-24 Štefan Köhler čp. 17 a 1924-1930 Eduard Prokop čp. 224/ a jako pokladník od 1926 mistr krejčí Reinhard Geisler čp. 215.

Od 20. ledna 1907 zde působí místní skupina Svazu Němců v Čechách, který podporuje německví a taky své potřebné členy.

Na počim 1907 vznikl Dělnický telocvičný spolek. R. 1929 vybudovali jeho členové na pozemku zakoupeném z čp. 53 spolkoé hřiště.

14. června 1908 byla založena místní skupina svazu "Svobodná škola" pro obce Oldřichov, Mníšek a Fojtka, a to na podporu svobodného rozvoje školství. Již po dvou letech, 1910 musela ukončit svoji činnost, protože účast obyvatel na snahách spolku byla příliš nízká.

V červenci 1908 byla založena místní skupina Svazu zahrádkářů a ovocnářů, a to na podporu zejména pěstování ovoce. R. 1928 zakoupila od Josefa Pfeifera čp. 16 za 3000 Kč pozemek poblíž hřbitova, na kterém byla založena ovocnářská školka.

Místní zájmy zemědělců hájí od r. 1919 Zemědělské místní kasino /landwirtschaftliches Ortskasino/. Politický charakter má místní skupina Svaz zemědělců, založená 1920, má za účel politické hájení zájmů venkova.

Místní obyvatelé jsou také členy spolků, které mají své sídlo v sousedních vsích. Z nich uveďme Svaz žen pro Mníšek a okolí, který existuje od 1904 a 1. července slavil 20 let trvání.

Zdravotnické - sanitární poměry

Zdravotnické poměry v obci

Zdravotnické poměry v obci Oldřichov jsou dosti uspokojivé. Epidemické nemoci se tu už po několik desetiletích nevyskytly. Úmrtnost je normální, ~~nikdy~~ dětská úmrtnost je nízká. V r. 1931 zemřelo v obci 11 dospělých a jedno dítě. Tyto příznivé poměry mají svoji příčinu jednak v tom, že vesnice má zdravé podnebí a taky výtečnou pitnou i užitkovou vodu a jednak, že obecní zastupitelstvo věnuje velkou pozornost všem opatřením zdravotním i ochranným ve prospěch obyvatelstva.

Epidemické nemoci

V minulosti nebyly žádnou zvláštností. V domech se málo hledělo na čistotu a odpadní vody z chlévů tekly často rovnou do veřejných vodotečí, ~~z kterých~~ ze kterých se brala veškerá užitková voda. Často ve vsích řádil dýmějový mor, kterému se lidé říkali "černá smrt". ~~U nakaže-~~ ných se objevily černé boule, které většinou znamenaly smrt. Mor řádil velice na konci 16. století. I v r. 1680 si smrt vyžádala v našem užším domově mnoho obětí. Ten rok připomíná ještě kapla zvaná "Peterkapelle" v Ratschendorfu Radčicích.

Hladomor byl následkem neúrody 1770/71. Hrozivou podobu získal na jaře 1772. V době od března do června v mníšeckém církevním obvodu zemřelo 101 mužů a 70 žen, celkem 171 osob. Nejvíce úmrtí bylo v dubnu, 36, v březnu zemřelo 23, v květnu 26 a v červnu 27 lidí. Nejhuře řádil hladomor ve Fojtce, kde mu podlehl 81 osob, v Mníšku zemřelo 40, ve Filipce 29 a v Oldřichově 19 osob.

Po hladovém roce 1805 se opět vyskytly epidemie nemocí. Horká nemoc a úplavice si zde 1806 vyžádaly několik obětí. Matrika zemřelých zaznamenává 4 úmrtí na úplavici, která se znova vrátila 1811 a tentokrát si vyžádala jednu oběť.

Cholera neboli "asijská úplavice", která se od počátku třicátých letvicekrát vyskytla v okolí, v místě se neobjevila ani 1850 ani 1866. Naproti tomu je r. 1893 hlášen jeden případ pravděpodobné cholery. 9. září 1893 zemřela v Krásné studánce na cestě domů osmnáctiletá dcera Antona Siebera Julie. Mníšecký lékař Dr. Nikodemus Halpern nařídil zesnulou převézt okamžitě do márnice zdejšího hřbitova. Po té co lékař otevřel tělo, ihned byla mrtvá pochována. Části střev byly poslány do Prahy k dalšímu zkoumání. Z úředního nařízení tehdy musela obec vybavit ~~byť~~ byt v domě čp. 85/staré bělidlo/ stolem, postelemi atd., aby v případě potřeby zde mohli být umístěni nemocní cholerou. Naštěstí na to nedošlo. Dům čp. 85 byl v létě 1895 stržen.

Zima 1889/1890 přinesla do Oldřichova nemoc, která se zde od 1857 nevyskytla. Byla to "influenza", kterou asi byli více nebo méně postiženi všichni obyvatelé. Koncem r. 1891 se influenza objevila znovu, tentokrát to odležela většina obyvatel. Ukázala se několikrát i v následujících letech.

V prosinci 1918 se objevila "španělská chřipka" dosti razantně. Projevovala se silnými bolestmi hlavy a vysokou horečkou, kašlem, rýmou, bolestmi na prsou a v celém těle. Nebezpečnou se stala teprve tehdy, když se k ní přidružil zápal plic, zánět podhrudnice nebo zápal mozkových blán. Obě nemoci, influenza i chřipka zde měly mírný průběh.

Ke konci světové války byl možno zjistit v údolí Jeřice několik případů otoku z hladu. Tato, nedostatečnou výživou vyvolaná nemoc se projevovala ~~závažnými~~ vodnatelností, silným vylučováním vody, zpomalením pulzu a celkovou malátností.

Děti dříve hodně trpěly spálou, záskrtem, spalničkami a černým kašlem, které si taky čas od času vyžádaly nějaké oběti.

Zaznamenán je také případ vztekliny. V červenci 1893 pokousal pes Josefa Köhlera čp. 21, poté co předtím zadával svému majiteli dvě slepice a také pokousal několi psů, dívku jménem Bera Riedelová/ dcera domkáře Karla Riedela čp. 240/ na paži. 2. srpna se u dívky projevily známky vztekliny, na kterou také brzy nato zemřela. 27. května 1927 pokousal vzteklý pes ševce Ernsta Brunsche čp. 127 vauka Karla Köhlera čp. 83 do ruky a Fridu Geislerovou do nohy. Celkem bylo utraceno 17 psů.

Lékařská služba.

V dřívějších dobách nacházeli obyvatelé naší obce v době nemoci radu a pomoc u lékařů v Liberci, Chrastavě a Frýdlantu. Na přelomu 17. stol. žil v Mníšku doktor George Austen, na kterého se jistě rádi obraceli i zdejší lidé. R. 1693 mu patřil dům čp. 69 v Mníšku. Podle kupní smlouvy z 13. prosince 1893 byl zavázán obyvatelům obce Mníšek i dalším poddaným Frýdlantského panství "se svojí vědou, s vlastními medikamenty, při vyskytnuvších se nemocech ve den i v noci bez velkého zdržení pomáhati a pečovati, buďž to úplavice, mor horká nemoc, horečka a jiné další nemoci, o kterých by zvěděl". Austen zřídil 29. března 1726 mešní nadaci v Mníšku. 1733 se o něm píše již jako o "bývalém doktorevi."

Zdá se, že v té době přechodně žil lékař i v Oldřichově.

Od první třetiny 18. stol. byli obyvatelé v případě nemoci opět od kázání na cili lékaře. Teprve o sto let později, 1872 dostal Mníšek nového lékaře v osobě Josefa Adolfa Jüthnera, který tamtéž zemřel 17. prosince 1848. Po jeho skonu působili v Mníšku ranhojiči Mag. Anton Nuschel z Neuhausu /+ 19. května 1882 v Dlouhém mostě/ a Franz Leopold Hübner /+ v Berzdorfu u Frýdlantu/. Po asi dvacetileté pauze přišel 1884 do Mníšku Dr. Nikodemus Halpern z Bugacze v Haliči, který byl 1883 ustanoven jako ~~Královský~~ obvodní lékař a v této vlastnosti zde zůstal do 21. února 1914. Zemřel 25. února 1918. Od února do května 1914 zde jako zastupující obvodní lékař působil chrastavský Dr. Rudolf Uhlirz. V květnu 1914 převzal místo Dr. Adolf Keil z Ruprechtic, v listopadu 1919 odešel do Alt-Habendorfu. Po jeho odchodu zde působí jako obvodní lékař Dr. Artur Wagner z Hermsdorfu /nar. 1884/.

R. 1888 byl zřízen sanitní obvod Mníšek, který obsahuje obce Mníšek, Olbersdorf s Filipovem, Oldřichov s Filipkou a Görsbach a Fojtka. V letech 1920 - 1930 byl každý obvodní lékař i lékařem školním. Pro nedostatek peněz byla 1930 zastavena další činnost školních lékařů.

Porodní báby.

Dříve se k porodům přivolávaly většinou porodní báby z Mníšku. Ale časem žily i v Oldřichově porodní báby, tak manželka Antona Seibta čp. 138, Seifertová čp. 95, Bertha Fischerová, Filipka 27.

Pohyb obyvatelstva

O pohybu obyvatelstva v obci vypovídá církevní matrika fary v Mníšku velice podrobně.

Nejstarší matrika sňatků zaznamenává pro Oldřichov následující počet sňatků v každém roce: 1699 - 1, 1700 - 0, 1701 - 2, 1702 - 0, 1703 - 0, 1704 - 3, 1705 - 2, 1706 - 0, 1707 - 2, 1708 - 1, 1709 - 1, 1710 - 1, 1711 - 1, 1712 - 2, 1713 - 0, 1714 - 1, 1715 - 2, 1716 - 0, 1717 - 1, 1718 - 0, 1719 - 0, 1720 - 3, 1721 - 2, 1722 - 1, 1723 - 2, 1724 - 2, 1725 - 4, 1726 - 3, 1727 - 3, 1728 - 3, 1729 - 3, 1730 - 2, 1731 - 1, 1732 - 1, 1733 - 4, 1734 - 2.

V letech 1735 - 1766 bylo napočítáno:

sňatky		úmrtí		sňatky		úmrtí	
Old.	Fil.	Old.	Fil.	Old.	Fil.	Old.	Fil.
1735	2	-	5	1751	4	-	12
1736	5	-	13	1752	2	1	14
1737	4	-	9	1753	4	2	12
1738	3	-	10	1754	3	-	10
1739	2	-	11	1755	3	-	7
1740	6	-	19	1756	5	-	14
1741	1	-	12	1757	4	2	12
1742	2	-	17	1758	6	2	13
1743	1	-	11	1759	5	2	10
1744	2	1	6	1760	4	1	15
1745	2	-	13	1761	1	1	22
1746	2	-	28	1762	-	-	4
1747	2	-	10	1763	3	1	9
1748	3	1	10	1764	3	3	15
1749	1	-	7	1765	4	3	18
1750	6	2	8	1766	5	1	9

Od znovuzřízení fary v Mníšku /1767/ do konce 18. stol bylo zaznamenáno:

Křtiny		sňatky		úmrtí		Křtiny		sňatky		úmrtí	
Old.	Fil.	Old.	Fil.	Old.	Fil.	Old.	Fil.	Old.	Fil.	Old.	Fil.
1767	11	5	-	13	2	1784	35	10	4	2	28
1768	16	3	3	2	14	2	1785	26	6	5	1
1769	21	7	1	1	17	2	1786	26	9	4	1
1770	17	6	2	-	17	9	1787	29	9	4	1
1771	16	9	2	1	19	11	1788	25	6	3	2
1772	7	3	5	2	19	29	1789	24	7	2	2
1773	11	3	6	1	8	2	1790	26	5	3	2
1774	25	6	6	4	11	9	1791	26	4	7	2
1775	17	6	3	3	17	6	1792	27	6	4	2
1776	28	10	5	1	17	9	1793	32	8	5	3
1777	24	9	3	1	22	4	1794	27	8	6	5
1778	28	7	1	5	9	6	1795	30	8	4	-
1779	17	9	7	-	13	4	1796	30	8	5	-
1780	35	6	4	-	22	10	1797	28	9	5	-
1781	21	7	2	1	13	11	1798	32	10	2	4
1782	26	9	5	1	19	5	1799	28	10	5	1
1783	24	5	5	1	27	12	1800	27	10	7	3

Od konce světové války je zaznamenáno:

Křtiny		sňatky		úmrtí		Křtiny		sňatky		úmrtí	
Old.	Fil.	Old.	Fil.	Old.	Fil.	Old.	Fil.	Old.	Fil.	Old.	Fil.
1918	8	-	6	-	23	3	1925	21	3	15	1
1919	19	3	13	-	20	6	1926	14	4	6	-
1920	34	7	19	1	14	3	1927	19	-	16	-
1921	28	3	21	-	19	1	1928	14	2	10	-13-
1922	26	6	10	4	19	3	1929				
1923	21	3	10	2	19	2	1930	19	3	6	2
1924	28	2	6	3	15	1	1931	8	2	12	-

Celkový počet sňatků v letech 1699 - 1734 byl 58, v letech 1735 - 1766 byl 100, a v letech 1767 - 1791 celkem 92. Ve Filipce bylo 1735 - 1766 celkem 24 a 1767 - 1791 35 sňatků.

Porodů bylo v Oldřichově napočítáno v letech 1767 - 1791 celkem 561, ve Filipce 168.

Úmrtí bylo v letech 1735 - 1766 v Oldřichově 385, ve Filipce 113, v Oldřichově 1767 - 1791 celkem 427, ve Filipce 167.

Nejvíce křtů bylo v 18. stol. v Oldřichově 1780 a 1784 /po 35/, nejméně 1772 /7/. Nejvíce narozených bylo ve Filipce 10 /1776, 1784, 1798, 1799, a 1800/, nejméně 3 /1772 a 1773/.

Nejvíce úmrtí zaznamenává matrika v Oldřichově 1799 /44/, nejméně 1762 /4/. Ve Filipce bylo nejvíce úmrtí 1772 /29/, nejméně 1735 a 1738 /totiž vůbec žádné/.

Vysoký věk

Že je u nás zdravá poloha, na to ukazuje to, že se až dosud mnoho lidí dožilo vysokého stáří.

Mnoho lidí se v Oldřichově dožilo věku přes 80 let. Podle matrik můžeme zde uvést: Marie Anna, manželka Johanna Pfeifera /+29. srpna 1740 80 let/, Christoph Köhler /+ 28. ledna 1745, 84 let/, Georg Passig /+ 16. dubna 1747, 96 let/, Marie, dcera Georga Geislera /+28. července 1747, 80 let/, vdova Sara Effenbergerová /+1. března 1753, 84 let/, Anna, vdova po Michaelu Gählerovi z Hohenwaldu /+28. listopadu 1756, 92 let/, Anna Marie, vdova po Sylvani Georgu Kratzerovi /+15. dubna 1761, 99 let/, Johann Christoph Effenberger /+ 27. ledna 1772, 81 let/, Johann Christoph Passig /+21. března 1772, 81 let/, Johann Passig čp. 4 /+ 6. června 1772 86 let/, Johann Kratzer čp. 29 /+ 16. června 1772, 83 let/, Christoph, syn Johanna Pfeifera /+27. ledna 1779, 81 let/, Josef Passig čp. 39 /+ 29. dubna 1782, 82 let/, Josef Köhler čp. 37 /+ 8. června 1784, 82 let/, vdova Elisabeth Köhlerová čp. 9 /+ 14. června 1790, 84 let/, Rosina Köhlerová čp. 52 /+ 26. srpna 1791, 89 let/, Georg Köhler čp. 34 /+17. října 1791, 80 let/, Josef Passig čp. 16 /+ 30. října 1796, 83 let/, Georg Passig čp. 4 /+ 22. července 1798, 83 let/, Elisabeth, vdova po Christophu Elstnerovi čp. 43 /+ 1. ledna 1799, 87 let/, Magdalena, vdova po Josef Geislerovi čp. 11 /+ 15. března 1799, 81 let/, Johann Josef Elstner čp. 45 /+ 18. října 1800, 85 let/, Gottfried Elstner čp. 27 /+ 25. prosince 1801, 93 let/.

K 31. prosinci 1932 dosáhli věku 90 let: Wenzel Wagner čp. 99, nar. 28. září 1843, Josef Köhler čp. 134, nar. 19. prosince 1840.

80 let se dožili: Karoline Arnoldová čp. 19, nar. 8. září 1851, Klara Geislerová čp. 47, nar. 4. března 1844, Marie Maccunová, Filipka čp. 8, nar. 28. ledna 1852, Franz Berger čp. 6, nar. 1. listopadu 1847, Anton Passig čp. 15, nar. 19. února 1850, Karl Morche čp. 29, nar. 18. srpna 1848, Josef Münich čp. 61, nar. 3. prosince 1851, Ferdinand Morche čp. 69, nar. 2. února 1852, Anton Lange čp. 143, nar. 5. června 1850, Josef Patzelt čp. 168, nar. 18. prosince 1852, Josef Ressel, Filipka čp. 28, nar. 24. dubna 1851, Anton Hub, Filipka čp. 33, nar. 28. března 1849.

Na novém hřbitově v Mníšku našli místo posledního odpočinku tito občané Oldřichova, kteří se dožili více než 80 let: Barbara Arnoldová /+ 25. března 1878, 84 let/, Klara Patzeltová čp. 38 /+ 11. května 1879, 81 let/, Josef Pfeifer čp. 111 /+ 23. září 1880, 80 let/, Veronika Köhlerová čp. 33 /+7. ledna 1881, 83 let/, Franz Leukert čp. 3 /+14. srpna 1881, 81 let/, Josef Pfeifer čp. 141 /+ 19. listopadu 1881, 86 let/, Josef Kratzer čp. 26 /+ 20. června 1884, 80 let/, Josef Seibt čp. 62 /+ 27. října 1886, 81 let/, Franz Lange /+ 18. března 1889, 86 let/, Helena Fischerová čp. 109 /+ 22. dubna 1889, 91 let/, Karolina Seibtová čp. 61 /+ 24. února 1902, 84 let/, Franz Brückner čp. 152 /+ 5. července 1905, 87 let/, Terezie Kretschmerová čp. 88 /+ 26. listopadu 1909, 91 let/.

Ve Filipce se dožili více než 80 let: Joh. Christoph Semdner /+17. září 1771, 86 let/, Anna Marie, vdova po Georgu Köhlerovi čp. 12 /+20. srpna 1781, 80 let/, Magdalena, vdova po Georgu Hanischovi z Lukášova /+4. prosince 1788 v čp. 16, 80 let/, Georg Dressler čp. 14 /+ 1. července 1790, 93 let/, Gottfried Effenberger čp. 16 /+ 16. června 1794, 93 let/, Rosina Dresslerová čp. 14 /+ 21. června 1794, 96 let/.

Na novém hřbitově v Mníšku byli pochováni obyvatelé Filipky: Franz Effenberger čp. 24 /+ 4. prosince 1882, 81 let/, Marie Peukerová čp. 186 /+ 7. března 1884, 86 let/, Josef Geisler čp. 10 /+ 12. února 1890, 80 let/, Magdalena Mastalierová čp. 23 /+ 1. dubna 1890, 84 let/.

V části Görsbach zemřeli ve vysokém věku: 1. května 1812 vdova Apollonia Elstnerová čp. 110, 80 let, 15. listopadu 1818 vdova Rosina Patzeltová čp. 101, 86 let, 9. prosince 1818 Johann Reeh čp. 100, 81 let, 24. listopadu vdova Regina Leukertová čp. 80, 86 let, 20. února 1827 výminkář Josef Seibt čp. 79, 83 let, 31. listopadu 1828 Veronika Dresslerová čp. 85, 85 let, 5. července 1836 vdova Magdalena Franzeová čp. 103, 83 let, 4. listopadu 1854 svobodná M. Anna Seibtová čp. 76, 84 let, 6. listopadu 1854 zahradník Franz Seibt čp. 76, 80 let, 23. června 1862 vdova Elisabeth Pradeová čp. 110, 85 let, 23. dubna 1876 Anton Hockeborn čp. 124, 86 let, 15. ledna 1893 Franz Wünsche čp. 76 91 let, 13. června 1901 Anton Hannig čp. 81, 90 let a 4 měsíce, 11. října 1906 Johann Franze čp. 103, 82 let, 12. ledna 1907 Barbera Franzeová, roz. Schölerová čp. 81, 85 let 2 měsíce, 6. června 1914 Karolina Egerová, roz. Stärzová čp. 110, 85 let 8 měsíců, 27. listopadu 1917 Paul Elstner čp. 80 83 let 9 měsíců, 25. října 1920 Terezie Wünscheová, roz. Effenbergerová čp. 76, 80 let 10 měsíců, 15. září 1921 Anton Wünsche čp. 76, 82 let.

Úrazy a nehody.

Úrazy se stávaly poměrně dosti často, nejen z neopatrnosti anebo přílišné znalosti - rutinérství při manipulaci s pracovním nářadím a stroji, ale i jiné příčiny způsobují nehody.

11. března 1862 byl usmrcen chlapec Patzelt, tak že jej zachytil palečník na pile čp. 21. 16. června 1865 zabila padající stěna na stavbě v Liberci zeďnického učně Patzelta z Görsbachu. 23. prosince 1873 kolem poledne se smrtelně zranil železniční dělník Pojer Pitro na stavbě tunelu, když chtěl navrtat nevybuchlou nálož, 8. ledna 1874 ve 12 hodin v poledna spadl 26 let starému lamači kamene Wilhelmu Wanderovi z Vratislavice 3 1/2 centu těžký kámen na prsa. Stalo se tak při nakládání stavebního kamene a nešťastník zemřel již ve 3 hodiny odpoledne. 12. srpna 1886 večer ve 3/4 9 přejel osobní vlak vedle mostu u čp. 19 53letou Terezii Staubeovou z Frýdlantu /roz. Prenzelová z Oldřichova čp. 75/, 8. dubna 1895 našel svou smrt dřevorubec Josef Effenberger z Oldřichova 166, když porážel buk nedaleko tunelu na Hemmrichu. 9. června 1895 se jedenáctiletý Rudolf Köhler /syn Josefa Köhlera čp. 33/ zavěsil za kočár, přičemž se dostal mezi levé zadní kolo a korbu kočáru a byl rozmačkán. Sedmiletého školáka Antona Augstena /syn Antona Augstena pocházejícího z Oldřichova čp. 28 pak v Mníšku/ 25. února 1896 přejel kočí Wenzel Habenicht. Chlapec za půl hodiny podlehl utrpeným zraněním. Šestiletou Annu Krauseovou /dcera ševce Willibalda Krauseho čp. 90/ 15. dubna 1898 na dvoře továrny čp. 20 přimáčkł postrkovaný vůz ke zdi a umačkal. V listopadu 1900 spadl kamenický dělník Josef Prade z Görsbachu do lomu v Haselgrundu ve Fojtce a zemřel za tři dny. 21. listopadu 1904 v 1/2 7, v továrně Reinholda Köhlera, dělník Franz Wagenknecht z Fojtky se neopatrně přiblížil k transmisi, která mu utrhla ruku až u ramene. 27. září 1905 padající strom zabil dřevaře Franze Kratzera z Mühlischeibe. Stalo se v oldřichovském revíru. 55letý tesař Johan Geisler se 23. července 1907 zabil pádem při stavbě stodoly u rolníka Antona Effenbergera čp. 43. 21. srpna 1908 se na stanici Hemmrich se 46letý v Oldřichově bydlící kupec Martin Lange z Kottbusu při vystupování z vlaku dosál pod kola wagonu pravou nohou, která mu pak musela být odebrána. 9. srpna 1908 se Josef Passig/syn rolníka Ferdinanda Passiga čp. 39/ dostal levou rukou do ruční mlátičky, která mu utrhla dva prsty. 17. září 1912 se šžce popálila 28letá rolníková dcera Ida Franzeová při zatápění v kuchyni. 19. října 1912 se 17letý dělník Emil Franze, zaměstnaný u firmy A. Horn čp. 20, neopatrně přiblížil ke stroji, který jej uchopil a rozmačkal, takže byl na místě mrtev. 22. dubna 1918 zabil kůn seoláka Franz Geislera čp. 14 šestiletého synka Wilhelm Geislera čp. 211. 17. května 1925 spadl pětiletý synek Franze Brücknera ze schodů a brzy nato skončil. 7. listopadu 1925 se Franz Ressel čp. 28 u firmy Schütz a spol. dostal do mykacího stroje, který mu utrl levou ruku. 7. července 1930, odpoledne v půl páté, v lomu Josefa Manna na Sauschutt, byl zavalen kamenický dělník Emil Tandler z Görsbachu čp. 79. Při očkopávání kamenného materiálu se na něj sesula stěna.

29. října 1930 se z vozíku v lomu vyvalil kámen tak nešťastně, že spadl na kamenického dělníka Ferdinanda Seibta z čp. 81. Ten utrpěl zlomeninu páne, velkou tříznou ránu a vnitřní zranění, kterým podlehl 24. října v liberecké nemocnici. 11. června 1932 byli zabiti topiči Emil Pfeifer čp. 33 a Rudolf Seibt čp. 14 padajícími stožárem elektrického osvětlení, který u továrny čp. 20 yměňovali. 7. prosince 1932 se smrtelně zranil Adolf Patzelt čp. 101 při kácení dříví ve státním lese.

12. srpna 1885 zabil blesk 51-letého kameníka Josefa Langeho z Oldřichova čp. 36 v jeho raspenavském lomu.

Rovněž je zaznamenáno několik případů zmrznutí. 21. dubna 1868 ~~XXXXXX~~ byl u cesty v Görsbachu nalezen bývalý dělník jménem Richter, který ~~byl~~ pracoval v hořácích a byl v té době již 4 týdny nezvěstný. Byl pochován 24. dubna na hřbitově v Mníšku. 12. ledna 1911 byl nedaleko hořince Ferdinanda Storma čp. 1 nalezen slepý harmonikář Karl Arnold z Mníšku zmrzlý.

Řada lidí se taky utopila: 16. srpna 1878 Stefan Geisler, 24letý syn Stefana Geislera čp. 41 v Görsbachu poblíž mostu k čp. 41, v náhonu k pile čp. 40 se 24. května 1879 utopil 18měsíční chlapec Eduard Riedel, syn Antona Riedela z čp. 122. V červnu 1892 se utopila Anna Morcheová z čp. 137, v náhonu u trhárný pp 179 se 2. března 1900 utopil dělník Jakob Herkner z Janova, který tam byl zaměstnán. 12. července 1909 se utopila 17letá Anna Hermannová z Görsbachu čp. 100, která trpěla epilepsií Anna Resselová čp. 32 se 1826 utopila ve vlastní studni.

20. července 1873 byla u domu čp. 54 nalezena mrtvola tlumočnicka Franze Kaperleho z Podratu u Jičina. Na týle měl 4 1/2 coule dlouhou ránu. Nedalo se zjistit, zda šlo o nehodu nebo napadení.

Sebevraždy

Nezřídka obyvatelé vsi zvolili dobrovolnou smrt. Většinou z nich se oběsila. Takto skončili: 29. září 1873 Florian Lange, svobodný majitel domu čp. 61, 20. července 1877 44 1/2 letý Karl Passig v kůlně vedle svého domu čp. 15, 15. května 1891 tuhlář Anton Effenberger na půdě svého nájemního bytu v čp. 104, 15. srpna 1894 Anton Scholze, pocházející z domu čp. 34 v Oldřichově, nedaleko svého bydliště v Mníšku čp. 163, 19. prosince 1898 25letý obchodník s dobytkem Josef Peuker /syn Augusta Peukera ve Filipce čp. 3/ na "Nase-Hübel", 19. prosince 1900 63letý vdovec Johann Ressel ve svém domě čp. 146, 20. dubna 1905 oldřichovský kovář Anton Seibt nar. 1859, 19. ledna 1906 46letý zahradník Josef Geisler čp. 137, 24. července 1906 rolník Anton Preibisch čp. 48, 20. května 1906 47letý svobodný zahradník Ferdinand Herzig čp. 158, 15. července 1910 79letá Terezie Habenichtová, roz. Reckziegelová z Filipky čp. 2 ve fojteckém lese, 14. ledna 1913 61-letý domkář a bývalý obchodník s dobytkem a dřívím, Josef Köhler na půdě domu čp. 165, 7. února 1913 67letý rolník Josef Passig čp. 47/"Schimmelbauer"/ ~~na~~ u železničního náspu u Hermannsthalu, 21. května 1915 Ferdinand Morche /otec Ferdinanda Morcheho čp. 22/ ve své ložnici v noci ze 14. na 15. ledna, 1917 Anton Effenberger čp. 25, 11. prosince 1917 49letý Franz Lange z Görsbachu čp. 82 15. září 1921 82letý pileř/majitel pily/ Anton Wunsch v Görsbachu čp. 76 /kterého omezil život/, 2. května 1925 Anna Patzeltová z Filipky čp. 17, 4. března 1926 obyvatel chudobince Anton Augsten čp. 129/na půdě/, 10. března 1926 Anton Passig čp. 175/v kůlně/, 24. května 1927 Franziska Blumrichová čp. 70/kvůli nevyléčitelné nemoci/, 21. června 1927 34letý Johann Brückenr čp. 152, 29. května 1928 švec Franz Blumrich čp. 70 /na hřbitově/, 22. ledna 1929 Hermína Pradeová čp. 213, 1929 zahradník Josef Herzig čp. 119. Nedaleko domu čp. 1 ve Filipce byl 7. ledna 1873 nalezen 30letý valchář Franz Lautsch z Růžodolu/byl oběšený/. 7. srpna 1930 byla nalezena mrtvola Heinricha Krauseho z čp. 38 Filipka a to v bedřichovském lese, kde se oběsil.

Ridčeji nežli oběšení vidí lidé smrt zastřelením. 26. dubna 1860 se zastřelil Anton Stompe z Filipky čp. 18. 11. září 1931 se zastřelil rolník Franz Richter z čp. 50 svojí loveckou puškou. 20. listopadu 1931 kolem 3/4 6 ráno se v ložnici zastřelil 43letý továrník Rudolf Seiche čp. 22. Pravděpodobným důvodem byla patrně předrážděnost, protože mu hrozilo zastavení továrny následkem hospodářské krize. Ještě než se sám zastřelil, ukončil ranou do hlavy život své 40 leté ženy Elsy rozené Schindlerové. Zanechal 17-letého syna a jedenáctiletou dceru. Poblíž mníšeckého nádraží se 23. července nechal přejet vlakem svobodný číšník Johann Podzimek ze Střevače u Jičína /nar. 31. prosince 1910/.

Hřbitov

Až do r. 1877 byli nebožtíci z Oldřichova a Filipky pochovááni na hřbitově u mníšeckého kostela. R. 1877 vybudovaly církevní obce Mníšek, Oldřichov a Fojtka u cesty /dnešní silnice/ do Fojtky nový hřbitov. 27. dubna 1877 obešla úřední komise pozemek měřící 1750 čtverečních sáhů. Podle kupní smlouvy z 11. ledna 1878 měla Fojtka 80/216 podílů, tj. 660 fl., Oldřichov 77/216 podílů tj. 610 fl., Mníšek 53/216 podílů tj. 462 fl., a Filipka 6/216 podílů tj. 18 fl., kterýmžto měly přispět ke kupní ceně. L čtvereční sáh pozemku byl ohodnocen na 1 fl. Smlouvu vyhotovili představení obcí: Josef Schöler za Mníšek, Wilhelm Tinz za Fojtku, Josef Beuke za Oldřichov a Franz Jomrich za Albrechtice, a čale členové výborů jednotlivých obcí. 28. září 1877 byl nový hřbitov církevně posvěcen. První pohřeb se konal 5. října 1877.

Kvůli velké vzdálenosti na mníšecký hřbitov, rozhodlo se obecní zastupitelství Oldřichova 19. října 1890 ke zřízení vlastního hřbitova. Krátce nato získala od Antona Pfeifera čp. 16 pozemek o výměře 1200 km² /a 1 fl.48 kr./ 29. listopadu 1890 se uskutečnila úřední šetření na pozemku. 4. prosince 1890 bylo uděleno úřední povolení a 1. dubna 1891 se započalo s pracemi. 31. května se uskutečnilo předání a otevření hřbitova. 7. července tu byl první pohřeb - Julie Pfeiferová čp. 141.

Márnice byla 27. srpna 1892 vybavena umíráčkem, který za 100 fl. dodala firma Robert Zelsmann z Liberce. Poprvé se zvonilo na pohřbu výměnkářky Terezie Preibischové čp. 48. Zbudování hřbitova a márnice způsobily výdaje 2680 fl. /5360 K/. Na kříž se složily ženy z obcí Oldřichov, Filipka a Görsbach. Kamenný podstavec zhotovil zdejší mistr kamenický Josef Lange, nápis pořídil chrastavský kamenosochař J. Augsten a kříž mistr kovář Peter Pelz z Chrastavy. Za podstavec bylo účtováno 5 fl. 60 kd., za kámen 150 fl., za nápis 29 fl. 70 kr. a kříž s lucernou 115 fl., což celkem činilo 300 fl. 30 kr. Dodatečnou slevou byly náklady sníženy na 264 fl. /528 K/. Márnici s kůlnou na uložení rekvizit postavil za 680 fl. stavitel Wilhelm Stärrz z Frýdlantu. První místo pro hrobku zakoupil v září 1892 továrník Franz Neuhäuser. Počátkem dubna 1892 bylo kolem cest zasazeno 40 lip. Příjezdová cesta ke hřbitovu byla v létě 1909 vydlážděna.

V r. 1892, v prvním roce existence hřbitova, bylo zde pohřbeno 23 dospělých osob /18 z Oldřichova, 3 z Filipky a 2 z Görsbachu/, 2 mrtví z dolní části obce byli pohřbeni v Mníšku.

Zvon pořízený 1892 musel být 12. prosince 1917 odevzdán na válečné účely. Zvon měl průměr 40 cm a ladění "c" I a byl udoben. Na plášti byl nápis: věnováno od hřbitovní komise Oldřichov v hájích, Filipka a Görsbach "1892". Na opačné straně pláště byl malý kříž s palmovými ratolestmi. Záznam o lití nebyl žádný. Zvon pocházel ze slévárny Roberta Zelsmanna z Liberce. Po skončení války dostala márnice nový, 14 kg těžký zvon. Odlišila jej firma Richard Herold z Chomutova a má průměr 29 cm. Protože neměl dobrý hlas, byl zakoupen zvon nový o průměru 45 cm a výšce 35 cm. Peníze na něj vybral spolek žen v Oldřichově. Na zvonu je uvnitř místo a letopočet "Buschullersdorf 1930" a zevní nápis: "Im Kriege genommen, durch Frauenliebe wieder gewonnen" /za války odebrán, láskou žen opět získán/.

Při pohřbech katolických místních obyvatel jde v čele pohřebního průvodu farář z Mníšku. Kříž, který je při této příležitosti nesen, pořídil spolek veteránů a předán byl 15. srpna 1891. Zpěv při pohřbech obstarával nejdříve mníšecký řídící učitel Karl Hübner a později Eduard Geisler mladší čp. 113. Od r. 1927 se o tuto službu stará zdejší učitel Franz Krazer.

Dokud se pohřbívalo v Mníšku, ~~XXXXXXXXXXXX~~ pochovával zesnulé oldřichovské občany mníšecký hrobník. /Srv. Historii obce Mníšku od stejného autora/. Bydlel v domě /"Totengräberhaus"/ čp. 88, který byl majetkem církve. 1897 jej strhla velká voda. Za trvání oldřichovského hřbitova zde působili jako hrobníci: Reinhold Hübner 8 let, Josef Herbig 15 let, a od 1. července 1912 Josef Ladisch.

Cena pohřbu se od poloviny 18. století značně zvýšila. V dědické záležitosti Gottfrieda Geislera z Oldřichova, kterého 1759 ze zálohy zastřelili Chorvati, se nacházejí následující údaje, týkající se pohřbu: náklady na pohřeb 9 fl. 27 kr., 1 mše svatá v Liberci 30 kr., 1 zpívané roráte 1 fl. 21 kr., čála a mše 2 fl. 29 kr., celkem 13 fl. 47 kr. Ještě je nutno připočítat 2 fl. za rakev a kříž.

II. Č Á S T

SEZNAM DOMŮ celé obce Oldřichov v hájích
a jejich majitelů ke dni 1. lednu 1933

OLDŘICHOV V HÁJÍCH

čp.	majitel	čp.	majitel
1.	Ferdinand Storm jun. obchodník dřívím	41.	Josef Geisler, rolník
2.	Emil Kabař, zahradník	42.	Ferdinand Elstner, zahradník
3.	Eduard Geisler, rolník	43.	Anton Effenberger, rolník a hostinec
4.	Josef Passig, rolník	44.	Rudolf Schöler, zahradník
5.	Adolf Peuker, zahradník	45.	Wilhelm Passig, dělník
6.	Franz Berger, rolník	46.	Rudolf Effenberger, rolník
7.	Franz Berger, novostavba	47.	Ferdinand Passig, rolník
8.	Ferdinand Prokop, rolník	48.	Franz Preibisch, rolník
9.	Edmund Franz, rolník	49.	Wilhelm Geisler, rolník
10.	Josef Rosenbaum, kovář	50.	Franz Richter, rolník
11.	Josef Krause, rolník	51.	Franz Preibisch, rolník
12.	Johann Franze, truhlárna	52.	Julie Pfeiferoš, soukromnice
13.	vyhořelo 30.6.1890 /Franz Effenberger/	53.	Anton Köhler, soukromník
14.	Franz Geisler, rolník + pila	54.	Reinhard Effenberger, řezník, hostinec "Zur Vereinshalle".
15.	Stephan Passig, rolník + pískovna	55.	strženo 1870, stál u kamenolomu
16.	Josef Köhler, kameník	56.	strženo, nedaleko č. 44
17.	Josef Mann, mistr kamenický	57.	strženo, pod čp. 41
18.	Reinhard Storm, rolník	58.	Julie Köhlerová, soukromnice
19.	Reinhard Arnold, rolník	59.	Rudolf Passig, rolník
20.	Anton Horn, přádelna	60.	Franz a Terezie Stelzigovi penzisté
21.	Stará pila, prostřední budova/Rudolf Seiche/	61.	Ferdinand Sperandio hlídač na silnici
22.	Rudolf Seiche, přádelna bavlny	62.	Wilhelm Schubert, kameník
23.	vyhořelo 15.12.1912 nebylo obnoveno/Rud. Seiche/	63.	Anton Elstner, kamenický dělník a dřevorubec
24.	Ferdinand Passig, pekař	64.	Wilhelm Prokop, zeďník
25.	Stephan Effenberger, zahradník	65.	Ferdinand Storm
26.	Anton Křázer, zahradník a kameník	66.	Eduard Morche, tesař
27.	Gustav Elstner, zahradník	67.	Wilhelm Geisler, kamenický dělník
28.	Franz Ressel, domkář	68.	Anton Horn
29.	Karl Morche, mistr kamenický hostinec "Zur Esche"	69.	Ferdinand Morche, kupec
30.	Josef Pfeifer, dělník	70.	Alfred Pivernetz, dělník
31.	Anton Köhler, kameník	71.	Karl Köhler, kamenický dělník
32.	Anton Ressel, kameník	72.	Marie Morcheoš, soukromnice
33.	Marie Pfeiferová, vdova po topičovi	73.	Eduard Köhler, zbouráno
34.	Edmund Scholz, rolník	74.	Anton Köhler, dělník
35.	Anton Köhler, zahradník	75.	Josef Pfeifer, dělník
36.	Ferdinand Lange, lesník	76.	Karl Seibt, kameník
37.	Stephan Köhler, zahradník	77.	vyhořelo 16.9.1890
38.	Karl Neuhauser, rolník a obchodník dřívím	78.	společníci pily /zašní pila/
39.	Alfred Wildner, rolník	79.	Eduard Köhler, obchodník dřívím
40.	Alfred Wildner-světnička patřící pile	80.	Franz Effenberger, soukromník
		81.	Emma Walterová, dělnice, nyní ve spořitelně v Mníšku
		82.	Anton Pfeifer, hajný
		83.	Marie Köhlerová, dělnice
		84.	Stephan Effenberger, zahradník
		85.	Franz Berger, strženo 1893

čp. majitel

čp. majitel

86. strženo, stálo pod čp. 6
 87. Karl Köhler, krejčí
 88. Josef Wildner, zahradník
 89. Julie Arnoldová, soukromnice
 90. strženo, stálo u čp. 54
 91. Karl Köhler, dělník
 92. Anton Hannig, švec
 93. Adolf Krause, zedník
 94. strženo, není
 95. Wilhelm Wildner, rolník
 96. strženo, není
 97. Josef Köhler, pilař
 98. strženo 1910, stál pod čp. 99
 99. Eduard Wagner, kameník
 100. a zahradník
 100. státní hájovna - obývá
 101. Reinhold Stärz, hajný
 101. Eduard Köhler, kamenický dělník
 102. Friedrich Krause, zahradník
 103. Franz Wünsch, horní dům
 104. Oskar Köhler, sedlák
 105. Albert Köhler, obchodník dřívím
 106. Wilhelm Pfeifer, kamenický dělník
 107. Wilhelm Richter, přadlák
 108. Berta Seibtová, soukromnice
 109. Emilie Morcheová, rolnice
 110. Franz Geisler, výměnek čp. 14
 111. Berta Pfeiferová, soukromnice
 112. Reinhold Funke, podúředník
 na poště
 113. vdova po Eduardu Geislerovi
 a syn, hostinec "Stiller Zecher"
 114. Berta Seibtová, soukromnice
 115. Reinhold Hübner, výrobce
 hrábí
 116. Rudolf Stärz, zahradník
 117. Anton Geisler, dělník
 118. Wenzel Prade, ve službě
 železnice
 119. Adolf a Ida Miethig
 zahradníci
 120. Reinhold Geisler
 pomocný
121. Emil Hausmann, železniční
 tesař
 122. Josef Köhler, pilař
 123. Franz Effenberger, ve službě
 železnice
 124. Josef Seibt, kameník
 125. Anton Pfeifer, dělník
 126. Eduard Brunsch, kameník
 127. Erich Pfeifer, nezletilý
 128. vyhořel 12.3.1873, patřil k čp. 4
 129. obecní chudobinec
 130. Josef Lange, dělník
 131. Anton Köhler, zedník
 132. Marie Geislerová, rolnice
 133. Karl Köhler, zahradník
 134. Josef Köhler, soukromník
 135. Josef Seibt, bednář
 136. Johann Morche, kamenický dělník
 137. Ida Effenbergerová, dělnice
 138. Berta Rosenbaumová, soukromnice
 139. Josefina Pradeová, soukromnice
 140. Ferdinand Prade, zahradník
 a kameník
 141. Josef Pfeifer, dělník
 142. Wilhelm Elstner, nádeník
 143. Anton Lange, dělník
 144. Julie Endlerová, soukromnice
 145. Adolf Wildner, penzista
 146. Rudolf Wildner, zahradník
 a kameník
 147. Josef Habel, kamenický dělník
 148. Franz Tietze, švec
 149. Gustav Lange, kamenický dělník
 150. Berta Sperandio, dělnice
 151. Obecní dům, pošta a obecní úřad
 152. Franz Brückner, zahradník
 153. Anton Passig, dělník
 154. Karl Lange, dělník
 155. Adolf Wildner, dělník
 156. Josef Elstner, pokrývač
 157. Wilhelm Hladek, truhlář
 158. dědicové Reinholda Knoblocha
 159. Ferdinand Franze, zahradník
 160. vodní družstvo
 161. továrna Schütz
 162. Ferdinand Franze, dělník
 163. Ferdinand Storm jun.
 164. Eduard Elstner, truhlář
 165. Marie Wildnerová, soukromnice
 166. Anton Killmann, zedník
 167. Adolf Kaulfersch, kameník
 a zahradník
 168. Josef Patzelt, truhlář a
 pohřební služba
 169. Anna Tandlerová, obchod
 střížním zbožím
 170. Wilhelm Köhler, výrobce hrábí

čp. majitel

čp. majitel

171. Reinhold Frosch, tuhlář
 172. Marie Stärzová, soukromnice
 173. Marie Bernigová, zahradnice
 174. Paulus Morch, kameník
 175. Ludmilla Stärzová, soukromnice
 176. Marie Leukerová, rolnice
 177. Barbara Stärzová, soukromnice
 178. Josef Prizkall, zahradník
 179. thárna Schütz
 180. Franz Wünsch, hostinský
 181. zbouráno
 182. škola
 183. toárna Schütz a spol.
 184. Adolf Peuker, zahradník
 185. Franz Preibisch, výminek
 186. Karl Neuhäuser
 187. administrativní budova továrny
 Rudolf Seiche
 188. Franz Wagner, zahradník
 189. Wilhelm Effenberger, kartáčník
 190. pila, Wilhem Effenberger.
 stavitel, Ketten
 191. Josef Köhler, pekař, hostinský
 192. Emilie Patzeltová, manželka
 truhláře
 193. strážní domek
 194. Mathilde Tandlerová, soukromnice
 195. Josef Franze, zahradník
 196. Josef Pfeifer, mistr kamenický
 197. Josef Köhler, švec
 198. Stephan Wolf, nádeník
 199. vyhořel, 11. 4. 1887, stál
 u čp. 11
 200. vodní společenstvo
 201. Ferdinand Schicketanz, penzista
 býv. železničář
 202. Karl. Elstner, truhlář
 203. Anton Stärz, kamenický dělník
 204. Eduard Wagner, zahradník
 205. Franz Köhler, kamenický dělník
 206. Josef Münich, zedník
 207. Josef Köhler, hostinský
 208. Emilie Köhlerová, zahradnice a
 obchod s krmivem
 209. Wilhelm Gahler, dělník
 210. Wilhelm Pfeifer, hlídač vv
 211. Wilhelm Geisler, kamenický dělník
 212. Oskar Schwarzbach, kamenický dělník
 213. Eduard Storm, soukromník
 214. byt Rudolfa Seicheho
 215. Reinhard Gisler, krejčí
 216. Josef Krause sen. soukromník
 217. Josef Ritschel, řezník
 218. Anton Lange, obchodník hovězím
 dobytkem
 219. Josef König, kočí
 220. Franz Wildner, železářství
 221. Franz Habel, dělník
 222. Josef Franze, přadlák
 223. pila Franze Geislera
 224. Eduard Prokop, pískovna
 225. Elsa Kalite, manželka truhláře
 226. Josef Morche, kolář
 227. ~~Stephan~~ Stephan Passig, sedlák
 228. Franz Krause, železničář
 229. Berta Pohlová, manželka revírníka
 230. a 231 Anton Horn
 232. Franz Schön, kamenický dělník
 233. Eduard Köhler, zedník /konzum/
 234. Franz Reichhard, košíkář
 235. Schütz a spol. obytný dům
 236. Josef Quaiser, pekař
 237. Anton Köhler, dělník
 238. Eduard Köhler, obchodník dřívím
 239. Anton Horn, novostavba
 240. Heinrich Lange, kamenický dělník
 241. státní myslivna
 242. Anton Scholer, hostinec a pila
 243. Anton Schler, obchodník dřívím
 244. Eduard Elstner, truhlář
 245. Josef Lange, soukromník
 246. Marie Arnoldová, soukromnice
 247. Marta Tandlerová, soukromnice
 248. hostinec Franze Endlera
 249. Franz Hannig, dřevař
 250. Marie Langeová, soukromnice
 251. Franz Prade, kamenický dělník
 252. Josef Gisler, šofér
 253. Heinrich Elstner, lesní dělník
 254. Rudolf Prade, železniční služba
 255. Marie Hübnerová, soukromnice
 256. Eduard Franze, zámečník
 257. Adolf Patzelt, kameník
 258. Adolf Patzelt, kamenický dělník
 259. Reinhold Herrmann, dělník
 260. Andreas Piovesan, výrobce
 cementu
 261. Franz Kratzer, učitel
 262. Emil Pfeifer, dělník
 263. Johann Bräuer, zahradník a
 kameník
 264. Rudolf Lange, obchod střížním
 zbožím
 265. Eduard Elstner, dělník
 266. Ernst Köhler, kamenický dělník
 267. Josef Effenberger, železniční
 služba
 268. Eduard Wildner, žel. služba
 269. Franz Wildner. truhlářství
 270. Ernst Wöhl, kameník
 271. August Geisler, dělník

FILIPKA

 čp. majitel

1. Reinhard Krusche, dělník
2. Johann Augstem, soukromník
3. Wilhelm Ressel, obchodník, vyhořel 22.9. 1923
4. Anton Arnold, hostinský
5. Franz Wildner, dělník
6. Wilhelm Wildner, pokrývač
7. Eduard Wildner, pokrývač
8. Marie Trostová, dělnice
9. Anton Arnold, hostinský
10. Ferdinand Pfeifer, kamenický dělník
11. Marianna Augstenová, hostinec "Zum Hemmrichtunnel"
12. Franz Mazoun, dělník
13. Frieda Elstnerová, v domácnosti
14. Hermine Seibtová, dělnice, vyhořel 7.6.1875
15. Eduard Köhler, lesní dělník a pokrývač
16. Anton Köhler, kamenický dělník
17. Maria Patzeltová, dělnice
18. Josef Köhler, kameník
19. Ferdinand Seibt, zahradník a lesní dělník
20. Josef Effenberger, železniční zaměstnanec
21. vyhořel
22. Anton Schöler, železniční zaměstnanec
23. státní hájovna, ing. Ernst Weber
24. Eduard Endler
25. vyhořel 23. 10. 1901
26. Emil Krause, pokrývač
27. Brta Fischerová, porodní bába
28. Josef Ressel, penzista
29. Josef Seibt, penzista
30. Eduard Köhler, kamenický dělník
31. Florian Brückner, dělník
32. Josef Köhler, kamenický dělník
33. Emma Hubová, manželka revírníka
34. Emilie Prokopová, v domácnosti
35. Marie Resselová, manželka železničního dělníka
36. Ferdinand Wildner, zedník
37. státní hájenka
38. Josef Ressel, zedník
39. železniční stanice
40. strážní domek u tunelu
41. Marie Pradeová, v domácnosti
42. Marie Geislerová, v domácnosti
43. Robert Ressel, hostinský
44. Alois Novotný, inspektor

D O D A T E K

=====

1. přezdívký v obci

Jednotlivá příjmení se v obci vyskytují vícekrát, a tak začali místní lidé jednotlivé rodiny stejného příjmení rozlišovat přezdívkami. Většinou tyto přezdívký vznikly z praktické potřeby, rozlišit přesně jednoho člověka od druhého. Jen občas se tu také uplatnil lidový vtip. Mezi těmi posledně jmenovanými přezdívkami jsou některé, které jsou přímo posměšné, a nebudou zde brány v úvahu. Podle přezdívek lze poznat zčásti původ a zčásti zaměstnání současného nebo dřívějšího nositele toho jména. Dříve nebylo, a ani dnes v některých vesnicích není zvykem, jmenovat lidi jejich příjmeními. Užívala se jen křestní jména, popřípadě se vypomohlo křesními jmény rodičů nebo i prarodičů. Křesní jména se většinou užívala ve zkrácené podobě. Příkladně: Nickl /Nikolaus/, Bartl /Bartholomäus/, Michl /Michael/, Christl /Christoph/, Jusl /Josef/, Florl /Florian/, Godl /Gottfried/, Friedl /zčásti Friedrich, nebo Fridolin, nebo Gottfried/, Gust, Gustl /Gustav/, Rudl /Rudolf/, Malcher nebo Melcher /Melchior/, Merten nebo Merz /Martin/, Wenz /Wenzel/, Seff, Seffl /Josef/, Naz, Nazl /Jozef/, Tonrich a Tonl /Anton/, Idl /Isidor/, Bros a Brosl /Ambros/, Steffen a Stoffen /Christoph/, Hannl a Hoann /Johanna/, Toni /Antonia/ atd. Konecové -l často rozlišuje otce od syna, např. Naz /starší/ je otec, Nazl je syn, stejně tak Seff, Seffl. Změněna jsou v lidové mluvě i další jména: Georg na Jörgl a Jörchl, Gregor na Gregr a Grieger, Hieronymus - jeroným na Grolmus, Grolms, Tobias na Tobies, Mathieas na Mahes, Matz, nebo Moatz, Andreas na Andries, Augusta na Austen a Augsten, Balthasar na Balzer /Baltzer/, Elias na Elis, Simon na Simm, Vinzenz na Viezens a Vieze, Valentin na Valten a Velten, Sebastian na Bastian a Basch ----- z jména Sebastian patrně znikl příjmení Passig. Oldřichovský šolc Urban Passig se 1583 uvádí v pozemkové knize jako Urban Bastian. Podobný případ je doložen v Lukášově - 1619 Mathes Passig-1630 Mathes Bastian. Jistý Merten Bastian žil 1571 ve Weigsdorfu. Raspenavský staek přešel 5. února 1611 od Hanse Augstena za 1500 kop na Mahese Bastiana v Oldřichově ----- dále Kajetan na Kajtan, Gabriel na Goabrhehl, Heinrich-Jindřich na Henrich, Friedrich na Fritz, Leopold na Lepold /Poldl/, Gottlob na Lobl, Benešikt na Bendix nebo Dixl, Veit na Veix, Ferdinand na Fernand nebo Ferdl, dále Marie-Anna na Marjan, Barbara na Boarbrn, Kateřina na Koathrin a Kathi /staší forma též Katsche, Kathl/, , Margarete na Grete, Franziska na Franze, Eleonore na Lore, Veronika na Veron nebo Fronike, Karolna na Karlin, Teresia na Threse nebo Thresl, Elisabeth na Liese atd. Zdrobnělina Peppi /Peppsch/ která vlastně také vychází z Elisabeth, se zde užívá občas za Josefa. I příjmení se v lidové mluvi všelijak mění: Hübner na Hiemer Effenberger na Effmich a Effnerch, Leubner na Leumer a Leimer, Passig na Pasch, Poasch, Boasch, Herrmann na Herm, Arnold na Arlt, Elger na Alger, Alscher, Rösler na Riesler atd. Jméno Hans /Johannes, Jahn, John/, které již velice záhy bylo dosti rozšířené, se začalo ještě více užívat poté co byl Jan Nepomucký prohlášen za svatého. Často bylo užíváno společně s jiným křesním jménem: Hans-Michael /Hoans.Michl/, Johann-Friedrich /Hoans-Friedl/, Hans-Josef /Hoans-Seff/, Hans-Christoph /Hoans-Christl/, Hans-Georg /Hoans-Jörgl/, Johann-Ambros /Hoans-Bros/, Johann-Kajetan /Hoans-Kajtan/, Gregor-Hans /Griegr-Hoans/, Michael-Hans /Michl-Hoans/, atd. Dříve bylo také rozšířeno dvojité křesní jméno Johann-Nepomuk, které lidová mluva zkrátila na Muckl.

Mnohé přezdívký už zanikly v důsledku smrti nebo přestěhování jejich nositelů. Nové přezdívký nevznikají, lidé se při rozlišení stejných jmen užívají čísla domů. Počet starousedlíků - rodin s opakujícími se jmény už se taky snížil, nově přistěhovali pak mají jiná, méně zde obvyklá příjmení, i křestní jména, takže už záměna není tak častá.

2. Pověsti

Domov býval kdysi nejútlulnějším místem. Veřejné šenky, kromě krčmy? nebyly, a i tam se chodilo jen o nedělích a svátcích. Společenský život se ponejvíce odehrával doma. Léto k tomu nebylo příliš vhodné, neboť po celodenní namáhavé práci si lidé potřebovali odpočinout. Dlouhé zimní večery však přinesly do nízkých světnic pohodu. Lidé se scházeli na přástky střídavě v různých domech a za vrčení kolovrátků se zpívaly lidové písně, vyprávěly se příběhy z dávných dob anebo pověstí a pohádky. Lidé si velice vážili a lpěli na těchto kulturních pokladech, těšili se z nich mladí i staří. Bohužel to tak nezůstalo. Nadcházející střízlivá, rychle se měnící doba nepřeje krásným lidovým písním, pohádkám a pověstem, které osvěží ducha i srdce. Čím dál tím více upadají v zapomnění, a dnes se zachovaly jen zbytky. Jen staří, kteří se ještě za svého mládí zažili přástky a mohou potomkům něco z tohoto bohatství předat.

Naši pradědové mnoho vyprávěli o démonických h bytostech, které prý se dříve zdržovaly v našich lesích. Miláčky prostých lidí byli dřevění mužíčci /Holzmannel/ a malinké lesní ženy /Buschweibel/, prostě malí skřítkové obojího pohlaví, kteří rádi vyhledávali pasáčky na pasekách a za nějakou malou úsluhu jim zazpívali nebo vyprávěli pohádky. Přívětiví dřevaři, sběrači lesních plodů a pasáci nízka od nich dostali hrst listí nebo steliva, které se doma proměnilo na zlato. Leckterým chudé a strádající rodině tak jejich štědrost přinesla štěstí a spokojenost. Nevrlí a zlé lidi pak potrestali všelijakým čtveráctvím. Bohužel k všeobecné lítosti se i to skřítkové už dávno od nás odstěhovali, to když naše země ztratila svého dobrého knížete.

Poblíž Görsbachu je v lese místo zvané Waldmann. Podle pověsti tam prý byl mužíček, který v noci dával značky na stromy. Jedna žena, jejíž muž tak kácel buk, prý viděla, jak padající buk zasáhl mužíčka, který se hlasitě zasmál a pak zmizel.

Pověsti o nočním lovcí už jsou také značně vybledlé. Noční lovec byl vousáč v mysliveckém oblečení, na hlavě měl velký klobouk s péry a v pravici držel velký oštěp. Je už jen známo, že prý za noci s početnou družinou a hlasitě štěkajícími psy objížděl svůj revír, rozsáhlý horský les, a snažil se ulovit oštěpem prohající zvěř. Když potkal dobrého člověka, občas mu nějaké ulovené zvíře shodil. Když ho však někdo zlý podráždil, velice se rozzlobil, vyštval jej z lesa, nebo mu zaktoutil krkem.

Oheňový drak, veliké zvíře podobné ještěrce s více hlavami, zakrouceným ocasem, zlým pohledem a jedovatým dechem, byl v okolí velmi obávaný. Nejčastěji se zdržoval na Dračím vrchu mezi Fojtkou a Kateřinkami. Za noci létal vzduchem a bezbožným lidem házel zlato komínem do domu. Ve Fojtce se yprávěla pověst, že mu na usmířenou každoročně musel být obětován mladý lidský život a že nakonec draka ulovil ženich dcery hajného, kterou los určil jako oběť drakovi. Drak byl uloven dobře mířeným šípem. Tuto fojteckou pověst zde znají jen z doslechu.

Jak se šířilo a zakořenilo křesťanství, pověsti o dracích s ohnivým dechem se vytrácely, a draka postupně nahrazoval čert, jenž je půl člověk a půl zvíře, stejně jako drak je opatřen ocasem, a navíc má rohy, místo nohou kopyta a místo rukou pracky. Trůní na vysokých skaliskách, odkud může dobře přehlédnout krajinu a kout své nekalé plány. Peněží a dary se snaží si podmanit zlé lidi. Jedno velice známé místo jeho pobytu je Čertův odpočinek na Černé hoře kristiánovské. Četné prohlubeniny na vrcholcích skal, které během staletí vymlela voda, jsou připisovány čertvým návalům vzteku, když mu kdosi překazil jeho plány, nebo jej nějaký skřítek pošádil. /Jedna taková skalní mísa je na Scharfberg na hranici s Fojtkou a Mníškem./ Čert pak ve vzteku udeřil prackami do skály až tam způsobil otvor jako pěst, a jinde zase dosedl tak prudce, že se vytvořila novitá prohluben, které jsou taky na mnoha skalách. Mnohde se těmto prohlubeninám říká Tufelstritte-čertovy šlápoty. Křesťanská legenda toto vysvětlení nepřála, a časem se skály změnily na "Muttergottessteine" neboli Kameny Matky boží, a dávala je do souvislosti s útekem Kristových rodičů z Egypta. Ve velkých prohlubeninách prý matka boží koupala malého Ježíše.

Dříve se také hodně věřilo na vodní duchy a bytosti. Mládež se bála červeně oděného vodníka, ze kterého pořád orčela voda. Za které si ničivé povodně její přívaly vždy donesly až do našeho údolí. Miloval malé nevinné děti. Když se příliš přiblížily ke břehu, stáhl je do vody a ony nikdy navždy zmizely.

Pověst o pokladech se jště vyprávějí o několika kopcích. Poklad lze vyzvednout jen na Velký pátek a naprosí mlčení je základní podmínkou. Velká radost z objevení pokladu ale zatím vždy každého hledače přiměla k tomu aby promluvil, a tak se nikomu nepoštěstilo si poklad přivlastnit. Tak tedy dodnes všechny poklady odpočívají na svých místech. Ani zlatou sekuru, která je zakopaná v Haselgrundu ve Fojtce, ani mísu peněz, která leží pod jedlí zvanou Hóhtanne na Sauschuttbergu, zatím lidská ruka nedokázala vyzvednout a taky se to nikomu tak honem nepovede.

Mnoho pověstí je o Skalním hradu/severně od Špičáku/. Všechny mají historické jádro, jež už řada badatelů chtěla zjišť. Zkusme i zde na těchto listech zapsat v lidovém podání žijící pověsti, a pak možná vyloupnout ono historické jádro.

Pověst vypráví, že před mnoha stalety Skalní hrad sloužil jako útočiště lupičů, kteří tu nashromáždili obrovské bohatství. Železná vrata vedla do nitra hory, do jeskyne, která se v jistou dobu, tak o Velkém pátku otvírala, a člověku narozenému v neděli vydala svítící zlato. Také lidová pověst vypráví známou pověst o zázračném otevření hory na Velký pátek, a o chudé ženě, která v tuto večer, v hodině duchů, vstoupí do osvětlené pokladnice a při odchodu zapomene na své dítě, které si odnese až za rok. Tato pověst je známá i z jiných skalisek v severních Čechách, tak Humrich u Rückersdorfu, Hajní koš u Hejnic, Jezdec u Kateřinek, Trníště u Hraničné, Ronburgfelsen u Litoměřic atd.

O dobrém bydli zbojníků vypráví pověst, která se věže na "Kegelplan". Na hřebenové cestě, na straně od Oldřichova je rovné místo zvané Kegelplan kde prý zbojníci "metla kuželky, hráli, pili a hočovali".

Lidová pověst vypráví o dvou podzemních chodbách na Skalním hradě. Jedna chodba, jejíž vstup na jihovýchodní straně skály je ještě patrný, spojuje Skalní hrad s frýdlantským zámkem, a druhý její spojuje s jeskyní loupežníků poblíž silnice na Hemrichu /Zwengsteintu/. O konci loupeživé bandy vypráví dnes už málo známá pověst kterou vypráví Adolf Schicketanz, vlastivědný badatel, rodák z Oldřichova: "mezi loupežníky na Skalním hradu žila mladá dívka, kterou kdysi sem zavlékli z některého tažení. Čas od času musela jít do Frýdlantu, nakoupit potraviny. Pod strašnými pohrůžkami měla zakázáno, ať prozradí o svém pobytu. Sice si jí ve Frýdlantě všimli, ale nikomu se nepodařilo zjistit, odkud přichází a kam jde. Na zámku Frýdlant v té době žil statný rytíř, kterému se dívka zalíbila, a kterému se podařilo získat její lásku. Ale ani jmu se dlouho nedařilo zjistit pobyt své milé. Správně uvažoval, že je tu jakási tajemství, a snažil se jí přesvědčit, že by jí mohl jednou doprovodit. Dívka slíbila, že bude na cestu sypat proso, a tak také puzradila své tajemství. Byl vyslán rychlý posel do Zhořelce /protože lupiči přepadli i mnoho kupců/ pro pomoc. Vojska poté táhla na Skalní hrad, proso jim ukazovalo cestu. Ještě a však byla stráž na Trubačském kameni, bylo nutno se tiše připlížit. Když chtěl trubač na kameni zatroubit varování, šíp ukončil jeho život. Lupiči byli zneškodněni, jejich sídlo zničeno a soud ve Zhořelci udělal konec.

Tyto pověsti uvádí A. Schicketanz ve Friedländer Zeitung ze 3. srpna 1929, v pojednání o Skalním hradě. Podívejme se na vše z historické stránky a to tak, jak nám ji nabízí již zmíněný A. Schicketanz. Podle něj to byla přímo ideální skryš pro takovou nekalou čeládku, jednak bylo místo skryté v hustém lese a tudíž téměř neobjevitelné, dále pak poloha na skále činila skryš nedobytnou a konečně blízkost obchodní cesty z Frýdlantu do Saska byla lákavou příležitostí k získávání peněz a potravin. Hrad v pravém slova smyslu tu nebyl "neboť všechny hrady leží v úrodném předhůří". Každopádně pověst má pravdu, pokud hovoří jen o jakémsi strážním hrádě. Že se tu vyskytovali loupežníci, je písemně doloženo, zejména z 15. stl - 1470 a 1481.

Horší už je to s dokládáním chodby, která by spojovala Skalní hrad s Frýdlantem, protože ve středověku se takové stavby vyhýbaly horám. Také je známo, že veškerá opevnění pánů z Bibersteina byla "v předhůří hor a v pahorkatině." Něco takového v horách by bylo zcela zvláštní, bez viditelného účelu. Pověst lze vysvětlit jednak tvarem rozeklané skály, a jednak tím, že prostí lidé nevěřili, že by rytíři mohli dobýt hrad po obyčejné cestě. Dáleko bližší jim bylo vysvětlení, že se do hradu dostali podzemní chodbou a že loupežníky překvapili. Trompeterstein je skála naproti Skalnímu hradu, nedaleko zmíněné silnice. Není vyloučeno, že skutečně sloužil tomu účelu, který mu připisuje pověst. Zda-li loupežnická jeskyně u Zwengsteinu byla v nějakém vztahu ke Skalnímu hradu, není doloženo, třebaže pověst vypráví o ohromném okladu, který tu kdysi našel jistý obyvatel Raspenavy. Stupně ve skále a prohlubeny ve Skalním hradě skutečně mohou pocházet z té doby. Mohl tu skutečně stát jakýsi val nebo hradba, které byly zničeny a to bez toho aby shořely. Že na Skalním radě sídlili lidé ve středověku, to vyplynulo z průzkumu, který 30. dubna 1929 provedl A. Schicketanz. V jedné prohlubni tam našel 30 cm vysokou vrstvu popele a dřevěného uhlí. Protože nebyly nalezeny žádné artefakty, nedalo se určit stáří popela. Velmi vydatná byla druhá sonda, asi 3 m od prvního severním směrem. Byla odkryta plocha asi 1,3 m². Pod vrstvou humusu, téměř na skále, bylo mnoho střepů, z nichž některé byly zničeny vlhkostí. Přesto se podařilo jisté množství uložit. Všechny bez výjimky jsou typickou ukázkou keramiky posledního období středověku. /Pingsdorfer Stil Neodlišují se od keramiky z Přelánců nebo Krásného lesa." Po prozkoumání střepů zjistil Schicketanz, že se jedná o zbytky nejméně 20 nádob stejného stáří, jeden z nich je zdoben malovanými červenými čarami. Bylo nalezeno ještě něco navíc! ~~XXIX~~ dva železné hroty - špičky šípů o délce 7,20 a 8,30 cm. Jsou ukovány jako čtyřhrany sbíhající se do špičky, s postranní kotvicí. Přesvědčily byly značně zrezivělé, dal se dobře pozna původní tvar, který opět ukazoval na konec středověku. 3. sonda nepřinesla kromě jednoho střepu nic zvláštního. Srovnáme-li historické skutečnosti s výsledkem právě popsaného výzkumu, zjistíme, že pověsti o Skalním hradu mají dobré historické podání. /Uveďme zde ještě, že ing. E. Gebauer r. 1928 u Skalního hradu našel několik střepů a 1929 kromě většího počtu střepů z hlíněných nádob i "fragment zcela zničeného meče - rukojeť a část čepel - a kovaný, ložem dlouhý hřebík s 7 mm hlavičkou, zcela puzevnělý;" toto se píše ve Friedländer Zeitung 27. července 1929. Nalezené střepy dávají zpravidla do doby 10. - 14. stol., hlášení, které je nřtmo přijímat velice opatně/.

Podobná pověst se vypráví i o "Gebirgssteinu" na území Raspenavy. Zde v zemi odpočívá kromě meče i zlatá mísa, která údajně pochází od loupeživých rytířů, kteří tu kdysi žili v jeskyni. Rytíři prý jednou unesli dívku a dovedli ji do jeskyne, kde jim musela sloužit. Každý den musela jít do Frýdlantu odkud nosila nutné potraviny. Při jedné takové cestě navštívila frýdlantského pána a pozradila mu úkryš svých trýznitelů. Aby usnadnila nalezení úkrytu, sypala cestou na zem fazole. Frýdlantský pán se okamžitě ypravil se svou družinou vyhledat lupiče. Ti tušili, kdo je asi zradil a chtěli dívku zabít. Podařilo se jí utéci, ale na útěku se zřítla do rokle, které se ještě dlouho říkalo "Panenský skok" /Jungfernsprung/. Gerbirgstein tehdy byl dobyt, loupežníci se sice srůnatě bránili, přese byli všichni pobiti. /A. Ressel, Historie Raspenavy/

A ještě jednou pan Gebauer! Společnost pro výzkum rané historie severovýchodních Čech se sídlem v Jablonci uveřejnil ve Friedländer Zeitung 27. července 1929 článek o středověkém hradě na Skalním hradu. Kvůli úplnosti zde uveďme ~~eně~~ článek ve zkratce. Podle něj "na těžko přístupném ~~XXXX~~ kopci by ly nalezeny jednoznačné známky bývalé stavby na vrcholu skály. Skála se ~~tyčí~~ z náhorní strany asi 10-12 metrů, z údolá 30 m. Úzká průrva vede mezi dvěma skalisky kde k římse, do které jsou vytesány stupně, aby se usnadnil přístup. Přesto je nutno jít opatně, neboť vlevo se tyčí skalní stěna, a napravo, místy jen po 20 cm, počíná prudký sráz.

Dále nahoru ale se stupně rozšiřují a vyjdeme na rovinku. Na první pohled uvidíme kruhový otvor 14 metrů/7/ hluboký o průměru 4 metry, vytesaný do skály, který sloužil patrně jako ~~XXXX~~ sklep. Samozřejmě mohl také sloužit jako obydlí, neboť skála kolem dokola mohla skýtat nejlepší ochranu před stále zde vanoucím větrem. Nad ním se ~~XXXXX~~ zvedala vlastní dřevěná stavba, jejíž velikost a členění lze ještě dosti přesně zjistit z vysekaných lůžek pro trámy. Podle těchto značek byla stavba 10,25 m dlouhá ~~XXXXXX~~ a v nejširším místě 5,5 m široká. Z vyhloubeného sklepení pokračovaly stěny na níže položenou, k západu skloněnou ~~XXXXXXXXXXXX~~ plošinu, kde každopádně byl východ, a patrně také sestup do níže položených částí skalní skupiny /Panenský skok/ a možná i do údolí. Na severní straně je mohutná skalní plotna, stojící na hraně, tyčící se do stejné výšky jako hlavní skalisko, které patrně v prehistorických dobách bylo odděleno. Mezi oběma skalisky je asi metr široká průrva, nad kterou stála také stavba, jaké dokazují otvory pro trámy. Do beční stěny prostřeního sklepního otvoru jsou vytesány lavice".

Stejně jako o skalním hradu, vyprávějí se taky pověsti o Hemmrichu. Byla tu vidět všelijaká strašidla a nočními lesy táhl divý jezdec. Pověstný pá vrchnostenský hejtman Karl Christian Platz von Ehrenthal, skutečný tyran a zuřivec, který poddané nelidsky týral a jehož duši prý odnesl sám ďábel /zemřel 18. srpna 1722/, je za své početné zločiny odsouzen k tomu, aby po nocích procházel lesy v Hemmrichu.

"Der Amtmann, der die Bauern Schund hejtman, který dřel sedláka
und Hirsch und Rehe Schoss, a střílel jeleny i laně
trabt nachts mit seinem schwarzen Hund kluše v noci se svým černým psem
im Wald auf glühendem Ross" v lese na ohnivém oři.

Za bouřlivých nocí prý musí na Hemmrichu "pilou řezat kameny", alespoň venkované tomu věří. Poutníci, kteří šli do Hejnic, jen neradi za noci chodili Hemmrichem.

"denn mit Grausen hörten sie, wenn der Sturm den Wald durchfegte, wie bei Regen, Blitz und Sturm Amtmann Platz die Steine sägte."

Neboť s hrůzou slyšeli, když bouře pročešávala les jak za deště, blesku a bouře hejtman Platz řezal kameny.

Hemrich měl dlouho špatnou pověst, všichni kdo měli projít lesy přes Hemmrich, měli předem velký stach. Liberecký lékař Dr. G.A. Bronté říká, že "staří i mladí, muži i ženy pevně věří na všechny ty pověsti, a jistě tenkrát nebylo člověka, který by svého času nviděl nějaké strašidlo, nebo by jej cosi neobalamutilo. Stejně jako vytí vlků v dáli, nebo cvakání kančích klektáků v blízkosti, strašil lidi i prastarý sukovitý buk, ve kterém viděli strašidlo. Mráz jim přejel po zádech, a byli zcela přesvědčeni o existenci divého jezdce, když tiho noci přerušilo šumění křídel výra, vyrušeného ve skrýši, a když slyšeli skřípavý zvuk větví které se ve větru o sebe třely, už se křižovali, že slyší Platze, jak řeže kamení /Hürtr Ploutzen Steane sachen?/. Nikdo se neodvážil ohlédnout ze strachu, aby neviděl ducha zlého inspektora, ~~XXXXX~~ každý se pokřižoval, nebo se potichu modlil otčenáš, a rychle kráčeli dál, aby co nej-dříve byli ze strašidelného lesa venku."

Rada pověstí rozšířených mezi lidmi nejsou původní, jsou to výtvary nové doby. Občas se vypráví o starém buku /Knorpelbuche/ u cesty z Grabachu do Fojtky, kde prý v noci bylo slyšet hrát na harfu. Toto zajisté není stará poest, ale příběh vymyšlený až nějakým dřívějším hajným. Trvalou hodnotu mají jen pověsti původní, které doajista i příští obyvatelé budou chránit jako poklad.

SLOVO NA ZÁVĚR

Co zde bylo napsáno o dějinách obce, je výsledkem namáhavého pátrání v archívech, matrikách a jiných dokumentech. Byla snaha o narysování přehledného obrazu dějin. Nebylo možno bohužel dosáhnout úplnosti v údajích. O některých věcech nebolo možno získat písemné doklady. Budoucí pátrání jistě ještě leďacos odhalí.

Nechť tedy toto dílo, které líčí historii Oldřichova v hájích od nejstarších dob až po současnost prostými slovy, ale taky ze spolehlivých pramenů, je místními obyvateli přijato laskavě!

Anton Ressel

